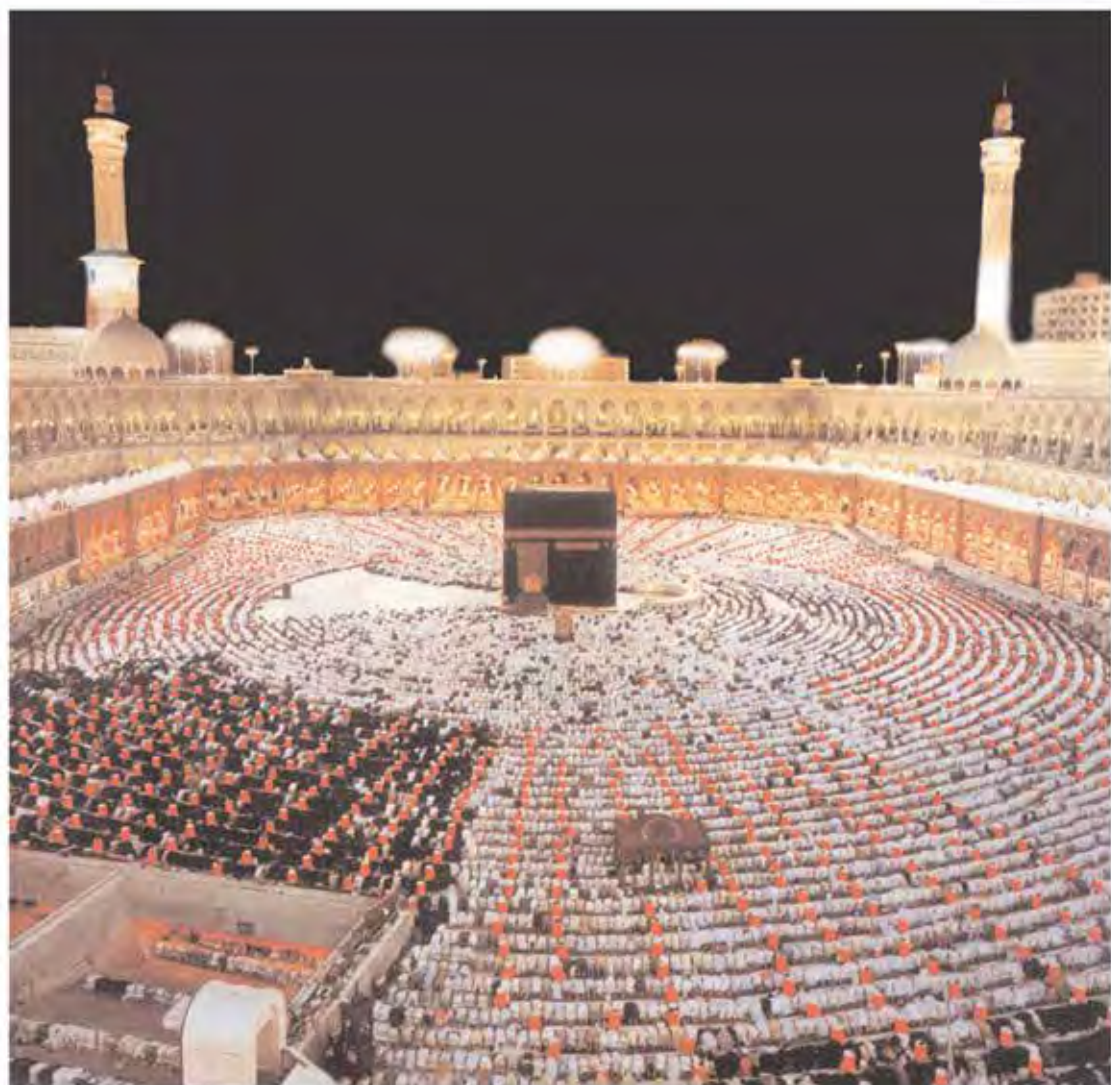

ŽIVOT MUHAMMEDA s.a.v.s.

HAZRETI MIRZA BAŠIR-UD-DIN MAHMUD AHMAD

**ŽIVOT
MUHAMMEDA
s.a.v.s.**

HAZRETI MIRZA BAŠIR-UD-DIN MAHMUD AHMAD

ŽIVOT MUHAMMEDA s.a.v.s.

Bosanski prijevod

LIFE OF MUHAMMAD^{SA}

Bosnian translation

Hazreti Mirza Bašir-ud-din Mahmud Ahmad

Prevodilac / Translated by:

Fahrija Avdić

Pregled teksta / Text review:

Wasim Ahmad

Prvo izdanje / First edition

October 2012

© ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATION LIMITED

Izdavač / Published by:

Verlag der Islam

Genfer str. 11, 60437 Frankfurt am Main, Germany

ISBN: 978-3-932244-06-3

Ovo je dio knjige 'Uvod u proučavanje Časnog Kur'ana' i objavljen je odvojeno na zahtjev čitaoca. Prethodno je objavljen nekoliko puta u raznim zemljama.

Ovu knjigu možete dobiti na sljedećoj adresi:

Available from the following:

Mesdžid Baitul-Islam

Ahmadija muslimanski džemat

Tuzlanska 1b, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel/Fax.: 00387-33-612612

www.ahmadija.ba, www.alislam.org

e-mail: info@ahmadija.ba

Nijedan dio ove knjige ne može biti ponovno načinjen u bilo kojoj formi bez prethodne dozvole izdavača, osim za navode kratkih dijelova u kritici.

O AUTORU

Obećani sin r.a. Obećanog Mesije i Mahdija a.s.; jasan znak Allaha, Svemogućeg; Božija riječ, čiji je dolazak najavio Časni poslanik Muhammed s.a.v.s. i Obećani Mesija a.s., kao i drugi poslanici; zvijezda u duhovnom svodu kakvu svijet mora čekati stoljećima da se pojavi; Božiji čovjek, okrunjen duhovnim oreolom koji zrači tako sjajnim zrakama svjetla, da mogu usaditi duhovni život njegovim sljedbenicima i zadržati pažnju onih koji nisu imali sreću da ga prate; govornik tako fenomenalnog kvaliteta da su njegovi govori publiku zadržavali satima, na kiši ili suncu, duboko u noć, njegove riječi su tekle kao med, dolazile do njihovih ušiju, dodirivale dubinu njihove duše, davale im znanje i oživljavale njihovu vjeru; okean božanskog i svjetovnog znanja; glas sazrio s godinama, tako da govori koherentno i tečno; bez ikakve sumnje, najveći genij 20. stoljeća; čovjek sjajne inteligencije i pamćenja; primjer kvaliteta liderstva; onaj čija svestranost ne može biti shvaćena – Hazreti Mirza Bašir-uddin Mahmud Ahmad r.a. (1889-1965), Muslih Mau'ud (Obećani reformator) bio je najstariji sin i drugi nasljednik (halifa) Obećanog Mesije a.s.

Preuzeo je Ahmadija džemat u mladosti, sa 24 godine, kada je Džemat još bio u svojim počecima i razvijao ga do najboljeg doba, više od 50 godina, svojim duhovnim usmjerenjima, molitvama, suzama, radom i krvlju. Ne samo da je utvrdio temelje zajednice koje je ostavio Obećani Mesija a.s., nego

je proširio strukturu Džemata pokretanjem različitih šema, organizacija i programa, crpeći inspiraciju od Obećanog Mesije a.s. i pod Božijim uputstvima. Njegova najveća briga, kojoj je posvetio cijeli svoj život, bilo je da završi misiju Obećanog Mesije – teški zadatak širenja poruke istinskog Islama u svoj njegovoj čistoći ostatku svijeta. Da bi ovo postigao, započeo je Tahrik-e-Jadid kroz koji je širio, i kroz koji se i dalje širi, misionarski rad širom svijeta. Njegova brza inteligencija, oštri intelekt, duboko i opsežno školovanje i iznad svega, njegovo od Boga dato znanje, omogućilo mu je da napravi veliki broj djela: zapisa, govora itd. Njegov opus je tako veliki da će trebati mnogo godina da se publicira i predstavi.

Kada je Obećani Mesija a.s. žarko molio Boga da mu da znak podrške za Islam, Allah mu je poslao vijest o njegovom sinu i rekao:

*„...On će biti ekstremno inteligentan... bit će ispunjen svjetovnim i duhovnim znanjem... Sin, užitak srca, visokog nivoa, plemenit; manifestacija Prvog i Posljednjeg, Istine i Visine; kao da je Allah sišao s neba. Svjetlost dolazi. Mi ćemo uliti naš duh u njega...” (Objava od 20. Februara 1886.)**

* Prevod sa urdu jezika od gospodina Muhammada Zafrullah Khana u njegovom engleskom prevodu Tadhkire – knjige koja sadrži snove, vizije i usmene objave koje je primio Obećani Mesija a.s. (izdavač)

SADRŽAJ

ARABIJA U VRIJEME POSLANIKOVOG ROĐENJA	1
POSLANIKOV BRAK SA HATIDŽOM	7
POSLANIK PRIMA SVOJU PRVU OBJAVU	9
PRVE PRISTALICE	11
PROGANJANJE VJERNIKA	12
PORUKA ISLAMA	18
SELIDBA U ABESINIJU	21
OMER PRIMA ISLAM	23
BOJKOT MUSLIMANA	25
POSLANIK IDE U TA'IF	27
ISLAM SE ŠIRI U MEDINU	31
DUHOVNO PUTOVANJE ISRA'	33
PREDSKAZANJE O POBJEDI RIMLIJANA	33
PRVI ZAVJET AKABE	36
HIDŽRA	38
SURAKA U POTJERI ZA POSLANIKOM	40
POSLANIK STIŽE U MEDINU	42
ABU-EJUB ANSARI KAO POSLANIKOV DOMAĆIN	44
SVJEDOČENJE ANASA	45
DOLAZAK POSLANIKOVIH UKUĆANA IZ MEKE I	46
TEMELJ ZA DŽAMIJU	46
NESIGURAN ŽIVOT U MEDINI	46
ZLE NAMJERE MEKANLIJA PROTIV MUSLIMANA	47
VEZA BRATSTVA IZMEĐU ANSARI I MUHADŽIRA	48
SPORAZUM IZMEĐU RAZNIH PLEMENA MEDINE	49
POČETAK NOVE SMUTNJE MEKANLIJA	52
MEKANLIJE SE PRIPREMAJU DA NAPADNU MEDINU	52
ODBRAMBENI PLAN ČASNOG POSLANIKA	53
TEMELJ ISLAMSKJE VLADE U MEDINI	54
BITKA NA BEDRU	55
ISPUNJENO VELIČANSTVENO PREDSKAZANJE	61

BITKA NA UHUDU	64
POBJEDA PREOKRENUTA U PORAZ	67
GLASINE O POSLANIKOVOJ SMRTI STIGLE U MEDINU	72
ZABRANA ALKOHOLA I NJEN EFEKAT.	75
ZLI PLANOV I NEPRIJATELJA POSLIJE UHUDA.	77
DOGAĐAJ O UBISTVU 70 HAFIZA.	80
SUKOB SA BANU-MUSTALIK.	82
NAPAD CIJELE ARABIJE NA MEDINU	84
BITKA NA HENDEKU (KOD ROVA)	85
BORBA PROTIV VELIKE NADMOĆI	87
IZDAJA BANU-KURAIZA.	90
RAZILAŽENJE SAVEZNIKA	98
PLAN NAPADA BANU-KURAIZA I NJIHOV NEUSPJEH	98
KAZNA BANU-KURAIZA ZA NJIHOVU IZDAJU	100
SA'DOVA PRESUDA U SKLADU S BIBLIJOM	103
JE LI POSLANIK NASTOJAO NASTAVITI RATOVANJE?	106
UČENJE JUDAIZMA I KRŠĆANSTVA O RATU.	108
UČENJE ISLAMA O RATU I MIRU	110
POSLANIKOVE UPUTE O RATU	120
NAPADI NEVJERNIKA POSLIJE BITKE KOD ROVA	122
POSLANIK ODLAZI ZA MEKU SA HILJADU PET STOTINA DRUGOVA .	124
UGOVOR NA HUDEBIJI	127
POSLANIKOVA PISMA RAZNIM KRALJEVIMA	130
PISMO KRALJU IRANA.	136
PISMO KRALJU NEGUSU.	138
PISMO KRALJU EGIPTA	140
PISMO POGLAVICI BAHRAINA	142
PAD KAIBARA.	144
ISPUNJENJE POSLANIKOVE VIZIJE	148
BITKA MUTA	151
POSLANIK MARŠIRA U POBJEDU NA MEKU SA DESET HILJADA SLJEDBENIKA	155
PAD MEKE	158
POSLANIK ULAZI U MEKU.	160

KABA OČIŠĆENA OD KIPOVA	166
POSŁANIK OPRAŠTA SVOJIM NEPRIJATELJIMA	168
IKRAMA POSTAJE MUSLIMAN	169
BITKA NA HUNEINU	172
‘BOŽIJI POSŁANIK VAS POZIVA’	173
ZAKLETI NEPRIJATELJ POSTAJE PREDANI SLJEDBENIK	177
POSŁANIK DIJELI RATNI PLIJEN	178
SPLETKARENJA ABU-AMIRA	180
EKSPEDICIJA TABUKA	181
POSŁJEDNJI HADŽ I HUTBA ČASNOG POSŁANIKA	184
POSŁANIK DAJE NAGOVJEŠTAJ O SVOJOJ SMRTI	189
POSŁANIKOVI ZADNJI DANI	191
POSŁANIK UMIRE	193
STANJE POSŁANIKOVIH SLJEDBENIKA POSLIJE NJEGOVE SMRTI ..	194
POSŁANIKOVA LIČNOST I KARAKTER	197
POSŁANIKOVA ČISTOĆA UMA I ČISTOĆA TIJELA	198
POSŁANIKOV JEDNOSTAVAN ŽIVOT	199
ODNOS S BOGOM	205
OSUĐIVANJE POKORE	213
ODNOS PREMA SVOJIM ŽENAMA	214
NJEGOVE VISOKE MORALNE VRLINE	215
UZDRŽANOST	217
PRAVEDNO I POŠTENO POSTUPANJE	218
POŠTOVANJE PREMA SIROMAŠNIM	221
ČUVANJE IMETKA SIROMAŠNIH	224
TRETMAN PREMA SLUGAMA	225
POSTUPANJE PREMA ŽENAMA	226
STAV PREMA MRTVIM	230
POSTUPANJE PREMA KOMŠIJAMA	230
POSTUPANJE PREMA RODBINI	231
BRIGA O DOBROM DRUŠTVU	234
BRIGA O VJERI LJUDI	235
SKRIVANJE MAHANA DRUGIH LJUDI	235
STRPLJENJE U NEVOLJI	238

MEĐUSOBNA SARADNJA	239
ISTINOLJUBIVOST	240
ZNATIŽELJA	241
OSUDA VARANJA.	242
PESIMIZAM	242
LJUBAV PREMA ŽIVOTINJAMA	243
TOLERANTNOST U RELIGIJSKIM STVARIMA	244
HRABROST	244
LJUBAZNOST PREMA NEUKIM	245
ISPUNJAVANJE ZAVJETA	245
POŠTOVANJE PREMA ONIMA KOJI SLUŽE ČOVJEČANSTVU	246
ŽIVOT POSLANIKA JE OTVORENA KNJIGA	246

ŽIVOT MUHAMMEDA s.a.v.s.

ARABIJA U VRIJEME POSLANIKOVOG ROĐENJA

Poslanik je rođen u Meki u augustu 570. A.D. Dato mu je ime Muhammed, što znači 'hvale vrijedan'. Da bismo razumjeli njegov život i karakter, moramo imati neku predstavu o uvjetima koji su vladali u vrijeme njegovog rođenja.

Kad je rođen, skoro u cijeloj Arabiji se vjerovalo u idolopoklonstvo. Arapi su pratili svoje porijeklo do Ibrahima. Oni su znali da je Ibrahim vjerovao u Božije Jedinstvo i nije bio idolopoklonik. Uprkos ovome, oni su prihvatili idolopoklonstvo i činili su *širk* (pripisivanje partnera Bogu). U odbrani svojih vjerovanja rekli su da neki ljudi imaju istaknut kontakt s Bogom; da je njihovo posredovanje u ime drugih primljeno kod Boga; da je teško za obična ljudska bića da steknu blizinu Bogu, nego moraju imati druge da posreduju za njih kako bi stekli Božije zadovoljstvo i pomoć. Tako su bili u stanju da spoje svoje poštovanje prema Ibrahimu sa svojim idolopokloničkim vjerovanjima. Govorili su da je Ibrahim bio sveti čovjek. On je bio u stanju da se približi Bogu bez posredovanja, dok obične Mekanlije to nisu mogli. Zato su ljudi Meke napravili kipove svetih i bogobojaznih osoba i njih su obožavali i njima su prinosili žrtve s ciljem da kroz njih steknu Božije zadovoljstvo. Ovaj stav je bio primitivan, nelogičan i pun mahana. Ali Mekanlije se nisu brinuli zbog ovoga. Oni dugo

vremena nisu imali učitelja Božijeg Jedinstva i idolopoklonstvo se, kad je jednom uhvatilo korijen, širilo i nije znalo za granice; broj bogova je počeo rasti. U vrijeme Poslanikovog rođenja, kažu da je u Kabi, Časnoj džamiji cijelog islama i kući obožavanja koju je izgradio Ibrahim i njegov sin Ismail, bilo 360 kipova. Izgleda da su za svaki dan lunarnog kalendara Mekanlije imali kipa. U drugim velikim centrima bili su drugi kipovi, tako da možemo reći da je svaki dio Arabije zakoračio u idolopoklonstvo. Arapi su bili predani kulturi govora. Oni su bili jako zainteresovani za svoj govorni jezik i revnosno ga njegovali. Njihove intelektualne ambicije, međutim, bile su oskudne. Oni nisu ništa znali o historiji, geografiji, matematici itd. No, pošto su bili ljudi pustinje i morali su naći svoj izlaz u pustinji bez pomoći oznaka, morali su razviti duboki interes za astronomiju. U cijeloj Arabiji nije bilo ni jedne škole. Kažu da je u cijeloj Meki samo mali broj pojedinaca mogao čitati i pisati.

S moralne tačke gledišta, Arapi su bili puni proturječnosti. Patili su od nekih krajnjih moralnih grijeha, ali su u isto vrijeme imali i neke dobre odlike. Bili su predani pretjeranom piću. Biti pijan i podivljati pod djelovanjem alkohola za njih je bilo vrlina, a ne porok. Gospodin je bio onaj ko zabavlja svoje prijatelje i komšije na pijankama. Bogati ljudi bi održavali skup pijančenja bar pet puta na dan. Kockanje je bio njihov nacionalni sport. No, oni su od toga napravili naročitu umjetnost. Nisu kockali da bi postali bogati. Od pobjednika se očekivao određen broj zabava za prijatelje. U vrijeme rata kroz kockanje su skupljani doprinosi. Čak i danas imamo instituciju nagrada da bi se skupio novac za rat. Evropljani i Amerikanci trebaju znati da su ovu tradiciju izumili Arapi i trebaju zapamtiti da u ovome samo oponašaju Arape. Kad bi izbio rat, arapska plemena bi održavala proslave kockanja. Ko god bi pobijedio, trebao je snositi veći dio troškova rata.

O lahkoćama civilizovanog života Arapi nisu ništa znali. Njihovo

glavno zanimanje bila je trgovina i zato su slali svoje karavane na udaljena mjesta, kao što je Abesinija, Sirija, Palestina i čak Indija. Bogati među njima bili su veliki ljubitelji indijskih sablji. Potrebnu odjeću dobavljali su uglavnom iz Jemena i Sirije. Gradovi su bili trgovački centri. Ostatak Arabije, osim Jemena i nekih sjevernih dijelova, činili su beduini. Oni nisu imali stalnog boravišta ili mjesta stanovanja. Ova plemena su podijelila zemlju među sobom tako da su se članovi plemena slobodno kretali u svom dijelu zemlje. Kad bi zalihe vode u nekom mjestu bile istrošene, oni bi se selili na drugo mjesto i tamo se smještali. Njihova imovina se sastojala od ovaca, koza i kamila. Od vune su pravili odjeću, a od koža šatore. Ono što bi preostalo prodavali bi na pijaci. Zlato i srebro im nisu bili nepoznati, ali su sigurno bili rijetki imetak. Siromašni i obični ljudi pravili su ukrase od školjki i sastojaka prijatnih mirisa. Čistili su sjeme dinja, sušili ga i nizali u lančice. Kriminal i nemoral kraljeva uzeli su maha. Krađa je bila rijetka, ali je razbojništvo bilo uobičajeno. Međusobni napadi i otimanje smatrali su se nacionalnim pravom. No, u isto vrijeme ispunjavali su zadanu riječ više nego bilo koji drugi narod. Ako bi neki pojedinac otišao moćnom vođi ili plemenu i tražio zaštitu, taj vođa ili pleme je bilo obavezano čašću da zaštiti tog pojedinca. Ako to ne bi bilo učinjeno, pleme je gubilo na društvenoj ljestvici u cijeloj Arabiji. Pjesnici su imali veliki ugled. Odavano im je poštovanje kao nacionalnim vođama. Od vođa se očekivalo da imaju veliku moć govora, čak i da budu u stanju pisati poeziju. Gostoprимstvo se razvilo do vrhunca. Kad bi bespomoćni putnik stigao u sjedište plemena, bio bi tretiran kao počasni gost. Za njega bi bila zaklana najbolja životinja i bila bi mu pokazana najveća važnost. Nije ih bilo briga ko je bio posjetilac. Bilo je dovoljno da je posjetilac stigao. Posjeta je značila uzdizanje ugleda za pleme. Zato je postala dužnost plemena da oda počast gostu. Odajući njemu počast, odavali su počast sebi. Žena u arapskom društvu nije imala nikakvog položaja ni prava.

Među njima se smatralo čašću ubiti novorođenu djevojčicu. Greška je, međutim, misliti da je čedomorstvo praktikovano na nivou cijele zemlje. Tako opasan čin nije se mogao raširiti u cijeloj zemlji. To bi značilo uništenje rase. Istina je da u Arabiji – ili što se toga tiče u Indiji ili bilo kojoj drugoj zemlji gdje je čedomorstvo ikada postojalo, to bilo ograničeno samo na određene porodice. Arapske porodice koje su to praktikovale imale su ili pretjeranu ideju o svom društvenom položaju ili su bile ograničene na druge načine. Moguće je da nisu bili u stanju naći odgovarajuće mlade muškarce za svoje kćeri da ih udaju, i, znajući ovo, ubijali su svoje novorođene djevojčice. Zlo ovog čina je u njegovoj surovosti i okrutnosti, ne u rezultatima koje je imao u terminima nacionalnog stanovništva. Razni metodi su bili korišteni za ubijanje novorođenih djevojčica, od kojih je jedan bio da ih žive zakopaju i udave.

Samo stvarna majka se smatrala majkom u arapskom društvu. Maćehe nisu smatrane majkama i nije bilo zabrane da sin oženi maćehu nakon smrti svog oca. Ženidba sa više žena bila je vrlo uobičajena, i muškarac je mogao oženiti neograničen broj žena. Također je jedan muškarac mogao uzeti za ženu više od jedne sestre u isto vrijeme.

Najgori postupci pokazani su u ratu u međusobnim sukobima boraca. Gdje je mržnja bila snažna, oni nisu prezali da raskomadaju tijela ranjenih, izvade organe i jedu ih kao ljudožderi. Također nisu prezali da unakaze tijela svojih neprijatelja. Odsijecanje nosa ili ušiju, ili vađenje očiju bila je uobičajena forma okrutnosti koju su provodili. Ropstvo je bilo rasprostranjeno. Slaba plemena bila bi učinjena robljem. Rob nije imao uobičajenog položaja. Svaki gospodar je činio sa svojim robovima šta je želio. Nikakve mjere nisu mogle biti poduzete protiv gazde koji je zlostavljao svog roba. Gazda je mogao ubiti svog roba a da ne odgovara za to. Ako bi neki gazda ubio roba drugog gazde, čak i onda kazna nije bila smrtna. Sve što se tražilo od njega

bilo je da dadne odgovarajuću naknadu oštećenom gazdi. Žene robinje su uzimane za zadovoljenje seksualnih želja. Prema djeci rođenoj iz takvih odnosa također se postupalo kao sa robovima. Robinje koje su postale majke ostajale su robovi. U terminima civilizacije i društvenog napretka Arapi su bili vrlo nazadan narod. Ljudskost i međusobno poštovanje bili su nepoznanica. Žena je imala najgori mogući položaj. Pa ipak su Arapi imali neke vrline. Pojedinačna hrabrost, naprimjer, ponekad je dostizala vrlo visok stepen.

Među takvim ljudima bio je rođen Časni Poslanik islama. Njegov otac Abdulah umro je prije njegovog rođenja. Prema tome, njega i njegovu majku Aminu morao je paziti djed, Abdul-Mutalib. Kao malo dijete, Muhammeda je dojila žena sa sela koja je živjela u mjestu blizu Ta'ifa. U ovo vrijeme je u Arabiji bio običaj dati djecu ženama na selu, čija je dužnost bila da podižu djecu, da ih uče govoru i da im daju dobar početak u tjelesnom zdravlju. Kad je Poslanik imao šest godina, njegova majka je umrla na putovanju iz Medine u Meku i morali su je sahraniti na putu. Dijete je u Meku donijela ženska sluškinja i predala ga djedu. Kad je bio u osmoj godini, umro mu je i djed, poslije čega je njegov staratelj postao Abu-Talib, njegov amidža, što je bila želja koju je djed izrazio u svojoj oporuci. Poslanik je imao dvije ili tri prilike da putuje izvan Arabije. Jedna od ovih prilika pojavila se kad je imao dvanaest godina kad je u društvu Abu-Taliba otišao u Siriju. Izgleda da ga je njegovo putovanje odvelo samo do jugoistočnih gradova Sirije, jer u historijskim zabilješkama o ovom putovanju nema spominjanja mjesta kao što je Jerusalem. Od tada pa dok nije odrastao do mladalačkog doba on je ostao u Meki. Od samog djetinjstva bio je predan razmišljanju i meditiranju. Nije učestvovao u svađama i nadmetanjima drugih, osim s namjerom da ih prekine. Kaže se da su plemena koja su živjela u Meki i okolnim oblastima, umorni od neprekidne krvne osvete, riješili da osnuju udruženje čija bi svrha bila da

pomogne žrtvama agresivnog i nepravednog postupanja. Kad je Časni Poslanik čuo o ovome, rado se pridružio. Članovi ovog udruženja dali su ovakvu zakletvu:

Da će pomagati onima koji su tlačeni i vratiti će im njihova prava, sve dok i posljednja kap vode ostane u moru. A ako tako ne urade, nadoknadit će žrtvama iz svojih posjeda. (Sirat Ibni-Hišam od imama Suhailija)

Izgleda da ni jedan član ovog udruženja nikada nije bio pozvan da ispuni zakletvu koju su svečano dali članovi ovog udruženja. No, Časnom Poslaniku pružila se prilika za to kad je najavio svoju misiju. Njegov najgori neprijatelj bio je Abu-Džehel, poglavica Meke. On je podržavao ideju o društvenom bojkotu i javnom poniženju Poslanika. U to vrijeme je jedna osoba izvana došla u Meku. Abu-Džehel mu je dugovao neki novac, ali je ovaj odbio da to plati. On je to spomenuo ljudima u Meki. Neki mladi ljudi, iz puke smutnje, predložili su mu da ode Poslaniku. Mislili su da će Poslanik odbiti da bilo šta uradi iz straha od općeg suprotstavljanja prema njemu i pogotovu iz straha od suprotstavljanja Abu-Džehela. Ako on odbije da pomogne ovom čovjeku, kazat će da je prekršio svoju zakletvu udruženju. S druge strane, ako ne odbije i izabere da se obrati Abu-Džehelu radi vraćanja ovog zajma, Abu-Džehel će ga sigurno vratiti s prezirom. Ovaj čovjek je otišao Poslaniku i prigovarao mu za Abu-Džehela. Poslanik je, ne oklijevajući ni minute, ustao i otišao s ovim čovjekom na Abu-Džehelova vrata. Abu-Džehel je izašao i vidio da je njegov zajmodavac stajao s Poslanikom. Poslanik je spomenuo zajam i savjetovao da bude plaćen. Abu-Džehel je bio zbunjen i bez ikakvih izgovora odmah je platio zajam. Kad su druge poglavice Meke čule o ovome, prekobili su Abu-Džehela i rekli mu kako se pokazao slab i da je sam

sebi proturječio. Zagovarao je društveni bojkot Poslanika, a ipak je lično prihvatio nalog Poslanika i platio zajam na njegov savjet. U odbrani je Abu-Džehel rekao: 'Boga mi, da ste vi bili na mom mjestu, i vi biste tako uradili.' On im je rekao kad je vidio Poslanika kako stoji na njegovim vratima, da je vidio dvije divlje kamile kako stoje po jedna na svakoj strani, spremne da napadnu. Mi ne možemo kazati kakvo je bilo ovo iskustvo. Je li to bila čudna pojava namijenjena da smete Abu-Džehela ili je prisustvo Poslanika - koje nadahnjuje strahopoštovanjem - to što je proizvelo ovo priviđenje? Čovjek koga je cijeli grad mrzio i suprotstavljao mu se imao je hrabrosti da sam ode vođi toga grada i zahtijeva vraćanje zajma. Možda je ovaj neočekivani prizor ustrašio Abu-Džehela i za trenutak učinio da zaboravi zakletvu da će uraditi protiv Poslanika, i primorao ga da uradi kako je Poslanik predložio. (Hišam)

POSLANIKOV BRAK SA HATIDŽOM

Kad je Poslaniku bilo oko dvadeset pet godina, dobar glas o njegovom poštenju, dobroti i saosjećanju prema drugima proširio se cijelim gradom. Ljudi su upirali zadivljeno prstom u njega i govorili da je to čovjek kome se može vjerovati. Ovaj glas o njemu došao je do ušiju bogate hudovice, koja se obratila Poslanikovom amidži Abu-Talibu. Tražila je da dozvoli svom bratiću da predvodi njen trgovački karavan u Siriju. Abu-Talib je ovo spomenuo Poslaniku i on se složio. Ekspedicija je postigla veliki uspjeh i donijela neočekivanu zaradu. Bogata hudovica Hatidža bila je uvjerena da uspjeh karavana nije bio samo zbog stanja tržišta u Siriji, nego također i zbog poštenja i sposobnosti vođe karavana. Ona je ispitivala svog roba Maisaru o ovom predmetu i Maisara je podržao njeno mišljenje i rekao joj da iskrenost i saosjećanje s kojim je ovaj mladi vođa karavana vodio njene poslove ne može pokazati mnogo osoba. Hatidža je bila

impresionirana ovom izjavom. Ona je imala četrdeset godina i već je dva puta bila hudovica. Poslala je svoju prijateljicu Poslaniku da vidi da li bi bio voljan da je oženi. Ova žena je otišla Poslaniku i pitala ga zašto se nije oženio. Poslanik je odgovorio da nije bio dovoljno bogat za to. Žena je pitala da ako ona nađe bogatu i uglednu ženu koju bi mogao oženiti, da li bi se oženio. Poslanik je pitao ko može biti ta žena i gošća je rekla da je to bila Hatidža. Poslanik se izvinio govoreći da je Hatidža previše visokog položaja za njega. Gošća je preuzela na sebe obavezu da će izaći na kraj sa svim teškoćama. Poslanik je rekao da u tom slučaju nema ništa reći nego da se složi. Hatidža je onda poslala poruku Poslanikovom amidži. Brak između Poslanika i Hatidže je bio sklopljen i proslavljen. Siromašan čovjek, siročić u djetinjstvu, prvi put je zavirio u blagostanje. Postao je bogat. No, način na koji je iskoristio svoje bogatstvo svijetao je primjer za cijelo čovječanstvo. Poslije udaje Hatidža je osjećala kako je ona bogata, a on siromašan, i da ova nejednakost između njih neće pridonijeti sreći. Tako je predložila da svoj imetak i robove prenese na Poslanika. Poslanik je, nakon što se uvjerio da Hatidža misli ozbiljno, proglasio da će osloboditi Hatidžine robove čim budu njegovo vlasništvo. I tako je i učinio. Osim toga, najveći dio imanja koje je primio od Hatidže raspodijelio je među siromašnim. Među robovima koje je tako oslobodio bio je jedan po imenu Zeid. Izgledalo je da je on inteligentniji i oprezniji od drugih. On je pripadao uglednoj porodici, bio je otet kao dijete i prodavan s jednog mjesta na drugo dok nije stigao u Meku. Mladi Zeid, nanovo oslobođen, odjednom je shvatio da je ropstvo Poslaniku bolje od slobode. Kad je Poslanik oslobodio robove, Zeid je odbio da bude slobodan i tražio dozvolu da nastavi živjeti s Poslanikom. Tako je i uradio, i kako je vrijeme prolazilo, njegova ljubav prema Poslaniku je rasla. No, za to vrijeme su Zeidov otac i amidža bili na njegovom tragu i na kraju su čuli da je u Meki. Tamo su ga našli u kući Poslanika. Kad

su došli Poslaniku, tražili su da Zeid bude oslobođen i ponudili da plate otkup koliko god Poslanik bude tražio. Poslanik je rekao da je Zeid slobodan i da može ići s njima ako želi. On je pozvao Zeida i pokazao mu njegovog oca i amidžu. Nakon što su se sreli i obrisali suze, Zeidov otac mu je rekao da ga je njegov gazda oslobodio i da bi, pošto je njegova majka jako ožalošćena rastankom s njim, bilo bolje da se vrati kući. On je odgovorio: 'Oče! Ko ne voli svoje roditelje? Moje srce je puno ljubavi prema tebi i majci. Ali ja volim ovog čovjeka Muhammeda toliko da ne mogu pomisliti da živim negdje drugo osim s njim. Ja sam vas sreo i drago mi je. Ali, ja ne mogu podnijeti odvajanje od Muhammeda.' Zeidov otac i amidža su učinili sve što su mogli da nagovore Zeida da se vrati kući s njima, ali se Zeid nije složio. Na ovo je Poslanik rekao: 'Zeid je već bio slobodan čovjek, ali od danas će biti moj sin.' Vidjevši ovu ljubav između Zeida i Poslanika, Zeidov otac i amidža vratili su se natrag, a Zeid je zauvijek ostao s Poslanikom. (Hišam)

POS LANIK PRIMA SVOJU PRVU OBJAVU

Kad je Poslaniku bilo preko trideset godina, ljubav prema Bogu i prema obožavanju Boga počeli su ga sve više obuzimati. Osjećajući odbojnost prema smutnjama, zlodjelima i mnogim porocima ljudi Meke, on je za svoje meditiranje odabrao mjesto dvije ili tri milje od svoje kuće. To je bilo na vrhu brda, jedna vrsta pećine oblikovane od kamena. Njegova žena Hatidža pripremila bi dovoljno hrane za nekoliko dana, i s ovim bi odlazio u pećinu Hira. U pećini je dan i noć obožavao Boga. Kad mu je bilo četrdeset godina, imao je viziju. To je bilo upravo u ovoj pećini. Vidio je kako mu neko naređuje da čita. Poslanik je u odgovoru rekao da ne zna šta i kako čitati. Melek je insistirao i na kraju je primorao Poslanika da uči slijedeći ajet:

*Čitaj u ime Gospodara svoga Koji je stvorio,
On je stvorio čovjeka od ljepljivog ugruška.
Čitaj! Gospodar tvoj je najplemenitiji. Koji je
poučio perom. Poučio je čovjeka onome što on
nije znao. (96:2-6)*

Ovi ajeti, prvi koji su bili objavljeni Poslaniku, postali su dio Kur'ana, kao i ostali ajeti koji su objavljeni kasnije. Oni imaju ogromno značenje. Oni naređuju Poslaniku da ustane i bude spreman da proglasi u ime Jednog Boga, Jednog Stvaraoca – ovog Poslanika i svih drugih – Koji je stvorio čovjeka i u njegovu prirodu zasijao sjeme Svoje vlastite ljubavi i ljubavi prema drugim ljudima. Poslaniku je bilo naređeno da proglasi Poruku ovog Boga, i od Boga mu je obećana pomoć i zaštita u proglašavanju ove Poruke. Ovaj ajet je predskazao vrijeme kad će svijet biti poučen svim vrstama znanja posredstvom pera, i bit će poučen stvarima o kojima nikad prije nije čuo. Ovi ajeti čine sažetak Kur'ana. Čemu god je Poslanik trebao biti poučen u kasnijim objavama, sadržano je u začetku u ovim ajetima. U njima je bio položen temelj velikog i dosada nepoznatog napretka u duhovnom napredovanju čovjeka. Značenje i objašnjenje ovih ajeta naći ćete na njihovim mjestima u ovom komentaru. Mi ih spominjemo zato što njihova objava predstavlja veličanstven događaj u životu Poslanika. Kad je Poslanik primio ovu objavu, bio je pun straha od odgovornosti koju je Bog odlučio staviti na njegova ramena. Bilo koja druga osoba na njegovom mjestu bila bi ispunjena ponosom – osjećao bi da je postao velik. Poslanik je bio drugačiji. On je mogao postići velike stvari, ali nije mogao biti ponosan u svom dostignuću. Poslije ovog veličanstvenog iskustva došao je kući jako potresen, razvučenog lica. Na Hatidžino ispitivanje, on joj je prenio cijeli doživljaj i svoj strah ukratko izrazio riječima: 'Slab čovjek kakav sam ja, kako može nositi odgovornost koju Bog namjerava staviti na moja ramena.'

Hatidža je bez oklijevanja odgovorila:

Boga mi, On ti nije poslao ovu Riječ da bi propao i da budeš neuspješan – da bi te onda napustio. Kako Bog može učiniti takvu stvar, a ti si ljubazan i obziran prema svojim bližnjima, pomažeš siromašnim i nosiš njihov teret? Ti vraćaš vrline koje su nestale iz naše zemlje. Ti prema gostima postupaš s poštovanjem i pomažeš one koji su u nevolji. Možeš li ti od Boga biti podvrgnut ikakvoj kušnji? (Buhari)

Nakon što je ovo rekla, Hatidža je odvela Poslanika svom rođaku Varaki bin Naufalu, koji je bio kršćanin. Kad je čuo ovo iznošenje, Varaka je rekao:

‘Siguran sam, melek koji se spustio na Musaa spustio se i na tebe.’ (Buhari)

PRVE PRISTALICE

Varaka je očito mislio na predskazanje u Deuteronomi (18:18). Kad su ove vijesti stigle do Zeida, Poslanikovog oslobođenog roba – sada oko trideset godina starog, on i njegov amidžić Ali – koji je imao oko jedanaest godina – proglasili su da vjeruju u njega. Abu-Bakr, prijatelj iz djetinjstva, bio je izvan grada. Kad se vratio, slušao je o ovom novom doživljaju koji je Poslanik imao. Rečeno mu je da je njegov prijatelj poludio i da je počeo govoriti da su mu meleki donijeli poruku od Boga. Abu-Bakr je u potpunosti vjerovao Poslaniku. On ni u jednom trenutku nije sumnjao da je Poslanik sigurno upravo – on ga je poznavao, znao je da je i zdravog razuma i da je iskren. Pokucao je na Poslanikova vrata i kad je bio primljen u njegovo društvo, pitao ga je šta se dogodilo.

Poslanik je, bojeći se da Abu-Bakr ne bi pogrešno razumio, počeo dugo objašnjavati. Abu-Bakr ga je zaustavio i uporno govorio da sve što on želi znati je da li se melek od Boga spustio na njega i dao mu Poruku. Poslanik je želio da ponovo objasni, ali je Abu-Bakr rekao da ne želi slušati nikakvo objašnjenje. On je samo želio odgovor na pitanje da li je imao Poruku od Boga. Poslanik je rekao: 'Da', i Abu-Bakr je odmah potvrdio da vjeruje. Nakon što je proglasio svoju vjeru, rekao je da bi argument umanjio vrijednost njegove vjere. On je Poslanika poznao dugo i bio prisan s njim. Nije mogao sumnjati u njega, i nije želio nikakav argument da bi bio uvjeren u njegovu istinitost. Ova mala grupa vjernih bili su prvi vjernici islama: žena zrelih godina, dječak od jedanaest godina, oslobođeni rob koji je živio među strancima, mladi prijatelj i Poslanik. Ovo je bila mala skupina koja nije imala nikakve potpore i koja je šutke odlučila da širi Božije svjetlo svuda u svijetu. Kad su ljudi i njihove vođe čuli o ovome, smijali su se i proglasili su ih ludim. Nije bilo nikakvog razloga za strah ili za brigu. No, kako je vrijeme prolazilo, istina je počela postajati jasna i - kao što je poslanik Isaiah (28:13) prije dugo godina rekao: pravilo za pravilom, pravilo za pravilom; linija za linijom, ovdje malo i tamo malo - počela su se spuštati na Poslanika.

PROGANJANJE VJERNIKA

Bog je počeo govoriti s Muhammedom 'drugim jezikom'. Omladina u zemlji postala je radoznala. Oni koji su tragali za istinom postali su uzbuđeni. Iz omalovažavanja i ruganja počelo je rasti odobravanje i divljenje. Robovi, mladići i bespomoćne žene počeli su se okupljati oko Poslanika. U njegovoj Poruci i njegovom učenju bila je nada za ponižene, očajne i mlade. Žene su mislile da je došlo vrijeme za vraćanje njihovih prava. Robovi su mislili da je došao dan njihove slobode, a mladi ljudi su mislili da će za njih biti otvoreni putevi napretka. Kad je ruganje

počelo da prelazi u odobravanje, a ravnodušnost u privrženost, poglavice Meke i službenici počeli su se bojati. Oni su se okupili i savjetovali se. Odlučili su da ruganje nije metod kojim se može izaći na kraj s ovom prijetnjom. Mora se primijeniti ozbiljniji lijek. Novi utjecaj se mora suzbiti silom. Odlučeno je da se mora uvesti proganjanje i neka forma bojkota. Uskoro su poduzeti praktični koraci i Meka je bila podignuta protiv islama u ozbiljan sukob. Poslanik i njegova mala skupina nisu više smatrani ludim, nego rastućim utjecajem koji će se, ako se dozvoli da neometano raste, pokazati kao opasnost vjeri, ugledu, običajima i tradicijama Meke. Islam je prijetio da razruši staru strukturu mekanskog društva i da ga ponovo izgradi, da stvori novo nebo i novu Zemlju, čiji dolazak mora značiti nestajanje starog neba Arabije i njenog starog srca. Mekanci se više nisu mogli smijati islamu. Sada je to za njih bilo pitanje života i smrti. Islam je bio prijetnja i Meka je prihvatila prijetnju, kao što su neprijatelji Poslanika uvijek prihvatili prijetnju svojih poslanika. Oni su odlučili da dokaz ne ospore dokazom, nego da izvuku sablju i silom sruše ovo opasno učenje; nisu odlučili da svojim primjerom stanu naspram dobrog primjera Poslanika i njegovih sljedbenika, da uljudno odgovore na lijepe riječi, nego da zlostavljaju nevine ljude i da vrijeđaju one koji govore uljudno. Još jednom je ponovo u svijetu započeo sukob između vjerovanja i nevjerovanja; sile šejtana proglasile su rat melekima. Vjernici, još uvijek šaka njih, nisu imali moći da se odupru snažnom napadu i nasilju nevjernika. Počeo je najokrutniji pohod. Žene su bestidno bile masakrirane; muškarce su klali. Robovi koji su proglasili da vjeruju u Poslanika vučeni su preko vrelog pijeska i kamenja. Njihova koža je bila otvrdla kao koža životinja. Poslije dugo vremena, kad je islam utemeljen nadaleko i naširoko, jednom od ovih ranih vjernika po imenu Khabbab bin Al-Arat razotkrili su tijelo. Njegovi prijatelji su vidjeli kako mu je koža otvrdla kao kod životinja i pitali su ga zašto je to tako. Khabbab

se nasmijao i rekao da to nije ništa - samo sjećanje na one rane dane kad su robovi koji su prešli na islam bili vučeni ulicama Meke preko oštrog i vrelog pijeska i kamenja. (Musnad, tom 5, str. 110)

Robovi koji su vjerovali bili su raznih nacija. Bilal je bio crnac, Suhaib je bio Grk. Oni su pripadali različitim vjerama. Džabr i Suhaib su bili kršćani, Bilal i Ammar idolopoklonici. Bilal je bio natjeran da leži na vrelom pijesku, natovaren kamenjem, a dječaci su onda natjerani da plešu na njegovim grudima; njegov gazda, Ummayya bin Khalf, tako ga je mučio i onda od njega tražio da se odrekne Allaha i Poslanika i pjeva hvale mekanskih bogova, Lata i Uzza. Bilal je samo rekao. '*Ahad, Ahad...*' (Bog je Jedan, Bog je Jedan).

Ozlojeđen, Umayya je Bilala predao uličnim dječacima, tražeći od njih da oko njegovog vrata stave konopac i vuku ga kroz grad preko oštrog kamenja. Bilalovo tijelo je krvarilo, ali je on nastavio mrmljati: '*Ahad, Ahad...*' Kasnije, kad su se muslimani nastanili u Medini i bili u stanju živjeti i klanjati u relativnom miru, Časni Poslanik je odredio Bilala za *mujezina*, onog koji klanjače poziva na namaz. Budući da je bio Afrikanac, Bilal nije mogao izgovoriti glas š na arapskom *Aš-hadu* (ja svjedočim). Medinlije su se smijali njegovom pogrešnom izgovoru, ali ih je Časni Poslanik prekorio i rekao im kako je Bilal bio drag Bogu zbog čvrste vjere koju je pokazao pod mučenjima Mekanlija. Abu-Bakr je platio otkup za Bilala i mnoge druge robove, i osigurao njihovo oslobađanje. Među njima je bio Suhaib, uspješan trgovac, kojeg su Kurejšije nastavile tući čak i poslije njegovog oslobađanja. Kad je Časni Poslanik napustio Meku i smjestio se u Medini, Suhaib je želio da ide s njim. Ali su ga Mekanlije zaustavili. Rekli su da on ne može iz Meke odnijeti bogatstvo koje je zaradio u Meki. Suhaib je ponudio predaju sveg svog imetka i zarade i pitao hoće li mu onda dozvoliti da ide. Mekanlije su prihvatile ponudu. Suhaib je stigao u Medinu praznih ruku i vidio Poslanika, koji ga je čuo,

čestitao mu i rekao: 'Ovo je bila najbolja trgovina tvog života.' Većina ovih robova-vjernika ostali su čvrsti u ispoljavanju i ispovijedanju vjere. Ali neki su bili slabi. Jedanput je Časni Poslanik zatekao Ammara kako ječi od bola i suši suze. Kad mu je Poslanik prišao, Ammar je rekao da su ga tukli i prisilili na javno opozivanje vjere. Poslanik ga je pitao: 'Ali, jesi li ti vjerovao u srcu?' Ammar je rekao da jeste, i Poslanik je rekao da će Bog oprostiti njegove slabosti. Ammarovog oca Jasira i njegovu majku Samiju također su mučili nevjernici. Jednom takvom prilikom dogodilo se da je Poslanik tuda prolazio. Pun emocija, rekao je: 'Porodico Jasira, strpite se, jer Bog je za vas pripremio Džennet.' Poslaničke riječi su se uskoro ispunile. Jasir je podlegao mučenjima, a malo kasnije je Abu-Džehel kopljem ubio njegovu ženu Samiju.

Zinnira, robinja, izgubila je oko zbog okrutnog postupanja nevjernika.

Abu-Fakaih, rob Safvana bin Umayya, ostavljen je da leži na vrelom pijesku dok je na njegove grudi stavljeno teško i vrelo kamenje i od bola mu je ispao jezik.

Drugi robovi su bili zlostavljani na slične načine.

Ove okrutnosti bile su neizdržljive. No, rani vjernici su ih podnijeli zato što su njihova srca bila čvrsta u uvjerenjima koje su svakodnevno primali od Boga. Kur'an se spustio Poslaniku, ali se uvjerljivi Božiji glas spustio na sve vjernike. Da nije bilo tako, vjernici ne bi mogli odoljeti okrutnostima kojima su bili podvrgnuti. Napušteni od zemljaka, prijatelja i rodbine, oni sa sobom nisu imali nikoga osim Boga, i nije ih bilo briga imaju li ikoga drugog. Zbog Njega su ove okrutnosti izgledale ništavne, uvrede su zvučale kao molitve, a kamenje je izgledalo mekko.

Prema slobodnim stanovnicima koji su vjerovali nije postupano ništa manje okrutno. Njihove starješine i poglavice su ih mučili na razne načine. Osman je bio uspješan čovjek, četrdesetih godina. Pa ipak, kad su se Kurejšije odlučili na opće proganjanje

muslimana, njegov amidža Hakam ga je zavezao i istukao. Zubaira bin Al-Awwamu, hrabrog mladog momka, koji je kasnije postao veliki muslimanski general, njegov amidža je umotao u ćilim, zapalio dim ispod njega i mučio ga gušenjem. No, on nije porekao. On je našao Istinu i nije je htio napustiti.

Abu-Zarr iz plemena Ghaffar čuo je o Poslaniku i otišao u Meku da to ispita. Mekanlije su ga odvrćali govoreći da oni dobro poznaju Muhammeda i da je njegov pokret bio samo sebična zamisao. To nije ostavilo utisak na Abu-Zarra i on je otišao Poslaniku, čuo Poruku islama upravo od njega i prihvatio je. Abu-Zarr je pitao da li može čuvati u tajnosti svoju vjeru od svog plemena. Poslanik je rekao da može nekoliko dana. No, kad je prolazio ulicama Meke, čuo je kako grupa mekanskih poglavica vrijeđaju Časnog Poslanika i napadaju ga na prost način. On više nije mogao čuvati u tajnosti svoju vjeru i odjednom je proglasio: 'Ja svjedočim da nema boga osim Allaha, i da niko nije nalik Allahu; i da je Muhammed Njegov rob i Poslanik.' Ovaj poklik podignut na skupu nevjernika njima je izgledao drzak. Ustali su u srdžbi i tukli su ga dok nije pao onesviješćen. Poslanikov amidža Abas još nije bio primio islam, prolazio je pored i počeo je prigovarati u ime žrtve. 'Vaši karavani s hranom prolaze kroz Abu Zarrovo pleme, ' rekao je, 'i njegovi ljudi, ljuti zbog vaših postupaka, mogu vas izgladnjivati do smrti.' Slijedećeg dana je Abu-Zarr ostao kod kuće. No, dan kasnije je ponovo otišao da vidi isti skup i zatekao ih kako vrijeđaju Poslanika kao i prije. Otišao je u Kabu i vidio da ljudi tamo rade isto. Nije se mogao uzdržati, ustao je i naglas proglasio svoju vjeru. Ponovo su prema njemu grubo postupili. Ista stvar se dogodila i treći put i Abu-Zarr je otišao natrag svom plemenu.

Časni Poslanik sam nije bio pošteđen okrutnog postupanja koje su podnosili vjernici. Jednom prilikom bio je na namazu. Grupa nevjernika su stavili mantil oko njegovog vrata i vukli ga; izgledalo je da će mu oči ispasti. Dogodilo se da je Abu-Bakr

došao da ga spasi i rekao: 'Vi hoćete da ubijete čovjeka zato što kaže: 'Bog je moj Gospodar'? Drugom prilikom pao je na sedždu u namazu, a oni su na njegova leđa stavili drob kamile. On nije mogao ustati dok ova težina nije bila uklonjena. Zatim je drugom prilikom prolazio ulicom, a grupa uličnih dječaka su ga slijedili. Nastavili su da ga udaraju po vratu i govore ljudima kako on sebe naziva Poslanikom. Takva je bila mržnja i neprijateljstvo protiv njega, i takva je bila njegova bespomoćnost.

Poslanikova kuća je bila kamenovana iz obližnjih kuća. Bacali su mu u kuhinju smeće i ostatke zaklanih životinja. U mnogim prilikama na njega su bacali prašinu dok je klanjao, tako da se morao povući na sigurno mjesto radi skupnih namaza.

Okrutnosti počinjene protiv slabe i nevine skupine i njihovog iskrenog, dobronamjernog, ali bespomoćnog vođe, međutim, nisu bile uzalud. Pošteni ljudi su vidjeli sve ovo i bili su privučeni islamu. Jedanput se Poslanik odmarao na Safi, brdu blizu Kabe. Mekanski poglavica Abu-Džehel, Poslanikov ljuti neprijatelj, prošao je pored i počeo na njega prosipati podle uvrede. Poslanik nije ništa rekao i otišao je kući. Robinja iz njegovog kućanstva bila je svjedok ove ponižavajuće scene. Hamza, Poslanikov amidža, hrabar čovjek, koga su se bojali svi sugrađani, vratio se kući iz lova u džungli i ponosno ušao u kuću, sa lukom obješenim o rame. Robinja nije zaboravila jutarnju scenu. Zgražala se što vidi Hamzu kako tako ide kući. Dodirivala ga je govoreći kako je on o sebi mislio da je hrabar i ide unaokolo naoružan, ali da ne zna šta je tog jutra Abu-Džehel uradio njegovom nevinom bratiću. Hamza je čuo za jutarnji događaj. Iako nije bio vjernik, imao je plemenit karakter. Možda ga se dojmila Poslanikova Poruka, ali ne u tolikoj mjeri da se otvoreno pridruži. Kad je čuo za ovaj divlji napad Abu-Džehela, nije se mogao uzdržati. Njegovo oklijevanje o novoj Poruci je nestalo. Počeo je osjećati da je do sada bio isuviše nemaran za to. Otišao je pravo do Kabe, gdje su poglavice Meke uobičavali da se sastaju i vijećaju.

Uzeo je svoju strijelu i snažno udario Abu-Džehela. ‘Od danas ja prihvatam Muhammedovu vjeru,’ rekao je. ‘Jutros si ga vrijeđao jer on neće ništa reći. Ako si hrabar, istupi i pobij se sa mnom.’ Abu-Džehel je bio zaprepašten. Njegovi prijatelji su ustali da pomognu, ali, bojeći se Hamze i njegovog plemena, Abu-Džehel ih je zaustavio, misleći kako bi otvorena bitka koštala previše. Rekao je da je zaslužio krivnju za jutrošnji događaj. (Hišam i Tabari).

PORUKA ISLAMA

Suprotstavljanje je i dalje raslo. U isto vrijeme su Poslanik i njegovi sljedbenici činili sve što su mogli da Mekanlijama učine jasnom Poruku islama. Ova poruka je bila mnogostrana i od ogromne konačne vrijednosti ne samo za Arape nego i za cijeli svijet. To je bila Poruka od Boga. Ona kaže:

‘Stvaralac svijeta je Jedan. Niko drugi nije vrijedan obožavanja. Poslanici su uvijek vjerovali u Njega da je Jedan, i tako su poučavali svoje sljedbenike. Mekanlije trebaju napustiti svoje kipove i idole. Zar oni nisu vidjeli da idoli nisu čak mogli ukloniti ni muhu koja je pala na žrtve položene na njihovim stopama? Da su bili napadnuti, ne bi mogli odbiti. Da su imali pitanje da im postave, oni ne bi mogli odgovoriti. Da su tražili pomoć, oni ništa ne bi mogli učiniti. No, Jedan Bog pomogao je one koji su tražili pomoć, odgovorio je onima koji su Mu se obratili u dovi, potčinio Svoje neprijatelje i uzdigao one koji su se ponizili pred Njim. Kad je došlo svjetlo od Njega, ono je osvijetlilo Njegove poklonike. Zašto su ga onda Mekanlije napustile i okrenuli se bezivotnim kipovima i idolima i izgubili svoje živote? Zar nisu vidjeli da ih je njihovo nevjerovanje u Jednog Istinskog Boga učinilo potpuno praznovjernim i neupućenim? Oni nisu imali pojma o tome šta je halal, a šta haram, ili ispravno i pogrešno. Oni nisu poštovali svoje majke. Grubo su postupali prema

svojim sestrama i kćerima, i lišavali ih onoga što im pripada. Nisu postupali lijepo sa svojim ženama. Mučili su hudovice, iskorištavali siročad, siromašne i slabe, i nastojali da svoje blagostanje izgrade na ruševinama drugih. Nisu se stidjeli laganja, niti krađe i pljačke. Kockanje i alkohol bili su njihovo zadovoljstvo. Nisu vodili brigu za kulturni i nacionalni napredak. Koliko dugo će oni zanemarivati Jednog Istinskog Boga i nastavljati gubiti i patiti? Zar nije bolje da se poprave? Nije li bolje da napuste sve forme međusobnog iskorištavanja, vrate prava onome kome pripadaju, troše svoj imetak za nacionalne potrebe i na popravljavanje stanja siromašnih i slabih, postupaju prema siročadima kao prema amanetu i njihovu zaštitu smatraju dužnošću da pomažu hudovicama i utemeljuju i potiču dobra djela u cijeloj zajednici, njeguju i udjeljuju ne samo pravdu i jednakost nego i saosjećanje i milost? Da vaš dolazak na ovaj svijet ne bude beskoristan. 'Ostavite dobra djela iza sebe', Poruka dalje kaže, 'da ona mogu rasti i donositi plodove nakon što vi odete. Vrlina je u davanju drugima, ne u primanju od njih. Naučite da ustupate da biste bili bliže svom Bogu. Praktikuje samoodricanje radi ljudi, da biste umnožili svoju imovinu kod Boga. Istina, muslimani su slabi, ali nemojte tragati za njihovim slabostima, Istina će pobijediti. Ovo je odredba od Boga. Kroz Poslanika će nova pravda i novi kriterij dobra i zla biti postavljeni u svijetu. Vladat će pravda i milost. Nikakva prisila neće biti dozvoljena u stvarima religije, i nikakvo posredovanje. Okrutnosti kojima su žene i robovi bili izvrgnuti bit će istrijebljeno. Na mjestu kraljevstva šejtana bit će uspostavljeno kraljevstvo Božije.'

Kad se ova Poruka počela propovijedati ljudima Meke i kad je to počelo ostavljati dojam na ljude dobrog srca i one među njima koji razmišljaju, starješine Meke su zauzeli ozbiljno stajalište o tome šta se dešavalo. Njihovi izaslanici su otišli Poslanikovom

amidži Abu-Talibu, i ovako mu se obratili:

‘Ti si jedan od naših poglavica i zbog tebe smo mi do sada poštedjeli tvog bratića Muhammeda. Došlo je vrijeme, međutim, kad moramo dokrajčiti ovu nacionalnu krizu, ovaj sukob u našoj sredini. Mi tražimo i zahtijevamo da on odustane od bilo kakavog govora protiv naših idola. Neka proglašava da je Bog Jedan, ali da ništa ne govori protiv naših idola. Ako hoće da bude naš poglavar, mi bismo ga prihvatili za svog vođu. Ako hoće bogatstvo, svaki od nas će mu pokloniti dio svog bogatstva. Ako hoće da se oženi bilo kojom djevojkom u Meki, mi ćemo ga oženiti a nećemo od njega za to uzeti nikakvu naknadu. Mi mu ne zabranjujemo ništa osim priča protiv naših idola. Ako se on slaže s ovim, naš sukob i spor s njim će prestati. Mi tražimo od tebe da ga uvjeriš. No, ako ti nisi u stanju da to uradiš, onda se jedna od dvije stvari mora dogoditi: ili ćeš ti morati napustiti svog bratića, ili ćemo mi, tvoj narod, napustiti tebe.’ (Hišam)

Abu-Talib je bio suočen sa teškom odlukom. Bilo je teško napustiti bratića, ali je jednako bilo teško da ga se odrekne njegov vlastiti narod. Arapi su imali malo u pogledu materijalnih sredstava. Njihov ugled je ležao u vodstvu. Oni su živjeli za svoj narod, a njihov narod za njih. Abu-Talib je bio jako tužan. Pozvao je Poslanika i objasnio mu zahtjev koji su dale starješine Meke. ‘Ako se ti ne složiš,’ rekao je sa suzama u očima, ‘onda ja moram ili tebe napustiti ili će moj narod napustiti mene.’ Poslanik je očito saosjećao sa svojim amidžom. U očima su mu navrle suze

i on je rekao: 'Ja ne tražim od tebe da napustiš svoj narod. Ja od tebe ne tražim da staneš uz mene. No, Jedan i Jedini Bog je moj svjedok kad kažem da, čak i da stave Sunce na moju desnu ruku, a Mjesec na lijevu, ja neću odustati od propovijedanja istine Jednog Boga. Ja to moram nastaviti dok ne umrem. Ti izaberi ono što je tvoja želja.' (Hišam i Zurqani)

Ovaj odgovor, izravan i iskren, otvorio je oči Abu-Taliba. Duboko je utonuo u misli. Iako nije imao hrabrosti da vjeruje, mislio je da je sretan što je živio da vidi ovaj veličanstveni dokaz vjerovanja i obzir prema dužnosti. Okrećući se Poslaniku, on je rekao: 'Moj bratiću, nastavi svoj put. Ispunjavaj svoju dužnost. Neka me moj narod napusti. Ja te neću napustiti.' (Hišam)

SELIDBA U ABESINIJU

Kad je zulum stigao do krajnje granice, Poslanik je okupio svoje sljedbenike i pokazujući prema zapadu, rekao im o zemlji preko mora gdje se ljudi ne ubijaju zato što su promijenili svoju vjeru, gdje mogu obožavati Boga bez uznemiravanja, i gdje je jedan pravedan kralj. Neka idu tamo; možda će im promjena donijeti olakšanje. Grupa muslimana - muškaraca, žena i djece, postupajući po ovom nalogu, otišli su u Abesiniju. Selidba je bila na maloj skali i vrlo dirljiva. Arapi su sebe smatrali čuvarima Kabe, i bili su. Napuštanje Meke za njih je bila velika tuga, i ni jedan Arap ne bi mogao ni pomisliti na to da je život u Meki bio moguć. Ni Mekanlije nisu bili spremni da tolerišu takvu seobu. Oni ne bi dozvolili svojim žrtvama da pobjegnu i imaju priliku da žive negdje drugo. Grupa je, zato, morala čuvati u tajnosti svoje pripreme za put i otići da se čak ni ne oproste sa svojim prijateljima i rodbinom. Neki su, međutim, saznali za njihov odlazak i to je na njih ostavilo dubok dojam. Omer, kasnije drugi halifa islama, još je bio nevjernik, gorki neprijatelj i progonitelj

muslimana. Pukom slučajnošću, sreo je neke članove ove grupe. Jedna od njih bila je žena, Ummi Abdullah. Kad je Omer vidio pokućstvo spakovano i natovareno na životinje, odjednom je shvatio da ovi ljudi idu negdje izvan Meke da nađu utočište na drugom mjestu. 'Je li vi idete?', pitao je. 'Da, Bog je naš svjedok,' odgovorila je Ummi Abdullah. 'Mi idemo u drugu zemlju, jer vi ovdje prema nama postupate s krajnjom okrutnošću. Mi se sada nećemo vratiti dok Allah za nas ne dadne neko drugo stanje.' Na Omera je to ostavilo dubok dojam i on je rekao: 'Neka Bog bude s vama.' U njegovom glasu su se osjetile emocije. Ova nijema scena ga je ražalostila. Kad su Mekanlije saznale za ovo, poslali su grupu ljudi u potjeru za njima. Ova grupa je otišla čak do mora, ali su vidjeli da su se muslimani već ukrkali. Kako nisu bili u stanju da ih sustignu, odlučili su da pošalju delegaciju u Abesiniju da potaknu kralja protiv izbjeglica i uvjere ga da ih ponovo preda Mekanlijama. Jedan od delegata bio je Amr bin Al-As, koji je kasnije primio islam i osvojio Egipat. Delegacija je otišla u Abesiniju, sreća se s kraljem i spletkarili su s njegovim dvorjanima. Ali se kralj pokazao vrlo odlučan i, uprkos pritisku koji su delegacija iz Meke i njegovi dvorjani bili u stanju vršiti na njega, on je odbio da muslimanske izbjeglice preda njihovim progoniteljima. Delegacija se vratila razočarana, ali su u Meki uskoro smislili drugi plan da muslimane vrate iz Abesinije. Među karavanima koji su išli u Abesiniju oni su raširili glasine da su svi ljudi Meke primili islam. Kad su ove glasine stigle u Abesiniju, mnogi muslimani izbjeglice su se radosni vratili u Meku, ali su shvatili da su glasine koje su došle do njih neistinite. Neki su se onda ponovo vratili u Abesiniju, ali su neki odlučili da ostanu. Među ovima je bio Osman bin Maz'un, sin vodećeg poglavice Meke. Osman je dobio obećanje o zaštiti od prijatelja svog oca, Valida bin Mughira, i počeo živjeti mirno u Meki. No, vidio je kako drugi muslimani i dalje podnose brutalno proganjanje. Zbog toga je bio vrlo nesretan. Otišao je Validu i opozvao

njegovu zaštitu. Osjećao je da ne treba imati takvu zaštitu dok drugi muslimani i dalje pate. Valid je objavio Mekanlijama da Osman sad više nije pod njegovom zaštitom.

Jedan dan je poznati pjesnik Arabije sjedio među poglavicama Meke i recitovao svoju poeziju. Tu je bila strofa koja je značila da će sve blagodati na kraju nestati. Osman mu je smiono proturječio i rekao: 'Blagodat Dženneta će vječno ostati.' Labid, nenaviknut na takva proturječja, razljutio se i rekao: 'Kurejšije, vaši gosti nisu bili ovako poniženi prije. Kad je počela ova novotarija?' Iz publike je ustao jedan čovjek da bi umirio Labida i rekao: 'Nastavi i ne obraćaj pažnju da ovog glupana.' Osman je tvrdio da nije rekao ništa glupo. Ovo je ozlojedilo Kurejšije, koji su jurnuli na Osmana i žestoko ga udarili i izbili mu oko. Valid je prisustvovao ovoj sceni. Bio je blizak prijatelj Osmanovog oca i nije mogao podnijeti takvo postupanje prema sinu svog umrlog prijatelja. No, Osman nije više bio pod njegovom zvaničnom zaštitom i arapski običaj mu je zabranjivao da sada pristane uz neku stranu. Tako ništa nije mogao uraditi. Pola u ljutnji, pola u tjeskobi, okrenuo se Osmanu i rekao: 'Sine mog prijatelja, spasio bi svoje oko da nisi opozvao moju zaštitu. Zahvali sebi za to.' Osman je odgovorio:

'Ja sam ovo priželjkivao. Ja ne kukam nad gubitkom jednog oka, jer drugo čeka na istu sudbinu. Zapamtite, za mene je dovoljan primjer Časnog Poslanika – ako on podnosi patnje, zašto da ja ne podnosim?' (Halbiyya, tom 1, str. 348)

OMER PRIMA ISLAM

U to doba dogodio se drugi vrlo važan događaj. Omer, koji je kasnije postao drugi halifa islama, još je bio jedan od najljuchih

neprijatelja islama, od kojeg su imali najviše straha. On je osjećao da još nije poduzet nikakav djelotvoran korak protiv novog pokreta i odlučio je da dokrajči Poslanikov život. Uzeo je sablju i krenuo. Jedan prijatelj je bio zbunjen što ga vidi da ide i pitao ga je gdje ide i s kojom namjerom. 'Da ubijem Muhammeda,' rekao je Omer.

'Ali hoćeš li ti biti siguran od njegovog plemena poslije ovoga? I znaš li zaista kakve se stvari odvijaju? Znaš li da su tvoja sestra i tvoj zet prihvatili islam?'

To je došlo kao grom iz vedra neba i jako je rastužilo Omera. Odlučio je da ide i prvo završi sa svojom sestrom i svojim zetom. Kad je stigao do njihove kuće, čuo je učenje iznutra. To je bio glas Khabbaba, koji ih je poučavao Časnoj Knjizi. Omer je žustro ušao u kuću. Khabbab, preplašen hitrim koracima, već se sakrio. Omerova sestra Fatima odložila je ustranu listove Kur'ana. Ispriječivši se pred njom i njenim mužem, Omer je rekao: 'Čuo sam da ste se odrekli svoje vjere,' i govoreći ovo, podigao je ruku da udari njenog muža, koji je slučajno bio njegov rođak. Fatima se bacila između Omera i svog muža tako da je Omerova ruka pala na Fatimino lice i udarila je po nosu, odakle je potekla krv. Udarac je Fatimu još više osmjelio. Ona je rekla: 'Da, mi smo sada muslimani i ostat ćemo to; čini šta hoćeš.' Omer je bio hrabar čovjek, iako grub. Lice njegove sestre, obojeno u crveno njegovom rukom, ispunilo ga je grižnjom savjesti. Uskoro je postao drugi čovjek. Tražio je da mu pokažu ove listove Kur'ana odakle su učili. Fatima je odbila iz bojazni da ih on ne bi počupao i bacio. Omer je obećao da to neće uraditi. Ali, Fatima je rekla da on nije čist. Omeru su ponudili da se okupa. Čist i staložen, uzeo je listove Kur'ana u svoje ruke. Oni su sadržavali dio sure *Ta Ha*. I on je došao do ajeta:

*„Uistinu, Ja sam Allah; nema boga osim Mene.
Zato obožavaj Mene, i obavlaj namaz za Moj
spomen. Zaista će Sahat doći; uskoro ću ga*

otkriti, da svakoj duši bude data naknada za ono za šta se trudi.“ (20:15. 16)

Čvrsta tvrdnja o Božijem postojanju, jasno obećanje da će islam uskoro utemeljiti istinsko obožavanje namjesto uobičajeno raširenog u Meki – ova i mnoštvo drugih spojenih ideja mora da su dirnuli Omera. On se više nije mogao uzdržati. Vjera je izbijala iz njegovog srca i on je rekao: ‘Kako krasno i kako nadahnjujuće!’ Khabbab je izašao iz svog skrovišta i rekao: ‘Bog je moj svjedok, još jučer sam čuo Poslanika kako moli Allaha da Omer ili Amr ibn Hišam prime islam. Tvoja promjena je rezultat te dove.’ Omerov um je odlučio. Pitao je gdje je Poslanik i otišao pravo k njemu u Dari Arqam, u ruci mu je još bila izvučena sablja. Kad je pokucao na vrata, Poslanikovi ashabi su mogli vidjeti Omera kroz pukotine. Oni su se bojali da on nema neki zao plan. No, Poslanik je rekao: ‘Pustite ga da uđe.’ Omer je ušao sa sabljom u ruci. ‘Šta te dovodi?’, ispitivao je Poslanik. ‘Božiji Poslaniče,’ rekao je Omer, ‘ja sam ovdje da postanem musliman.’ *Allahu akbar* (Allah je najveći), uzviknuo je Poslanik. *Allahu akbar*, uzviknuli su ashabi. Brda oko Meke odjeknula su ovim uzvikom. Novost o ovom prihvatanju raširila se kao divlja vatra i odsada je Omer, progonitelj islama, od kojeg su jako strahovali, sam bio proganjan skupa s drugim muslimanima. Ali Omer se promijenio. On se sada radovao u patnji kao što se prije radovao u zadavanju patnje. Dok je išao ulicama Meke, ljudi su ga tukli kao i ostale muslimane.

BOJKOT MUSLIMANA

Proganjanje je postajalo sve ozbiljnije i nepodnošljivije. Mnogi muslimani su već napustili Meku. Oni koji su ostali morali su podnositi više nego ikada prije. No, muslimani nisu ni za trun odstupili od puta koji su izabrali. Njihova srca su bila čvrsta kao

i uvijek, njihova vjera isto toliko ustrajna. Njihova predanost Jednom Bogu je rasla, a tako i mržnja prema idolima. Sukob je postao ozbiljniji nego ikada. Mekanlije su sazvali još jedan veliki sastanak. Na njemu su odlučili da potpuno bojkotuju muslimane. Stanovnici Meke nisu smjeli imati nikakav normalan odnos s njima. Nisu smjeli niti kupovati od njih, niti im prodati bilo šta. Poslanik, njegova porodica i brojni bližnji koji su, iako nisu bili muslimani, ipak stajali uz njega, bili su prisiljeni da se sklone na osamljeno mjesto, koje je bilo u vlasništvu Abu-Taliba. Bez novca, bez sredstava i bez rezervi, Poslanikova porodica i bližnji podnijeli su neopisive teškoće pod ovom blokadom. Tri godine su morali živjeti u ovom stanju. Onda se na kraju pet poštenih članova neprijatelja pobunilo protiv ovih uvjeta. Otišli su opkoljenoj porodici, ponudili da ukinu bojkot i tražili od porodice da izađe u javnost. Abu-Talib je izašao i prekorio svoj narod. Pobuna ovih petero postala je poznata širom Meke, ali su se ponovo potvrdila dobra osjećanja Mekanlija i oni su odlučili da moraju otkazati okrutni bojkot. Bojkot je prošao, ali ne i njegove posljedice. Za nekoliko dana je umrla Poslanikova vjerna žena Hatidža, a mjesec kasnije njegov amidža Abu-Talib. Časni Poslanik je sada izgubio društvo i potporu Hatidže, a on i muslimani su izgubili vrijednu službu Abu-Taliba. Njihova smrt je prirodno također imala za rezultat gubitak neke opće simpatije. Izgledalo je da je Abu-Lahab, drugi Poslanikov amidža, na početku bio spreman da pristane uz Poslanika. Šok zbog smrti njegovog brata i obzir prema njegovoj samrtničkoj želji još su bili svježi u njegovoj glavi. No, Mekanlije su uskoro uspjeli stvoriti otpor. Iskoristili su uobičajene žalbe. Poslanik je mislio da je nevjerovanje u Božije Jedinstvo bilo prijestup koji će biti kažnjen na Ahiretu; ovo učenje je proturječilo svemu što su oni naučili od svojih predaka, i tako dalje. Abu-Lahab je odlučio da se suprotstavi Poslaniku jače nego ikada. Odnos između muslimana i Mekanlija postao je zategnut. Trogodišnji

bojkot i blokada povećali su jaz između njih. Sastajanje i propovijedanje su izgledali nemogućim. Poslaniku nije smetalo loše postupanje i proganjanje; to je za njega bilo nevažno sve dok je on imao priliku da sretne ljude i obrati im se. No, sada je izgledalo da nema takve prilike u Meki. Osim općeg opiranja, Poslanik je sada uvidio da je nemoguće da se pojavi u bilo kojoj ulici ili javnom mjestu. Ako bi se pojavio, oni bi na njega bacali prašinu i poslali ga natrag njegovoj kući. Jedanput se vratio kući sa glavom prekrivenom prašinom. Njegova kći je jecala dok je uklanjala prašinu. Poslanik joj je rekao da ne jeca jer je Bog uz njega. Loše postupanje nije uzrujalo Poslanika. On je to primao čak srdačno, kao dokaz zanimanja za njegovu poruku. Jednog dana, naprimjer, Mekanlije mu općim spletkarenjem nisu ništa rekli, niti su na bilo koji način prema njemu postupali loše. Poslanik je otišao kući razočaran, dok ga Božiji ohrabrujući glas nije prinukao da ponovo ide svom narodu i upozori ih.

POS LANIK IDE U TA'IF

Izgledalo je da ga u Meki sada niko neće poslušati i to ga je rastužilo. Osjećao je da nema nikakvog napretka. Zato je odlučio da se okrene negdje drugo radi propovijedanja svoje poruke, i odabrao je Ta'if, malo naselje oko šezdeset milja jugoistočno od Meke i popularno po voćarstvu i agrokulturi. Poslanikova odluka bila je u pridržavanju tradicije svih poslanika. Musa se okretao ponekad faraonu, ponekad Israilu, a ponekad Midianu. Isa se, slično tome, okretao ponekad Galileji, ponekad mjestima s one strane Jordana, a ponekad Jerusalemu. Tako se Poslanik islama, uviđajući da će Mekanlije zlostavljati, ali da neće slušati, okrenuo Tai'fu. U mnogobožачkim vjerovanjima i praksama Ta'if nije zaostajao za Mekom. Kipovi koji su se nalazili u Kabi nisu bili jedini, niti jedini važni idoli u Arabiji. Jedan važan kip Al-Lat mogao se naći u Ta'ifu; jer je Ta'if bio centar hodočašća.

Stanovnici Ta'ifa bili su povezani krvnim vezama sa stanovnicima Meke; i mnoge oaze između Ta'ifa i Meke bile su u vlasništvu Mekanlija. Po dolasku u Ta'if, Poslanika su posjetile poglavice naselja, ali niko nije bio spreman da prihvati Istinu. Običan svijet je slušao svoje vođe i s prezirom su odbacili Poruku. Ovo nije bilo neuobičajeno. Ljudi utonuli u ovosvjetske poslove uvijek takvu poruku smatraju nečim što smeta, čak i uvredom. Zato što je ova Poruka bez vidljive potpore – kao što su brojevi ili oružje – oni su također osjećali da je mogu odbiti s prezirom. Poslanik nije bio izuzetak. Izvještaji o njemu već su stigli do Ta'ifa, i on je sada bio tu, bez oružja ili sljedbenika, sam, pojedinac sa samo jednim drugom, Zeidom. Gradski ljudi su mislili o njemu da je smetnja s kojom treba završiti, samo da bi zadovoljili svoje poglavice. Oni su na njega nahuškali skitnice grada i dječake s ulice koji su ga gađali kamenjem i istjerali ga iz grada. Zeid je bio ranjen, a Poslanik je počeo jako krvariti. No, potjera se nastavila dok ova bespomoćna grupa od dvoje ljudi nije bila nekoliko milja daleko od Ta'ifa. Poslanik je bio jako ožalošćen i potišten kad se melek spustio na njega i pitao ga želi li da njegovi progonitelji budu uništeni. 'Ne', rekao je Poslanik. 'Ja se nadam da će upravo od ovih napadača biti rođeni oni koji će obožavati Jednog Istinskog Boga.' (Buhari, kitab Bad al-Khalk)

Izmoren i snužden, stao je kod vinograda čiji su vlasnici bili dvojica Mekanlija koji su slučajno bili prisutni. Oni su bili među njegovim progoniteljima u Meki, ali su ovom prilikom postali saosjećajni. Je li to bilo zbog toga što su ljudi Ta'ifa loše postupili prema Mekanliji ili zato što je iskra ljudske dobrote odjednom zasijala u njihovim srcima? Oni su Poslaniku poslali tacnu punu grožđa po jednom robu kršćaninu po imenu Addas, koji je pripadao Ninevehu. Addas je dao tacnu Poslaniku i njegovom drugu. Dok je sjetno gledao na njih, postao je radoznao više nego ikada kad je čuo kako Poslanik kaže: 'U ime Allaha, Milostivog, Darovaoca bez traženja, Samilosnog.' Bio je potaknut njegov

kršćanski odgoj i osjećao je da je u prisustvu hibru poslanika. Poslanik ga je pitao odakle je i Addas je odgovorio da je iz Nineveha, na što je Poslanik rekao: 'Junuz, sin Amittaia, koji je bio iz Nineveha, bio je sveti čovjek, poslanik kao ja.' Poslanik je također rekao Addasu o svojoj poruci. Addas je bio oduševljen i odmah je povjerovao. On je zagrlio Poslanika sa suzama u očima i počeo ljubiti njegovu glavu, ruke i stopala. Susret se završio i Poslanik se ponovo obratio Allahu i rekao:

'Allahu, ja se jadam Tebi. Ja sam slab, bez sredstava. Moj narod gleda s prezirom na mene. Ti si Gospodar slabih i siromašnih i Ti si moj Gospodar. Kome ćeš me prepustiti – strancima koji me odguruju ili neprijatelju koji me ugnjetava u mom vlastitom gradu? Ako Ti nisi ljut na mene, mene nije briga za moje neprijatelje. Neka je Tvoja milost sa mnom. Ja tražim utočište u svjetlu Tvoga lica. Ti si taj Koji može otjerati mrak u svijetu i dati mir svima, ovdje i na Drugom svijetu. Neka se Tvoja ljutnja i Tvoje prokletstvo ne spuste na mene. Ti nikada nisi ljut a da uskoro poslije toga nisi zadovoljan. A nema moći i nema utočišta osim kod Tebe.' (Hišam i Tabari)

Nakon što je proučio ovu dovu, krenuo je natrag za Meku. Na putu je nekoliko dana zastao u Nakhli i ponovo krenuo. Prema mekanskoj tradiciji, on više nije bio stanovnik Meke. On ju je napustio zato što je mislio da je neprijateljska i nije se tamo mogao vratiti osim uz odobrenje Mekanlija. Prema tome je poslao poruku Mut'imu bin Adiju – mekanskom poglavici, i pitao da li će mu Mekanlije dozvoliti da se vrati. Mut'im, iako gorki neprijatelj kao i svaki drugi, imao je plemenito srce. On je

okupio svoje sinove i rodbinu. Naoružali su se i krenuli u Kabu. Stojeći u dvorištu, on je najavio da je odobrio Poslaniku da se vrati. Poslanik se onda vratio i obišao oko Kabe. Mut'im, njegovi sinovi i rodbina sa isukanim sabljama onda su pratili Poslanika do njegove kuće. Zaštita koja je bila pružena Poslaniku nije bila zaštita u uobičajenom arapskom smislu. Poslanik je i dalje patio i Mut'im ga nije štutio. Mut'imov postupak je značio proglas formalnog odobrenja za Poslanika da se vrati.

Poslanikovo putovanje u Ta'if iznudilo je pohvalu čak i od neprijatelja islama. Sir William Muir u svojoj knjizi 'Život Muhammeda' piše (govoreći o putu u Ta'if):

'Ima nešto uzvišeno i herojsko u ovom Muhammedovom putovanju u Ta'if; usamljen čovjek, prezren i odbijen od svog naroda, izlazi smiono u ime Boga kao Junuz u Nineveh, i poziva idolopoklonički grad da se pokaje i pomogne njegovu misiju. To snažno osvjetljava jačinu njegovog vjerovanja u božansko porijeklo njegovog poziva.' (Život Muhammeda od sir W. Muir, izdanje 1923, str. 112-113)

Meka se vratila svom starom neprijateljstvu. Poslanikov rodni grad ponovo je za njega postao Džehennem. No, on je hrabro nastavio ljudima prenositi svoju Poruku. Tu i tamo se ulicama Meke mogao čuti glas: 'Bog je Jedan! Bog je Jedan!' S ljubavlju i poštovanjem, i sa saosjećanjem za ljude, Poslanik je ustrajao u iznošenju svoje Poruke. Ljudi su se okretali, ali im se on ponovo obraćao. On je proglašavao, marili ljudi ili ne, i izgledalo je da je istina polahko počela zauzimati svoje mjesto. Šaka muslimana koji su se vratili iz Abesinije i odlučili da ostanu tajno su propovijedali svojim prijateljima, komšijama i bližnjima. Srca

nekih bila su osvijetljena vjerom i oni su otvoreno oglasili svoju vjeru i dijelili patnju svoje braće. No, mnogi, iako su bili uvjereni u srcu, nisu imali hrabrosti da to otvoreno priznaju; oni su čekali da Božije kraljevstvo dođe na Zemlju i da tada uđu u njega.

Za to vrijeme su objave koje je Poslanik primao počele nagovještavati blisku mogućnost selidbe iz Meke. Bila mu je data neka ideja o mjestu gdje su trebali iseliti. To je bio grad bunarova i bašči hurmi. On je mislio o Jemenu. Ali je ova misao uskoro bila odbačena. Onda je čekao u uvjerenju da će bilo koje mjesto u koje bude određeno da idu sigurno postati kolijevka islama.

ISLAM SE ŠIRI U MEDINU

Približavao se godišnji hadždž i počeli su pristizati hodočasnici iz svih dijelova Arabije. Gdje god je našao grupu ljudi, Poslanik je išao do njih, govorio im o Božijem Jedinstvu i tražio da napuste prijestupe svih vrsta i pripreme se za Božije kraljevstvo. Neki su slušali i bili zainteresovani. Neki su željeli slušati, ali su ih Mekanlije odvratili. Neki koji su donijeli odluku nastavili su se rugati. Poslanik je bio u dolini Mina kad je vidio grupu od šest ili sedam ljudi. Otkrio je da pripadaju Khazradž plemenu, jednom od onih koja su u ugovoru sa Jevrejima. Pitao ih je da li bi htjeli slušati ono što im je imao reći. Oni su čuli o njemu i bili su zainteresovani; i složili su se. Poslanik im je neko vrijeme govorio da je Božije kraljevstvo blizu, da će kipovi nestati, da će se Božije Jedinstvo utemeljiti i da će pobožnost i čistoća ponovo vladati. Zar oni u Medini neće srdačno dočekati ovu poruku? Ovo je na grupu ostavilo veliki dojam. Oni su primili Poruku i obećali da će se, po povratku u Medinu, posavjetovati s drugima i da će naredne godine izvijestiti da li je Medina voljna primiti muslimanske izbjeglice iz Meke. Kad su se vratili, savjetovali su se sa svojim prijateljima i bližnjima. U Medini su u to vrijeme

bila dva arapska i tri Jevrejska plemena. Arapska plemena bila su Aus i Khazradž, a Jevrejska plemena su bila Banu-Quraiza, Banu-Nazir i Banu-Kainuka. Aus i Khazradž su bili u ratu. Quraiza i Nazir bili su u savezu sa plemenom Aus, a Kainuka sa Khazradž. Umorni neprekidnim ratovanjem, oni su težili miru. Na kraju su se složili da priznaju Khazradž poglavicu, Abdullaha bin Ubayya bin Salula, kao poglavara Medine. Od Jevreja su plemena Aus i Khazradž čula o predskazanjima u Bibliji. Čuli su jevrejske priče o izgubljenoj slavi Israila i o dolasku poslanika 'nalik Musau'. Jevreji su govorili da je njegov dolazak bio blizu. On je trebao označiti povratak moći Israila i uništenje neprijatelja. Kad su ljudi Medine čuli o Poslaniku, to je na njih ostavilo dojam i počeli su pitati da li je ovaj mekanski Poslanik onaj o kojem su čuli od Jevreja. Mnogi mladi ljudi su odmah povjerovali u to. U toku narednog hadždža dvanaest muškaraca iz Medine došlo je u Meku da se pridruži Poslaniku. Njih deset pripadalo je plemenu Khazradž, a dvojica plemenu Aus. Oni su sreli Poslanika u dolini Mina i, držeći Poslanikovu ruku, svečano su proglasili svoju vjeru u Jednog Boga i odlučnost da se uzdrže od svih uobičajenih zala, od čedomorstva i od iznošenja međusobnih neistinitih optužbi. Također su odlučili da će poslušati Poslanika u svim dobrim stvarima. Kad su se vratili u Medinu, počeli su još snažnije širiti islam. Revnost je porasla. Kipovi su izneseni iz svojih boravišta i bačeni na ulicu. Oni koji su se klanjali pred kipovima počeli su držati glave uspravno. Odlučili su da se ne saginju nikome osim Jednom Bogu. Jevreji su se čudili. Stoljeća prijateljstva, tumačenja i debate nisu uspjeli napraviti promjenu koju je ovaj mekanski Učitelj napravio za nekoliko dana. Ljudi Medine su odlazili ovim rijetkim muslimanima među njima i raspitivali se o islamu. No, tako mali broj muslimana nije se mogao nositi sa velikim brojem pitanja, niti su imali dovoljno znanja. Zato su odlučili da Poslaniku upute zahtjev da im pošalje nekog da ih poučava islamu. Poslanik se složio da im pošalje Musaiba,

jednog od muslimana koji je bio u Abesiniji. Musaib je bio prvi misionar islama koji je otišao izvan Meke.

DUHOVNO PUTOVANJE ISRA'

Ovih dana Poslanik je primio veličanstveno obećanje od Boga. Imao je viziju u kojoj je vidio sebe u Jerusalemu, a da poslanici klanjaju iza njega. Jerusalemu je označavao Medinu, koja će postati centar obožavanja Jednog Boga. Objašnjenje da su drugi poslanici klanjali iza Poslanika islama značilo je da će se ljudi koji slijede razne vjere pridružiti islamu, i islam će tako postati univerzalna religija.

Stanje u Meki je sada postalo krajnje kritično. Proganjanje je stiglo do svog vrhunca. Mekanlije su se smijali ovoj viziji i opisivali je kao puste želje. Nisu znali da su bili položeni temelji novog Jerusalema. Nacije Istoka i Zapada bile su u pokretu. Oni su željeli čuti glas zadnjeg Velikog Božijeg Poslanika.

PREDSKAZANJE O POBJEDI RIMLJANA

Upravo u ovo vrijeme Kaiser i Chosreos Irana ušli su u veliki rat. Chosreos je bio pobjednik. Sirija i Palestina su bile pregažene od iranskih vojski. Jerusalemu je bio uništen. Egipat i Mala Azija bili su pokoreni. Na ušću Bosfora, samo deset milja od Konstantinopola, iranski generali bili su u stanju podići svoje šatore. Mekanlije su se radovali iranskim pobjedama i rekli su da je bio donesen sud Božiji – idolopoklonici Irana su porazili Narod Knjige. U to vrijeme je Časni Poslanik primio slijedeću objavu:

Rimljani su poraženi, u zemlji bliskoj, a oni će, poslije svog poraza, pobijediti od tri do devet godina. Allahova je odredba prije i poslije, i tog

dana vjernici će se radovati (svojoj pobjedi), (to će se dogoditi) s Allahovom pomoći. On pomaže onom kome On hoće; On je moćni i Samilosni. (Ovo je) Allahovo obećanje. Allah ne krši Svoje obećanje, samo većina ljudi ne zna. (30:3-7)

Ovo predskazanje se ispunilo za nekoliko godina. Rimljani su porazili Irance i vratili teritorije koje su izgubili. Dio predskazanja koje kaže: 'Toga dana vjernici će se radovati s Allahovom pomoći', također je bio ispunjen i islam je počeo napredovati. Mekanlije su vjerovali da su uništili islam nagovarajući ljude da ne slušaju muslimane nego da umjesto toga pokažu snažno neprijateljstvo. Upravo u ovo vrijeme Poslanik je u svojim objavama primio vijest o pobjedama za muslimane i uništenju za Mekanlije. Poslanik je to objavio slijedećim riječima:

"A oni kažu: 'Zašto nam ne donese jedan jasan znak od Gospodara svoga?' Zar njima nije došao jasan dokaz o onome što je u prethodnim skriptama? A da smo ih Mi uništili kaznom prije toga, oni bi sigurno rekli: 'Gospodaru naš, zašto Ti nama nisi poslao poslanika da slijedimo ajete Tvoje, prije nego što smo bili poniženi i osramočeni? Ti reci: 'Svako čeka; zato čekajte i vi, onda ćete, sigurno, saznati ko su oni koji su na Pravom putu i ko je upućen.'"
(20:134-136)

Mekanlije su prigovarali što nemaju znakova. Njima je rečeno da predskazanja o islamu i Poslaniku zabilježena u ranijim knjigama trebaju biti dovoljna. Da su Mekanlije bili uništeni prije nego što im je Poruka islama bila objašnjena, oni bi prigovarali da nisu

imali prilike da mare za znakove.

Mekanlije, zato, moraju čekati.

Objave koje su obećavale pobjedu za vjernike i poraz za nevjernike dolazile su svaki dan. Kad su Mekanlije gledali na svoju moć i blagostanje, i na bespomoćnost i siromaštvo muslimana, i onda u Poslanikovim svakodnevnim objavama čuli o obećanjima Božije pomoći i o pobjedama muslimana, oni se nisu prestajali čuditi. Jesu li oni ludi ili je Poslanik lud? Oni su se nadali da će proganjanje primorati muslimane da napuste svoju vjeru i vrate se Mekanlijama, da će Poslanik i njegovi najbliži prijatelji početi sumnjati u njegovu tvrdnju. Ali umjesto ovoga, oni su slušali uvjerljive potvrde Časnog Poslanika kao što je slijedeća:

‘I pazite! Ja se kunem onim što vidite, i onim što ne vidite, zaista, ovo je govor plemenitog Poslanika; a nije govor pjesnika – vrlo malo vi vjerujete! I nije govor proroka; vrlo malo vi primete savjet! Jedna je Objava od Gospodara svih svjetova. A da je on o Nama izmislio neki govor, Mi bismo njega zgrabili desnom rukom, i sigurno bismo mu presjekli žilu kucavicu. I niko od vas ne bi mogao zaustaviti (Nas). Zaista ovo je veliki savjet bogobojažnim. A Mi sigurno znamo da među vama ima onih koji odbijaju. Zaista, ovo je za nevjernike veliki uzrok jada. Zaista je ovo stiglo do završetka istine. Zato veličaj ime Gospodara svoga, Veličanstvenog!’ (69:39-53)

Mekanlije su bili upozoreni da će sve njihove lahkovjerne nade biti uništene. Poslanik nije bio ni pjesnik, ni prorok, ni prevarant. Kur’an je bio učenje za pobožne. Istina, on također ima svoje

tajne poštovaoca, one koji su ljubomorni zbog njegovog učenja i njegovih istina. Obećanja i predskazanja sadržana u njemu sva će biti ispunjena. Od Poslanika je traženo da zanemari sve suprotstavljanje i nastavi veličati svog Moćnog Boga.

Stigao je treći hadždž. Među hodočasnicima iz Medine bila je velika grupa muslimana. Zbog mekanskog suprotstavljanja ovi muslimani iz Medine željeli su da vide Poslanika u privatnosti. Poslanikove misli sve više su se okretale prema Medini, kao mjestu gdje je izgledalo da će seliti. On je ovo spomenuo svojim najbližim srodnicima, ali su oni nastojali da ga odvrate od svih misli ove vrste. Iznosili su razloge o tome kako je Meka, iako puna opozicije, pružila potporu od nekoliko utjecajnih veza. Vidici su u Medini izgledali sasvim nesigurni i, ako se Medina pokaže neprijateljskom kao Meka, hoće li Poslanikove veze u Meki biti u stanju pomoći? Poslanik je, međutim, bio uvjeren da je selidba u Medinu bila određena. Zato je odbio savjet svojih bližnjih i odlučio da seli u Medinu.

PRVI ZAVJET AKABE

Poslije ponoći, Poslanik je ponovo sreo muslimane iz Medine u dolini Akaba. S njim je bio njegov amidža Abass. Iz Medine je bilo sedamdeset tri muslimana, od kojih je šezdeset dvoje pripadalo Khazradžu a jedanaest plemenu Aus. U grupi su bile dvije žene, jedna Ummi Ammara iz Benu-Nadžara. Njih je islamu poučavao Mus'ab i bili su puni vjere i odlučnosti. U godinama koje su slijedile oni su se svi pokazali kao stubovi islama. Ummi Ammara je jedan primjer. Ona je u svoju djecu usadila vječnu odanost islamu. Jednog od njenih sinova, Habiba, zatvorio je Musailima, prevarant, u jednom okršaju poslije Poslanikove smrti. Musailima je nastojao da pokoleba Habibovu vjeru. 'Je li ti vjeruješ da je Muhammed Božiji vjerovjesnik?', pitao je. 'Da', bio je odgovor. 'Vjeruješ li ti da sam ja Božiji vjerovjesnik?', pitao

je Musailima. 'Ne', odgovorio je Habib. Na ovo je Musailima naredio da mu odsijeku jedan od udova. Kad su ovo uradili, on je ponovo pitao Habiba: 'Vjeruješ li ti da je Muhammed Božiji vjerovjesnik?' 'Da', odgovorio je Habib. 'Vjeruješ li ti da sam ja Božiji vjerovjesnik?' 'Ne'. Musailima je naredio da Habibu odsijeku još jedan dio tijela. Na ovaj način su odsjekli jedan po jedan dio i Habibovo tijelo je bilo raskomadano. On je umro okrutnom smrću, ali je iza sebe ostavio nezaboravni primjer ličnog heroizma i žrtve radi vjerskog uvjerenja. (Halbiyya, tom 2, str. 17)

Ummi Ammara je bila uz Poslanika u nekoliko ratova. Ova grupa muslimana Medine je uskoro dobila veliku odliku radi svoje odanosti i vjere. Oni nisu došli u Meku da traže imetak i bogatstvo, nego samo da traže vjeru.

Ponukan porodičnim vezama i osjećajem osnovane odgovornosti za sigurnost Poslanika, Abass se ovako obratio grupi:

O Khazradž, ovaj moj dragi je poštovan od svog naroda. Oni nisu svi muslimani, pa ipak su ga štitili. Ali on je sad odlučio da nas napusti i ide k vama. O Khazradž, znate li vi šta će se dogoditi? Cijela Arabija će biti protiv vas. Ako shvatate rizik koji vaš poziv povlači za sobom, onda ga odvedite; ako ne, onda napustite svoju namjeru i pustite ga da ostane ovdje.

Vođa ove grupe Al-Bara odgovorio je uvjerenost:

Čuli smo te. Naša odlučnost je čvrsta. Naši životi su na raspolaganju Božijem Poslaniku. Mi smo odlučili, i samo čekamo na njegovu odluku. (Halbiyya, tom 2, str. 18)

Poslanik je iznio dalje tumačenje islama i njegovog učenja. Objašnjavajući ovo, on je grupi rekao kako je spreman ići u Medinu ako će oni islam čuvati dragim kao što čuvaju svoje žene i djecu. On nije potpuno ni završio kad je ova grupa od sedamdeset troje odanih povikala u jedan glas: 'Jeste, jeste.' U svom oduševljenju zaboravili su da ih mogu čuti. Abass ih je upozorio da govore tiho. Ali ova grupa je bila puna vjere. Smrt je sada bila ništavna u njihovim očima. Kad je Abass upozorio grupu, jedan od njih je glasno rekao: 'Mi se ne bojimo, o Božiji Poslaniče. Odobri nam, mi možemo izaći nakraj s Mekanlijama sad odmah i osvetiti nepravdu koju su ti učinili.' Ali Poslanik je rekao da mu još nije bilo naređeno da se bori. Grupa je onda dala zavjet vjernosti i skup se razišao.

Mekanlije su čuli o ovom događaju. Otišli su kod poglavara Medine da prigovaraju protiv ovih posjetilaca. Abdullah bin Ubbay bin Salul – glavni poglavica – nije ništa znao o tome šta se dogodilo. On je uvjerio Mekanlije da mora biti da su to što su čuli samo lažne glasine. Ljudi Medine su ga prihvatili za svog vođu i nisu mogli ništa uraditi bez njegovog znanja i odobrenja. On nije znao da su ljudi Medine odbacili vladavinu šejtana i umjesto toga prihvatili Božiju vlast.

HIDŽRA

Ova grupa se vratila u Medinu, a Poslanik i njegovi sljedbenici su počeli pripreme za selidbu. Porodica za porodicom su počele nestajati iz Meke. Muslimani, sigurni da je Božije kraljevstvo blizu, bili su puni hrabrosti. Ponekad su cijele uličice ostajale prazne u toku noći. Ujutro bi Mekanlije vidjeli zaključana vrata i shvatili da su stanovnici iselili u Medinu. Rastući utjecaj islama ih je zapanjio.

Na kraju, ni jedan musliman nije ostao u Meki, osim robova

koji su prihvatili islam, Poslanika, Abu-Bakra i Alija. Mekanlije su shvatili da će njihova žrtva uskoro pobjeći. Poglavice su se ponovo okupile i odlučile da sada trebaju ubiti Poslanika. Posebnim Božijim planom, izgleda, da je dan koji su odredili da ubiju Poslanika bio određen za njegovu hidžru (iselj enje). Kad se mekanska grupa okupljala ispred Poslanikove kuće s namjerom da ga ubiju, Poslanik je izašao napolje u tajnosti noći. Mora da su se Mekanlije plašili da će Poslanik preduhitriti njihov gnusni plan. Oprezno su išli svojim putem i kad je Poslanik prošao pored, mislili su da je neko drugi i povukli se da ne budu opaženi. Poslanikov najbližiji prijatelj Abu-Bakr bio je dan ranije obaviješten o Poslanikovom planu. Pridružio mu se tačno na vrijeme i onda su obojica napustili Meku i našli sklonište u pećini nazvanoj Thaur, oko tri i po milje od Meke preko brda. Kad su Mekanlije saznali za Poslanikov bijeg, sabrali su i poslali odred u potjeru. Predvođeni tragačem, stigli su do Thaura. Stojeći na ulazu pećine u kojoj su Poslanik i Abu-Bakr sjedili skrivajući se, tragač je rekao da je Muhammed ili u pećini ili se uzdigao na nebo. Abu-Bakr je ovo čuo i njegovo srce je klonulo. 'Neprijatelj nas je skoro uhvatio', prošaptao je. 'Ne boj se, Bog je s nama,' odgovorio je Poslanik. 'Ja se ne bojim za sebe,' nastavio je Abu-Bakr, 'nego za tebe. Jer ako ja umrem, ja sam samo običan čovjek; ali ako ti umreš, to će značiti smrt vjere i duha.' (Zurkani). 'Čak kad bi tako i bilo, ne boj se,' uvjeravao ga je Poslanik, 'nas nije dvoje u ovoj pećini. Tu je treći – Bog.' (Buhari)

Bilo je određeno da se mekanski zulum završi. Islam je morao imati priliku da napreduje. Goniči su bili prevareni. Rugali su se oštroumnosti tragača. Rekli su da je otvor pećine isuviše velik da bi se bilo ko unutra sklonio, jer sa zmijama niko nije siguran. Da su se samo malo sagnuli, mogli su vidjeti dvojicu kako sjede. Ali nisu, i napuštajući tragača, vratili su se u Meku.

Poslanik i Abu-Bakr su dva dana čekali u pećini. Treće noći su, prema planu, do pećine dovedene dvije brzonoge kamile, jedna

za Poslanika i za vodiča, a druga za Abu-Bakra i njegovog slugu, Amra bin Fuhaira.

SURAKA U POTJERI ZA POSLANIKOM

Prije nego što su krenuli, Poslanik je pogledao natrag na Meku. U njegovom srcu su provrele emocije. Meka je bilo njegovo rodno mjesto. On je tu živio kao dijete i kao zreo, odrastao čovjek i tamo je primio Božiji poziv. To je bilo mjesto gdje su njegovi preci živjeli i širili se od vremena Ismaila. S ovim mislima zadnji put je dugo gledao na grad i onda rekao: 'Meko, ti si meni draža od bilo kojeg mjesta na svijetu, ali tvoj narod mi ne da da živim ovdje.' Na to je Abu-Bakr rekao: 'Ovo mjesto je izbacilo svog Poslanika. Ono samo čeka svoje uništenje.' Mekanlije su, poslije neuspjeha svoje potjere, proglasili cijenu za glave dvojice bjegunaca. Ko god uhvati i vrati Mekanlijama Muhammeda ili Abu-Bakra, mrtve ili žive, imat će nagradu od stotinu kamila. Dat je proglas među plemenima oko Meke. Primamljen nagradom, Suraka bin Malik, beduinski poglavica krenuo je u potjeru ove grupe i na kraju ih opazio na putu za Medinu. Vidio je dvije kamile s jahačima i uvjeren da su to bili Poslanik i Abu-Bakr, podbo je svog konja. Konj se propeo i pao prije nego što je otišao mnogo dalje i Suraka je pao s njim. Poslije je Suraka postao musliman i lično ovako prenio ovaj događaj:

Nakon što sam pao s konja, ispitivao sam svoju sreću bacanjem strelica na praznovjeran način uobičajen kod Arapa. Strijele su proricale lošu sreću. No, nagrada je bila veoma primamljiva. Ponovo sam uzjahao i započeo svoju potjeru i skoro sustigao grupu. Poslanik je jahao dostojanstveno i nije gledao natrag. Abu-Bakr se, međutim, neprestano osvrtao natrag (očito

iz straha za sigurnost Poslanika). Kad sam im se približio, moj konj se ponovo propeo i ja sam pao. Ponovo sam ispitivao strelice i one su ponovo nagovještavale lošu sreću. Kopite mog konja zabile su se duboko u pijesak. Izgledalo je nemoguće da ponovo uzjašem i započnem potjeru. Onda sam shvatio da je ova grupa pod Božijom zaštitom. Zovnuo sam ih i usrdno molio da stanu. Kad sam bio dovoljno blizu, rekao sam im o svojoj zloj namjeri, ali da sam sada promijenio svoju namjeru. Rekao sam im da napuštam potjeru i da se vraćam. Poslanik me je pustio da idem, ali je tražio da obećam da nikome neću otkriti gdje su. Bio sam uvjeren da je Poslanik bio istinit, i da je za njega bilo određeno da uspije. Tražio sam od Poslanika da mi napiše garanciju o miru da mi posluži kad on postane vrhovni. Poslanik je tražio od Amira bin Fuhaira da mi napiše garanciju, i on je napisao. Kad sam bio spreman da se s tim vratim, Poslanik je primio objavu o budućnosti i rekao: 'Suraka, kakvo će biti tvoje stanje kad na svojim rukama budeš imao zlatne narukvice Chosreosa?' Začuden nad ovim predskazanjem, pitao sam: 'Kojeg Chosreosa? Chosreosa bin Hormizda, imperatora Irana?' Poslanik je rekao: 'Jeste.' (Asad ul-Ghaba)

Šesnaest ili sedamnaest godina poslije toga ovo predskazanje je bilo doslovno ispunjeno. Suraka je prihvatio islam i otišao u Medinu. Poslanik je umro i poslije njega je prvo Abu-Bakr postao halifa islama, a onda Omer. Iranci su postali ljubomorni zbog rastućeg utjecaja islama i to ih je navelo da napadnu muslimane,

ali su, umjesto podjarmljivanja muslimana, oni bili podjarmljeni. Glavni grad Irana pao je u ruke muslimana, koji su zarobili njegove riznice, uključujući zlatne narukvice koje je Chosreos nosio na državnim obredima. Poslije primanja islama, Suraka je opisao svoju potjeru za Poslanikom i njegovom grupom i kazao šta se dogodilo između njega i Poslanika. Kad je ratni plijen iz Irana bio stavljen ispred Omera, on je vidio zlatne narukvice i sjetio se šta je Poslanik rekao Suraki. To je bilo veličanstveno predskazanje dato u vrijeme potpune bespomoćnosti. Omer je odlučio da pripremi vidljivo ispunjenje ovog predskazanja. Zato je poslao po Suraku i naložio mu da stavi zlatne narukvice. Suraka je protestovao kako je za muškarce u islamu zabranjeno da nose zlato. Omer je rekao da je to istina, ali da je ova prilika bila izuzetak. Poslanik je predvidio zlatne narukvice Chosreosa na njegovim rukama; zato on treba da ih sada stavi, čak po cijenu bola od kazne. Suraka je prigovarao zbog odbrane Poslanikovog učenja; inače, on je želio, kao i svako drugi, da omogući vidljiv dokaz ispunjenja ovog veličanstvenog predskazanja. On je stavio zlatne narukvice i muslimani su vidjeli da je ovo predskazanje bilo ispunjeno. (Asad ul-Ghaba). Poslanik u bijegu postao je kralj. On lično više nije bio na ovom svijetu. Ali oni koji su ga naslijedili mogli su se osvjedočiti u ispunjenje njegovih riječi i vizija.

POS LANIK STIŽE U MEDINU

Da se vratimo pripovijedanju o Hidžri. Nakon što je Poslanik otpremio Suraku, nastavio je nesmetano svoje putovanje do Medine. Kad je stigao u Medinu, Poslanik je zatekao ljude kako nestrpljivo čekaju. Za njih nije mogao svanuti znamenitiji dan, jer je sunce koje je izašlo za Meku počelo sijati na Medinu. Do njih su stigle vijesti da je Poslanik napustio Meku, tako da su očekivali njegov dolazak. Grupe ljudi su otišli miljama izvan

Medine da ga čekaju. Odlazili su ujutro i uvečer se vraćali razočarani. Kad je na kraju Poslanik stigao do Medine, odlučio je da nakratko zastane u Qubi, obližnjem selu. Jedan Jevrej je vidio dvije kamile i došao do zaključka da su one nosile Poslanika i njegove drugove. Popeo se na uzvišicu i uzviknuo: 'Sinovi Qaila, onaj na koga ste čekali, došao je.' Svaki pojedinac u Medini koji je čuo ovaj uzvik požurio je do Quba, dok su ljudi Quba, oduševljeni dolaskom Poslanika među njih, pjevali pjesme u njegovu čast.

Potpuna jednostavnost Poslanika objašnjena je događajem koji se dogodio u to vrijeme u Qubi. Većina ljudi u Medini nisu prije vidjeli Poslanika. Kad su vidjeli njegovu grupu kako sjedi pod drvetom, mnogi su mislili za Abu-Bakra da je Poslanik. Abu-Bakr je, iako je bio mlađi, imao sjediju bradu i bio je bolje odjeven nego Poslanik. Tako su se okrenuli prema njemu i sjeli ispred njega, nakon što su mu pokazali odavanje počasti koja pripada Poslaniku. Kad je Abu-Bakr vidio da su ga greškom smatrali Poslanikom, ustao je, uzeo svoj ogrtač i objesio ga naspram sunca i rekao: 'Božiji Poslaniče, ti si na suncu. Ja sam za tebe napravio ovu sjenu.' (Buhari). Na fin način i s uljudnošću on je posjetiocima iz Medine dao na znanje njihovu grešku. Poslanik je ostao u Qubi deset dana, poslije čega su ga ljudi Medine odveli u svoj grad. Kad je ušao u grad, vidio je kako su svi ljudi, muškarci, žene i djeca izašli da ga dočekaju. Među pjesmama koje su pjevali bila je i ova:

Mjesec četrnaeste noći je izašao na nama iza Al-Vida. Sve dok među sobom budemo imali onog koji nas poziva Bogu, na nama je obaveza da svoju zahvalnost dajemo Bogu. Tebi, koji si nam poslan od Boga mi poklanjamo svoju savršenu pokornost. (Halbiyya)

Poslanik nije ušao u Medinu sa istočne strane. Kad su ga ljudi opisali kao 'mjesec četrnaeste noći', mislili su kako su živjeli u mraku prije nego što je Poslanik došao da na njih prospe svoje svjetlo. Kad je Poslanik ušao u Medinu, bio je ponedjeljak. Bio je ponedjeljak kad je napustio pećinu Thaur, i neobično kao što izgleda, bio je ponedjeljak kad je osvojio Meku deset godina kasnije.

ABU-EJUB ANSARI KAO POSLANIKOV DOMAĆIN

Kad je Poslanik ušao u Medinu, svako je želio da bude njegov domaćin. Dok je njegova kamila prolazila kroz uličice, porodice su se poredale da ga dočekaju. Oni bi jednim glasom govorili: 'Mi smo ovdje sa svojim kućama, imetkom i svojim životima da te primimo i da ti ponudimo svoju zaštitu. Dođi da živiš s nama.' Mnogi su pokazivali veliku želju, išli naprijed i držali uzde kamile i insistirali da Poslanik sjaše ispred njihovih vrata i uđe u njihove kuće. Poslanik bi uljudno odbijao govoreći: 'Pustite na miru moju kamilu. Ona je pod Božijom naredbom; ona će stati gdje Bog želi da stane.' Ona je na kraju stala na mjestu koje je pripadalo siročadima Banu-Nadžar plemena. Poslanik je sjahao i rekao: 'Izgleda da je ovo mjesto gdje Bog želi da stanemo,' i onda pitao kome pripada ova zemlja. Povjerenik siročadi je istupio i ponudio mjesto za Poslanikove potrebe. Poslanik je odgovorio da neće prihvatiti ponudu besplatno, nego da mu bude dozvoljeno da plati. Dogovorena je cijena i Poslanik je odlučio da na tom mjestu izgradi džamiju i neke kuće. Kad je ovo bilo riješeno, Poslanik je pitao ko živi najbliže ovom mjestu. Abu-Ejub ansari je istupio i rekao da je njegova kuća najbliže i da su njegove usluge na raspolaganju Poslaniku. Poslanik je od njega tražio da za njega pripremi sobu u svojoj kući. Abu-Ejubova kuća je bila na sprat. On je ponudio da Poslaniku dadne gornji sprat. Ali je Poslanik više volio da bude na nižem spratu

radi pogodnosti njegovih posjetilaca.

Predanost Poslaniku koju su ljudi Medine imali ponovo se pokazala. Abu-Ejub se složio da Poslaniku dadne donji sprat, ali je odbio da spava na spratu pod kojim je živio Poslanik. On i njegova žena su to smatrali neučtivim. Slučajno se razbio bardak s vodom i voda se prosula po podu. Abu-Ejub je, plašeći se da voda ne bi prokapala u sobu u kojoj je bio Poslanik, uzeo svoj jorgan i njime posušio vodu prije nego što je mogla prokapati dolje. Ujutro je navratio Poslaniku i prenio mu događaje od prethodne noći, tako da se Poslanik složio da zauzme gornji sprat. Abu-Ejub je pripremio hranu i otpremio ih na sprat. Poslanik je jeo koliko je htio, a Ejub je pojeo ono što je ostalo. Poslije nekoliko dana drugi su zahtijevali da učestvuju u gostoprimstvu prema Poslaniku. Dok se Poslanik nije smjestio u svoju kuću i napravio svoj vlastiti aranžman, bio je na smjenu ugošćavan kod ljudi Medine.

SVJEDOČENJE ANASA

Jedna hudovica imala je samo jednog sina po imenu Anas, osam ili devet godina starog. Ona je dovela dječaka Poslaniku i ponudila ga za Poslanikovu ličnu službu. Anas je postao ovjekovječen u historijskim zabilježkama islama. Postao je vrlo učen čovjek i također bogat. Dostigao je preko stotinu godina života i u vrijeme halifa svi su ga visoko cijenili. Izviješteno je da je Anas rekao da, iako je kao dječak otišao u službu Poslanika i ostao s njim dok Poslanik nije umro, Poslanik nikada nije s njim govorio neljubazno, nikad ga nije upozorio, niti mu je ikada dao dužnost težu od onoga što je on mogao obaviti. U toku svog boravka u Medini, Poslanik je sa sobom imao samo Anasa. Svjedočenje Anasa, zato, otkriva Poslanikov karakter kako se razvijao do dana njegove rastuće moći i blagostanja u Medini.

DOLAZAK POSLANIKOVIH UKUĆANA IZ MEKE I TEMELJ ZA DŽAMIJU

Kasnije je Poslanik poslao svog oslobođenog roba Zeida u Meku da dovede njegovu porodicu i rodbinu. Mekanlije su bili zaprepašteni naglim i dobro planiranim odlaskom Poslanika i njegovih sljedbenika. Zato za neko vrijeme nisu uradili ništa čime bi ga mučili. Kad je Poslanikova porodica i porodica Abu-Bakra napustila Meku, oni nisu stvarali nikakve teškoće. Ove dvije porodice su nesmetano stigle u Medinu. Za to vrijeme je Poslanik položio temelje za džamiju na mjestu koje je kupio za tu svrhu. Poslije ovoga je izgradio kuće za sebe i za svoje drugove. Trebalo je oko sedam mjeseci da budu završene.

NESIGURAN ŽIVOT U MEDINI

Nekoliko dana po Poslanikovom dolasku u Medinu paganska plemena su postala zainteresovana za islam i većina ih se pridružila. Tu je bilo mnogih čije srce nije bilo uvjereno. Tako se islamu pridružila grupa onih koji u srcu nisu bili muslimani. Njihovi članovi su igrali vrlo ozbiljnu ulogu u kasnijoj historiji. Neki od njih su postali iskreni muslimani, dok su drugi ostali neiskreni i nastavili su spletkariti protiv islama i muslimana. Neki su odbili da se uopće pridruže. Ali nisu mogli podnijeti stalni rast utjecaja nove vjere, tako da su iselili iz Medine u Meku. Medina je postala muslimanski grad. U njoj je bilo utemeljeno obožavanje Jednog Boga. U svijetu nije bilo ni jednog drugog grada koji je mogao iznijeti ovakvu tvrdnju. Nije bila mala radost za Poslanika i njegove prijatelje što je za nekoliko dana od njihovog doseljavanja cijeli grad napustio obožavanje kipova i da umjesto toga utemeljuje obožavanje Jednog nevidljivog Boga. Ali za muslimane još nije bilo mira. U samoj Medini se grupa Arapa, licemjera, samo riječima pridružila islamu, dok su u sebi

bili zakleti neprijatelji Poslanika. Onda su tu bili Jevreji, koji su neprestano spletkarili protiv njega. Poslanik je bio upoznat s ovim opasnostima. Bio je oprezan i nalagao je svojim prijateljima i sljedbenicima da budu oprezni. Često je ostajao budan cijelu noć (Bari, tom 6, str. 60). Umoran od stalnog noćnog opreza, jedanput je izrazio želju za pomoć. Uskoro je čuo zvuk ratne opreme. 'Ko je to?', pitao je. 'To je Sa'd bin Vakas, o Poslaniče, došao je da stražari za tebe.' Poslije toga se on odmorio. (Buhari i Muslim). Ljudi Medine bili su pažljivi prema svojoj ogromnoj odgovornosti. Oni su pozvali Poslanika da dođe i živi među njima i sad je bila njihova dužnost da ga zaštite. Plemena su vijećala i odlučila da na smjenu čuvaju Poslanikovu kuću.

U pogledu nesigurnosti za njegovu ličnost i bez mira za njegove sljedbenike, nije bilo razlike između Poslanikovog života u Meki i njegovog života u Medini. Jedina razlika je bila da su u Medini muslimani bili u stanju javno klanjati u džamiji koju su izgradili u ime Boga i bili su u stanju da se bez zapreka ili skrivanja okupe za ovu svrhu pet puta na dan.

ZLE NAMJERE MEKANLIJA PROTIV MUSLIMANA

Prošla su dva ili tri mjeseca. Ljudi Meke su se oporavili od svoje zbunjenosti i počeli praviti planove za mučenje i uznemiravanje muslimana. Uskoro su uvidjeli da samo stvaranje teškoća muslimanima u Meki i naokolo nije ostvarilo njihov cilj. Bilo je neophodno napasti Poslanika i njegove sljedbenike u Medini i istjerati ih iz njihovog novog skloništa. Prema tome, oni su uputili pismo Abdullahu bin Ubayyi Ibn-Salulu, vođi Medine, koji je prije Poslanikovog dolaska bio prihvaćen od svih grupa za poglavicu Medine. U ovom pismu su rekli da su se zgražali nad tim što je Poslanik došao u Medinu i kako je bilo pogrešno od strane ljudi Medine da mu dopuste utočište. Na kraju su rekli:

Sada, kad ste pustili našeg neprijatelja u svoju

kuću, mi se kunemo Bogom i proglašavamo da ćemo se mi, narod Meke, udružiti u napadu na Medinu ukoliko se vi, narod Medine, ne složite da ga istjerate iz Medine ili se ne budete zajedno borili s njim. Kad mi napadnemo Medinu, mi ćemo ubiti sve snažne muškarce i zarobiti sve žene. (Abu-Davud, Kitab Al-Kharadž)

Abdullah bin Ubayy Ibn-Salul je smatrao kako je ovo pismo kao od Boga poslano. Savjetovao se sa drugim licemjerima u Medini i uvjerio ih da će, ako dozvole Poslaniku da među njima živi u miru, izazvati neprijateljstvo Meke. Prema tome, bilo je izvjesno da će zaratiti s Poslanikom, samo da bi umirili Mekanlije. Poslanik je saznao za ovo. Otišao je Abdullahu bin Ubayyu Ibn-Salulu i nastojao ga uvjeriti da će se takav korak pokazati samoubilačkim. Mnogi ljudi u Medini postali su muslimani i bili su spremni da daju život za islam. Ako Abdullah proglasi rat muslimanima, većina ljudi Medine će se boriti na strani doseljenika. Takav rat će ga, prema tome, skupo koštati i za njega će značiti uništenje. Abdullah je, ponukan ovim savjetom, odustao od ovog plana.

VEZA BRATSTVA IZMEĐU ANSARI I MUHADŽIRA

U isto vrijeme Poslanik je poduzeo drugi važan korak. Okupio je muslimane i predložio da svaka dvojica muslimana – jedan ansar i jedan muhadžir - trebaju biti povezani kao dvojica braće. Ova ideja je bila dobro primljena. Medinlije ansari su prihvatili Mekanlije muhadžire kao svoju braću. Pod ovim novim bratstvom muslimani Medine ponudili su muslimanima Meke da s njima dijele svoj imetak i ono što imaju. Jedan od Medinlija ansarija je ponudio da se razvede od jedne od svojih dviju žena i da je uda za svog brata Mekanliju muhadžira.

Mekanlija muhadžir je odbio primiti ovu ponudu ansarije iz Medine iz obzira prema njegovim potrebama. Ali su ansarije Medine ostali uporni, i stvar je morala biti podnesena Poslaniku. ansarije Medine su uporno ostajali pritom da su mekanski muhadžiri njihova braća tako da treba da s njima dijele svoj imetak. Mekanski muhadžiri nisu znali kako upravljati zemljom. Ali su mogli dijeliti prinos sa zemlje ako ne samu zemlju. Mekanski muhadžiri su sa zahvalnošću odbili ovu nevjerovatno velikodušnu ponudu i radije ostali vjerni svom zanimanju trgovinom. Mnogi mekanski muhadžiri su ponovo postali bogati. No, ansarije Medine su uvijek pamtili svoj napor da svoj imetak dijele s mekanskim muhadžirima. Mnogo puta su, kad bi ansarija Medine umro, njegovi sinovi podijelili naslijeđe sa svojom mekanskom braćom. Ova praksa se nastavila dugo godina, dok Kur'an nije stavio zabranu učenjem o podjeli naslijeđa (Buhari i Muslim).

SPORAZUM IZMEĐU RAZNIH PLEMENA MEDINE

Poredujedinjavanjamekanskihimedinskihmuslimanaubratstvo, Časni Poslanik je uveo savez između svih stanovnika Medine. Ovim su savezom i Arapi i Jevreji bili ujedinjeni s muslimanima. Poslanik je objasnio i Arapima i Jevrejima da su prije nego što su se muslimani u Medini razvili kao grupa, u njihovom gradu bile samo dvije grupe, ali sada su tu s muslimanima tri grupe. Bilo je jedino prikladno da uđu u sporazum koji za sve njih treba biti obavezujući i koji će svima njima osigurati izvjesni mir. Konačno su stigli do sporazuma koji je glasio:

Između Božijeg Poslanika i vjernika na jednoj strani, i svih drugih na drugoj, koji se dobrovoljno slože da uđu. Muslimani će lično biti odgovorni. Odgovornost za osiguranje

i oslobađanje njihovih zatvorenika također će biti njihova. Muslimanska plemena će također biti odgovorna za svoje živote i svoje zatvorenike. Ko god se pobuni ili bude širio neprijateljstvo i nered smatrat će se zajedničkim neprijateljem. Bit će dužnost svih drugih da se bore protiv njega, čak iako se dogodi da on bude njihov sin ili bliska rodbina. Ako nevjernik bude ubijen u bici od strane vjernika, njegova muslimanska rodbina neće tražiti osвете. Niti će pomagati nevjernicima protiv vjernika. Muslimani će pomoći Jevrejima koji su ušli u ovaj sporazum. Jevreji neće biti stavljeni ni u kakvu teškoću. Njihovim neprijateljima neće biti pomognuto protiv njih. Ni jedan nevjernik neće dati utočište nikome iz Meke. On neće postupati kao povjerenik za bilo kakav mekanski imetak. Neće uzimati učešća u ratu između muslimana i nevjernika. Ako neki musliman bude ubijen bez razloga, muslimani će imati pravo da se bore protiv onih koji su ubice. Ako zajednički neprijatelj napadne Medinu, Jevreji će pristati uz muslimane i dijeliti troškove borbe. Jevrejska plemena u sporazumu s drugim plemenima Medine imat će prava slična pravima muslimana. Jevreji će se držati svoje vjere, a muslimani svoje. Prava koja Jevreji uživaju također će uživati i njihovi sljedbenici. Stanovnici Medine neće imati pravo proglasiti rat bez dozvole Poslanika. Ali ovo neće unaprijed odrediti pravo bilo kojeg pojedinca

da se osveti za pojedinačnu povredu. Jevreji će snositi svoje troškove, a muslimani svoje. No, u slučaju rata, oni će postupati jedinstveno. Grad Medina će se smatrati svetim gradom i nepovredivim od strane onih koji su potpisali ovaj sporazum. Prema strancima koji dođu pod zaštitu njegovih stanovnika postupat će se kao prema stanovnicima. Ali stanovnicima Medine neće biti dozvoljeno da uvedu bilo koju ženu među svoje stanovnike bez odobrenja njene rodbine. Svi nesporazumi bit će podneseni Bogu i Poslaniku radi odluke. Strane u ovom sporazumu neće imati pravo ući u bilo kakav sporazum sa Mekanlijama ili njihovim saveznicima, zato što se strane u ovom sporazumu slažu u pružanju otpora svojim zajedničkim neprijateljima. Strane će ostati ujedinjene u miru kao i u ratu. Ni jedna strana neće ući u pojedinačni mir. Ali ni jedna strana neće biti obavezana da uzme učešće u ratu. Međutim, strana koja počini bilo kakav prijestup bit će podložna kazni. Sigurno je Bog zaštitnik bogobojažnih i vjernih a Muhammed je Njegov poslanik. (Hišam)

Ovo je ukratko sadržaj sporazuma. On je bio pripremljen od dijelova pisanog teksta da bi se kasnije našao u historijskim zapisima. Izvan svake sumnje, on ističe da su u rješavanju svađe i neslaganja između strana u Medini vodeći principi morali biti iskrenost, istinitost i pravednost. Oni koji čine prijestupe trebali su biti smatrani odgovornim za ove prijestupe. Sporazum objašnjava da je Poslanik islama bio odlučan da uljudno i ljubazno postupi s drugim stanovnicima Medine, i da ih cijeni

i s njima postupa kao s braćom. Ako se kasnije pojave svađe i sukobi, odgovornost je na Jevrejima.

POČETAK NOVE SMUTNJE MEKANLIJA

Kao što sam već rekao, prošla su dva ili tri mjeseca dok Mekanlije nisu mogli obnoviti svoje planirano neprijateljstvo protiv islama. Pružila im se jedna prilika kad je Sa'd bin Mu'az, poglavica Aus plemena iz Medine, stigao u Meku radi obilaska Kabe. Abu-Džehel ga je vidio da to radi i rekao: 'Poslije davanja zaštite ovom odmetniku Muhammedu, je li ti očekuješ da možeš doći u Meku i obilaziti Kabu u miru? Je li ti misliš da ga možeš zaštititi i spasiti? Ja se kunem Bogom da se ti ne bi vratio siguran svojoj porodici da nije bilo Abu-Sufijana s tobom.'

Sa'd bin Mu'az je odgovorio: 'Vjeruj kad ti kažem, ako nas vi Mekanlije zaustavite od posjećivanja i obilaženja oko Kabe, nećete imati mira na putu za Siriju.' U to vrijeme se Valid bin Mughira, mekanski poglavica, ozbiljno razbolio. Mislio je da mu je došao kraj. Druge poglavice Meke su sjedili oko njega. Valid se nije mogao kontrolisati i počeo je plakati. Mekanske poglavice su se ovome čudili i pitali ga zašto plače. 'Mislite li vi da se ja bojim smrti? Ne, ne bojim se ja smrti. Ono čega se ja bojim je da se vjera Muhammeda ne bi proširila i da mu čak Meka može podleći.' Abu-Sufijan je uvjerio Validu da će sve dok žive oni svojim životima sprečavati širenje ove vjere. (Khamis, tom 1)

MEKANLIJE SE PRIPREMAJU DA NAPADNU MEDINU

Iz ovog iznošenja događaja posve je jasno da je prekid u neprijateljstvu Mekanlija bio samo privremen. Vođe Meke pripremali su se za obnovljene napade na islam. One vođe koji su umirali obavezali su pod zakletvom one koji su ostali iza njih na neprijateljstvo protiv Poslanika, i pobuđivali ih na rat protiv

njega i njegovih sljedbenika. Huškali su narod Medine da zarate protiv muslimana i upozorili ih da će, ako to odbiju, Mekanlije i njihova saveznička plemena napasti Medinu, pobiti njihove muškarce i zarobiti žene.

ODBRAMBENI PLAN ČASNOG POSLANIKA

Da je Poslanik stajao po strani i da nije ništa uradio za odbranu Medine, natovarilo bi na sebe strahovitu odgovornost. Zbog toga je Poslanik uveo sistem izviđanja. Poslao je grupe ljudi na mjesta oko Meke da saznaju za njihove pripreme za rat. Tu i tamo je bilo događaja – tučnjave i bitke – između ovih grupa i Mekanlija. Kršćanski pisci kažu da je ove ispade započeo Poslanik i da je, zato, u ratovima koji su proistekli, on bio agresor. Ali mi pred sobom imamo trinaest godina nasilja Mekanlija, njihovih spletki za izazivanje neprijateljstva naroda Medine protiv muslimana, i prijetnju o napadu same Medine. Ko god sve ovo pamti ne može optužiti Poslanika da je odgovoran za pokretanje ovih događaja. To što je poslao grupe muslimana radi izviđanja bilo je u samoodbrani. Trinaest godina nasilja bilo je dovoljno opravdanje da se muslimani pripreme za samoodbranu. Ako je proizišao rat između njih i njihovih neprijatelja iz Meke, odgovornost nije ležala na muslimanima. Slabi temelji na kojima danas kršćanske nacije proglašavaju rat jedna protiv druge dobro su poznati. Da je pola onoga što su Mekanlije učinili muslimanima učinjeno danas evropskom narodu, oni bi osjećali opravdanim da idu u rat. Kad narod jedne zemlje organizuje ubijanje drugog na velikom stepenu, kad jedan narod prisili drugi da napusti svoje domove, zar to žrtvama ne daje pravo da s njima zarate? Otkad su muslimani iselili u Medinu, za njih je bilo dovoljno da na osnovu toga Mekanlijama proglase rat. Ali Poslanik nije proglasio rat. On je pokazao tolerantnost i ograničio svoje odbrambene aktivnosti na izviđanje. Mekanlije su, međutim,

nastavili ljutiti i uznemiravati muslimane. Oni su huškali narod Medine protiv njih i uplitali se u njihova prava na hodočašće. Promijenili su svoje uobičajene puteve karavana prema Siriji i počeli ići kroz plemenske oblasti oko Medine, da bi ova plemena uzdigli protiv muslimana. Mir Medine je bio ugrožen; tako da je bila razumljiva dužnost muslimana da prihvate ratnu prijetnju koju su Mekanlije četrnaest godina nabacivali. Niko pod ovim okolnostima ne može sumnjati u pravo muslimana da prihvate ovo nabacivanje.

TEMELJ ISLAMSKJE VLADE U MEDINI

Dok se Poslanik bavio izviđanjem, nije zanemario normalne i duhovne potrebe svojih sljedbenika u Medini. Velika većina ljudi Medine postali su iskreni muslimani i svojim postupcima i unutrašnjom vjerom. Neki su prihvatili islam licemjerno. Poslanik je, zato, počeo uvoditi islamsku formu vlade među svojim malobrojn timer sljedbenicima. Prije toga, Arapi su o svom pravu odlučivali sabljom. Poslanik je uveo pravosudni postupak. Određene su sudije da rješavaju žalbe koje su pojedinci ili grupe iznosili jedni protiv drugih. Ukoliko sudija ne proglasi da je žalba pravedna i istinita, ona nije bila priznata. U prethodnim vremenima (prije islama) ljudi nisu posvećivali pažnju obrazovanju. Poslanik je poduzeo korake da unapređuje pismenost i ljubav prema učenju. Od onih koji su znali čitati i pisati traženo je pouče one koji su bili nepismeni. Nepravda i okrutnost su nestali. Utemeljena su prava žena. Bogati su trebali plaćati za potrebe siromašnih i za popravljjanje društvenih udobnosti Medine. Radnici su bili zaštićeni od iskorištavanja. Za slabe i nesposobne nasljednike napravljeni su aranžmani za određivanje povjerenika. Počeli su zapisivati uzimanje i davanje zajmova. Isticana je važnost ispunjavanja svih obećanja i obaveza. Prijestupi počinjeni protiv robova bili su istrijebljeni.

Počela se obraćati pažnja na higijenu i javne sanitarije. Uzet je popis stanovništva. Naređeno je da prolazi i ceste budu prošireni i poduzeti su koraci da se održavaju čistim. Ukratko, uvedeni su zakoni za unapređivanje idealnog porodičnog i društvenog života. Primitivnim Arapima su prvi put u historiji predstavljena pravila pristojnosti i uljudnog postojanja.

BITKA NA BEDRU

Dok je Poslanik pravio planove za praktično uvođenje zakona koji su trebali služiti ne samo njegovom dobu nego cijelom čovječanstvu za sva vremena, ljudi Meke su pravili svoje planove za rat. Poslanik je pravio plan za zakon koji je njegovom narodu i svima drugima trebao donijeti mir, čast i napredak; njegovi neprijatelji iz Meke pravili su plan za uništenje tog zakona. Mekanski planovi su na kraju doveli do Bitke na Bedru. Bilo je to trinaestog mjeseca poslije Hidžre. Trgovački karavan predvođen Abu-Sufijanom vraćao se iz Sirije. Pretvarajući se da štite ovaj karavan, Mekanlije su podigli ogromnu vojsku i odlučili da je pošalju u Medinu. Časni Poslanik je saznao za ove pripreme. Također je primio objave od Boga koje su govorile da je došlo vrijeme da se neprijatelju uzvrati istom mjerom. S nekoliko svojih sljedbenika je otišao izvan Medine. Niko u to vrijeme nije znao hoće li se ova grupa muslimana morati suočiti s karavanom koji je dolazio iz Sirije ili s vojskom koja je dolazila iz Meke. Ova grupa je brojala oko tri stotine ljudi. Trgovački karavan se u to vrijeme nije sastojao samo od kamila natovarenih robom, nego je također uključivao naoružane ljude koji su čuvali karavan i pratili ga tokom putovanja. Pošto je postojala zategnutost između Mekanlija i muslimana Medine, mekanske poglavice su počele voditi posebnu brigu o naoružavanju pratilaca. Historija bilježi činjenicu o dva druga karavana koji su kratko vrijeme prije toga prošli ovim putem. U jednom od njih je bilo

dvije stotine naoružanih ljudi kao straža i pratioci, a u drugom tri stotine. Pogrešno je ukazivati na to, kao što čine kršćanski pisci, da je Poslanik uzeo tri stotine sljedbenika i krenuo da napadne nezaštićeni trgovački karavan. Ovo ukazivanje je štetno i neosnovano. Karavan koji je sada dolazio iz Sirije bio je ogroman i, uzimajući u obzir njegovu veličinu i naoružanu pratnju obezbijeđenu za druge karavane, izgleda razumno misliti da je sigurno oko četiri do pet stotina naoružanih čuvara bilo obezbijeđeno da služe kao njegovi pratioci. Reći da je Poslanik vodio grupu muslimana od tri stotine slabo naoružanih ljudi da napadnu tako dobro naoružan karavan u nadi da ga opljačkaju, krajnje je nepravedno. Samo jaka predrasuda i čvrsto neprijateljstvo protiv islama mogu potaknuti takvu pomisao. Da je ova muslimanska grupa izašla da se suoči s ovim karavanom, njihov poduhvat bi mogao biti opisan kao ratna pustolovina, iako je to rat u samoodbrani, jer je grupa muslimana iz Medine bila mala i slabo naoružana, a mekanski karavan je bio ogroman i dobro naoružan, i zato što su dugo vremena vodili kampanju neprijateljstva protiv muslimana Medine.

Zapravo su uvjeti pod kojima je ova mala grupa muslimana krenula iz Medine bili daleko opasniji. Oni su krenuli da otklone smutnju raširenu među plemenima Medine. Kao što sam rekao, oni nisu znali da li će se suočiti sa karavanom iz Sirije ili vojskom iz Meke. Kako Kur'an govori, izgleda da je ovo bio Božiji plan da se oni suoče s armijom, a ne s karavanom. Njima to nije bilo rečeno na početku da bi bila pokazana pouzdanost njihove vjere i njihove ogromne iskrenosti. Nakon što su odmakli do neke razdaljine od Medine, Poslanik im je dao do znanja da će se morati suočiti sa velikom mekanskom vojskom umjesto malim sirijskim karavanom.

Do muslimana je stiglo nagađanje o veličini mekanske vojske. Najumjerenije od ovih nagađanja bio je broj od jednu hiljadu, svi su bili vješti vojnici, iskusni u ratnoj vještini. Broj onih koji

su bili uz Poslanika bio je samo tri stotine i trinaest, i od ovih su mnogi bili nevješti i neiskusni, i većina su bili slabo naoružani. Velika većina njih išli su pješke, ili su jahali na kamilama. U cijeloj grupi su bila samo dva konja. Ova grupa, koja je bila toliko slabo opremljena ratnim naoružanjem koliko je bila i nezrela u iskustvu, trebala se sukobiti sa silom tri puta brojnijom, koja se sastojala većinom od iskusnih ratnika. Posve je očito da je to bila najopasnija stvar ikada poduzeta u historiji. Časni Poslanik nije želio da iko ide u rat protiv svoje volje. On je jasno rekao svojoj skupini da nije više pitanje karavana s kojim se trebaju suočiti, nego mekanska vojska. I njih je pitao za savjet o tome. Jedan za drugim su mekanski sljedbenici ustajali i uvjeravali Poslanika u svoju odanost i revnost, i u svoju odlučnost da se bore sa mekanskom vojskom koja je došla da napadne muslimane Medine u njihovim kućama. Svaki put kad je Poslanik čuo mekanske muslimane tražio je još preporuka i još savjeta. Muslimani Medine su šutjeli. Agresori su bili iz Meke, i mnogi su imali krvne veze s ovim muslimanima koji su sa Poslanikom iselili u Medinu i sad su bili u njegovoj maloj skupini. Muslimani Medine su se bojali da njihova revnost da se bore sa mekanskim neprijateljem ne povrijedi osjećanja njihove mekanske braće. Ali kad je Poslanik insistirao na sve više savjeta, jedan musliman iz Medine ustao je i rekao: 'Božiji Poslaniče, ti imaš potpun savjet koji želiš, ali i dalje pitaš. Možda ti ukazuješ na nas, muslimane iz Medine. Je li to istina?'

'Jeste', rekao je Poslanik.

'Ti pitaš za naš savjet', on je rekao, 'zato što misliš da smo se mi, kad si ti došao k nama, složili da se borimo na tvojoj strani samo u slučaju da ti i tvoji drugovi koji su s tobom iselili iz Meke budete napadnuti u Medini. No, sada izgleda da smo izašli iz Medine, i ti osjećaš da naš sporazum ne obuhvata uvjete pod kojima smo se danas našli. No, Božiji Poslaniče, kad smo ušli u taj sporazum, mi te nismo poznavali kako te sada poznajemo. Mi

sada znamo koliko visok duhovni položaj ti imaš. Nas nije briga o onome o čemu smo se sporazumjeli. Mi sada stojimo uz tebe, šta god budeš tražio od nas da radimo. Mi nećemo postupati kao sljedbenici Musaa koji su rekli: 'Idite ti i tvoj Bog i borite se s neprijateljem, mi ostajemo ovdje iza.' Ako se moramo boriti, mi ćemo se boriti i borit ćemo se s tvoje desne strane, s tvoje lijeve strane, ispred tebe i iza tebe. Istina, neprijatelj želi da se domogne tebe. Ali mi te uvjeravamo da on to neće učiniti osim da ide preko naših mrtvih tijela. Božiji Poslaniče, ti si nas pozvao da se borimo. Mi smo spremni da učinimo više. More nije daleko odavde. Ako nam narediš da skočimo u njega, mi nećemo oklijevati.' (Buhari, Kitab ul-Maghazi i Hišam)

Ovo je bio duh predanosti i žrtve koju su rani muslimani pokazali, kojima se slični ne mogu naći u historiji svijeta. Naprijed je bio naveden primjer sljedbenika Musaa. Što se tiče sljedbenika Isaa, mi znamo da su oni u sudbonosno vrijeme napustili Isaa. Jedan od njih ga je izdao za ništavnu cijenu. Drugi ga je proklinjao, a preostalih deset su pobjegli. Muslimani iz Medine koji su se pridružili Poslaniku bili su u njegovom društvu samo jednu i po godinu. Ali su stekli takvu snagu vjere da bi se bacili u more ne obazirući se, da je samo Poslanik naredio. Poslanik je prihvatio savjet. No, on uopće nije sumnjao u predanost svojih sljedbenika, ali je prihvatio ovaj savjet da se oni slabe vjere vrate. Ali uvidio je da se muslimani i Meke i Medine nadmeću jedni s drugima u izražavanju svoje predanosti. I jedni i drugi bili su odlučni da neće okrenuti leđa neprijatelju, iako je neprijatelj bio tri puta brojniji od njih i daleko bolje opremljen, naoružan i iskusan. Oni su radije stavili svoju vjeru u Božija obećanja, pokazali svoje poštovanje za islam i položili svoje živote u njegovoj odbrani. Uvjeran u predanost muslimana i Meke i Medine, Poslanik je krenuo naprijed. Kad je stigao do mjesta zvanog Bedr, prihvatio je prijedlog jednog od svojih sljedbenika i naredio svojim ljudima da se smjeste blizu potoka Bedr. Muslimani su zauzeli

ovaj izvor vode, ali je zemlja na kojoj su zauzeli položaj bila sva pjeskovita i zato je bila neprikladna za manevrisanje ratnika. Poslanikovi sljedbenici su pokazali prirodnu zabrinutost zbog ovog nedostatka. Sam Poslanik je također bio zabrinut i cijelu noć je proveo učeći dove. Neprestano je govorio:

Moj Bože, na cijelom licu Zemlje sada su samo ovi ljudi Tebi odani i odlučni da utemelje obožavanje Tebe. Moj Bože, ako ovi ljudi umru danas od svojih neprijatelja u ovoj bici, ko će ostati iza njih da veliča Tvoje ime? (Tabri)

Bog je čuo njegove dove. Preko noći je pala kiša i pjeskoviti dio polja koji su muslimani zauzeli postao je vlažan i tvrd. Suhi dio polja koji su zauzeli neprijatelji postao je blatnjav i klizav. Možda su Mekanlije izabrali ovaj dio polja, a drugi ostavili za muslimane jer je njihovo iskusno oko dalo prednost suhom tlu da olakša kretanje njihovih vojnika i konjice. Ali su Božijim pravovremenim postupkom bili potučeni vlastitim oružjem. Zbog kiše koja je pala preko noći polje u posjedu muslimana otvrdlo je, a tvrdo polje gdje su se Mekanlije ulogorili postalo je klizavo. U toku noći Poslanik je dobio radosnu vijest od Boga u kojoj je bilo rečeno da će određeni pojedinci neprijatelja biti ubijeni. Također mu je objavljeno mjesto na kojem će oni pasti mrtvi. Oni su umrli kako su i bili imenovani i pali su gdje je i bilo predskazano.

U samoj bici ova mala grupa muslimana pokazala je zadivljujuću smionost i predanost. Jedan događaj ovo dokazuje. Jedan od nekoliko generala koje je muslimanska vojska uključila bio je Abdar-Rahman bin Auf, jedan od poglavica Meke i iskusan vojnik na svoj osobit način. Kad je bitka počela, on je pogledao na svoju desnu stranu, pa na lijevu da vidi kakvu vrstu pomoći ima. Na svoje iznenađenje uvidio je da na obje svoje strane

ima samo dvojicu momaka iz Medine. Srce mu je klonulo i sam je sebi rekao: 'Svaki general treba pomoć sa strana. Pogotovu danas. No, ja imam samo dvojicu nezrelih dječaka. Šta ja mogu s njima uraditi?' Abdar-Rahman bin Auf kaže da je jedva završio ovo što je sebi govorio kad je jedan od dječaka dotakao njegov bok svojim laktom. Kad se sagnuo da čuje dječaka, ovaj je rekao: 'Tetak, mi smo čuli za jednog po imenu Abu-Džehel, koji je uznemiravao i mučio Poslanika. Tetak, ja želim da se borim s njim; reci mi gdje je on.' Abdar-Rahman još nije odgovorio na ovo mladićevo ispitivanje, kad je njegovu pažnju također privukao dječak na drugoj strani koji ga je pitao isto. Abdar-Rahman je bio jako iznenađen hrabrošću i odlučnošću ove dvojice dječaka. Jedan zreo vojnik nije mislio da bi čak i on izabrao komandanta neprijatelja za lični sukob. Abdar-Rahman je podigao prst da upre na Abu-Džehela - naoružanog do zuba koji je stajao iza linije zaštićen dvojicom starijih generala sa izvučenim sabljama. Abdar-Rahman nije ni spustio svoj prst kad su dvojica dječaka provalili u redove neprijatelja brzinom orla, pravo na svoju izabranu metu. Napad je bio iznenadan. Vojnici i čuvari su bili skamenjeni. Napali su dječake. Jedan dječak je izgubio ruku, ali se oni nisu obeshrabrili. Oni su sa takvom žestinom napali Abu-Džehela da je ovaj veliki komandant pao na tlo smrtno ranjen. Iz žarke odlučnosti ove dvojice dječaka, možemo prosuditi kako su pokorni sljedbenici Poslanika, i stari i mladi, bili izazvani okrutnim proganjanjem kojem su oni i Poslanik bili izvrgnuti. Mi o njima samo čitamo u historiji, pa smo ipak duboko dirnuti. Ljudi Medine su čuli o ovim okrutnostima od očevidaca. Možemo zamisliti osjećanja koja su oni imali. Oni su, s jedne strane, čuli o okrutnostima Mekanlija, a s druge strane, o popustljivosti Poslanika. Nije čudo da je njihova odlučnost bila toliko velika da učine odmazdu za nepravdu učinjenu Poslaniku i muslimanima Meke. Oni su samo tražili priliku da mekanskim mučiteljima kažu da ako muslimani nisu uzvratili, to nije bilo zato što su bili

nemoćni; to je bilo zato što im to od Boga nije bilo odobreno. Kako je ova mala grupa muslimanske vojske bila odlučna da umre boreći se, može biti procijenjeno iz drugog događaja. Bitka još nije bila započela kad je Abu-Džehel poslao beduinskog poglavicu muslimanskoj strani da izvijesti o njihovom broju. Ovaj poglavica se vratio i izvijestio da je muslimana bilo tri stotine ili više. Abu-Džehel i njegovi sljedbenici su se obradovali. Mislili su kako su muslimani lahak plijen. 'Ali,' rekao je beduinski poglavica, 'moj savjet tebi je: nemoj se boriti s ovim ljudima, jer svaki od njih izgleda odlučan da umre. Ja nisam vidio ljude, nego smrt da jaše na kamilama.' (Tabari i Hišam). Beduinski poglavica je bio u pravu - oni koji su spremni da umru ne umiru lahko.

ISPUNJENO VELIČANSTVENO PREDSKAZANJE

Približavalo se vrijeme bitke. Poslanik je izašao iz male kolibe u kojoj je učio dove i najavio je:

'Vojske će sigurno biti poražene i okrenut će leđa.'

Ovo su bile riječi objavljene Poslaniku još prije u Meki. Očito su se odnosile na ovu bitku. Kad je okrutnost Mekanlija dostigla svoju krajnju granicu, i muslimani se iselili na mjesto gdje mogu imati mir, Poslaniku su od Boga bile objavljene slijedeće riječi:

A zaista su narodu faraona došli oni koji upozoravaju. Oni su odbili sve naše znakove. Zato smo ih Mi kaznili kao što kažnjava Silni (i) Moćni. Da li su nevjernici (vašeg doba) bolji od njih? Ili za vas ima jemstvo u spisima vašim? Zar oni da kažu: 'Mi smo skupina koja uzvraća?' Sigurno, ove skupine će uskoro biti poražene i okrenut će leđa. Inače, za njih je obećanje o Sahatu; i taj Sahat će biti najteži

i najviše gorak. Zaista će grješnici u (stanju) uništenju i bezumlju biti. Na Dan kad budu na svojim licima u Vatru odvučeni: 'Kušajte okus Džehennema.' (54:42-49)

Ovi ajeti su dio sure 'Al-Kamar', a ova sura je, prema svim izvještajima, bila objavljena u Meki. Muslimanski učenjaci stavljaju datum njene objave negdje između pete i desete godine Poslanikovog poslanstva, to jest najmanje tri godine prije Hidžre (to jest, godine Poslanikove selidbe iz Meke u Medinu). Vjerovatnije je da je ona bila objavljena osam godina prije. Evropski stručnjaci imaju isto mišljenje. Prema Noldeku, cijela ova sura bila je objavljena pete godine Poslanikovog poslanstva. Wherry misli da je ovaj datum malo preran. Prema njemu, ova sura pripada šestoj ili sedmoj godini prije Hidžre. Ukratko, i muslimanski i nemuslimanski stručnjaci se slažu da je ova sura objavljena nekoliko godina prije Hidžre. Vrijednost mekanskih ajeta u smislu predskazanja je neosporna. U ovim ajetima je jasan nagovještaj onog što čeka Mekanlije na bojnopolju Bedra. Jasno je predskazana sudbina koju će doživjeti. Kad je Poslanik izašao iz svoje kolibe, on je neprestano ponavljao opis u predskazanju sadržanom u ovoj mekanskoj suri. Mora da se podsjetio na mekanske sure dok je učio dove u kolibi. Učeći jedan od ovih ajeta, podsjetio je svoje sljedbenike da je Sahat obećan u mekanskoj objavi došao.

I Sahat je zaista došao. Poslanik Isaijah (21:13-17) predkazao je upravo ovaj Sahat. Bitka je počela, iako muslimani nisu bili spremni za to i nemuslimanima je bilo savjetovano da ne uzimaju učešće u njoj. Tri stotine i trinaest muslimana, većina njih neiskusnih i nenaviknutih na ratovanje, i skoro svi bez opreme, stajali su pred brojem tri puta većim, i svi su bili zreli vojnici.

Za nekoliko sati mnoge ozloglašene poglavice Meke bili su

ubijeni. Baš kao što je poslanik Isaijah predskazao, slava Kedara je nestala. Mekanska vojska je pobjegla u bijednoj žurbi, ostavljajući iza sebe svoje mrtve, kao i neke zarobljenike. Među zarobljenicima je bio Poslanikov amidža Abass, koji je uvijek stajao uz Poslanika u Meki. Abass je bio primoran da se pridruži Mekanlijama i bori se protiv Poslanika. Među zarobljenicima je također bio Poslanikov zet Abu'l As. Među mrtvima bio je Abu-Džehel, glavni komandant mekanske vojske i, prema svim izvještajima, glavni neprijatelj islama.

Pobjeda je došla, ali je Poslaniku donijela pomiješana osjećanja. On se radovao nad ispunjenjem Božijih predskazanja, ponavljanih u toku četrnaest godina koje su prošle, obećanja koja su također bila zabilježena u nekim ranijim vjerskim spisima. No, u isto vrijeme bio je žalostan nad stanjem Mekanlija. Kako su žalostan kraj oni dočekali! Da je ova pobjeda došla nekom drugom na njegovom mjestu, on bi skočio od radosti. No, žalostan prizor zarobljenika pred njim, vezanih i sa stavljenim lisičinama, izazvao je suze u Poslanikovim očima i očima njegovog vjernog prijatelja Abu-Bakra. Omer, koji je naslijedio Abu-Bakra kao drugi halifa islama, vidio je ovo, ali nije mogao razumjeti. Zašto Poslanik i Abu-Bakr plaču nad pobjedom? Omer je bio zbunjen. On se usudio da pita Poslanika: 'Božiji Poslaniče, reci mi zašto plačeš kad ti je Bog dao tako veličanstvenu pobjedu? Ako moramo plakati, ja ću plakati s tobom, ili ću bar napraviti uplakano lice.' Poslanik je pokazao na bijedno stanje mekanskih zarobljenika. Ovo je to čemu ih je neposlušnost Bogu odvela.

Poslanik Isaijah stalno je govorio o pravdi Poslanika, koji je izašao kao pobjednik iz smrtonosne bitke. Ovdje je bio veličanstven prikaz o ovome. Na povratku u Medinu Poslanik se jednu noć odmorio na putu. Predani sljedbenici koji su ga gledali mogli su vidjeti kako se prevrtao s jedne strane na drugu i nije mogao spavati. Uskoro su pretpostavili da je to moglo biti zato što je čuo stenjanje svog amidže Abasa, koji je ležao u blizini, čvrsto

vezan kao ratni zarobljenik. Oni su olabavili okove na Abasu i on je prestao ječati. Pošto više nije bio uznemiren njegovim ječanjem, Poslanik je zaspao. Malo kasnije se probudio i pitao se zašto više ne čuje Abasovo ječanje. Gotovo da je pomislio da se onesvijestio, ali su mu drugovi koji su čuvali Abasa rekli da su olabavili okove Abasu da bi on (Poslanik) nesmetano zaspao. 'Ne, ne,' rekao je Poslanik, 'ne smije biti nepravde. Ako je Abas moja rodbina, drugi zarobljenici su rodbina drugima. Olabavite okove na svima njima ili privežite jače okove na Abasu također.' Drugovi su čuli ovo upozorenje i odlučili da olabave okove na svim zarobljenicima i da sami snose odgovornost za njihov siguran nadzor. Onim zarobljenicima koji su bili pismeni obećana je sloboda ako se svaki obaveže da će opismeniti deset dječaka iz Medine - da će ovo biti njihov otkup za slobodu. Oni koji nisu imali nikoga da plati otkup za njih dobili su slobodu bez naknade. Oni koji su mogli priuštiti da plate otkup bili su oslobođeni nakon što su ga platili. Oslobođanjem zarobljenika na ovaj način Poslanik je dokrajčio okrutnu praksu preobraćanja ratnih zarobljenika u robove.

BITKA NA UHUDU

Kad je mekanska vojska pobjegla sa Bedra, najavila je da će ponovo napasti Medinu i osvetiti se muslimanima za ono što su Mekanlije pretrpjeli u bici; i samo godinu kasnije oni su punom silom ponovo napali Medinu. Osjećali su se tako poniženi i osramoćeni nad svojim porazom da su mekanske poglavice zabranili preživjeloj rodbini da plaću za onima koji su izgubili život u bici. Također su propisali da će zarada od trgovačkih karavana ići u ratni fond. Tako je, uz pune pripreme, vojska od tri hiljade pod komandom Abu-Sufijana napala Medinu. Poslanik je održao savjetovanje i pitao svoje sljedbenike da li će se sukobiti sa svojim neprijateljima u Medini ili izvana. On je bio

za prvu mogućnost i radije bi da muslimani ostanu u Medini i da neprijatelj dođe i napadne ih u njihovim kućama. Ovo bi, mislio je, na neprijatelja stavilo odgovornost za agresiju i napad. Ali na savjetovanju su bili mnogi mladi muslimani koji nisu imali priliku da učestvuju u Bici na Bedru i koji su sada željeli da se bore radi Boga. Oni su insistirali na tome da imaju izravnu i otvorenu bitku i da imaju priliku da umru boreći se. Poslanik je prihvatio ovaj opći savjet. (Tabakat)

Dok su diskutovali o ovome, Poslanik je prenio svoju viziju i rekao: 'Ja sam u viziji vidio kravu, i također sam vidio svoju sablju sa slomljenim vrhom. Vidio sam da je krava zaklana i da sam ja stavio svoju ruku unutar oklopa. Također sam vidio sebe kako jašem na ovnu.' Ashabi su pitali Poslanika za tumačenje ove vizije.

'Klanje krave,' rekao je Poslanik, 'ukazuje na to da će neki od mojih ashaba biti ubijeni u bici. Slomljen vrh moje sablje pokazuje da će nekog važnog od moje rodbine zadesiti smrt, ili možda, da ću ja lično podnijeti bol ili povredu neke vrste. Stavljanje moje ruke u oklop izgleda znači da ako ostanemo u Medini, to je bolje za nas. Činjenica da sam ja vidio sebe da jašem ovna znači da ćemo svladati poglavicu nevjernika, i da će on umrijeti od nas.' (Buhari, Hišam i Tabakat)

Ovom vizijom i njenim tumačenjem jasno je pokazano da je bolje za muslimane da ostanu u Medini. Poslanik, međutim, nije insistirao na tome, zato što je tumačenje ove vizije bilo njegovo, a ne dio objave. On je prihvatio savjet većine i odlučio da idu izvan Medine da se sukobe s neprijateljem. Kad je krenuo, revniji dio njegovih pristalica je, uviđajući svoju grešku, prišao Poslaniku i rekao: 'Božiji Poslaniče, put koji si ti savjetovao izgleda bolji. Mi smo trebali ostati u Medini i sresti se sa svojim neprijateljem na našim ulicama.'

'Ne sada,' rekao je Poslanik. 'Kad Božiji Poslanik obuče svoje ratno odijelo, on ga ne skida. Što god da se dogodi, mi ćemo

sada ići naprijed. Ako se pokažete čvrstim i ustrajnim, Bog će vam pomoći'. (Buhari i Tabakat). Rekavši to, otišao je naprijed sa vojskom od hiljadu ljudi. Na maloj razdaljini od Medine utaborili su se preko noći. Bio je Poslanikov običaj da se njegova vojska odmori kratko vrijeme prije nego što se susretne s neprijateljem. U vrijeme sabah-namaza otišao je u obilazak. Uvidio je da su se neki Jevreji također pridružili muslimanima. Oni su se pretvarali da imaju savezničke ugovore sa plemenima Medine. Kako je Poslanik znao za jevrejske spletke, on je ove Jevreje vratio. Čim je to uradio, Abdullah bin Ubayy Ibn-Salul, poglavica licemjera, povukao je svojih tri stotine sljedbenika. Rekao je kako sada ovo nije bitka, nego samouništenje, da je Poslanik napravio grešku vraćajući svoje vlastite saveznike. Kao rezultat ovog dezertiranja samo je sedam stotina muslimana ostalo pod Poslanikovom komandom. Sedam stotina je stajalo protiv armije više od četiri puta brojnije, i mnogo puta bolje opremljene. U mekanskoj vojsci bilo je sedam stotina boraca u oklopima; u muslimanskoj samo jedna stotina. Mekanlije su imali konjicu od dvije stotine konja, muslimani su imali samo dva konja. Poslanik je stigao na mjesto zvano Uhud. Nad uskim brežuljkastim prolazom postavio je stražu od pedeset ljudi i zadužio ih da odbiju svaki napad na prolaz od strane neprijatelja ili bilo kakvo nastojanje da ga osvoje. Poslanik im je jasno rekao njihove dužnosti - da stoje gdje su bili postavljeni i da se ne miču s tog mjesta dok im ne bude naređeno, bez obzira šta se desilo muslimanima. Sa preostalih šest stotina i pedeset ljudi Poslanik je otišao da se bori sa vojskom oko pet puta većom. No, s Božijom pomoći, za kratko vrijeme je šest stotina i pedeset muslimana otjeralo tri hiljade iskusnih mekanskih vojnika. Muslimani su potrčali u potjeru za njima. Brežuljkasti prolaz na kojem je bilo postavljeno pedeset muslimana bio je u pozadini. Čuvar na prolazu je rekao komandantu: 'Neprijatelj je poražen. Vrijeme je da uzmemo učešća u bici i zaradimo svoju nagradu na budućem svijetu.'

Komandant ih je zaustavio, podsjećajući ih na jasne naredbe Poslanika. Ali oni su objasnili da su se Poslanikove naredbe trebale shvatati metaforično, a ne doslovno. Nije bilo smisla nastaviti čuvati prolaz dok je neprijatelj bježao.

POBJEDA PREOKRENUTA U PORAZ

Raspravljajući tako, napustili su prolaz i bacili se u bitku. U mekanskoj vojsci u bijegu bio je Khalid bin Valid, koji je kasnije postao veliki muslimanski general. Njegovo oštro oko palo je na nečuvani prolaz, gdje je bio samo mali broj ljudi koji su ga sada čuvali. Khalid je doviknuo drugom mekanskom generalu Amru bin Al-Asu i tražio od njega da pogleda na prolaz iza. Amr je to učinio i mislio kako je to njegova životna prilika. Oba generala su zaustavila svoje ljude i popeli su se na brežuljak. Ubili su nekoliko muslimana koji su još čuvali prolaz i sa uzvisine počeli napadati muslimane. Čuvši njihove ratne pokliče, razbijena mekanska vojska ponovo se skupila i vratila na bojno polje. Napad na muslimane je bio iznenađan. U svojoj potjeri za mekanskom vojskom muslimani su se raštrkali preko cijelog polja i nisu se mogli okupiti za otpor na ovaj novi napad. Vidjeli su se samo pojedinačni muslimanski vojnici uhvaćeni u koštac s neprijateljem. Mnogi od njih su pali boreći se. Drugi su uzmakli. Nekoliko ih je napravilo krug oko Poslanika. Nije ih moglo biti više od dvadeset skupa. Mekanska vojska je silovito napala ovaj krug ljudi. Jedan po jedan, muslimani u krugu su padali pod udarcima mekanskih mačevalaca. S brda su strijelci slali bujicu strijela. U to vrijeme je Talha, jedan od Kurejšija i muhadžir (musliman iz Meke koji je našao utočište u Medini), vidio da su strijele neprijatelja sve bile usmjerene prema licu Poslanika. On je ispružio ruku i zadržao ih prije nego stignu do Poslanikovog lica. Strijela za strijelom su pogađale ruku Talhe, pa ipak ruka nije pala iako je sa svakim udarom strijele bila probodena. Na

kraju je bila potpuno osakaćena. Talha je izgubio ruku i ostatak života je hodao sa batrljkom. U vrijeme četvrtog halife islama, kad su izbile unutrašnje svađe, Talhu su neprijatelji podrugljivo opisali kao Talha bez ruke. Jedan prijatelj Talhe je odgovorio: 'Bez ruke, jeste, ali, znate li vi gdje je on izgubio svoju ruku? U Bici na Uhudu, u kojoj je podigao svoju ruku da zaštiti Poslanikovo lice od neprijateljskih strijela.'

Dugo poslije Bitke na Uhudu Talhini prijatelji su ga pitali: 'Zar te ruka nije jako boljela pod udarcima strijela i zar nisi plakao od bola?' Talha je odgovorio: 'To me je jako boljelo i skoro da sam plakao, ali sam odolio i jednom i drugom, jer sam znao ako se moja ruka samo malo zatrese, da će Poslanikovo lice izvrnuti bujici neprijateljskih strijela.' Nekoliko ljudi koji su ostali uz Poslanika nisu se mogli oduprijeti vojsci s kojom su se suočili. Jedna grupa neprijatelja se pomakla naprijed i odgurnula ih. Poslanik je onda ostao sam kao planina, i uskoro je kamen pogodio njegov šljem i prsten šljema mu se zabio u glavu. Poslanik se onesvijestio i pao je preko mrtvih ljudi koji su izgubili svoje živote braneći njega. Još su neki muslimani istupili da odbrane Poslanika od daljih napada. Oni su također pali mrtvi. Poslanik je ležao onesviješćen među ovim mrtvim tijelima. Kad su neprijateljski vojnici ovo vidjeli, mislili su da je mrtav. Povukli su se, sigurni u pobjedu, i krenuli su da ponovo zbiju redove. Među muslimanima koji su branili Poslanika i koji su bili odgurnuti svom silom neprijateljske vojske bio je i Omer. Bojno polje se sada ispraznilo. Omer, koji je sve ovo vidio, bio je siguran da je Poslanik bio šehid. Omer je bio hrabar čovjek i stalno je to nanovo dokazivao i kasnije se hrabro borio s velikom imperijom Rima i Irana. Nije poznato da je ikada ustuknuo pod teškoćama. Sada je ovaj Omer sjedio na kamenu klonulog duha i plakao kao dijete. Za to vrijeme je drugi musliman po imenu Malik bin Nazr došao i čudio se vjerujući da su muslimani pobijedili. On ih je vidio kako su nadvladali neprijatelja, ali pošto nije ništa jeo od

prošle noći, povukao se sa bojišta s nekoliko hurmi u ruci. Čim je vidio Omera kako plače, stao je zapanjen i pitao: 'Omere, šta ti je pa umjesto da se raduješ nad veličanstvenom pobjedom koju su muslimani dobili, ti plačeš?'

Omer je odgovorio: 'Malik, ti ne znaš šta se dogodilo. Ti si vidio samo prvi dio bitke. Ti ne znaš da su neprijatelji osvojili strategijsku tačku na brdu i žestoko napali. Muslimani su se bili razasuli, vjerujući da su pobijedili. Nije bilo otpora ovom napadu neprijatelja. Samo je Poslanik sa šakom čuvara stajao naspram neprijatelja i svi su pali boreći se.'

'Je li to istina?', pitao je Malik 'Kakva je korist u sjedenju ovdje i plaču? Gdje je naš voljeni Učitelj otišao, tamo i mi moramo ići.' Malik je imao zadnju hurmu u ruci. Skoro da ju je stavio u usta, ali ju je umjesto toga bacio i rekao: 'O hurmo, osim tebe, ima li išta što stoji između Malika i Dženneta?'

Rekavši ovo, izvukao je svoju sablju i nasrnuo na neprijateljsku vojsku, jedan protiv tri hiljade. On nije mogao uraditi mnogo, ali je duh koji vjeruje nadmoćniji od mnogih. Boreći se smiono, Malik je na kraju pao ranjen, ali se nastavio boriti. Na ovo su neprijateljske horde divlje jurnule na njega. Kažu – kad je bitka završena i mrtvi identifikovani, da Malikovo tijelo nije moglo biti prepoznato. Bilo je sasječeno u sedamdeset komada. Na kraju je Malikova sestra prepoznala svog brata po osakaćenom prstu i rekla: 'Ovo je tijelo moga brata.' (Buhari)

Ovi muslimani koji su napravili krug oko Poslanika, ali su bili odgurnuti, ponovo su potrčali naprijed čim su vidjeli da se neprijatelj povlači. Podigli su Poslanikovo tijelo između mrtvih. Abu-Ubajda bin Al-Džarah uhvatio je među zube prstenove koji su se usjekli u Poslanikovo čelo i izvukao ih, gubeći tako dva zuba.

Poslije kratkog vremena Poslanik se osvijestio. Čuvari koji su ga okružili poslali su poruku da kažu muslimanima da se ponovo okupe. Razbijena vojska počela se okupljati. Oni su

sproveli Poslanika do podnožja brda. Abu-Sufijan, neprijateljski komandant, videći ove preostale muslimane, uzviknuo je. 'Ubili smo Muhammeda.' Poslanik je čuo ovaj hvalisavi uzvik, ali je zabranio muslimanima da odgovore, da neprijatelj ne bi saznao istinu i ponovo napao i iscrpljeni i teško ranjeni muslimani bi se morali ponovo boriti s ovom divljom hordom. Pošto nisu primili odgovora od muslimana, Abu-Sufijan je bio siguran da je Poslanik mrtav. Poslije prvog uzvika ponovo je uzviknuo i rekao: 'Ubili smo Abu-Bakra.' Poslanik je zabranio Abu-Bakru da išta odgovori. Abu-Sufijan je treći put uzviknuo i rekao: 'Također smo ubili i Omera.' Poslanik je zabranio Omeru da odgovori. Na ovo je Abu-Sufijan povikao i rekao da su ih svu trojicu ubili. Sada se Omer više nije mogao uzdržati i povikao je: 'Mi smo svi živi i, s Božijom milošću, spremni da se borimo i razbijemo vam glavu.' Abu-Sufijan je uzviknuo nacionalni uzvik: 'Pobjeda Hubalu! Pobjeda Hubalu! Jer Hubal je uništio islam.' (Hubal je bio mekanski nacionalni idol). Poslanik nije mogao podnijeti ovo hvalisanje protiv Jednog i Jedinog Boga, Allaha, za kojeg su on i muslimani bili spremni žrtvovati sve svoje. On je odbio da porekne proglas o svojoj smrti. Odbio je poreći proglas o smrti Abu-Bakra i Omera iz strategijskih razloga. Ostao je samo mali dio ove male vojske. Neprijateljska vojska bila je ogromna i poletna. No, sad su neprijatelji uvrijedili Allaha. Poslanik nije mogao podnijeti takvu uvredu. Razbjesnio se. Pogledao je ljutito na muslimane koji su ga okružili i rekao: 'Zašto stajati šuteći i ne odgovoriti na ovu uvredu Allahu, Jedinom Bogu?' Muslimani su pitali: 'Šta ćemo reći, o Poslaniče?' Recite: 'Jedini Allah je Velik i Moćni! Jedini Allah je Veliki i Moćni! Jedini On je Visok i Poštovan! Jedini On je Visok i Poštovan!' Muslimani su tako uzviknuli. Ovaj uzvik je skamenio neprijatelja. Zastali su na pomisao da Poslanik nakon svega nije mrtav. Pred njima je stajala šaka muslimana, ranjenih i izmorenih. Bilo

je lahko dokrajčiti ih. Ali se oni nisu usudili napasti ponovo. Zadovoljni pobjedom koju su dobili, vratili su se s velikom paradom veselja.

U Bici na Uhudu pobjeda muslimana se pretvorila u poraz. Unatoč tome, ova bitka nam pruža dokaz o istinitosti Poslanika, jer u ovoj bici su ispunjena predskazanja koja je Poslanik iznio prije odlaska u borbu. Muslimani su na početku bili pobjednici. Poslanikov dragi amidža Hamza umro je boreći se. Komandant neprijatelja bio je ubijen ranije u boju. Poslanik lično bio je ranjen i mnogi su muslimani ubijeni. Sve se ovo dogodilo kako je bilo predskazano u Poslanikovo viziji.

Pored ispunjenja događaja o kojima je unaprijed rečeno ova bitka pruža mnoge dokaze o iskrenosti i predanosti muslimana. Njihovo vladanje je bilo primjerno, a historija nije u stanju pružiti nešto slično. Mi smo već naveli neke događaje kao dokaz ovome. Još jedan primjer je vrijedan iznošenja. On pokazuje sigurnost uvjerenja i predanosti koju su pokazali Poslanikovi ashabi. Kad se Poslanik povukao u podnožje brda sa šakom muslimana, poslao je neke od ashaba da paze na ranjene koji su ležali na polju. Jedan ashab je poslije dugog traganja našao ranjenog muslimana iz Medine. Bio je na umoru. Ashab se nagnuo nad njim i rekao: 'Salam'. Ranjeni musliman je podigao drhtavu ruku i držeći ruku ashaba u svojoj, rekao: 'Čekao sam da neko dođe.' 'Ti si u kritičnom stanju,' rekao je posjetilac vojniku.

'Želiš li nešto prenijeti svojim bližnjima?'

'Da, da', rekao je musliman na umoru. 'Kaži salam mojim bližnjima i reci im da ja umirem ovdje, ali ostavljam iza sebe dragocjeni amanet da vode brigu o njemu. Taj amanet je Božiji Poslanik. Ja se nadam da će moji bližnji čuvati njegovu ličnost svojim životima i pamtiti ovu moju želju na umoru.' (Mu'atta i Zurkani)

Osobe koje umiru imaju jako mnogo reći svojim bližnjima, ali ovi

rani muslimani, čak u svojim smrtnim trenucima, nisu mislili o svojim bližnjim, sinovima, kćerima ili ženama, niti o svom imetku, nego samo o Poslaniku. Oni su se suočili sa smrću u sigurnosti da je Poslanik bio spasilac svijeta. Njihova djeca, ako prežive, neće mnogo postići. Ako umru čuvajući Poslanika, služit će i Bogu i ljudima. Oni su vjerovali da su žrtvovanjem svojih porodica služili čovječanstvu i da su služili svom Bogu. U pozivanju smrti za sebe oni su osigurali trajni život za čovječanstvo uopće.

Poslanik je sakupio ranjene i mrtve. Ranjenim je ukazana pomoć, a mrtvi su ukopani. Poslanik je onda uvidio da su neprijatelji postupali prema muslimanima krajnje neljudski, da su unakazili tijela mrtvih muslimana i ponegdje odsjekli nos i uho. Jedno od unakaženih tijela bilo je tijelo Hamze, Poslanikovog amidže. Poslanik je bio dirnut i rekao je: 'Postupci nevjernika sada opravdavaju postupke za koje smo do sada mislili da su neopravdani.' Kad je ovo rekao, Bog mu je naredio da ostavi nevjernike i da im nastavi pokazivati saosjećanje.

GLASINE O POSLANIKOVOJ SMRTI STIGLE U MEDINU

Glasinge o Poslanikovo smrti i o rasulu muslimanske vojske stigle su u Medinu prije nego što se ostatak muslimanske skupine mogao vratiti u grad. Žene i djeca su suludo trčali prema Uhudu. Mnogi od njih su saznali istinu od vojnika koji su se vraćali i onda se ponovo vratili. Jedna žena iz plemena Banu-Dinar produžila je dok nije stigla do Uhuda. Ona je u bici izgubila muža, oca i brata. Prema nekim prenosiocima, također je izgubila i sina. Vojnik koji se vraćao sreo se s njom i rekao joj da je njen otac umro. Ona je odgovorila: 'Ja se ne brinem za svog oca; reci mi o Poslaniku.' Vojnik je znao da je Poslanik živ, tako da nije odmah odgovorio na njeno pitanje, nego je nastavio da joj govori o njenom bratu i mužu koji su također umrli. Poslije svakog izvještaja ona nije bila ganuta i ponovo je pitala: 'Šta je Božiji Poslanik uradio?' Izraz

kojim je ova žena pitala za Poslanika bio je neobičan, ali kad uzmemo u obzir da je žena bila ta koja ju je upotrijebila, to više ne izgleda neobično. Osjećanja žene su neobična. Ona se često obraća mrtvoj osobi kao da je živa. Ako je ta osoba bliski srodnik, ona je sklona da mu prigovara i pita zašto je napušta i ostavlja je iza sebe bez brige i pažnje. Uobičajeno je za žene da na ovaj način žale zbog gubitka svojih dragih. Izraz koji je ova žena upotrijebila je zato prikladan za ženu koja žali nad Poslanikovom smrću. Ova žena je Poslanika smatrala dragim i odbila je da vjeruje da je on mrtav čak i kad je čula vijest da jeste umro. U isto vrijeme ona nije negirala ove vijesti, nego je nastavila govoriti u istinski ženskoj dubokoj žalosti: 'Šta je Božiji Poslanik uradio?' Govoreći ovo, ona je sebi uobrazila da je Poslanik živ, i prigovarala je kako je odan vođa kao on izabrao da im svima zada ovaj bol rastanka. Kad je vojnik koji se vraćao uvidio da ova žena nije brinula o smrti svog oca, brata i muža, razumio je dubinu njene ljubavi prema Poslaniku i rekao joj: 'Što se tiče Poslanika, on je, kao što želiš, posve živ.' Žena je tražila od vojnika da joj pokaže Poslanika. On je pokazao na jedan dio polja. Žena je požurila do tog dijela i stigla do Poslanika, uhvatila rukom njegov ogrtač, poljubila ga i rekla: 'Neka moj otac i majka budu žrtvovani za tebe, o Božiji Poslaniče, ako si ti dobro, mene nije briga za smrt bilo koga drugog.' (Hišam)

Prema tome, možemo vidjeti kakvu su odvažnost i predanost muslimani – i muškarci i žene – pokazali u ovoj bici. Kršćanski pisci prenose s ponosom priču o Mariji Magdaleni i njenim drugovima i govore nam o njihovoj predanosti i hrabrosti. Kažu da su oni tajno, u ranim jutarnjim satima, otišli na grobnicu Isusa. No, šta je ovo u poređenju sa predanošću ove žene muslimanke iz plemena Dinar?

U historiji je zabilježen još jedan primjer. Nakon što su mrtvi bili ukopani i Poslanik se vratio u Medinu, vidio je žene i djecu koji su izašli iz Medine da ga dočekaju. Uzde njegove deve držao je

Sa'd bin Mu'az, poglavica Medine. Sa'd je vodio devu šepureći se. Izgledalo je kao da proglašava svijetu da su muslimani nakon svega uspjeli Poslanika dovesti natrag u Medinu, zdravog i živog. Kako je išao naprijed, vidio je svoju staru majku kako ide prema njima da se sretne s grupom muslimana koji su se vraćali. Ova stara žena bila je vrlo slabog vida i također je izgubila sina Amara bin Ma'aza. Sa'd ju je prepoznao i okrećući se Poslaniku, rekao: 'Poslaniče, ovdje je moja majka.'

'Neka dođe naprijed, s Božijim blagodatima', odgovorio je Poslanik.

Žena je došla naprijed i tupim pogledom nastojala da uoči Poslanikovo lice. Na kraju je bila u stanju prepoznati njegovo lice i bila je jako sretna. Poslanik je, videći je, rekao: 'Ženo, ja žalim nad gubitkom tvog sina.'

'Ali,' odgovorila je ova odana žena, 'kad sam vidjela tebe živog i zdravog, ja sam progutala sve svoje nesreće.' Arapski izraz koji je ona upotrijebila bio je - 'Ja sam ispekla svoju nesreću i progutala je' (Halbiyya, tom 2, str. 210). Kakvu duboku odanost pokazuje ovaj izraz. Normalno, žalost izjeda ljudsko biće, a ovdje je bila stara žena koja je izgubila svog sina - potporu za svoju starost. Ali je rekla da je progutala svoju tugu, umjesto da dopusti da njena tuga proguta nju. Činjenica da je njen sin umro za Poslanika održavat će je u ostatku života.

Poslanik je stigao u Medinu. U ovoj bici su mnogi muslimani bili ubijeni i mnogi ranjeni. Pa ipak se ne može reći da je završena porazom za muslimane. Događaji koje smo naprijed naveli to dokazuju. Oni dokazuju da je Uhud bio veličanstvena pobjeda za muslimane, kao i za bilo koga drugog. Muslimani koji pogledaju stranice svoje ranije historije mogu izvući pouku i nadahnuće iz Uhuda.

Po povratku u Medinu Poslanik se vratio svojoj misiji. Zauzeo se ponovo u obuci i poučavanju svojih sljedbenika. Ali, kao i prije, njegov posao nije išao bez smetnji. Poslije Uhuda Jevreji

su postali još drskiji, i licemjeri su počeli ponovo podizati svoje glave. Počeli su misliti da je uništenje islama bilo u ljudskoj moći i da samo trebaju učiniti zajednički napor. Zato su Jevreji počeli uznemiravati Poslanika novim metodama. Objavili bi podlu uvredu u strofama i na ovaj način su vrijeđali Poslanika i njegovu porodicu. Jedanput je Poslanik pozvan da presudi u jednoj svađi i radi ovoga je trebao otići do jevrejske utvrde. Jevreji su planirali da bace kamenu ploču na njega i tako dokrajče njegov život. Poslanik je o ovome bio unaprijed upozoren od Boga. Bilo je uobičajeno da prima takva blagovremena upozorenja. Poslanik je napustio svoju stolicu i nije rekao ništa. Jevreji su kasnije priznali svoju podlu spletku. Muslimanske žene su napadane na ulici. U jednom takvom događaju jedan musliman je izgubio život. Drugom prilikom je Jevrej kamenovao muslimansku djevojčicu i ona je umrla u velikom bolu. Ponašanje Jevreja zategnulo je njihove odnose s muslimanima i prisililo muslimane da se bore protiv Jevreja. Međutim, muslimani su ih samo istjerali iz Medine. Jedno od jevrejskih plemena iselilo se u Siriju. Od drugih su neki otišli u Siriju, a neki su se smjestili u Khaibar, dobro utvrđeno Jevrejsko uporište, sjeverno od Medine.

ZABRANA ALKOHOLA I NJEN EFEKAT

U intervalu mira između Uhuda i naredne bitke svijet se osvjedočio u izvanredan primjer utjecaja islama na njegove sljedbenike. Ovdje mislimo na zabranu uzimanja alkohola. U opisu stanja arapskog društva prije islama ističemo da su Arapi bili potvrđene pijanice. Piti pet puta dnevno bilo je u modi u svakoj arapskoj kući. Izgubiti se pod utjecajem alkohola bila je uobičajena praksa i zbog ovoga Arapi nisu osjećali nikakvog stida. Zapravo su mislili da je to vrlina. Kad bi stigao gost, bila je dužnost domaćice da pošalje rundu pića. Odbiti takvu osobu od ove pogubne navike nije bila lahka stvar. No, četvrte godine

po Hidžri Poslanik je primio naredbu da je uzimanje alkohola zabranjeno. Raznošenjem glasa o ovoj naredbi uzimanje alkohola je nestalo iz muslimanskog društva. Zabilježeno je - kad je primio objavu da je alkohol zabranjen, Poslanik je poslao po jednog ashaba i naredio mu da na ulicama Medine proglasi ovu novu naredbu. U kući ansarija (muslimana Medine) održavala se pijanka. Bile su pozvane mnoge osobe i služene čaše vina. Bio je ispijen jedan veliki čup i drugi je trebao biti načet. Mnogi su već bili pijani, a mnogi su bili na tom putu. U ovom stanju čuli su da je neko proglasio kako je Poslanik zabranio alkohol po Božijoj naredbi. Jedan iz grupe je ustao i rekao: 'Izgleda da je ovaj proglas o zabrani alkohola; hajde da vidimo je li tako.' Druga osoba je ustala, udarila svojim štapom zemljani vrč pun vina, polomila ga u komade i rekla: 'Prvo poslušaj, onda ispituj. Dovoljno je da smo čuli ovakav proglas. Nije udovoljavanje naredbi da nastavimo piti dok ispitujemo. Zapravo je naša dužnost da pustimo neka vino teče ulicom, a onda da ispitujemo o proglasu.' (Buhari i Muslim, Kitab ul-Ashira). Ovaj musliman je bio upravo. Ako je alkohol zabranjen, oni bi bili krivi za prekršaj da su nastavili piti; s druge strane, ako alkohol nije bio zabranjen, neće puno izgubiti ako ovaj put puste da vino u njihovim vrčevima teče niz ulice. Uzimanje alkohola je poslije proglasa potpuno nestalo iz cijele muslimanske zajednice. Nije bio potreban nikakav poseban trud ili kampanja da dođe do ove revolucionarne promjene. Muslimani koji su čuli ovu naredbu i bili svjedoci izravnog odgovora s kojim je primljena živjeli su do sedamdeset ili osamdeset godina. Nije poznat slučaj nekog muslimana da je, nakon što je čuo za ovu zabranu, pokazao slabost i prekršio je. Ako je i postojao bilo kakav takav slučaj, mora biti da je to pojedinac koji nije imao priliku da dođe pod direktan utjecaj Poslanika. Uporedite s ovom zabranom pokret Amerike i napore koji se toliko dugo godina čine u Evropi da se popularizira prestanak uzimanja alkohola. Bio je dovoljan

jedan proglas Poslanika da nestane ovo društveno zlo doboko ukorijenjeno u arapskom društvu. Kod drugih je zabrana bila propisana posebnim zakonima. Policija i vojska, carinici i porezni ured, svi se naprežu kao tim i nastoje suzbiti zlo alkohola, ali ne uspijevaju i moraju priznati svoj neuspjeh. Pijanice pobjeđuju i zlo alkohola ne može biti poraženo. Kažu da je naše doba doba društvenog napretka. No, kad uporedimo naše doba sa dobom ranog islama, pitamo se koje doba od ova dva zaslužuje ovu titulu – ovo naše ili doba u kojem je islam izvršio ovu veliku društvenu revoluciju?

ZLI PLANOVİ NEPRIJATELJA POSLIJE UHUDA

Ono što se dogodilo na Uhudu nije bilo nešto što se moglo lahko zaboraviti. Mekanlije su mislili da je Uhud bio njihova prva pobjeda protiv islama. Objavili su vijesti širom Arabije i koristili ih da nahuškaju arapska plemena protiv islama i da ih uvjere da muslimani nisu nepobjedivi. Ako, zato, nastave napredovati, to neće biti zbog neke vlastite moći, nego zbog nepažnje arapskih plemena. Ako arapski idolopoklonici učine zajednički napor, neće biti težak posao nadvladati muslimane. Rezultat ove propagande bio je da je neprijateljstvo protiv muslimana počelo rasti. Druga arapska plemena počela su nadilaziti Mekanlije u uznemiravanju muslimana. Neki su počeli da ih otvoreno napadaju, a neki su im skriveno počeli nanositi štetu. U četvrtoj godini poslije Hidžre dva arapska plemena Adl i Qara poslali su svoje predstavnike Časnom Poslaniku da kažu kako su mnogi njihovi ljudi naklonjeni islamu. Tražili su od Poslanika da im pošalje neke muslimane dobro upućene u učenje islama da žive među njima i uče ih novoj vjeri. Zapravo je ovo bila spletku koju su smislili ljudi iz plemena Banu-Lihyan, žestoki neprijatelji islama. Oni su poslali ove delegacije Poslaniku pod obećanjem o bogatoj nagradi. Poslanik je, ne sumnjajući, prihvatio ovaj

zahtjev i poslao deset muslimana da ova plemena poučavaju temeljima i principima islama. Kad je ova grupa stigla na teritoriju Banu-Lihyana, njihovi pratioci su dostavili vijesti svojim članovima plemena i pozvali ih da grupu uhvate ili ih ubiju. Na ovaj podli prijedlog, dvije stotine naoružanih ljudi iz Banu-Lihyana krenuli su u potjeru za ovom grupom i na kraju ih prestigli na mjestu nazvanom Rađi. Dogodio se okršaj između deset muslimana i dvije stotine neprijatelja. Muslimani su bili puni vjere. Neprijatelj nije imao nikakve. Deset muslimana se popelo na uzvisinu i izazvalo dvije stotine. Neprijatelj je pokušao da savlada muslimane podlom spletkom. Ponudili su da će ih poštedjeti samo da siđu. Ali je vođa grupe odgovorio da su vidjeli dovoljno od obećanja nevjernika. Rekavši to, okrenuli su se Bogu i učili dovu: 'Bože, Ti dobro znaš naše stanje. Obavijesti Svog Poslanika o našem stanju.' Kad su nevjernici uvidjeli da je ova grupa muslimana nepokolebljiva, započeli su napad na njih. Grupa se borila bez misli o porazu. Sedam od deset je palo boreći se. Trojici, koji su ostali, nevjernici su ponovili svoje obećanje da će poštedjeti njihove živote pod uvjetom da siđu sa uzvišice. Ova trojica su povjerovala nevjernicima i predali se. Čim su to uradili, nevjernici su ih vezali. Jedan od trojice je rekao: 'Ovo je prvo kršenje vaše obećane riječi. Samo Bog zna šta ćete vi slijedeće uraditi.' Kad je to rekao, odbio je da ide s njima. Nevjernici su počeli udarati žrtvu i vući ga putem. Ali su tako bili prestrašeni otporom i odlučnošću koju je ovaj čovjek pokazao da su ga na mjestu ubili. Drugu dvojicu su uzeli sa sobom i prodali ih kao robove Kurejšijama Meke. Jedan od njih bio je Khubaib, a drugi Zeid. Kupac Khubaiba želio je da ga ubije tako da osveti svog oca kojeg je Khubaib ubio na Bedru. Jednog dana Khubaib je tražio britvu da završi svoje dotjerivanje. Khubaib je držao britvu kad mu je dijete iz domaćinstva prišlo iz radoznalosti. Khubaib je uzeo dijete i stavio ga na koljeno. Majka djeteta je ovo vidjela i prestrašila se. Na umu joj je

bio teški osjećaj krivnje, a ovdje je bio čovjek kojeg će oni za nekoliko dana ubiti, koji drži britvu tako blizu njenog djeteta. Ona je bila uvjerena da Khubaib hoće da ubije dijete. Khubaib je vidio zaprepaštenje na licu žene i rekao: 'Je li ti misliš da ću ja ubiti dijete? Nemoj ni na trenutak to pomisliti. Ja ne mogu uraditi tako gnusnu stvar. Muslimani ne varaju.' Žena je bila impresionirana iskrenošću i poštenim odnosom i vladanjem Khubaiba. Ona je ovo uvijek imala na umu poslije toga i govorila je da nikada nije vidjela zatvorenika kao Khubaiba. Na kraju su Mekanlije odveli Khubaiba na otvoreno polje da javno proslave njegovo ubistvo. Kada je došao zakazani trenutak, Khubaib je tražio dozvolu da klanja dva rekata namaza. Kurejšije su se složili i Khubaib je pred očima javnosti izrekao svoje zadnje dove Bogu na ovom svijetu. Kad je završio s klanjanjem, rekao je da je želio nastaviti, ali to nije uradio da ne bi mislili da se bojao umrijeti. Onda je tiho podložio svoju glavu krvniku. Kad je to uradio, promrmeljao je strofe:

*Dok ja umirem kao musliman, nije me briga
da li moje tijelo bez glave pada nadesno ili
nalijevo. I zašto bih? Moja smrt je na Božijem
putu; ako On hoće, On može blagosloviti svaki
dio mog raskomadanog tijela. (Buhari)*

Jedva da je Khubaib završio pjevušenje ovih strofa kad je krvnikova sablja pala na njegov vrat i glava mu je pala na jednu stranu. Među onima koji su se okupili da proslave ovo javno ubistvo bio je Sa'id bin Amir, koji je kasnije postao musliman. Kažu, kad god bi se ubistvo Khubaiba spomenulo u Sa'idovom prisustvu, on bi dobio trzavicu. (Hišam)

Drugi zatvorenik, Zeid, također je bio izveden da bude ubijen. Među posmatračima je bio Abu-Sufijan, poglavica Meke. Abu-Sufijan se obratio Zeidu i pitao: 'Zar ne bi više volio da

je Muhammed na tvom mjestu? Zar ne bi više volio da budeš siguran kod kuće, a da je Muhammed u našim rukama?’

Zeid je ponosno odgovorio: ‘Šta, Abu-Sufijan? Šta kažeš? Tako mi Boga, ja bih radije umro nego da Poslanik korači na trn u ulici Medine.’ Abu-Sufijan je bio impresioniran takvom odanošću. On je pogledao Zeida u čuđenju i bez oklijevanja, ali odmjerenim tonom proglasio: ‘Bog je moj svjedok, ja ne znam nikoga da voli drugu osobu koliko ashabi Muhammeda vole njega. (Hišam, tom 2)

DOGAĐAJ O UBISTVU 70 HAFIZA

Nekako oko ovog vremena Poslaniku su također došli neki ljudi iz plemena Nadžd da za muslimane traže nekog da ih poučava islamu. Poslanik im nije vjerovao. Ali se dogodilo da je u to vrijeme Abu-Bara, poglavica plemena Amir, bio prisutan u Medini. On je ponudio da služi kao osiguranje za pleme i uvjerio Poslanika da oni neće počiniti smutnju. Poslanik je izabrao sedamdeset muslimana koji su Kur’an znali napamet. Kad je ova grupa stigla do Bi’r Ma’uan, jedan od njih, Haram bin Malhan, otišao je poglavici plemena Amr (sestrića Bara) da mu uputi poruku islama. Prividno su članovi plemena lijepo primili Harama. No, dok se on obraćao poglavici, jedan čovjek se iskrao odzada i napao Harama kopljem. Haram je na mjestu umro. Kako je koplje probilo Haramov vrat, čuli su ga kako govori: ‘Bog je velik. Gospodar Kabe je moj svjedok, ja sam postigao svoj cilj.’ (Buhari). Kad su ubili Harama na ovako gnusan način, plemenske vođe su nahuškale pleme da napadnu ostatak ove grupe muslimanskih učitelja. ‘Ali,’ rekao je jedan član plemena, ‘naš poglavica Abu-Bara ponudio je da služi kao sigurnost; mi ne možemo napasti ovu grupu.’ Onda su poglavice plemena, uz pomoć dvaju plemena koja su išla Poslaniku da traže muslimanske učitelje, i neka druga plemena napali grupu

muslimana. Jednostavni zov: 'Mi smo došli da propovijedamo i da poučavamo, ne da se borimo', nije imao učinka. Oni su počeli ubijati grupu i svi osim trojice od njih sedamdeset bilo je ubijeno. Jedan preživjeli bio je hrom i popeo se na brdo prije nego što je sukob počeo. Dvojica drugih su otišli u šumu da hrane kamile. Po povratku iz šume zatekli su šezdeset šest svojih drugova kako leže mrtvi na polju. Ova dvojica su se međusobno savetovali. Jedan je rekao: 'Trebamo ići i podnijeti izvještaj o ovome Časnom Poslaniku.'

Drugi je rekao: 'Ja ne mogu napustiti mjesto gdje je poglavica naše grupe, kojeg je Poslanik odredio našim vođom, ubijen.' Rekavši to, jurnuo je bez tuđe pomoći na nevjernike i umro boreći se. Drugog su zatvorili, ali su ga kasnije oslobodili u ispunjenju zakletve koju je plemenski poglavica dao. U grupi ubijenih bili su Amir bin Fuhaira, oslobođeni rob Abu-Bakra. Njegov ubica je bio Džabir, koji je kasnije postao musliman. Džabir je svoje prihvatanje islama pripisao ovom masovnom pokolju muslimana.

'Kad sam počeo ubijati Amira,' kaže Džabir, 'čuo sam ga kako kaže: 'Tako mi Boga, ja sam uspio!' Ja sam pitao: 'Amire, zašto muslimani tako govore kad se suočavaju sa smrću?' Amir je objasnio da muslimani smatraju da je smrt na Božijem putu blagoslov i pobjeda. Džabira se tako dojmio ovaj odgovor da je počeo sistematski proučavati islam, i na kraju je postao musliman (Hišam i Asad ul-Ghaba).

Vijesti o ova dva događaja, u kojima je oko osamdeset muslimana izgubilo život kao rezultat opakih spletki, odmah su stigle do Medine. Ovo nisu bili obični ljudi. Oni nisu počinili nikakav prekršaj i nisu nikoga povrijedili. Nisu učestvovali u borbi. Oni su lažima izrečenim u ime Boga i religije bili namamljeni u neprijateljske ruke. Ove činjenice su uvjerljivo dokazale da je neprijateljstvo prema islamu bilo odlučno i duboko. S druge strane, revnost muslimana prema islamu bila je jednako odlučna i duboka.

SUKOB SA BANU-MUSTALIK

Poslije Bitke na Uhudu u Meki je vladala velika glad. Zanimajući sve neprijateljstvo koje su Mekanlije imale prema njemu, i zanimajući sve spletkarenje koje su koristili da cijelom zemljom rašire pobunu protiv njega, Poslanik je sakupio fond da pomogne siromašnim Meke u ovoj teškoj oskudici. Mekanlijama nije bio dovoljan ni ovaj izraz dobre volje. Njihovo neprijateljstvo se još povećalo. Plemena koja su dosada bila saosjećajna prema muslimanima također su postala neprijateljski raspoložena. Jedno od takvih plemena je Banu-Mustalik. Oni su imali dobre odnose s muslimanima. Međutim, sad su se počeli pripremati za napad na Medinu. Kad je Poslanik saznao za njihove pripreme poslao je ljude da vide da li je to istina. Ljudi su se vratili i potvrdili ove izvještaje. Poslanik je odlučio da se suoči s ovim novim napadom. Zato je sakupio vojsku i odveo je do teritorije plemena Banu-Mustalik. Kad se muslimanska vojska suočila sa neprijateljem, Poslanik je nastojao uvjeriti neprijatelja da se povuče bez borbe. Oni su odbili. Započeta je borba i za nekoliko sati neprijatelj je bio poražen.

Zbog toga što su mekanski nevjernici htjeli nanijeti štetu muslimanima i što su prijateljska plemena prelazila na stranu neprijatelja, licemjeri među muslimanima također su se odvažili da u ovoj prilici učestvuju u bici na strani muslimana. Možda su mislili da će imati priliku da prave istu smutnju. Sukob sa Banu-Mustalik završio se za nekoliko sati. Licemjeri, zato, nisu imali nikakve prilike za bilo kakvu smutnju u toku bitke. Časni Poslanik je, međutim, odlučio da nekoliko dana ostane u gradu plemena Banu-Mustalik. U toku ovog boravka nastala je svađa između jednog muslimana Meke i muslimana Medine oko vađenja vode iz bunara. Dogodilo se da je Mekanlija bio bivši rob. On je udario muslimana iz Medine koji je podigao uzbunu, pozivajući svoje drugove iz Medine, poznate kao ansari ili pomagači. Mekanlija

je također podigao uzbunu i pozvao drugove Mekanlije, poznate kao muhadžiri ili izbjeglice. Prevladalo je uzbuđenje. Niko nije ispitivao šta se desilo. Mladi ljudi na obje strane izvukli su svoje sablje. Abdullah bin Ubayy Ibn-Salul mislio je kako je to od Boga data dobra prilika. Odlučio je da na vatru doda gorivo: 'Vi ste otišli predaleko u svom ugađanju ovim izbjeglicama. Vaše lijepo postupanje prema njima okrenulo je njihove glave, i oni sada nastoje nad vama dominirati na svaki način.' Ovaj govor je mogao imati učinak koji je Abdullah želio. Svađa je mogla poprimiti ozbiljne dimenzije. Ali nije. Abdullah je pogriješio u procjeni učinka svog smutljivog govora. Međutim, vjerujući, da su ansari nagovoreni, on je otišao tako daleko da je rekao:

'Hajde da se vratimo u Medinu. Onda će najčasniji među njenim stanovnicima istjerati najprezrenijeg.' (Buhari)

Izrazom 'najčasniji stanovnik' mislio je na sebe, a izrazom 'najprezreniji' mislio je na Poslanika. Čim je ovo rekao, muslimani vjernici su bili u stanju prozrijeti ovu smutnju. Govor koji su slušali nije bio bezazlen, nego govor šejtana koji je došao da ih zavede. Jedan mlad čovjek je ustao i podnio izvještaj Poslaniku preko svog amidže. Poslanik je poslao po Abdullaha bin Ubayya Ibn-Salula i njegove prijatelje i pitao ih šta se dogodilo. Abdullah i njegovi prijatelji su negirali da su imali ikakvog udjela u ovom slučaju koji im je pripisan. Poslanik nije ništa rekao. Ali se istina počela širiti. Vremenom je vlastiti sin Abdullaha bin Ubayya Ibn-Salula Abdullah također je čuo za to. Mladi Abdullah je odmah došao Poslaniku i rekao: 'O Poslaniče, moj otac te je povrijedio. Smrt je njegova kazna. Ako ti odlučiš, ja bih radije da meni narediš da ubijem svog oca. Ako narediš nekome drugom, i moj otac umre od nekog drugog, možda ću biti naveden na osvetu svog oca i ubiti tog čovjeka. I možda na taj način navučem Božije

nezadovoljstvo.'

'Ali', rekao je Poslanik, 'ja nemam takve namjere. Ja ću prema tvom ocu postupati sa samilošću i obzirom.' Kad je mladi Abdullah uporedio izdajstvo i neuljudnost svog oca sa samilošću i ljubaznošću Poslanika, krenuo je prema Medini pun prigušene ljutnje prema svom ocu. Na putu je zaustavio svog oca i rekao da mu neće dozvoliti da ide dalje na putu za Medinu ukoliko ne povuče riječi koje je upotrijebio protiv Poslanika. "Usne koje su rekle: 'Poslanik je prezren i ti si počastvovan,' sada moraju reći: 'Poslanik je poštovan, a ti si prezren'. Dok ovo ne kažeš, neću te pustiti da ideš." Abdullah bin Ubayy Ibn-Salul bio je zapanjen i prepadnut i rekao je: "Moj sine, ja se slažem da je Muhammed poštovan, a da sam ja prezren." Mladi Abdullah je onda pustio svog oca da ide. (Hišam, tom 2)

NAPAD CIJELE ARABIJE NA MEDINU

Prije smo spomenuli dva Jevrejska plemena koja su morala biti protjerana iz Medine zbog svojih smutljivih zavjera i pogubnih spletki. Banu-Nazir, jedno od dva plemena, iselilo je dijelom u Siriju, a jedan dio njih u grad nazvan Khaibar, sjeverno od Medine. Khaibar je bio dobro utvrđen jevrejski centar u Arabiji. Jevreji koji su se tamo iselili počeli su huškati Arape protiv muslimana. Mekanlije su već bili zakleti neprijatelji islama i za njih nije bio potreban novi izazov protiv muslimana. Tako se i pleme Ghatfan iz Nadžda neprijateljski postavilo prema muslimanima zbog njihovih odnosa sa Mekanlijama. Jevreji koji su se smjestili u Khaibar već su računali na Kurejšije Meke i na Ghatfan pleme iz Nadžda. Pored ovih, napravili su plan da se Banu-Sulaim i Banu-Asad okrenu protiv islama. Također su nagovorili pleme Banu- Sa'd koje je bilo u savezu sa Jevrejima da se pridruže Mekanlijama u savez protiv islama. Poslije dugog spletkarenja bio je organizovan savez arapskih plemena da se

bore protiv muslimana. Ovaj savez je uključivao: Mekanlije, plemena koja žive oko Meke, plemena Nadžda i ona koja žive na teritorijama sjeverno od Medine.

BITKA NA HENDEKU (KOD ROVA)

U petoj godini poslije Hidžre bila je skupljena velika vojska. Historičari su procijenili da je snaga ove vojske brojala između deset i dvadeset četiri hiljade ljudi. No, udružena vojska skupljena iz raznih plemena Arabije nije mogla biti vojska od deset hiljada. Dvadeset četiri hiljade je vjerovatnije. Ako ne toliko, onda bi to sigurno moglo biti osamnaest ili dvadeset hiljada. Grad Medina koji su ove horde željele napasti bio je skroman, posve nemoćan da se brani od udruženog napada cijele Arabije. Njeno stanovništvo je u to vrijeme činilo malo više od tri hiljade muškaraca (uključujući stare muškarce, mlade i djecu). Protiv ove populacije neprijatelj je sakupio vojsku od dvadeset ili dvadeset četiri hiljade snažnih muškaraca, iskusnih u ratovanju; i (pošto su bili okupljeni iz različitih dijelova zemlje) oni su bili vojska sa dobro odabranim ljudstvom. Stanovništvo Medine, s druge strane, koje je moglo biti pozvano na pružanje otpora ovoj ogromnoj vojsci uključivalo je muškarce svih doba. Možemo prosuditi nadmoć protiv koje se muslimansko stanovništvo Medine moralo boriti. Bio je to krajnje nesrazmjern sukob. Neprijatelja je bilo dvadeset do dvadeset četiri hiljade snažnih, a muslimana jedva tri hiljade, uključujući, kao što smo rekli, sve muškarce u gradu, i stare i mlade. Kad je Poslanik čuo za pripreme ogromne vojske, održao je savjetovanje i tražio savjet. Među onima od kojih je tražio savjet bio je Salman Perzijac, kao prvi musliman iz Perzije. Poslanik je pitao Salmana šta su oni radili u Perziji ako su morali braniti grad od ogromne vojske. 'Ako grad nije utvrđen, i ako je domaća sila vrlo mala,' rekao je Salman, 'običaj je u našoj zemlji da iskopamo rov oko grada i da

ga branimo iz rovova.' Poslanik je prihvatio ovu ideju. Medina je imala brda s jedne strane. Ona su pružala zaštitu na toj strani. Druga strana je bila sa uličicama i zbijenim stanovništvom. Na ovoj strani grad može biti neočekivano napadnut. Treća strana je imala kuće i bašče palmi i, na izvjesnoj udaljenosti utvrđenje jevrejskog plemena Banu-Kuraiza. Banu-Kuraiza je potpisalo ugovor o miru s muslimanima. Zbog toga je ova strana također smatrana sigurnom od neprijateljskog napada. Četvrta strana bila je vidljivo otvorena i s ove strane je bilo najvjerovatnije da će neprijatelj napasti i od nje su se najviše bojali. Poslanik je, zato, odlučio da iskopaju rov na ovoj otvorenoj strani kako bi spriječili neprijatelja da neočekivano napadne. Zadatak je bio podijeljen među muslimanima: deset muškaraca su trebali iskopati deset metara rova. Trebao je biti iskopan rov jednu milju dug, dovoljne dubine.

Dok je kopanje bilo u toku, naišli su na stijenu i muslimanskim kopačima je bilo teško izaći na kraj s njom. Poslan je izvještaj Poslaniku koji je odmah krenuo prema ovom mjestu. Uzeo je trnokok i snažno udario po stijeni. Sijevale su iskre i Poslanik je glasno uzviknuo: 'Allahu akbar!' Ponovo je udario. Ponovo je svjetlost izbila i ponovo je Poslanik uzviknuo: 'Allahu akbar!' Udario je po treći put. Svjetlost je ponovo izbila i Poslanik je rekao: 'Allahu akbar', i stijena je bila razbijena. Ashabi su pitali Poslanika o svemu ovome. Zašto je nekoliko puta rekao 'Allahu akbar'?

'Ja sam udario stijenu tri puta ovim trnokopom i tri puta sam vidio scene buduće slave islama koje su mi bile objavljene. U iskrama sam vidio sirijska mjesta Rimske imperije. Dati su mi u posjed ključevi ovih mjesta. Drugi put sam vidio osvijetljena mjesta Perzije na Mada'inu, i imao sam ključeve Perzijske imperije koji su mi dati. Treći put sam vidio kapije San'a i imao sam ključeve kraljevstva Jemena koji su mi dati. Ovo su Božija obećanja i vi čvrsto vjerujte u njih. Neprijatelj vam ne

može naškoditi.' (Zarkani, tom 2, i Bari, tom 7). S ograničenom ljudskom snagom, rov koji su muslimani bili u stanju iskopati nije mogao biti savršen, ali sa tačke gledišta vojne strategije barem je izgledalo da će se osigurati protiv iznenadnog ulaska neprijatelja u grad. Da on nije bio neprohodan, slijedeći događaji u bici su to umnogome pokazali. Neprijatelju nije odgovarala ni jedna druga strana da odatle napadne grad.

Zato je sa strane na kojoj je bio rov ogromna vojska arapskih plemena počela prilaziti Medini. Čim je Poslanik saznao za ovo, izašao je da ga brani sa dvanaest stotina ljudi, nakon što je druge ljude postavio da brane ostale dijelove grada.

Historičari različito procjenjuju broj ljudi koji su branili rov. Neki taj broj stavljaju na tri hiljade, drugi na dvanaest do trinaest stotina, a drugi na sedam stotina. Teško je napraviti ove proračune i očito ih je teško uskladiti. Ali, poslije preispitivanja evidencije, mi smo došli do zaključka da su sve tri procjene o broju muslimana uključenih u odbranu rova ispravne. Oni se odnose na različite stadije bitke.

BORBA PROTIV VELIKE NADMOĆI

Već smo se složili da je poslije povlačenja licemjera na Uhudu broj muslimana koji su ostali na polju bio sedam stotina. Bitka kod rova dogodila se samo dvije godine poslije Bitke na Uhudu. U toku ove dvije godine u historiji nisu zabilježena nikakva velika pristupanja islamu. Porast tokom ovog vremena u broju ratnika muslimana od sedam stotina do tri hiljade ne može se očekivati. U isto vrijeme, nije nelogično da između vremena Uhuda i rova nije bilo porasta u broju ratnika muslimana. Islam je nastavio povećavati broj svojih članova i trebamo očekivati neki porast između Bitke na Uhudu i Bitke kod rova. Iz ovih razmatranja izgleda da slijedi kako je proračun o broju ratnika u Bici kod rova od hiljadu i dvije stotine ispravan. Jedino pitanje na koje treba

odgovoriti je zašto neki stručnjaci iznose broj od tri hiljade, a neki od sedam stotina. Naš odgovor na ovo pitanje je da se ove dvije cifre odnose na dva različita stadija bitke. Bitka kod rova vodila se u tri stadija. Prvi stadij imali smo prije nego što je neprijatelj došao blizu Medine kad su muslimani bili zaposleni kopanjem rova. Možemo s razlogom pretpostaviti da su vjerovatno u to vrijeme radi uklanjanja iskopane zemlje do neke mjere došla u pomoć i djeca i, donekle čak i žene. Zato možemo smatrati da je u vrijeme kopanja rova sve skupa bilo tri hiljade duša uposlenih na muslimanskoj strani. Ovaj broj uključuje djecu i neke žene. Djeca su bila u stanju da odnose zemlju, žene koje su se uvijek nadmetale s muškarcima u učešću u svim akcijama muslimana vjerovatno su bile korisne u obavljanju mnogih pomoćnih poslova vezanih za kopanje. Postoji evidencija koja podupire ovu pretpostavku. Kad je počelo kopanje, čak je i od djece traženo da dođu. Praktično je sve stanovništvo uzelo učešće u kopanju. No, čim je neprijatelj stigao i bitka počela, Poslanik je naredio dječacima ispod petnaest godina da se povuku sa mjesta operacije. Onima preko petnaest godina bilo je dozvoljeno da učestvuju ako su voljni. (Halbiyya, tom 2). Iz ovog razloga izgleda da je u vrijeme kopanja broj muslimana bio veći nego kad je bitka počela. U vrijeme bitke svi su se dječaci ispod petnaest godina povukli. Proračuni koji govore da je broj muslimana u bici bio tri hiljade odnose se samo na kopanje, a oni koji govore o broj od jedne hiljade i dvije stotine odnose se na stvarnu bitku u kojoj su samo odrasli muškarci uzeli učešće. Jedini proračun koji nismo obrazložili je broj od sedam stotina. Čak je i ovaj proračun, prema nama, ispravan. Ovaj broj je predložio pouzdani stručnjak Ibn-Ishak, kojeg je u proračunu podržala ništa manje pouzdana osoba Ibn-Hazm. Teško je istražiti ovaj proračun. Srećom, kad se okrenemo drugim detaljima bitke, uviđamo da je čak i ovaj proračun ispravan. Postoji evidencija koja pokazuje da je, kad se pleme Banu-Kuraiza, protiv svoje zadane

riječi, pridružilo neprijatelju i odlučilo da napadne Medinu u pozadini, Časni Poslanik, nakon što je bio obaviješten o njihovoj zloj namjeri, odlučio postaviti čuvare u dijelu grada izloženom napadu plemena Banu-Kuraiza. Ovaj dio Medine je na početku bio ostavljen bez odbrane zato što je pleme Banu-Kuraiza bilo u savezu s muslimanima. Pretpostavljalo se da oni neće dozvoliti neprijatelju da napadne grad s njihove strane. Poznato je, kad je o izdaji Banu-Kuraiza podnesen izvještaj Poslaniku i kad je postalo očito da muslimanske žene, za koje se smatralo da su zbog saveza ovog plemena s muslimanima sigurne u ovom dijelu grada, nisu više bile sigurne, Poslanik je odlučio da pošalje dva odreda od dvije i tri stotine ljudi da čuvaju dva različita dijela sada izloženog grada. Poslanik im je naredio da povremeno uzvičuju 'Allahu akbar', tako da glavni muslimanski odredi znaju da su muslimanske žene sigurne. Zato je proračun Ibn-Ishaka, koji iznosi da je broj ratnika u Bici kod rova bio sedam stotina, također ispravan. Ako je pet stotina muškaraca od hiljadu i dvije stotine bilo poslano da čuvaju pozadinu grada, samo je moglo ostati sedam stotina. Prema tome, sva tri proračuna o broju muslimanske vojske u Bici kod rova pokazali su se tačnim.

Za odbranu rova je tako Časni Poslanik imao samo sedam stotina ljudi. Istina, rov je bio iskopan. Ali suočiti se i odbiti toliku ogromnu vojsku kakvu je neprijatelj imao, čak i uz pomoć rova, izgledalo je skoro nemoguće. Ali, kao i obično, muslimani su se pouzdali u Svoga Gospodara i oslanjali se na Njegovu pomoć. Njihov mali odred čekao je na neprijateljsku vojsku, dok su žene i djeca poslani u dva prividno sigurna dijela grada. Kad je neprijatelj stigao do rova, bili su iznenađeni jer ova ratna varka nikada prije nije bila upotrijebljena u bilo kojoj bici Arapa. Tako su odlučili da se utabore na svojoj strani rova i da razmisle o načinima napada i ulaska u Medinu. Jedna strana grada je bila zaštićena rovom. Druga strana je imala brda sa svojom prirodnom zaštitom. Treća strana je imala kamene kuće i gajeve drveća.

Bilo je nemoguće da neprijatelj napravi bilo kakav neočekivani napad na bilo koji dio grada. Neprijateljski poglavari savjetovali su se zajedno i odlučili da je neophodno pokušati izdvojiti Banu-Kuraiza, Jevrejsko pleme koje je još živjelo u Medini, od njihovog saveza s muslimanima i tražiti od njih da se pridruže arapskim saveznicima u ovom kritičnom jurišu protiv Medine. Samo im je pleme Banu-Kuraiza moglo dati ulaz u grad. Na kraju je Abu-Sufijan izabrao Haija bin Aktabu, poglavicu protjeranog plemena Banu-Nazir i glavnog huškača arapskih plemena protiv Medine, i odredio ga da pregovara sa Banu-Kuraizom da omoguće napad na grad iz pozadine. Haija bin Aktab je otišao do jevrejske utvrde da vidi vođu Banu-Kuraiza. Oni su prvo odbili da ga vide. Ali kad je on objasnio da je ovo bio jedinstven momenat da poraze muslimane, uspio je da pridobije Ka'bu, jednog od članova Kuraiza. On je objasnio da je cijela Arabija izašla da napadne i uništi muslimane. Vojska koja je stajala na drugoj strani rova nije bila vojska, nego okean snažnih muškaraca i nemoguće je za muslimane da im pruže otpor. Na kraju su se složili da će, čim vojska nevjernika uspije provaliti rov, Banu-Kuraiza napasti onaj dio Medine u koji je Časni Poslanik poslao sve žene i djecu radi sigurnosti. Ovaj plan, vjerovali su, razbit će otpor muslimana i pokazati se pogibeljnim mjestom za njihovo cijelo stanovništvo – muškarce, žene i djecu. Da je ovaj plan imao i djelimičnog uspjeha, skupo bi koštao muslimane i za njih stvari učinio vrlo teškim. Oni ne bi mogli pobjeći iz ovog pogibeljnog mjesta.

IZDAJA BANU-KURAIZA

Banu-Kuraiza, kao što smo rekli, bili su u savezu s muslimanima. Čak i ako se nisu pridružili borbi na muslimanskoj strani, očekivalo se da će barem zapriječiti put neprijatelja na njihovoj strani. Poslanik je zato ostavio tu stranu potpuno nezaštićenu. Banu-Kuraiza je znao da su muslimani vjerovali u njihovu ispravnu

vjeru. Kad su odlučili da se pridruže Arapima, dogovoreno je da im se ne pridruže otvoreno kako to ne bi izazvalo oprez muslimana i da ne bi poduzeli korake da čuvaju dio grada na strani Banu-Kuraiza. To je bila vrlo opasna zavjera.

Kad je arapska vojska odlučila da muslimane napadne s dvije strane, počela je s nasrtajima na rov. Prošlo je nekoliko dana, međutim, ništa se nije dogodilo. Onda im je pala na um ideja da svoje strijelce stave na uzvisinu i narede im da napadnu grupe muslimana koje su branile rov. Ovi su stajali na rubu na kratkoj razdaljini. Čim je muslimanska odbrana pokazala i najmanje znakove stanke, nevjernici su nastojali da uz pomoć svojih najboljih konjanika prijeđu rov. Vjerovali su da će kad ovakvi napadi budu ponovljeni, zaposjesti mjesto na muslimanskoj strani rova na kojem će moći smjestiti svoje odrede za potpuni napad na grad. Zato je krenuo napad za napadom. Muslimanski branioci su se morali boriti bez prekida. Jedan dan su napadi bili tako žestoki da muslimani nisu mogli obaviti neke od dnevnih namaza u određeno vrijeme. Poslanik je zbog ovoga bio jako tužan i rekao je: 'Bože, kazni nevjernike, oni su omeli naše namaze.' Ovaj događaj pokazuje jačinu neprijateljskog napada. Ali on također pokazuje da je Poslanikova prva i zadnja briga bila obožavanje Boga. Medina je bila opsjednuta sa svih strana. Ne samo muškarci nego su i žene i djeca bili suočeni sa sigurnom smrću. Cijeli grad je bio zabrinut. No, Poslanik je ipak mislio o obavljanju dnevnih namaza u njihovo određeno vrijeme. Muslimani ne obožavaju Boga samo jednom sedmično, kao Jevreji, kršćani i Hindusi. Od muslimana se traži da klanjanju pet puta na dan. U toku bitke teško je klanjati čak i jedan namaz javno, da ne govorimo o klanjanju pet dnevnih namaza u džematu. Ali Poslanik je sazivao pet dnevnih namaza čak i u toku borbe. Ako bi jedan od ovih namaza bio ometen neprijateljskim napadom, to ga je boljelo.

Da se vratimo borbi. Neprijatelj je napadao sprijeda, Banu-

Kuraiza su planirali da napadnu iz pozadine ali ne na takav način da muslimansko stanovništvo bude uzburvano. Oni su željeli da uđu u grad sa stražnje strane i ubiju žene i djecu koji su se tamo sklonili. Jedan dan su Banu-Kuraiza poslali špijuna da istraži da li su za čuvanje žena i djece bili postavljeni čuvari i, ako jesu, u kojem broju. Tu je bilo posebno ograđeno zemljište za porodice koje su neprijatelji smatrali svojom posebnom metom. Špijun je došao i počeo se vrzmati oko ovog ograđenog zemljišta i sumnjivo razgledati. Dok je tako razgledao, opazila ga je Safija, Poslanikova tetka. Dogodilo se da je u to vrijeme na straži bio samo jedan odrastao muškarac i čak je i on bio bolestan. Safija ga je izvijestila o onom što je vidjela i predložila da zgrabi ovog špijuna prije nego što bude u stanju da obavijesti neprijatelja kako su žene i djeca nezaštićeni u tom dijelu grada. Bolesni musliman je odbio da išta uradi, na što je Safija sama uzela štap i počela se tući sa ovim nepoželjnim posjetiocom. Uz pomoć drugih žena uspjela ga je savladati i ubiti. Kasnije se pokazalo da je ovaj čovjek zaista bio špijun Banu-Kuraiza. Muslimani su postali nervozni i počeli su se plašiti drugih napada s ove strane za koju su dosad mislili da je sasvim sigurna. No, napad sprijeda bio je tako težak da je bio potreban cijeli muslimanski odred da ga odbije. Uprkos tome, Poslanik je odlučio da dio ovog odreda ustupi za zaštitu žena i djece. Kao što smo rekli u diskusiji o broju muslimana u ovoj bici, od dvanaest stotina muškaraca Poslanik je poslao pet stotina za zaštitu žena u gradu. Za odbranu rova je tako ostalo samo sedam stotina ljudi da se bore s vojskom od osamnaest do dvadeset hiljada. Neki muslimani su bili oslabljeni zbog nadmoći s kojom su se morali suočiti. Otišli su Poslaniku i rekli koliko je situacija bila kritična i kako izgleda nemoguće spasiti grad. Tražili su od Poslanika da uči dove. Također su od njega tražili da ih pouči posebnoj dovi za ovu priliku. Poslanik je odgovorio: 'Ne bojte se. Samo molite Boga da vas zaštiti od slabosti, da ojača vašu srca i otjera vašu brigu.' Poslanik je molio

Boga ovim riječima:

Bože, Ti si mi poslao Kur'an. Ti brzo sviđaš račun. Ovim hordama koje su došle da nas napadnu daj poraz. Bože, ja Te ponovo molim: porazi ih, učini da vladamo nad njima, i ometi sve njihove zle namjere. (Buhari)

Zatim:

Bože, Ti čuješ one koji plaču Tebi u bijedi i u nevolji. Ti odgovaraš onima koji su pogođeni brigom. Oslobodi me mog bola, moje brige i mog straha. Ti znaš protiv koje nadmoći smo ja i moji drugovi. (Zurkani)

Licemjeri su postali još nervozniji od drugih u muslimanskom odredu. Iz njihovih srca je nestao sav obzir prema časti njihove strane i sigurnosti njihovog grada, njihovih žena i djece. Ali oni nisu željeli biti osramoćeni u prisustvu svoje vlastite strane. Zbog toga su počeli napuštati muslimane jedan po jedan pod neuvjerljivim izgovorima. Kur'an se odnosi na ovo u ajetima 33:14:

A grupa njih tražila je dozvolu od Poslanika, govoreći: 'Zaista, naše kuće su nezaštićene.' A one nisu bile nezaštićene. Oni su samo htjeli da pobjegnu.

Stanje bitke u tom momentu i stanje u kojem su se muslimani nalazili opisani su u Kur'anu u slijedećim ajetima:

Kad su vam došli iznad vas, i niže vas, i kad

su vam se oči skamenile, i kad su vam srca (skačući) došla do grla, i vi ste imali različite misli o Allahu. Tamo su vjernici stavljeni na kušnju, i bili su jako potreseni (iskušenjem). I kad su licemjeri i oni u čijim je srcima bila bolest rekli: 'Allah i Njegov Poslanik nisu nam obećali ništa nego obmanu.' I kad je grupa njih rekla: 'O stanovnici Jasriba, za vas nema stanke, zato se vratite.' A grupa njih tražila je dozvolu od Poslanika, govoreći: 'Zaista, naše kuće su nezaštićene.' A one nisu bile nezaštićene. Oni su samo htjeli da pobjegnu. (33:11-14)

Ovdje se muslimani podsjećaju kako su napadnuti sprijeda od urote arapskih plemena, i iz pozadine od Jevreja. Podsjećaju se na to kako su bijedni bili u to vrijeme. Njihove oči su ustuknule i srca su im bila u grlu. Oni su čak počeli gajiti sumnje o Bogu. Vjernici su onda bili na kušnji. Svima njima je zadan udarac. Licemjeri i duhovno bolesni počeli su govoriti: 'Mi smo svi prevareni lažnim obećanjima koje nam je dao Bog i Njegov Poslanik!' Grupa njih je čak počela obeshrabrivati muslimanski odred govoreći: 'Sada nema borbe. Nemamo šta raditi nego ići natrag.'

Kako su se istinski vjernici ponašali u ovoj prilici također je opisano u Kur'anu:

A kad su vjernici vidjeli skupine (vojske), rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Njegov Poslanik obećali; a Allah i Njegov Poslanik govorili su istinu.' I to je samo povećalo njihovo vjerovanje i pokornost. Među vjernicima ima muškaraca koji su iskreni prema zavjetu koji su dali Allahu. I među njima je i onaj koji je

ispunio svoj zavjet (postajući šehid), i među njima je i onaj koji još čeka, i oni nikako nisu promijenili (svoje ponašanje). (33:23-24)

Istinski vjernici su bili drugačiji od licemjera i nisu bili slabi. Kad su vidjeli ogroman broj neprijatelja, podsjetili su na ono što su im Bog i Njegov Poslanik već rekli. Ovaj sporazumni napad plemena Arabije bio je samo dokaz o istinitosti Boga i Poslanika. Istinski vjernici su ostali nepokolebljivi. Zapravo su povećali duh poslušnosti i žestinu vjere. Istinski vjernici su stajali uz svoj ugovor s Bogom. Neki od njih su već postigli cilj svog života nalazeći smrt. Neki su samo čekali da umru na Božijem putu i postignu svoj cilj.

Neprijatelj je bijesno i neometano napao rov. Ponekad je uspijevaao da ga prijeđe. Jedan dan su važni generali neprijatelja uspjeli prijeći. Ali su bili tako žestoko napadnuti od muslimana da su se morali povući. U ovom sukobu je Naufal, veliki vođa nevjernika, izgubio život. Ovaj vođa je bio vrlo visokog položaja i nevjernici su mislili da neće biti u stanju podnijeti nikakvu uvredu njegovom mrtvom tijelu. Zato su poslali poruku Poslaniku da će, ako vrati tijelo ovog poglavice, platiti deset hiljada dirhema. Bila je to visoka cijena za vraćanje mrtvog tijela. Ova ponuda je data iz osjećaja krivnje. Nevjernici su unakazili mrtve muslimane na Uhudu i bojali su se da će muslimani uraditi isto. No, učenje islama je bilo drugačije. Islam je potpuno zabranio masakriranje mrtvih. Kad je Poslanik primio ovu poruku i ponudu, rekao je: 'Kakvu korist mi imamo od ovog tijela? Mi ne želimo ništa zauzvrat. Ako želite, odnesite tijelo.' (Zurkani, tom 2, str. 114) Odlomak u Muirovoj knjizi 'Život Muhammeda' (London, 1878, str. 322) dojmljivo opisuje žestinu napada na muslimane. Ne trebamo se izvinjavati za navođenje ovdje:

Narednog jutra Muhammed je uvidio kako

se cijeli odred saveznika postrojio protiv njega. To je zahtijevalo vrhunsku aktivnost i neprestanu budnost na njegovoj strani da savlada manevre neprijatelja. Oni su čas prijetili općim napadom, onda će, podjelom na divizije, napasti razna mjesta u naglom i zbunjujućem nizu; i na kraju, vrebajući priliku, skoncentrisat će svoje trupe na najmanje zaštićeno mjesto i, zaklanjajući se ispod neprekidne i ljutite kiše strijela, nastojati da provale rov. Neprestano je vršena smiona navala na grad, i na šator Muhammeda od takvih glasovitih vođa kao Khalid i Amr; i oni su odbijeni samo stalnim protumarševima i neumornim strijelcima. Ovo se nastavilo cijeli dan; i, kako je vojska Muhammeda bila jedva dovoljna da čuva tako dugu liniju, nije moglo biti odmora. Čak i noću je Khalid, sa snažnom grupom konja, nastavljao uzbunu i prijetnju liniji odbrane, za što su bile neophodne isturene straže na manjim razmacima. Ali sva nastojanja neprijatelja bila su bez učinka. Rov nije pregažen.

Bitka je trajala dva dana. Pa ipak, nije bilo bitke prsa u prsa, niti velikog krvoprolića. Dvadeset četiri sata borbe imali su za rezultat samo tri mrtva na strani neprijatelja, a muslimani su izgubili pet ljudi. Sa'd bin Mu'az, poglavica plemena Aus i odan Poslaniku, bio je teško ranjen. Stalni napadi na rov, međutim, imali su za posljedicu oštećenje rova, i ovo je olakšalo dalje napade. Očevici smo veličanstvenog prizora herojstva i odanosti. Bila je hladna noć, možda najhladnija u Arabiji. Na temelju tvrdnje hazreti Ajše r.a., Poslanikove časne supruge, Poslanik se

budio iz sna i stalno ustajao da čuva oštećeni dio rova. Postao je izmoren. Vratio bi se u krevet, ali onda, nakon što se malo ugrije, ponovo je išao da čuva rov. Jedan dan je bio toliko premoren da je izgledalo da nije u stanju pomaći se. Onda je rekao da bi želio da neki odan musliman dođe kako bi se on odmorio od čuvanja rova u hladnoj noći. Uskoro je čuo glas. Bio je to Sa'd bin Vakas. Poslanik ga je pitao zašto je došao.

'Da čuvam tebe,' rekao je Sa'd.

'Nema potrebe da mene čuvaš,' rekao je Poslanik; 'dio rova je oštećen. Idi i čuvaj ga da muslimani budu sigurni.' Sa'd je otišao i Poslanik je zaspao. (Tu je bila neka slučajnost. Jer kad je Poslanik stigao u Medinu i kad je postojala velika opasnost po njegov život, i onda je Sa'd ponudio sebe za čuvara). Drugi put u toku ovih teških dana Poslanik je čuo zvuk oružja. 'Ko je to?', pitao je Poslanik. 'Ibad bin Bešir,' čuo se odgovor.

'Imaš li ikoga drugog sa sobom?', pitao je Poslanik.

'Da,' rekao je Ibad, 'grupu ashaba. Mi ćemo čuvati tvoj šator.'

'Pustite moj šator. Nevjernici nastoje da prijeći preko rova. Idite i borite se s njima.' (Halbiya, tom 2)

Kao što smo prije rekli, Jevreji su nastojali ući u grad prevarom. Njihov špijun je izgubio život u tom nastojanju. Kad su vidjeli da je njihova splotka otkrivena, počeli su još otvorenije pomagati arapskim saveznicima. Međutim, nisu bili u stanju napasti iz pozadine, zato što je polje na ovoj strani bilo usko i dovodenjem muslimanskih čuvara na stražu veliki napad nije bio moguć. No, nekoliko dana kasnije, Jevreji i paganski saveznici odlučili su da naprave istovremeni, iznenadni napad na muslimane.

RAZILAŽENJE SAVEZNIKA

PLAN NAPADA BANU-KURAIZA I NJIHOV NEUSPJEH

Ovaj opasan plan je, međutim, bio osujećen od Boga na čudesan način. Jedan Nu'aim, koji je pripadao plemenu Ghatfan, bio je naklonjen islamu. Došao je s paganskom vojskom, ali je čekao priliku da pomogne muslimanima. Sam nije mogao mnogo uraditi. Ali kad je vidio da su se Jevreji ujedinili s Arapima i izgledalo da su muslimani suočeni sa sigurnom smrću i uništenjem, Nu'aim je odlučio da uradi šta može kako bi spasio muslimane. Otišao je plemenu Banu-Kuraiza i razgovarao s njihovim poglavcima: 'Ako arapske vojske pobjegnu, šta očekujete da muslimani s vama urade? Vi imate ugovor s muslimanima. Zar neće biti spremni na kaznu koja pripada onima koji prekrše svoj ugovor?' Ovo ispitivanje je prestrašilo jevrejske poglavice. Pitali su ga šta da urade. Nu'aim im je savjetovao: 'Kad Arapi budu tražili od vas da izvedete zajednički napad, vi tražite sedamdeset pagana kao taoce da čuvaju vašu tvrđavu kako biste vi mogli napasti odzada. Ako pagani budu iskreni u zajedničkom napadu, neće odbiti ovaj zahtjev.' Poslije ovog razgovora s Jevrejima otišao je paganskim vođama i pitao ih šta će uraditi ako se Jevreji vrate svom ugovoru, ako budu tražili vaše ljude kao taoce da bi pridobili muslimane i onda ih predaju muslimanima. Zar za njih nije bilo važno da ispituju iskrenost Jevreja i traže od njih da smjesta učestvuju u zajedničkom napadu? Paganske vođe su bile impresionirane ovim savjetom. Postupajući po tome, poslali su poruku Jevrejima da žele zajednički napad i da narednog dana izvedu napad svojom vojskom. Jevreji su odgovorili da je narednog dana subota (sabbat) i da se ne mogu boriti na taj dan. Drugo, rekli su da oni pripadaju Medini, a arapski saveznici su svi bili izvana. Ako Arapi pobjegnu s bojnog polja, šta će biti s njima? Zbog toga im Arapi trebaju dati sedamdeset ljudi kao taoce i tek

tada će izvršiti napad. Sumnja je već djelovala. Arapi su odbili prihvatiti zahtjev Jevreja i rekli su: 'Da ste bili iskreni u svom savezu s nama, ne bi bilo smisla iznositi ovakav zahtjev.' Stvorila se sumnja u srcima Jevreja i u isto vrijeme sumnja je nastala u srcima Arapa Meke. Čim u srcu postoji sumnja, nestane duh hrabrosti. S ovom sumnjom je armija nevjernika otišla na odmor u svoje šatore. Allah je otvorio još jedan način da pomogne muslimanima. Onda se dogodilo čudo. Počeo je puhati snažan vjetar. Šatori su odneseni, a posude za kuhanje prevrnutе preko vatre. Neke vatre su bile ugašene. Pagani su vjerovali u to da vatre trebaju gorjeti cijelu noć, jer je rasplamsala logorska vatra dobar znak, a ugašena loš. Kad bi vatra ispred šatora bila ugašena, oni u šatoru bi mislili da je to loš predznak i tog dana bi se povukli s bojnog polja i ponovo se vratili. Paganske vođe su već bili obuzeti sumnjama. Kad su se neki vojnici povukli, drugi su mislili da su muslimani izveli noćni napad. Ova vijest se počela širiti. Svi su se počeli pakovati i povlačiti s polja. Kažu da je Abu-Sufijan spavao u svom šatoru. Vijest o naglom povlačenju paganskih divizija stigla je do njegovih ušiju. Ustao je uzrujan i u uzbuđenju uzjahao privezanu kamilu. Podbo je životinju, ali se ona nije pomakla. Njegovi prijatelji su pokazali na to šta je radio, odvezali životinju i Abu-Sufijan je sa svojim narodom pobjegao s bojnog polja.

Prošle su dvije trećine noći i bojno polje se već raščistilo. Vojska od dvadeset do dvadeset pet hiljada vojnika i sljedbenika nestala je ostavljajući potpunu pustoš iza sebe. Upravo u to vrijeme je Poslanik primio objavu: 'Mi smo otjerali tvog neprijatelja.' Da bi utvrdio šta se dogodilo, Poslanik je želio poslati jednog od svojih sljedbenika da vidi stvarno stanje na bojnopolju i izvijesti o tome. Vrijeme je bilo jako hladno. Muslimani nisu imali dovoljno odjeće i smrzavali su se. Neki su čuli Poslanikov glas kad je glasno pozvao u noći. Željeli su odgovoriti, ali nisu mogli zbog promrzlosti. Samo je Huzajifa bio u stanju glasno

reći: 'Jeste, Božiji Poslaniče, šta želiš da uradimo?'

Poslanik je rekao: 'Tražim neku drugu osobu, ne tebe.' I ponovo je pitao: 'Da li ima još neko?' Samo je Huzajfa opet odgovorio. Poslanik je tražio od njega da ide i pregleda bojno polje, jer ga je Bog obavijestio da je neprijatelj pobjegao. Huzajfa je otišao blizu rova i odatle je vidio da je polje bilo potpuno prazno. Nije bilo vojnika. Huzajfa se vratio Poslaniku, proučio *Kalimej šehadet* i rekao da je neprijatelj pobjegao. Sutradan su muslimani također skinuli s klinova svoje šatore i krenuli svojim kućama. Oštra kušnja koja je trajala oko dvadeset dana završila se.

KAZNA BANU-KURAIZA ZA NJIHOVU IZDAJU

Nakon dvadeset dana muslimani su sada disali u miru. No, ipak su trebali riješiti spor sa Banu-Kuraiza. Banu-Kuraiza su prekršili svoj ugovor sa muslimanima i preko ovoga se nije moglo prijeći. Poslanik je skupio svoju izmorenu vojsku i rekao im da za njih još nema odmora i da prije akšama treba da stignu do tvrđave plemena Banu-Kuraiza. Onda je Alija poslao plemenu Banu-Kuraiza da ih pita zašto su prekršili svoj ugovor. Banu-Kuraiza nisu pokazali ni kajanje niti bilo kakvu spremnost da traže oprost. Umjesto toga vrijeđali su Alija i druge muslimanske delegate i počeli na njih istresati podle uvrede na Poslanika i na žene njegove porodice. Rekli su da ih nije briga za Muhammeda i da nikada nisu imali nikakav ugovor s njim. Kad se Ali vratio da izvijesti o odgovoru Jevreja, zatekao je Poslanika i ashabe kako idu prema Jevrejskoj tvrđavi. Jevreji su vrijeđali Poslanika, njegove žene i kćeri, pa je Ali, bojeći se da će ovo povrijediti Poslanika, predložio da Poslanik ne učestvuje u ovome, jer su oni sami dovoljni da se bore s Jevrejima. Poslanik je razumio Alija i rekao: 'Ti želiš da ja ne čujem njihove uvrede, Ali?'

'Tačno,' rekao je Ali.

'Ali zašto?', rekao je Poslanik. 'Musa je bio njihov poslanik, pa

ipak su mu nanijeli više uvreda nego meni.' Poslanik je nastavio prema njihovoj tvrđavi. Jevreji su zatvorili kapije svoje tvrđave i počeli se boriti s muslimanima. Njihove žene su im se također pridružile u borbi. Neki muslimani su sjedili u podnožju zida. Jedna žena Jevrejka je, videći to, bacila na njih kamen i ubila jednog po imenu Khallad. Ova opsada je trajala nekoliko dana. Poslije toga su Jevreji osjećali da se neće moći dugo boriti. Onda su njihove poglavice poslali poruku Poslaniku tražeći od njega da pošalje Abu-Lubaba, ansari poglavicu plemena Aus, koje je bilo u prijateljskom odnosu sa Jevrejima. Željeli su se posavjetovati s njim o mogućem rješenju. Poslanik je Jevrejima poslao Abu-Lubaba i oni su ga pitali da li trebaju položiti svoje oružje i prihvatiti presudu Poslanika. Abu-Lubaba je potvrdno odgovorio. No, on je u isto vrijeme prešao prstom preko svoga vrata, ukazujući na znak smrti. Poslanik do tada nije iznio na vidjelo svoju odluku. No, Abu-Lubaba, bojeći se da prekršaj Jevreja nije zaslužio ništa drugo do smrt, nesvjesno je napravio ovaj znak koji je za Jevreje bio uzrokom njihovog uništenja. Oni nisu prihvatili savjet Abu-Lubaba i odbili su Poslanikovu odluku. Da su je prihvatili, najveća kazna koju bi imali bilo bi protjerivanje iz Medine. Međutim, oni su rekli kako nisu spremni prihvatiti Poslanikovu odluku. Umjesto Poslanikove, rekli su da će prihvatiti odluku Sa'da bin Mu'aza, poglavice njihovih saveznika Ausa i da će se složiti s bilo kojom kaznom koju on predloži. Počela je prepirka također među Jevrejima. Neki od njih počeli su govoriti da su njihovi ljudi zaista prekršili svoj ugovor s muslimanima. Ponašanje muslimana je, s druge strane, pokazalo da su bili istiniti i iskreni, i da je njihova religija također istinita. Oni koji su mislili na ovaj način priključili su se islamu. Amr bin Ma'ddi, jedan od jevrejskih poglavica, korio je svoj narod i rekao: 'Vi ste prekršili svoj ugovor. Sada je za vas jedini otvoren put da primite islam ili da dadnete *džiziju*.' Oni su rekli: 'Mi nikada nećemo prihvatiti islam, niti ćemo

dati *džiziju*, jer je bolje umiranje nego davanje *džizije*.' Amr je odgovorio da je u tom slučaju on oslobođen, i rekavši ovo, napustio je tvrđavu. Vidio ga je Muhammed bin Muslama, komandir muslimanske kolone, i pitao ga je ko je. Saznavši za njegov identitet, rekao mu je da ide u miru i glasno proučio dovu:

‘Bože, daj mi vječnu snagu da zaklanjam greške poštenih.’

Ono što je on mislio jeste da je ovaj Jevrej pokazao kajanje i žalio je zbog ponašanja svog naroda. Zato je bila moralna dužnost muslimana da mu oprostite. Puštajući ga da ode, on je uradio dobru stvar i molio je Boga da mu dadne priliku da stalno čini takva dobra djela. Kad je Poslanik saznao za ono što je Muhammed bin Muslama uradio, on ga nije prekorio što je ovom jevrejskom vođi dozvolio da ode. Umjesto toga, pohvalio je ono što je bilo učinjeno.

Sklonost da prihvate odluku Poslanika izrazili su samo pojedini Jevreji. Kao narod, oni su ostali nepopustljivi i odbili su da prihvate odluku Poslanika i umjesto toga su tražili odluku Sa'da bin Mu'aza (Buhari, Tabri i Khamas). Poslanik je prihvatio njihov zahtjev i poslao poruku Sa'du, koji je ležao ranjen, da dođe i dadne svoju odluku na Jevrejsko kršenje ugovora. Čim je Poslanikova odluka najavljena, pripadnici plemena Ausi, koje je dugo vremena bilo saveznik Banu-Kuraiza, otrčali su Sa'du i počeli vršiti pritisak na njega da svoju odluku dadne u korist Banu-Kuraiza. Rekli su kako su Khazradž uvijek nastojali spasiti Jevreje koji su im bili saveznici i da je na Sa'du da spasi Jevreje, saveznike ovog plemena. Sa'd je jašući otišao do Banu-Kuraiza. Ljudi iz njegovog plemena trčali su uz njega s obje strane, vršeći pritisak na njega da ne kazni Banu-Kuraiza. Sve što je Sa'd rekao u odgovoru bilo je da osoba koja daje presudu drži povjerenje. On treba pošteno ispuniti to povjerenje. ‘Ja ću zato dati svoju odluku uzimajući sve u obzir, i bez straha ili naklonosti,’ rekao je. Kad je Sa'd stigao u Jevrejsku tvrđavu, vidio je Banu-Kuraiza,

poredane uza zid tvrđave, kako čekaju na njega. S druge strane su bili muslimani. Kad je Sa'd došao blizu njih, pitao je: 'Hoćete li prihvatiti moju odluku?' Oni su rekli: 'Da.'

SA'DOVA PRESUDA U SKLADU S BIBLIJOM

Okrećući se prema Benu-Kuraiza, pitao je isto i oni su se također složili. Onda je bojažljivo pokazao na stranu gdje je Poslanik sjedio i pitao da li se ljudi na toj strani također slažu da će se držati ove odluke. Čuvši ovo, Poslanik je odgovorio: 'Da' (Tabari i Hišam). Onda je Sa'd dao svoju presudu u skladu sa slijedećom naredbom Biblije:

Kad dođeš pod koji grad da na njega navališ, najprije mu ponudi mir. Ako ti odgovori mirom i otvori ti vrata svoja, sav narod što se nađe u njemu podvrgni tlačenju, neka za te radi. Ali ako odbije tvoj mir i zarati s tobom, opsjedni ga. Kad ti ga Tvoj Gospodar preda u ruke, sve njegove muškarce pobij oštirim mačem! A žene, djecu, stoku, sve što bude u gradu – sav plijen – uzmi sebi, i uživaj plijen od svojih neprijatelja što ti ga daje Tvoj Gospodar. Tako čini sa svim gradovima koji budu vrlo daleko od tebe, koji ne budu gradovi ovih naroda odavde. U gradovima onih naroda koje ti Tvoj Gospodar preda u baštinu ništa ne ostavlja na životu, nego ih udari 'heremom' – kletim uništenjem: Hetite i Amorejce, Kanance i Perizane, Hivijce i Ebusejce, kako ti je Gospodar tvoj naredio, tako da vas ne nauče činiti sve one odvratnosti što ih čine svojim bogovima, te da ne sagriješite protiv Svoga Gospodara (Ponovljeni zakon, 20:11-18)

Prema odluci Biblije, svi muslimani – muškarci, žene i djeca – bili bi ubijeni da su Jevreji pobijedili, a da je Poslanik izgubio. Iz historije znamo da je upravo ovo bila namjera Jevreja. Najmanje što bi Jevreji uradili je da ubiju sve muškarce, a žene i djecu zarobe i oduzmu imetak muslimana - ovo postupanje je izloženo u Ponovljenom zakonu prema neprijateljskim nacijama koje žive u udaljenim dijelovima svijeta. Sa'd je imao prijateljske odnose prema plemenu Banu-Kuraiza. Njegovo pleme je bilo u savezu s njihovim. Kad je vidio da su Jevreji odbili prihvatiti odluku Poslanika i tako odbili lakšu kaznu propisanu u islamu za takav prijestup, on je odlučio da Jevrejima dosudi kaznu koju je Musa propisao. Odgovornost za ovu kaznu ne leži na Poslaniku ili muslimanima, nego na Musau i njegovom učenju i na Jevrejima koji su hiljadama godina tako okrutno postupali s drugim narodima. Njima je bilo ponuđeno ono što bi bila milostiva presuda Poslanika. Ali, umjesto da je prihvate, oni su insistirali na presudi Sa'da. On je odlučio da Jevreje kazni prema Zakonu Musaa. Pa ipak, kršćani do danas nastavljaju klevetati Poslanika islama i kažu da je bio okrutan prema Jevrejima. Ako je Poslanik bio okrutan prema Jevrejima, zašto nije bio okrutan prema njima u drugim prilikama ili prema drugom narodu? Stotine puta su neprijatelji predali sebe na milost Poslaniku i svaki put im je Poslanik oprostio. Ovo je bila samo jedna prilika kad su neprijatelji insistirali da neće prihvatiti odluku Poslanika, nego da će prihvatiti odluku drugog čovjeka. Ovaj čovjek je prvo uzeo obećanje od obiju strana, i muslimana i Jevreja, zatim od Poslanika da će poslušati njegovu odluku. Nakon što su se stranke složile, on je donio odluku. I šta je bila njegova odluka? To nije bilo ništa drugo osim primjene Zakona Musaa na prijestup Jevreja. Zašto da onda oni to ne prihvate? Zar oni nisu sebe ubrajali u sljedbenike Musaa? Ako je počinjena ikakva okrutnost, to je bilo od Jevreja prema samim sebi. Jevreji su odbili da prihvate Poslanikovu odluku i umjesto toga su pozvali

primjenu svog vlastitog vjerskog zakona na svoj prijestup. Ako je ikakva okrutnost bila počinjena, to je bilo od strane Musaa, koji je postavio ovu kaznu za opsjednutog neprijatelja i ovo postavio u svojoj knjizi po Božijoj naredbi. Kršćanski pisci ne trebaju iskaljivati svoju srdžbu na Poslanika islama. Oni trebaju osuditi Musaa, koji je propisao ovu okrutnu kaznu ili Musaovog Boga, Koji mu je to naredio.

Kad je Bitka kod rova bila završena, Poslanik je proglasio da od tog dana pagani neće napadati muslimane i da će, umjesto toga, muslimani sada napadati pagane. Sreća će se promijeniti. Muslimani će poduzeti ofanzivu protiv plemena i skupina koje su ih do sada bezrazložno napadale i mučile. Ono što je Poslanik rekao nije bila prazna priča. U Bici kod rova arapski saveznici nisu podnijeli nikakav znatan gubitak. Oni su izgubili samo nekoliko ljudi. Za manje od jedne godine oni mogu doći i ponovo napasti Medinu još bolje pripremljeni. Umjesto vojske od dvadeset hiljada oni za novi napad mogu podići vojsku od četrdeset, ili čak pedeset hiljada. Bilo im je moguće okupiti vojsku od stotinu ili stotinu i pedeset hiljada. No, sada su, za dvadeset jednu godinu, neprijatelji islama učinili sve što su mogli da unište islam i muslimane. Neprekidan neuspjeh njihovih planova uzdrmao je njihovo samopouzdanje. Počeli su se bojati da je ono što je Poslanik poučavao bilo istina i da su njihovi nacionalni idoli i bogovi bili lažni, da je Stvaralac Jedan, nevidljivi Bog, o kojem je Poslanik poučavao. Strah da je Poslanik bio upravo a oni nisu počeo je da se uvlači u njih. Međutim, nije bilo iskazanog znaka ovog straha. Fizički, nevjernici su i dalje činili ista nastojanja. Išli su svojim kipovima i molili ih kao što je nacionalni običaj zahtijevao. Ali njihov duh je bio slomljen. Pokazivali su da žive život pagana i nevjernika, a izgleda da je unutra u njihovim srcima odjekivalo: *'La ilahe illallah! (Nema boga osim Allaha)'*.

Poslije Bitke kod rova Poslanik je, kao što smo ranije opazili,

proglasio da odsada nevjernici neće napadati muslimane, nego da će, umjesto toga, muslimani napadati nevjernike. Kušnja muslimana je došla do krajnje granice. Sreća će se promijeniti. (Buhari, *Kitab-ul-Maghazi*)

JE LI POSLANIK NASTOJAO NASTAVITI RATOVANJE?

U bitkama koje su do sada vođene muslimani su ili ostajali u Medini ili su izlazili na neku razdaljinu izvan nje da se bore protiv napada nevjernika. Muslimani nisu započeli ove sukobe i nisu pokazali raspoloženje da ih nastave nakon što su započeti. Normalno je kad rat jednom počne, da može biti završen samo na dva načina: ugovorom o miru ili pokornošću jedne strane drugoj. U sukobu muslimana i nevjernika do sada nije bilo nagovještaja o miru, niti je ijedna strana ponudila da se pokori. Istina, tu je bilo prekida u njihovoj borbi, ali niko ne može reći da se rat između muslimana i nevjernika završio. Prema uobičajenim pravilima, muslimani su imali pravo napasti neprijateljska plemena i prisiliti ih da se predaju. Ali muslimani to nisu uradili. Kad je neprijatelj prestao ratovati, muslimani su također prestali. Oni su prestali zato što su vjerovali da je moguć razgovor o miru. Ali kad je postalo očito da nema razgovora o miru od strane nevjernika, niti je bilo ikakve spremnosti s njihove strane da se predaju, Poslanik je mislio da je došlo vrijeme da se rat završi bilo mirom, bilo pokoravanjem jedne strane drugoj. Rat je morao biti završen da bi vladao mir. Poslije Bitke kod rova izgledalo je da je Poslanik bio odlučan osigurati jednu od dvije stvari: mir ili predaju. Nije bilo nikakvog govora da se muslimani predaju nevjernicima. Bog je obećao pobjedu islama nad njegovim progoniteljima. Za tu svrhu je Poslanik dao proglas dok je živio u Meki. Jesu li muslimani tada mogli podići tužbu zbog mira? Pokret za mir može biti započet bilo od jače ili slabije strane. Kad slabija strana traži mir, treba da preda - privremeno

ili za stalno - dio svoje teritorije ili dio svojih ukupnih prihoda; ili mora prihvatiti druge uvjete koje joj nameće neprijatelj. Kad jača strana predlaže mir razumije se da ne cilja na potpuno uništenje slabije strane, nego je voljna dopustiti slabijoj strani potpunu ili djelimičnu neovisnost, a zauzvrat dobiti određene uvjete koje traži. U bitkama koje su se do sada vodile između muslimana i nevjernika nevjernici su podnijeli poraz za porazom. Ipak, njihova moć nije bila slomljena. Oni samo nisu uspjeli u svom nastojanju da unište muslimane. Neuspjeh u uništavanju drugoga ne znači poraz. To samo znači da agresija još nije uspjela; napadi koji nisu uspjeli možda će biti ponovljeni. Mekanlije, zbog toga, nisu bili poraženi; samo njihova agresija protiv muslimana nije uspjela. Govoreći vojnim terminima, muslimani su nesumnjivo bili slabija strana. Istina, njihova odbrana je ipak održana, no oni su činili slabu manjinu koja, iako je bila u stanju pružiti otpor većini, nije bila u stanju da poduzme ofanzivu. Muslimani zato nisu još bili utemeljili svoju neovisnost. Da su oni tražili mir, to bi značilo da je njihova odbrana slomljena i da nisu bili spremni prihvatiti uvjete nevjernika. Ponuda mira s njihove strane bila bi pogubna za islam. To bi značilo samouništenje i donijelo bi novu životnu snagu neprijatelju demoralisanom stalnim porazima. Sve veći osjećaj poraza ustupio bi mjesto obnovljenoj nadi i ambiciji. Nevjernici bi mislili da su muslimani, iako su spasili Medinu, ipak bez nade u svoju konačnu pobjedu nad nevjernicima. Prijedlog za mir, zato, nije mogao doći s muslimanske strane. On je mogao doći s mekanske strane ili s treće strane, ako bi se treća strana mogla naći. Međutim, treće strane nije bilo. U sukobu koji je nastao Medina je stajala protiv cijele Arabije. Zato su nevjernici bili ti koji su mogli tužiti muslimane radi mira, a o ovome nije bilo nikakvog znaka. Prema tome, rat između muslimana i Arapa je mogao trajati zauvijek. Muslimani nisu mogli tražiti mir, a Arapi ga nisu ponudili. Izgleda da zato građanski sukobi u Arabiji nisu imali kraja, bar ne za narednih stotinu godina.

Za muslimane je bio otvoren samo jedan put ako su željeli dokrajčiti ovaj sukob. Oni nisu bili spremni prepustiti svoju savjest Arapima, da se odreknu svog prava da ispovijedaju, praktikuju i propovijedaju ono što žele; a nije postojao nikakav pokret za mir na strani nevjernika. Muslimani su bili u stanju odbiti ponavljajuću agresiju. Zato je bilo na njima da prisile Arape ili da se predaju ili da prihvate mir. Poslanik je odlučio da tako uradi.

Je li rat bio ono što je Poslanik tražio? Ne, ono što je on želio postići nije bio rat, nego mir. Da on nije ništa uradio u ovo vrijeme, Arabija bi ostala u šakama građanskog rata. Korak koji je on poduzeo bio je jedini put miru. U historiji je bilo nekih dugih ratova. Neki su trajali stotinu godina, neki trideset ili skoro toliko. Dugi ratovi uvijek su nastajali zato što ni jedna strana nije dobila odlučujuću bitku. Odlučna bitka, kao što smo rekli, može poprimiti samo jednu od dvije forme – potpunu predaju ili ugovoreni mir.

Je li Poslanik mogao ostati pasivan? Je li se mogao povući sa svojom malom vojskom muslimana iza zidova Medine i sve drugo prepustiti samo sebi? Ovo nije bilo moguće. Nevjernici su započeli agresiju. Sigurno nisu mislili o kraju rata, nego o njegovom nastavku. To bi značilo da nevjernici mogu napasti Medinu kad hoće. Mogli su prestati kad god su htjeli i napasti kad god su htjeli. Prekid rata nije značio kraj rata. To je bio samo strateški korak.

UČENJE JUDAIZMA I KRŠĆANSTVA O RATU

No, sada se postavlja pitanje: može li za istinsku vjeru ikada biti ispravno ratovati? Hajde da se zato vratimo ovom pitanju.

Učenja religije o ratu su različita. Učenje Starog zavjeta smo naprijed naveli. Musau je naređeno da silom uđe u zemlju Kanaan, da porazi njegovo stanovništvo i nastani svoj narod

u njemu (Ponovljeni zakon, 20:10-18). Uprkos ovom učenju u Knjizi Musaa, i uprkos njegovom podržavanju praktičnih primjera poslanika Jošue, Davuda i drugih, Jevreji i kršćani i dalje poštuju svoje poslanike i smatraju njihove knjige Božijim knjigama. Na kraju Musaovog pokreta pojavio se Isaa. U vezi sa ratom njegovo učenje je:

*A ja vam kažem: ne opirite se zlotvoru!
Naprotiv, udari li te ko po desnom obrazu,
okreni mu i drugi! (Matej, 5:39)*

Kršćani su često citirali ovo učenje Isaa i dokazivali da je Isa propovijedao mir. No, u Novom zavjetu imamo odlomke koji ukazuju na to da oni uče posve suprotnom. Jedan odlomak, naprimjer, kaže:

*Nemojte misliti da sam došao donijeti na
Zemlju mir! Nisam došao da donesem mir
nego mač! (Matej, 10:34)*

A drugi odlomak kaže:

*'Ali sada' - reče im – ko ima kesu, neka je uzme!
Isto tako i bisage! Ko nema mača, neka proda
svoj ogrtač, pa ga kupi (Luka, 22:36).*

Od tri izreke zadnje dvije su oprečne prvim. Ako je Isa (Isus) došao da zagovara rat, zašto je poučavao o okretanju drugog obraza? Izgleda da moramo ili priznati oprečnost u Novom zavjetu ili moramo na odgovarajući način objasniti jedno od oprečnih učenja. Mi se ovdje ne bavimo pitanjem da li je okretanje drugog obraza ikada bilo izvodljivo. Ja hoću ovdje samo da istaknem da kroz dugu historiju kršćanstva ni jedan kršćanski narod

nikada nije prezao da zarati. Kad su kršćani stekli moć u Rimu, uzeli su učešće u ratu, i u odbrambenom i ofanzivnom. Oni su danas dominantna sila u svijetu; i sada također vode ratove, ne samo odbrambene nego i ofanzivne. Ali sada se strana koja pobjeđuje proglašava svecem od ostatka kršćanskog svijeta. Oni kažu da je njihova pobjeda pobjeda kršćanske civilizacije. Kršćanska civilizacija je sada, znači, sve ono što nastoji i teži da bude dominantno i uspješno. Kad dvije kršćanske sile idu u rat, svaka tvrdi da je zaštitnik kršćanskih ideala. Moć koja pobjeđuje proglašava se svecem kao istinska kršćanska moć. Istina je, međutim, da je od vremena Isaa (Isusa) do našeg vremena kršćanski svijet bio uključen – i pokazatelji su da će i dalje ostati uključen – u rat. Praktični sud kršćanskih ljudi je, zato, da je rat stvarno učenje Novog zavjeta i da je 'okretanje drugog obraza' bilo ili oportunističko učenje naloženo bespomoćnošću ranih kršćana ili je bilo namijenjeno samo za pojedince, ne za državu ili narode.

Drugo, čak i ako pretpostavimo da je Isus propovijedao mir, a ne rat, ne slijedi da oni koji ne postupaju po ovom učenju nisu sveti i počašćeni. Kršćanski svijet je uvijek poštovao pobornike rata kao što su Musa, Ješua i Davud. Ne samo to, sama crkva je proglašavala svetim nacionalne heroje koji su patili u ratovima. Njih je Papa proglasio svecima.

UČENJE ISLAMA O RATU I MIRU

Učenje islama je drugačije od ovih učenja. On daje sredinu između dvije krajnosti. Islam ne poučava agresiji kao što je Musa poučavao. Islam, također, ne propovijeda, kao sadašnje iskvareno kršćanstvo, da 'okrenemo drugi obraz', a u isto vrijeme svom prijatelju šapuće na uho da proda svoju odjeću i kupi sablju. Učenje islama se podudara sa prirodnim instinktima čovjeka i promoviše mir na jedini mogući način.

Islam zabranjuje agresiju, ali nas potiče da se borimo ako nas neko napadne i da se branimo. Ako nepoduzimanje mjera protiv napada znači iskorjenjivanje slobode vjerovanja i traganja za istinom, naša je dužnost da se borimo. Ovo je učenje na kojem na kraju može biti izgrađen mir, i ovo je učenje na kojem je Poslanik zasnavao svoje upravljanje i svoju praksu. Poslanika su neprestano i jednakom okrutnošću mučili u Meki, ali se nije borio protiv agresije u kojoj je bio nevina žrtva. Kad je preselio u Medinu, neprijatelj je nastojao da iskorijeni islam; zato je bilo neophodno da se s neprijateljem bori u odbrani istine i slobode vjerovanja.

Dalje navodimo isječak iz Kur'ana koji govori o temi rata.

U 22:40-42 imamo:

Dozvoljena je (borba) onima protiv kojih se ratuje, zato što su im učinjena nasilja – zaista je Allah kadar da ih pomogne – one koji su bili nepravедno istjerani iz svojih domova samo zato što su govorili: „Naš Gospodar je Allah“ – a da Allah nije odbranio neke ljude od drugih ljudi, doista bi bili porušeni manastiri, i crkve, i sinagoge, i džamije, u kojima se često Allahovo ime spominje. A Allah će sigurno pomoći onoga ko Njemu pomaže. Allah je, zaista, silan, moćan – one koji, ako ih Mi učvrstimo na Zemlji, obavljaju namaz i daju zekat i naređuju dobro, a zabranjuju zlo. A kod Allaha je kraj svih stvari.

Ovi ajeti pokazuju da je data dozvola za borbu žrtvama agresije. Bog je u stanju pomoći žrtvama – onima koji su istjerani iz svojih domova zbog svog vjerovanja. Ova dozvola je razumna. Da Bog nije

odbio okrutne od strane bogobojažnih, ne bi bilo slobode vjere i obožavanja u svijetu. Bog je uzeo Sebi dužnost da pomogne one koji nastoje da se utemelji sloboda i obožavanje. Prema tome, borba je dozvoljena kad ljudi dugo pate od samovoljne agresije – kad agresor nema povoda za agresiju i nastoji da se upliće u religiju svoje žrtve. Dužnost žrtve je, ako i kad stekne moć, da utemelji slobodu i zaštiti sve vjere i sva vjerska mjesta. Svoju moć treba iskoristiti za brigu o siromašnim, napredak zemlje i općenito unapređivanje mira, a ne za svoje lično veličanje. Ovo učenje je besprijeckorno, jer je jasno i precizno. Ono proglašava činjenicu da su rani muslimani ratovali zato što su bili primorani na to. Agresivni ratovi su islamom zabranjeni. Muslimanima je obećana politička moć, ali su upozoreni da ova moć mora biti upotrijebljena ne za samouzdizanje, nego za poboljšanje stanja siromašnih i za unapređivanje mira i napretka.

U 2:191-194 imamo:

I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali ne prekoračujte granice. Allah zaista ne voli one koji pretjeruju. I ubijajte ih gdje god ih sretnete (u toku borbe) i protjerujte ih odakle god su oni vas protjerali; jer smutnja je gora od ubijanja. I ne borite se protiv njih kod Mesdžidilharama, dok se oni u njemu ne budu borili protiv vas. A ako se oni bore protiv vas, onda ih ubijajte: takva je kazna za nevjernike. Pa ako oni prestanu, sigurno Allah najviše prašta (i) milostiv je. I borite se s njima sve dok ne nestane smutnje i vjera bude samo radi Allaha. A ako oni prestanu, onda neće biti neprijateljstva osim prema silnicima.

Borba treba biti radi Allaha, ne radi nas ili naše ljutnje ili uzdizanja, i čak ne smije biti prijestupa, jer prijestupima Bog nije zadovoljan. Borba se vodi između strana onih koji se bore. Napadi na pojedince su zabranjeni. Mučenje ljudi radi religije je veći grijeh nego ubijanje ili ratovanje. Muslimani se ne trebaju boriti blizu Časnog hrama ukoliko neprijatelj nije prvi započeo rat. Borba blizu Časnog hrama upliće se u pravo ljudi na hadždž. No, ako neprijatelj napadne, muslimani su slobodni da uzvrate, jer je ovo pravedna naknada agresije. Ali ako neprijatelj odustane, muslimani također trebaju odustati i oprostiti i zaboraviti prošlost. Borbu treba nastaviti dokle god traje proganjanje zbog vjere i ne bude utemeljena vjerska sloboda. Vjera je radi Allaha. U vjeri nema prisile. Ako *kafiri* odustanu od toga i daju slobodu vjere, muslimani također trebaju odustati od borbe s *kafirima*. Treba se latiti oružja protiv onih koji čine prijestupe. Kad prestanu prijestupi, borba također mora prestati.

Mi možemo bezuvjetno reći da ovi ajeti poučavaju slijedećim pravilima:

Ratu treba pribjeći samo radi Boga, a ne radi bilo kakvih sebičnih motiva, niti za uzdizanje ili za ostvarivanje bilo kakvih interesa.

Mi možemo ići u rat samo protiv onoga ko nas prvi napadne.

Mi se možemo boriti samo protiv onih koji se prvi bore protiv nas. Borba je samo s onima koji učestvuju u borbi.

Čak i nakon što neprijatelj započne napad, naša je dužnost da borbu vodimo u okviru ograničenja. Širenje rata, bilo teritorijalno ili u pogledu upotrijebljenog oružja, pogrešno je.

Mi se trebamo boriti samo s redovnom vojskom koju je neprijatelj zadužio da se bori na njegovoj strani. Ne trebamo se boriti s ostalima na strani neprijatelja.

U toku rata treba paziti da se ne ometaju nikakvi vjerski obredi i običaji. Ako neprijatelj poštedi mjesta gdje se održavaju vjerske proslave, onda muslimani također moraju odustati od borbe na takvim mjestima.

Ako neprijatelj koristi mjesta obožavanja kao bazu za napad, onda muslimani mogu uzvratiti napad. Neće biti krivnje na njima ako tako urade. Nikakva borba nije dozvoljena čak ni u blizini bogomolja. Napasti bogomolje i uništiti ih ili im nanijeti bilo kakvu vrstu štete potpuno je zabranjeno. Ako neprijatelj upotrijebi bogomolju kao bazu operacija, onda će odgovornost za odštetu nanесenu ovome mjestu biti na neprijatelju, ne na muslimanima.

Ako neprijatelj shvati opasnost korištenja bogomolje kao baze i promijeni mjesto bitke, onda se muslimani moraju prilagoditi toj promjeni. Činjenicu da je neprijatelj započeo napad s bogomolje ne treba uzeti kao izgovor za napad na to mjesto. Iz poštovanja muslimani moraju promijeniti svoju liniju otpora čim neprijatelj to uradi.

Borba se može nastaviti samo dotle dok traje uplitanje u religiju i religijske slobode. Kad religija bude slobodna i više ne bude dozvoljeno uplitanje u nju i neprijatelj proglasi i počne postupati u skladu s tim, onda ne treba nastavljati rat, čak i ako su ga neprijatelji započeli.

U 8:39-41 imamo:

Reci onima koji ne vjeruju, ako prestanu, ono što je prošlo bit će im oprošteno; a ako oni ponove (zlo djelo), zaista je primjer prijašnjih naroda (nalik njima) već prošao. I borite se s njima dok ne nestane smutnje i vjera potpuno bude radi Allaha. Ali ako oni prestanu, zaista Allah dobro vidi ono što oni rade. A ako okrenu leđa, onda znajte da je Allah vaš zaštitnik. Kako odličan Zaštitnik i kako odličan Pomagač!

Znači, ratovi su bili nametnuti muslimanima. Ali ako neprijatelj odustane, dužnost je muslimana da također odustanu i zaborave prošlost. No, ako neprijatelj ne odustane i stalno bude napadao muslimane, onda se on treba sjetiti sudbine neprijatelja ranijih poslanika. Muslimani se trebaju boriti dokle god traje religijsko proganjanje i dok religija ne bude radi Boga i ne prestane uplitanje u religijske stvari. Kad agresor odustane, muslimani također treba da odustanu. Oni ne smiju dalje ratovati zbog toga što neprijatelj vjeruje u lažnu religiju. Bog dobro zna njihova vjerovanja i djela i On će s njima postupati kako On želi. Muslimani nemaju pravo da se upliću u religiju drugih ljudi čak i ako ta religija za njih izgleda lažna. Ako poslije ponude mira neprijatelj nastavi ratovati, onda muslimani mogu biti sigurni da će pobijediti čak i ako je njihov broj manji, zato što je Bog na njihovoj strani. A ko može pomoći bolje od Njega?

Ovi ajeti su objavljeni u vezi sa Bitkom na Bedru. Ova bitka je bila prva prava bitka između muslimana i nevjernika. U njoj su muslimani bili nevina žrtva agresije. Neprijatelj je odlučio poremetiti mir Medine i okolne teritorije. Uprkos ovome, pobjeda je otišla muslimanima i važne vođe neprijatelja su ubijeni. Uzvratiti na ovakvu agresiju izgleda prirodno, pravedno i neophodno. Pa ipak se muslimani poučavaju da prekinu borbu čim neprijatelj prestane. Sve što se od neprijatelja traži jeste da silom ne mijenjaju vjerovanja i obožavanja, i ne upliću se u stvari religije.

(4) U 8:62-63 imamo:

A ako budu skloni miru, budi i ti sklon, i uzdaj se u Allaha. Zaista, On sve čuje (i) ima trajno znanje. A ako oni htjednu da te prevare, onda je zaista Allah dovoljan za tebe. On je Taj koji te je pomogao Svojom pomoći i vjernicima.

Znači, ako u toku bitke neprijatelj u bilo koje vrijeme bude spreman na mir, muslimani trebaju odmah prihvatiti ovu ponudu i uspostaviti mir. Muslimani trebaju tako učiniti čak i ako postoji rizik od prevare. Oni se trebaju osloniti na Boga. Varanje neće pomoći protiv muslimana koji se oslanjaju na Božiju pomoć. Njihove pobjede nisu radi njih, nego radi Boga. U najmračnijim i najtežim vremenima Bog je pomogao Poslanika i njegove vjernike. Tako će ih pomoći protiv varanja. Ponuda mira treba biti prihvaćena. Ne treba odbiti mir pod izgovorom da to može biti samo lukavstvo neprijatelja kako bi time dobili na vremenu za novi napad.

Isticanje mira u ovim ajetima nije bez značaja. To je predskazanje o ugovoru na Hudebiji. Poslanik je upozoren da će doći vrijeme kad će neprijatelj tražiti mir. Ova se ponuda ne treba odbiti uz razlog što je neprijatelj počinio prijestupe, ili zato što kasnije može prekršiti ugovor. Dobrota zahtijeva od muslimana da prihvate ponudu mira. A pobožnost i razboritost to zahtijevaju.

(5) U 4:95 imamo:

O vjernici! Kad putujete na Allahovom putu, jasno se raspitajte i ne recite nikome ko vam uputi salam: "Ti nisi vjernik." Vi tražite imetak ovog života, a kod Allaha je obilata dobit. Vi ste prije bili kao oni, ali vam je Allah podario Svoju blagodat; zato se jasno raspitajte. Sigurno je Allah dobro obaviješten o onom što vi radite.

Znači, kad muslimani krenu ratovati, trebaju biti sigurni da su neprijatelju objasnili bezumnosti rata, a da on ipak želi rat. Pa ipak, ako prime prijedlog mira od pojedinca ili grupe, muslimani to ne trebaju odbiti pod izgovorom da to nije iskreno. Ako muslimani odbiju prijedlog o miru, oni se neće boriti radi Boga,

nego radi samouzdizanja i za ovosvjetsku korist. Baš kao što religija dolazi od Boga, ovosvjetska sredstva i slava također dolaze od Njega. Ubijanje ne smije biti cilj. Onaj koga danas želimo ubiti možda sutra postane upućen. Vi ste, također, prije bili izvan islama. Onda ste radi Allahove dobrote prihvatili Njegovu vjeru. Muslimani se trebaju uzdržati od ubijanja jer se spašeni životi mogu preokrenuti u upućene živote. Bog je dobro upoznat s onim što ljudi rade i za koju svrhu i s kojim motivom to rade.

Ovaj ajet nas uči da je dužnost muslimana, čak i ako je rat počeo, da dobro ispituju da li se neprijatelj čvrsto odlučio na veliku bitku. Često se događa da neprijatelj nije namjeravao nikakvu bitku, nego je iz uzrujanosti i straha započeo pripreme za rat. Ukoliko muslimani nisu dobro ispitali da li je neprijatelj planirao žestok napad oni ne trebaju ići u rat. Ako se pokaže ili ako neprijatelj tvrdi da su ove pripreme za samoodbranu, muslimani trebaju prihvatiti ovu tvrdnju i odustati od rata. Oni ne trebaju dokazivati da pripreme neprijatelja ne pokazuju ništa drugo nego namjeru za napad; možda se on spremio za napad, ali se njegova namjera promijenila. Zar prije niste bili neprijatelji islama, a sad ste postali prijatelji islama?

(6) Osim onih od mnogobožaca sa kojima imate ugovor i koji nisu prekršili svoja obećanja prema vama i nisu nikoga protiv vas pomagali. Zato ispunite ugovore s njima do njihovog roka. Zaista, Allah voli one koji su bogobojažni. (9:4)

Prema paganima koji su ušli u ugovor s muslimanima i ne pomažu neprijatelja protiv njih muslimani trebaju postupati sukladno tome. Pobožnost zahtijeva da muslimani ispune svoj dio ugovora po obliku i sadržaju.

(7) O neprijatelju u ratu s muslimanima koji želi da sazna stvarnost islama Kur'an naređuje:

Ako neko od mnogobožaca zatraži sklonište od tebe, podaj mu sklonište dok ne čuje Božije riječi; onda ga odvedi sigurnom mjestu njegovom. To je zato što su oni ljudi koji ne znaju. (9:6)

Znači, ako bilo ko od onih koji su u ratu s muslimanima traže utočište kod muslimana s ciljem da proučavaju islam i zamisle se nad njegovom porukom, oni trebaju imati utočište kod muslimana onoliko vremena koliko je neophodno za tu svrhu.

(8) O zatvorenicima rata Kur'an uči:

Nijednom poslaniku nije dozvoljeno da ima zarobljenike osim ukoliko u zemlji bude krvavog rata. Vi želite dobra ovog svijeta, dok Allah (za vas) želi drugi svijet. A Allah je moćan (i) mudar. (8:68)

Znači, ne dolikuje Poslaniku da uzima zatvorenike od svojih neprijatelja osim u pravom ratu s velikim krvoprolićem. Sistem uzimanja zatvorenika od neprijateljskih plemena, bez rata i krvoprolića, praktikovano do dolaska islama (čak i poslije), ovdje je zabranjeno. Zatvorenici se mogu uzeti samo od ratnika i poslije bitke.

(9) Također su postavljena pravila oslobađanja zatvorenika. Tako imamo:

Poslije, ili ih oslobodite velikodušno ili otkupninom – sve dok rat ne prestane. (47:5)

Prema islamu je najbolja stvar pustiti zatvorenike bez traženja otkupnine. Kako ovo nije uvijek moguće, također je omogućeno puštanje otkupom.

(10) Daje se mogućnost za ratne zatvorenike koji sami nisu u stanju da plate, i koji nemaju nikoga ko može ili hoće platiti za njihov otkup. Često je rodbina u stanju da plati, ali ne plati zato što svoju rodbinu radije ostavljaju zatvorenicima – možda zato da bi protupravno prisvojili njihov imetak u njihovom odsustvu. Ova mogućnost je sadržana u Kur'anu:

*A one od vaših sluga koji žele da vam daju otkup
i naprave pismeni ugovor o svom oslobađanju
oslobodite sa pismenim ugovorom ako vidite
da su sposobni, i dadnite im nešto od imetka
koji je Allah vama dao. (24:34)*

Znači, oni koji ne zaslužuju da budu oslobođeni bez otkupa, ali nemaju nikoga da za njih plati otkup – ako ipak traže svoju slobodu – mogu je dobiti potpisivanjem obaveze da će, ako im se dozvoli da rade i zarađuju, platiti svoj otkup. Međutim, njima to treba dozvoliti samo ako je prilično sigurna njihova sposobnost da rade i zarađuju. Ako se dokaže njihova sposobnost, oni će čak imati i finansijsku pomoć od muslimana u svom naporu da rade i zarađuju. Pojedinačni muslimani koji to mogu priuštiti trebaju platiti, ili treba sakupiti javni doprinos da bi ovi nesretnici stali na svoje noge.

Odlomci iz Kur'ana koje smo naprijed naveli sadrže učenje islama o temi rata i mira. Oni nam govore u kojim je okolnostima, prema islamu, ispravno ići u rat i kojih granica se muslimani trebaju pridržavati kad zarate.

POSŁANIKOVE UPUTE O RATU

Muslimansko učenje se, međutim, ne sastoji samo od učenja datog u Kur'anu. Ono također uključuje naredbe i primjer Poslanika. Šta je on činio ili čemu je poučavao u konkretnim situacijama također je neophodan dio islamskog učenja. Mi ovdje dodajemo neke Poslanikove hadise o temi rata i mira.

Muslimanima je potpuno zabranjeno da unakaze mrtve.
(Muslim)

Muslimanima je zabranjeno da varaju. (Muslim)

Djeca se ne smiju ubijati, niti žene. (Muslim)

Ne smiju se ubijati svećenici, vjerski službenici i vjerske vođe. (Tahavi)

Ne smijete ubijati stare, iznemogle, žene i djecu. Uvijek treba imati u vidu mogućnost mira i dobročinstva. (Abu-Davud)
Kad muslimani uđu na teritoriju neprijatelja, ne smiju utjerivati strah u civilno stanovništvo. Ne smiju postupati loše prema običnim ljudima. (Muslim)

Muslimanska vojska ne smije logorovati na mjestu gdje to izaziva neugodnost javnosti. Kad maršira, treba voditi brigu da ne blokira put, niti da izaziva neugodnost drugim putnicima.
(Abu-Davud)

Ne smije biti dozvoljeno nikakvo nanošenje rana na lice neprijatelja. (Buhari i Muslim)

Neprijatelju treba biti nanesena najmanja moguća šteta.
(Abu-Davud)

Kad se ratni zatvorenici stave pod stražu, oni koji su u bliskoj rodbinskoj vezi trebaju biti zajedno. (Abu-Davud)

Zatvorenici trebaju živjeti udobno. Muslimani se trebaju više brinuti za udobnost svojih zatvorenika nego za svoju.
(Tirmizi)

Izaslanici i delegati iz drugih zemalja trebaju se posebno cijeliti. Bilo kakve greške ili neuljudnost koju počinje treba

zanemariti. (Abu-Davud, *Kitab ul-džihad*)

Ako neko loše postupa prema ratnom zatvoreniku, zatvorenik treba biti oslobođen bez otkupa.

Kad musliman prima dužnost čuvanja ratnog zatvorenika, treba da ga hrani i odijeva na isti način kao što hrani i odijeva sebe. (Buhari)

Časni Poslanik s.a.v.s. toliko je isticao ova pravila za borbenu vojsku da je proglasio kako se onaj ko se ne bude držao ovih pravila neće boriti radi Boga, nego za svoj niski *nafs* (svoje 'ja'). (Abu-Davud)

Abu-Bakr, prvi halifa islama, dopunio je ove Poslanikove naredbe. Jedna od naredbi koja je ovdje dodana također sačinjava dio muslimanskog učenja:

Ne smiju se oštećivati javne zgrade i voćke (i usjevi za ishranu). (Mu'atta)

Iz govora Časnog Poslanika i naredbi prvog halife islama očito je da je islam uveo korake koji imaju za svrhu sprečavanje i zaustavljanje rata ili umanjivanje njegovog zla. Kao što smo prije rekli, principi kojima islam poučava nisu samo pobožna pravila; oni imaju svoje praktično tumačenje u primjeru Poslanika i ranih halifa islama. Kao što cijeli svijet zna, Poslanik nije samo poučavao ovim principima, on ih je provodio u praksi i insistirao je na njihovom provođenju.

Vraćajući se našem dobu, moramo reći da izgleda kako ni jedno drugo učenje nije u stanju da riješi problem rata i mira. Učenje Musaa je daleko od naše predodžbe o pravdi i poštenom postupanju i danas nije moguće postupati po tom učenju. Isto tako je nemoguće postupati po učenju Isaa (Isusa) i uvijek je tako bilo. Nikada u svojoj historiji kršćani nisu ni pokušali da slijede ovo učenje. Jedino je učenje islama sprovodivo; učenje koje

njegovi pobornici propovijedaju i sprovode, i čije sprovođenje može stvoriti i održati mir u svijetu.

U naše vrijeme, gosp. Gandhi je prividno poučavao konceptu da i ako nam je rat nametnut, mi ne trebamo ratovati. No, ovo učenje nikada u historiji svijeta nije prakticirano. Ono nikada nije stavljeno na probu i ispit. Zato je nemoguće reći koju valjanost ovo učenje ima u terminima rata i mira. Gospodin Gandhi je živio dovoljno dugo da vidi kako je indijski kongres dobio vlast. Pa ipak vladin kongres nije raspustio ni vojsku ni druge oružane snage Indije, nego samo kuje planove za njihovo povećanje. On također ima planove za ponovno uspostavljanje indijskih službenika koji su se imenovali za Nacionalnu vojsku Indije (a koji su bili otpušteni od britanskih vlasti) u toku japanskog napada na Burmu i Indiju u zadnjim fazama nedavnog svjetskog rata. Gosp. Gandhi je lično u mnogim prilikama podizao svoj glas da se oni koji su počinili prijestupe oslobode. Ovo barem pokazuje da se učenje gosp. Gandija ne može staviti u praksu i gosp. Gandhi to zna, kao i njegovi sljedbenici. Nikakav, ni jedan praktičan primjer nije ponuđen da svijetu pokaže kako se njegovo učenje može primijeniti kad izbiju oružane svađe između dvije nacije, između jedne države i druge. Držati govore o zaustavljanju ratova, a činiti djela suprotna tome pokazuje da je nemoguće postupati po tom učenju. Zato izgleda da čovjekovo iskustvo i ljudska mudrost ukazuju samo na jedan metod sprečavanja ili zaustavljanja rata, a da je taj metod poučavao i sprovodio Časni Poslanik islama.

NAPADI NEVJERNIKA POSLIJE BITKE KOD ROVA

Arapski saveznici vratili su se iz Bitke kod rova poraženi i potišteni, ali su još uvijek mislili da imaju nadmoć i da su muslimani u manjini, te da mogu, kad god imaju priliku, uhvatiti pojedinačne muslimane, tući ih i ubiti. Nadali su se da će napadima na

pojedince izbrisati svoj osjećaj poraza. Zato su, ubrzo poslije bitke, počeli napadati muslimane oko Medine. Neki muškarci plemena Fazara, jašući na kamilama, napali su muslimane blizu Medine. Ukrali su kamile koje su našli u tom dijelu, ubili su pastira i zarobili žene te pobjegli s plijenom. Jedna žena je uspjela pobjeći, ali je grupa Fazara uspjela odvesti jedan broj životinja. Mjesec dana kasnije grupa plemena Ghatfan napala je sa sjevera u nastojanju da od muslimana otmu stado kamila. Poslanik je poslao Muhammeda bin Muslima sa deset ashaba na konjima radi izviđanja i radi zaštite muslimanskih stada. No, neprijatelji su postavili zasjedu grupi muslimana i krvožedno ih napali i mislili su da su ih sve poubijali. Međutim, Muhammed bin Muslima je samo bio u nesvijesti. Kad se osvijestio, pribrao se, vratio se u Medinu, obavijestio Poslanika i rekao kako su svi njegovi drugovi ubijeni i kako se samo on vratio. Nekoliko dana kasnije Poslanikovog izaslanika su na putu za rimski glavni grad napali i pokrali ljudi plemena Džrham. Mjesec dana kasnije Banu-Fazara je napao muslimanski karavan i otišao s velikim plijenom. Moguće je da ovaj napad nije bio potaknut religijskim protivljenjem. Banu-Fazara su bili pleme pljačkaša koji su pljačkali i ubijali svakoga. Jevreji Khaibara, glavni faktor u Bici kod rova, također su bili odlučni da se osvete za tako strašan poraz koji su podnijeli u ovoj bici. Išli su unaokolo i huškali plemenska naselja i službenike države na rimskoj granici. Pošto arapske vođe nisu bili u stanju da otvoreno napadnu na Medinu, spletkarili su sa Jevrejima da život mislimanima učine nemogućim u cijeloj Arabiji. Poslanik se, međutim, još nije odlučio za konačnu bitku. Mislio je da će možda arapske vođe ponuditi mir i građanski rat se završiti.

POSŁANIK ODLAZI ZA MEKU SA HILJADU PET STOTINA DRUGOVA

Tokom ovog perioda Poslanik je imao viziju koja je ovako spomenuta u Časnom Kur'anu:

'Ako Allah želi, vi ćete sigurno ući u Časni hram, u sigurnosti, brijući svoje glave, i podrezujući kosu; i nećete imati straha.' No, On je znao ono što vi niste znali. On vam je, zapravo, uz to odredio blisku pobjedu.' (48:28)

Znači, Bog je odlučio dati muslimanima da uđu u prostor Kabe u miru, obrijanih glava i podrezane kose (ovo je neophodno za hodočasnike Kabi), i bez straha. Ali muslimani nisu znali tačno kako će Bog dati da se ovo dogodi. Osim toga, prije nego što muslimani obave svoje hodočašće u miru, trebali su imati drugu pobjedu, prije pobjede obećane u viziji.

U ovoj viziji Bog je predskazao konačnu pobjedu muslimana - njihov miran marš u Meku i osvajanje Meke bez upotrebe oružja. No, Bog nije obavijestio Poslanika o stvarnoj interpretaciji ove vizije. Poslanik je razumio kako je to značilo da je muslimanima od Boga naređeno da odmah krenu u obilazak Kabe. Poslanikova interpretacija ove vizije postat će povod pobjede 'pri ruci' obećane u viziji. Poslanik je, naime, prema ovoj viziji odmah planirao marš prema Kabi. Oglasio je muslimanima viziju i svoju interpretaciju toga i tražio od njih da se pripreme. 'Vi ćete ići,' rekao je, 'samo da obavite obilazak Kabe. Zato tamo neće biti demonstracija protiv neprijatelja.' Kasnije, u februaru 628, petnaest stotina hodočasnika¹, predvođenih Poslanikom,

¹ U ovom hodočašću planiranom godinu poslije Bitke kod rova, samo je hiljadu pet stotina ljudi bilo uz Poslanika. Broj muslimana ratnika u Bici kod rova mogao je biti manji, a ne viši od ovog broja. Prema tome, historičari koji kažu da je broj muslimanskih boraca u Bici kod rova bio tri hiljade nisu upravo. Ovaj broj može posve razumno biti hiljadu i dvije stotine.

krenuli su na put za Meku. Dvadeset konjanika otišli su na određenu udaljenost naprijed da upozore muslimane ako bi neprijatelj pokazao znakove napada.

Mekanlije su uskoro imali izvještaj o ovom karavanu. Po tradiciji je obilazak Kabe stara praksa. Ona nije mogla biti uskraćena muslimanima. Oni su jasno najavili da je svrha njihovog marša da obave *tavaf* (obilazak) Kabe, ništa drugo. Poslanik je zabranio svaku vrstu prepirke i svađe. Uprkos ovome, Mekanlije su se počeli pripremati kao za oružani sukob. Na sve strane su postavili odbranu, pozvali okolna plemena u pomoć i izgleda kao da su bili odlučni da se bore. Kad je Poslanik stigao blizu Meke, obaviješten je da su Kurejšije spremne za bitku. Bili su odjeveni u tigrovu kožu, uz njih su bile njihove žene i djeca, i svečano su se zakleli da neće dati muslimanima da prođu. Tigrova koža je bila znak divlje odlučnosti za bitku. Muslimanima se ispriječila kolona Mekanlija koja je marširala na čelu svoje vojske. Od ove tačke muslimani su mogli krenuti naprijed samo silom. Poslanik je, međutim, bio odlučan da se ni u kom slučaju ne bori. Zadužio je vodiča da muslimanima pokaže drugi put kroz pustinju. Predvođeni ovim vodičem, Poslanik i njegovi drugovi stigli su do Hudebije, mjesta blizu Meke. Poslanikova deva je stala i odbila da krene dalje.

‘Deva je, izgleda, umorna, o Božiji Poslaniče. Bolje bi bilo da je promijeniš,’ rekao je jedan ashab.

‘Ne, ne,’ rekao je Poslanik. ‘Deva nije umorna. Izgleda da Bog želi da stanemo ovdje i ne idemo dalje. Zato predlažem da se ovdje utaborimo i pitamo Mekanlije hoće li nam dozvoliti da obavimo hodočašće. Ja ću, naprimjer, prihvatiti bilo koje uvjete koje izaberu nametnuti.’ (Halbiyya, tom 2, str. 13)

Mekanska vojska u to vrijeme nije bila u Meki, nego su otišli izvan na određenu udaljenost da se sretnu s muslimanima na glavnom putu za Medinu. Da je Poslanik želio, mogao je odvesti ovih hiljadu pet stotina ljudi u Meku i uzeti grad bez otpora. No, on je

bio odlučan da samo obave *tavaf* Kabe, i to samo ako Mekanlije odobre. On će pružiti otpor i boriti se s Mekanlijama samo ako oni počnu bitku. Zato je napustio glavni put i utaborio se na Hudebiji. Ove vijesti su uskoro stigle do mekanske vojske, koja se onda vratila i zauzela položaj blizu Meke. Onda su Mekanlije poslale povelicu po imenu Budajl da pregovara s Poslanikom. Poslanik je Budajlu objasnio da su on i muslimani samo željeli da obave *tavaf* (obilazak) oko Kabe, ali ako Mekanlije žele da se bore, muslimani su spremni. Onda je Urva, zet Abu-Sufijana, mekanskog komandira, došao Poslaniku. On se ponašao krajnje neuljudno, nazvao je muslimane skitnicama i izrodom društva i rekao da im Mekanlije neće dozvoliti da uđu u Meku ni po koju cijenu. Sve je više Mekanlija dolazilo da razgovaraju, i zadnja stvar koju su rekli je da ove godine neće dozvoliti muslimanima da obave *tavaf* oko Kabe, jer bi oni time bili poniženi. Naredne godine možda će dozvoliti.

Neka plemena koja su bila u savezništvu sa Mekanlijama nagovarali su mekanske vođe da dozvole muslimanima *tavaf*. Na koncu, to je bilo jedino pravo koje su željeli. Zašto da budu zaustavljeni još i od ovoga? No, Mekanlije su ostali nepopustljivi. Na to su plemenske vođe oko Meke rekli da Mekanlije ne žele mir i prijetili su da će se razdvojiti od njih. Mekanlije su iz straha željeli postići sporazum s muslimanima. Čim je Poslanik saznao za ovo, Mekanlijama je poslao Osmana (koji je kasnije bio treći halifa islama). Osman je imao mnogo rodbine u Meki. Oni su izašli i opkolili ga i ponudili da će mu dozvoliti *tavaf*, ali su proglasili da to neće dozvoliti Poslaniku do naredne godine. 'Ali,' rekao je Osman, 'ja neću obaviti *tavaf* bez mog Učitelja.' Osmanov razgovor s povelicama Meke se produžio. Raširile su se smutljive glasine da je ubijen. To je stiglo do ušiju Poslanika. Na ovo je Poslanik sazvao ashabe i rekao: 'Život izaslanika smatra se nepovredivim među svim nacijama. Čuo sam da su Mekanlije ubili Osmana. Ako je ovo istina, mi moramo silom ući u Meku,

kakve god da budu posljedice.' Poslanikova ranija namjera da uđe mirno u Meku morala je biti promijenjena pod izmijenjenim okolnostima. Poslanik je nastavio: 'Neka istupe i daju zavjet bai'ata na mojoj ruci oni koji svečano obećaju da neće, ako budu trebali ići dalje, okrenuti leđa osim kao pobjednici.' Jedva da je Poslanik završio govor kad je svih petnaest stotina ashaba ustalo i skočilo jedan preko drugog da drže Poslanikovu ruku i dadnu zavjet bai'ata. Ovaj bai'at je imao posebnu važnost u historiji ranog islama. On je nazvan 'bai'at pod drvetom'. Kad je primao zavjet bai'ata, Poslanik je sjedio pod drvetom. Svaki od onih koji su dali zavjet ostali su ponosni na to do kraja života. Od petnaest stotina prisutnih u ovoj prilici ni jedan nije ostao po strani. Svi su obećali da se neće vratiti ako muslimanski izaslanik bude ubijen; da će ili prije akšama uzeti Meku ili će svi umrijeti boreći se. Davanje bai'ata nije se ni završilo kad se Osman vratio. Izvijestio je da se Mekanlije nisu složili da dozvole muslimanima obilazak do naredne godine. Odredili su svoje delegate da potpišu ugovor s muslimanima. Uskoro poslije toga je Suhail, poglavica Meke, došao Poslaniku. Sporazum je postignut i potpisan.

UGOVOR NA HUDEBIJI

Glasi ovako:

U ime Allaha. Ovo su uvjeti mira između Muhammeda, sina Abdullaha, i Suhaila Ibn-Amra, izaslanika Meke. Neće biti borbe deset godina. Svako ko želi da se pridruži Muhammedu i uđe u bilo koji sporazum s njim slobodan je da to uradi. Svako ko želi da se pridruži Kurejšijama i uđe u bilo koji sporazum s njima slobodan je da to uradi. Ako mladić, ili onaj čiji je otac živ, ode Muhammedu bez odobrenja svog oca ili staratelja, bit će vraćen svom ocu ili staratelju. No, ako bilo ko ode Kurejšijama, on neće biti vraćen. Ove godine će se Muhammed vratiti a da ne uđe u Meku. Ali naredne godine on i njegovi sljedbenici

mogu ući u Meku, boraviti tri dana i obaviti *tavaf*. U toku ova tri dana Kurejšije će se povući na okolna brda. Kad Muhammed i njegovi sljedbenici uđu u Meku, neće imati oružja, osim mača u koricama, koji putnici u Arabiji uvijek imaju uza se. (Buhari)

Dvije interesantne stvari dogodile su se u toku potpisivanja ovog mira. Nakon što su uvjeti bili dogovoreni, Poslanik je započeo diktirati ugovor i rekao: 'U ime Allaha, Milostivog, Darovaoca bez traženja, Samilosnog.'

Suhail je prigovorio i rekao: 'Mi znamo Allaha i vjerujemo u Njega, ali šta je ovo 'Milostivi, Darovalac bez traženja, Samilosni?' Ovaj ugovor je između dviju grupa. Zato religijska vjerovanja obju grupa trebaju biti poštovana.'

Poslanik se odmah složio i rekao pisaru: 'Samo napiši 'U ime Allaha.' Poslanik je onda nastavio diktirati uvjete ugovora. Početna rečenica je bila: 'Ovo su uvjeti mira između ljudi Meke i Muhammeda, Božijeg poslanika.' Suhail je ponovo prigovorio i rekao: 'Da smo te mi prihvatili kao Božijeg Poslanika, zašto bismo se borili s tobom?' Poslanik je prihvatio i ovaj prigovor. Umjesto Muhammed, Božiji poslanik, predložio je da piše Muhammed, sin Abdullaha. Pošto se Poslanik slagao sa svim što su Mekanlije predložili, ashabi su bili uzrujani zbog poniženja. Krv im je počela ključati i Omer, najuzbuđeniji od svih, otišao je Poslaniku i pitao: 'O Božiji Poslaniče, zar mi nismo upravu? Zar nam Bog nije rekao da ćemo obaviti *tavaf* Kabe?'

'Jeste', rekao je Poslanik.

'Zašto onda ovaj ugovor i zašto ovi ponižavajući uvjeti?'

'Istina', rekao je Poslanik, 'Bog je predskazao da ćemo obaviti obilazak u miru, ali On nije rekao kad. Ja sam prosudio da će to biti ove godine. Ali, ja mogu pogriješiti. Mora li to biti ove godine?'

Omer je zašutio.

Onda su drugi ashabi iznijeli svoje prigovore. Neki od njih su pitali zašto su se složili da vrate ocu ili staratelju mladića koji se pridruži muslimanima, bez istog uvjeta za muslimana koji se pridruži Mekanlijama ili ode k njima. Poslanik je objasnio da u tome nije bilo štete. 'Svako ko postaje musliman,' rekao je, 'čini to zato što misli da je islam istinska vjera. On ne postaje musliman samo riječima ili slijedom običaja. Takva osoba će širiti islam gdje god ide. No, osoba koja se odmetne od islamana više nije od koristi. Bolje je da ode negdje drugo.' Ovaj odgovor Poslanika zadovoljio je one koji su sumnjali u mudrost Poslanikovog postupanja. Ovo je odgovor za sve one muslimane koji misle da je u islamu kazna za odmetanje smrt. Da je u islamu propisana smrtna kazna za odmetanje, onda bi Poslanik insistirao da se svaka takva osoba vrati da bi bila kažnjena za svoj grijeh.

Kad je ugovor zapisan i stavljen potpisi strana, uskoro se ukazala prilika koja je podvrgnula ispitu dobru vjeru strana. Sin Suhaila, mekansko opunomoćenika, pojavio se pred Poslanikom, vezan, ranjen i izmoren. Pao je na Poslanikove stope i rekao: 'O, Božiji Poslaniče, ja sam musliman u srcu, i zbog svoje vjere sam morao podnijeti ove teškoće od svog oca. Moj otac je bio ovdje s tobom. Ja sam pobjegao i uspio doći tebi.' Poslanik nije govorio kad se Suhail umiješao i rekao da je potpisan ugovor i da on mora ići s njim. Abu-Džendal je bilo mladićevo ime, stajao je pred muslimanima, brat braće, očajan zbog loših postupaka svog oca. Poslati ga natrag bila je obaveza koju nisu mogli podnijeti. Izvukli su svoje sablje i izgledali odlučni da umru ili da spase svog brata. Abu-Džandal je lično zaklinjao Poslanika da mu dozvoli da ostane. Hoće li ga poslati natrag tiranima iz čijih je kandži uspio pobjeći? No, Poslanik je bio odlučan. Rekao je Abu-Džandalu: 'Poslanici ne krše svoje ugovore. Mi smo sada potpisali ovaj ugovor. Na tebi je da podnosiš sa strpljenjem i da se uzdaš u Boga. On će sigurno osigurati tvoju slobodu i slobodu

drugih mladih osoba kao ti.' Nakon što je potpisan mir, Poslanik se vratio u Medinu. Uskoro poslije toga je drugi mladić iz Meke, koji je primio islam, Abu-Basir stigao u Medinu. No, prema uvjetima ugovora, njega je Poslanik također poslao natrag. Na putu kući on i njegovi čuvari morali su se boriti i u toku bitke je ubio jednog čuvara i tako uspio pobjeći. Mekanlije su ponovo otišli Poslaniku i prigovarali. 'Ali,' rekao je Poslanik, 'mi smo vama predali vašeg čovjeka. On je sada pobjegao iz vaših ruku. Nije više naša dužnost da ga tražimo i ponovo vam ga predamo. Nekoliko dana kasnije jedna žena je pobjegla u Medinu. Neki od njene rodbine došli su za njom i zahtijevali njen povratak. Poslanik je objasnio da je ugovor nalagao izručivanje muškaraca, a ne žena; tako je odbio vratiti ovu ženu.

POS LANIKOVA PISMA RAZNIM KRALJEVIMA

Poslije vraćanja svakidašnjem životu u Medini, po povratku sa Hudebije, Poslanik je napravio drugi plan za širenje svoje Poruke. Kad je ovo spomenuo ashabima, neki od njih, koji su poznavali običaje i red na dvorovima kraljeva, rekli su Poslaniku da kraljevi ne primaju pisma koja nemaju pečat pošiljaoca. Prema tome, Poslanik je dao da se napravi pečat na kojem su bile ugravirane riječi: *Muhammed, Rasulullah* (Muhammed, Allahov poslanik). Iz poštovanja je riječ *Allah* bila stavljena na vrh, ispod toga *Rasul* i na kraju *Muhammed*.

U mjesecu muharemu 628. izaslanici su otišli u nekoliko glavnih gradova, svaki sa pismom Poslanika, pozivajući vladare da prime islam. Izaslanici su otišli Heracliusu, rimskom imperatoru, zatim kraljevima Irana, Egipta (kralj Egipta je tada bio podanik Kaisera) i Abesinije. Također su otišli i drugim kraljevima i vladarima. Pismo upućeno Kaiseru odnio je Dihya Kalbi, koji je bio uveden da se prvo najavi guverneru Busre. Kad je Dihya vidio guvernera, glavni Kaiser je bio u Siriji na obilasku imperije. Guverner je

Dihyu odmah proveo Kaiseru. Kad je Dihya ušao na dvor, rečeno mu je kad ga Kaiser primi na razgovor, da mora pasti na tlo (na sedždu) pred njim – da tako postupaju svi koji mu dođu. Dihya je to odbio, govoreći da muslimani ne padaju licem na tlo (na sedždu) ni pred kojim ljudskim bićem. Tako je Dihya sjeo ispred Kiasera bez njihovih propisanih naklona. Kaiseru je prevodilac pročitao pismo i on je pitao da li u gradu boravi neki arapski karavan. Rekao je da želi ispitati Arape o ovom arapskom Poslaniku koji mu je poslao pozivnicu da primi islam. Dogodilo se tako da je Abu-Sufijan bio u gradu s trgovačkim karavanom. Dvorski službenici su ga odveli Kaiseru. Abu-Sufijanu je naređeno da stane ispred drugih Arapa, kojima je rečeno da ga isprave ako kaže laž ili dadne pogrešnu izjavu. Onda je Heraclius počeo ispitivati Abu-Sufijana. Razgovor je ovako zabilježen u historiji:

H: Znaš li ti ovog čovjeka koji tvrdi da je Poslanik i koji je mi je poslao pismo? Možeš li ti reći kakva je njegova porodica?

A-S: On je iz plemenite porodice i jedan je od mojih rođaka.

H: Da li je u Arabiji bio neko ko je tako tvrdio?

A-S: Ne.

H: Je li ga tvoj narod ikada optužio za laž prije nego je najavio svoju tvrdnju?

A-S: Ne.

H: Je li među njegovim precima bio neki kralj ili vladar?

A-S: Ne.

H: Kako ti prosuđuješ njegovu opću sposobnost i mogućnost za prosuđivanje?

A-S: Mi nismo nikada uvidjeli nikakvu pogrešku u njegovoj sposobnosti i mogućnosti za prosuđivanje.

H: Kakvi su njegovi sljedbenici? Jesu li oni veliki i moćni ljudi ili su siromašni i ponizni?

A-S: Većinom siromašni, ponizni i mladi.

H: Je li se njihov broj povećava ili smanjuje?

A-S: Povećava.

H: Da li se njegovi sljedbenici ikada vraćaju svojim starim vjerovanjima?

A-S: Ne.

H: Je li on ikada prekršio zavjet?

A-S: Dosada nije. No, mi smo nedavno ušli u novi ugovor s njim. Vidjet ćemo šta će uraditi s tim.

H: Jeste li s njima već imali neku borbu?

A-S: Da.

H: Kakav je bio rezultat?

A-S: Kao vedro na kotaču, pobjeda i poraz su se smjenjivali između njega i nas. U Bici na Bedru, naprimjer, kojoj nisam prisustvovao, on je nas nadvaladao. U Bici na Uhudu, u kojoj sam ja komandovao našom stranom, mi smo uzeli za zadatak da se posvetimo njemu. Rastrgali smo im stomake, uši i noseve.

H: Ali čemu on poučava?

A-S: Da trebamo obožavati Jednog Boga i ne postavljati ravne Njemu. On propovijeda protiv idola koje su naši preci obožavali. Umjesto toga on želi da obožavamo Jednog Boga, govorimo samo istinu i da uvijek odustajemo od loših i pokvarenih postupaka. On nas savjetuje da budemo dobri jedan prema drugom i da se držimo svojih ugovora i da ispunjavamo svoje dužnosti.

Ovaj interesantan razgovor se završio i onda je Kaiser rekao:

Ja sam te prvo pitao o njegovoj porodici i ti si rekao da on pripada plemenitoj porodici. Uistinu, poslanici uvijek dolaze iz plemenitih porodica. Onda sam te pitao je li bilo ko prije njega slično tvrdio i ti si rekao: 'Ne.' Ja sam te ovo pitao zato što sam mislio, ako je u nedavnoj prošlosti neko iznio sličnu tvrdnju, da se može reći da ovaj Poslanik oponaša tu tvrdnju. Onda sam te pitao je li ikada bio optužen za laž prije nego što je najavio svoju tvrdnju i ti si rekao: 'Ne.' Iz ovoga zaključujem da osoba koja ne laže o ljudima neće lagati o Bogu. Zatim sam te pitao je li među njegovim precima bio neki kralj ili vladar i ti si rekao: 'Ne.' Iz ovoga razumijem da njegova tvrdnja ne može biti lukavi plan za obnovu kraljevstva. Onda sam te pitao da li su oni koji se pridružuju njegovim vjernicima većinom veliki, uspješni i moćni pojedinci ili siromašni i slabi. I ti si odgovorio da su oni općenito siromašni i slabi, nisu ponosni i veliki, a takvi su rani sljedbenici poslanika. Onda sam te pitao da li njihov broj raste ili se smanjuje i ti si rekao da raste. Tada sam se sjetio da broj sljedbenika raste dok poslanik ne ostvari svoj cilj. Onda sam te pitao da li ga njegovi sljedbenici ostavljaju iz omraženosti ili razočarenja i ti si rekao: 'Ne.' Na ovo sam se sjetio da su sljedbenici poslanika obično čvrsti. Možda otpadnu iz drugih razloga, ali ne iz omraženosti prema vjeri. Onda sam te pitao je li između tebe i njega bilo borbe, a ako jeste,

kakav je bio rezultat. I ti si rekao da ste ti i njegovi sljedbenici kao vrč na kotaču, a stanje poslanika biva takvo. Na početku njihovi sljedbenici podnose promjenjivu sreću i nailaze na nesreće, ali na kraju pobjede. Onda sam te pitao čemu on poučava i ti si rekao da poučava obožavanju Jednog Boga, da govorimo istinu, poučava vrlinama i važnosti čuvanja ugovora i ispunjavanju dužnosti. Također sam te pitao da li je ikada nepošteno postupao i ti si rekao: 'Ne.' Ovo je put čestitih ljudi. Ja, zato, smatram da je njegova tvrdnja o poslanstvu istinita. Ja sam skoro očekivao njegov dolazak u ovo vrijeme, ali nisam znao da će on biti Arap. Ako je istina ono što si mi rekao, onda ja mislim da će se njegov utjecaj i prevlast sigurno raširiti ovim zemljama. (Buhari)

Ovaj govor je uzbudio dvorjane koji su počeli optuživati kralja za hvaljenje Učitelja druge zajednice. Bili su podignuti protesti. Dvorski službenici su onda odaslali Abu-Sufijana i njegove prijatelje. Tekst pisma koje je Poslanik poslao Kaiseru može se naći u historijskim zabilješkama. Ono glasi ovako:

Od Muhammeda, Božijeg roba i Njegovog Vjerovjesnika. Poglavici Rima, Heracliusu. Ko god slijedi Božiju uputu, neka mu je mir. Poslije ovoga, o Kralju, ja te pozivam u islam. Postani musliman. Bog će te zaštititi od svih nevolja i nagradit će te dvostruko. No, ako negiraš i odbiješ prihvatiti ovu Poruku, onda će grijeh ne samo tvog negiranja nego i negiranje tvog naroda biti na tvojoj glavi. "Reci: 'O ljudi

Knjige, dođite riječi jednakoj između nas i vas da nećete obožavati nikog osim Allaha, i da Mu nećete pripisivati partnera, i da neki od vas neće uzimati druge gospodare mimo Allaha.' No, ako se oni okrenu, onda reci: 'Svjedočite da smo se mi pokorili Bogu.'" (Zurkani)

Pozivnica u islam bila je pozivnica da vjeruju da je Bog Jedan i da je Muhammed Njegov poslanik. Kad pismo kaže da će Heraclius, ako postane musliman, biti dvostruko nagrađen, ono poziva na činjenicu da islam poučava vjerovanje i u Isaa i u Muhammeda. Kažu, kad je ovo pismo bilo predstavljeno Imperatoru, neki dvorjani su predlagali da ga treba pocijepati i baciti. Rekli su da je pismo uvreda Imperatoru. Ono nije opisivalo Imperatora kao imperatora, nego samo kao sahiba Ar-Rumija, to jest kralja Rima. Imperator je, međutim, rekao da nije mudro pocijepati pismo, a da se ne pročita. Također je rekao da 'Poglavica Rima' nije bilo pogrešno. Na koncu, Gospodar svega je Bog. Imperator je bio samo poglavica.

Kad je Poslaniku rečeno kako je Heraclius primio njegovo pismo, izgledao je zadovoljan i to mu se dopalo, te je rekao da će, zbog načina postupanja s ovim pismom, njegova imperija biti spašena. Potomci Imperatora nastaviti će dugo vladati nad imperijom. To se zapravo i dogodilo. U ratovima koji su se dogodili kasnije veliki dio Rimske imperije, u skladu sa drugim predskazanjem Poslanika islama, otišao je iz posjeda Rima; ipak, šest stotina godina poslije ovoga je dinastija Heracliusa ostala učvršćena u Konstantinopolu. Poslanikovo pismo je dugo vremena ostalo sačuvano u državnoj arhivi. Ambasador muslimanskog kralja Mensur Kladun posjetio je rimski dvor i pokazano mu je pismo pohranjeno u kutiji. Onda je rimski imperator, pokazujući pismo, rekao da ga je primio njegov predak od njihovog Poslanika i da je do danas kod njih sačuvano.

PISMO KRALJU IRANA

Pismo kralju Irana poslano je preko Abdullaha bin Huzaife. Sadržaj ovog pisma glasi:

U ime Allaha, Milostivog, Darovaoca bez traženja, Samilosnog. Ovo pismo je od Muhammeda, Božijeg Vjerovjesnika, Chosreosu, poglavici Irana. Ko god slijedi Božiju uputu i vjeruje u Allaha, i svjedoči da je Allah Jedan i da nema partnera, i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, neka mu je mir. O Kralju, po Božijoj naredbi, ja te pozivam u islam. Jer sam poslan od Boga kao Njegov poslanik cijelom čovječanstvu, da upozorim sve žive ljude i uputim svoju Poruku svim nevjernicima. Primi islam i zaštiti se od svih nesreća. Ako odbiješ ovaj poziv, onda će grijeh odbijanja cijelog tvog naroda biti na tvojoj glavi. (Zurkani i Khamis)

Abdullah bin Huzaifa kaže da se, kad je stigao do dvora Chosreosa, prijavio za prijem kod kralja. Predao je pismo Imperatoru i on je naredio prevodiocu da ga pročita i objasni sadržaj pisma. Slušajući sadržaj pisma, Chosreos se razbjesnio. Uzeo je pismo i pocijepao ga u komadiće. Abdullah bin Huzaifa je izvijestio Poslanika o ovom događaju. Čuvši izvještaj, Poslanik je rekao: Ono što je Chosreos uradio s našim pismom Bog će isto uraditi s Njegovim kraljevstvom (to jest, pocijepati ga u komadiće).

Napad bijesa koji je Chosreos pokazao ovom prilikom bio je zbog spletkarenja koje su protiv islama širili Jevreji, koji su se sa rimske teritorije iselili u Iran. Ove jevrejske izbjeglice imale su vodeću

ulogu u proturimskim spletkama podržanim u Iranu i zato su postali ljubimci iranskog dvora. Chosreos je bio pun srdžbe protiv Poslanika. Njemu se činilo da su izvještaji o Poslaniku koje su Jevreji donijeli u Iran potvrđeni ovim pismom. Mislio je da je Poslanik bio agresivni avanturist sa zlim namjerama prema Iranu. Uskoro poslije toga Chosreos je pisao guverneru Jemena da jedan Kurejšija u Arabiji tvrdi da je poslanik. Njegove tvrdnje su postajale preuveličane. Od guvernera je traženo da pošalje dvojicu ljudi sa zaduženjem da uhapsu ovog Kurejšiju i dovedu ga na dvor Irana. Bazhan, guverner Jemena pod Chosreosom, poslao je Poslaniku vojnog poglavicu s još jednim konjanikom. Također im je dao pismo upućeno Poslaniku, u kojem je rekao da po primitku pisma Poslanik treba odmah s ovom dvojicom vjesnika doći na dvor u Iranu. Ova dvojica su prvo planirali da idu u Meku. Tada im je negdje blizu Ta'ifa rečeno da Poslanik živi u Medini. Tako su otišli u Medinu. Kad su stigli, vojni poglavica je rekao Poslaniku da je Bazhanu, guverneru Jemena, naređeno od Chosreosa da uredi za Poslanikovo hapšenje i da ga odvedu u Iran. Ako Poslanik odbije poslušati ovu naredbu, on će uništiti i njega i njegov narod, a njihovu zemlju opustošiti. Zato je neophodno da ide s njima. Nakon što je ovo čuo, Poslanik je predložio da oni dođu sutra. Tokom noći Poslanik je molio Allaha, Koji ga je obavijestio da je Chosreosa ova drskost koštala života. 'Mi smo nahuškali njegovog vlastitog sina protiv njega, i njegov sin će ubiti svog oca u ponedjeljak, 10. džumadel-ula ove godine.' Prema nekim izvještajima, Poslanik je rekao: 'Sin je ubio oca sinoć.' Moguće je da je baš te noći bio 10. džumadel-ula. Ujutro je Poslanik pozvao ovu dvojicu jemenskih delegata i rekao im da mu je objavljeno ono što se dogodilo preko noći. Poslanik je onda pripremio pismo za Buzhana koje kaže da je Chosreos trebao biti ubijen tog i tog dana i tog i tog mjeseca. Kad je guverner Jemena primio pismo, rekao je: 'Ako je ovaj čovjek istinski poslanik, bit će kako on kaže. Ako nije istinski, onda neka

je Bog na pomoći njemu i njegovoj zemlji.' Uskoro poslije toga je lađa iz Irana pristala u luci Jemena. Ona je guverneru Jemena donijela pismo od kralja Irana. Na pismu je bio novi pečat, iz čega je guverner zaključio da je predskazanje arapskog Poslanika istinito. Novi pečat je značio novog kralja. Ono je glasilo:

Od Chosreosa Siroesa Bazhanu, guverneru Jemena. Ja sam ubio svog oca jer je njegova vladavina postala iskvarena i nepravедna. On je ubio plemenite i okrutno postupao prema svojim podanicima. Čim primiš ovo pismo, skupi sve službenike i traži da potvrde svoju odanost meni. Što se tiče naredbe moga oca o hapšenju arapskog Poslanika, možete ove naredbe smatrati poništenim. (Tabari, tom 3, str. 1572-1574 i Hišam, str. 46)

Bazhan je bio tako impresioniran ovim događajima da su on i njegovi prijatelji odmah primili islam i u skladu s tim obavijestili Poslanika.

PISMO KRALJU NEGUSU

Pismo Negusu, kralju Abesinije, odnio je Amr bin Umajja Zamri. Ono ovako glasi:

U ime Allaha, Milostivog, Darovaoca bez traženja, Samilosnog. Muhammed, Božiji poslanik, piše Negusu, kralju Abesinije. O kralju, neka je Božiji mir na tebi. Ja pred tobom hvalim Jednog i Jedinog Boga. Niko drugi nije vrijedan obožavanja. On je Kralj kraljeva, izvor svih savršenstava, slobodan od svih mahana,

On omogućava mir svim Svojim robovima i štiti Svoja stvorenja. Svjedočim da je Isa, sin Merjemin, bio Božiji poslanik, koji je došao u ispunjenju Božijeg obećanja datog Merjemi. Merjema je svoj život posvetila Bogu. Ja te pozivam da se udружиš sa mnom i da se vežeš uz Jednog i Jedinog Boga i u poslušnost Njemu. Ja te također pozivam da slijediš mene i vjeruješ u Boga, Koji me je poslao. Ja sam Vjerovjesnik. Ja te pozivam i tvoje vojske da se pridružite Vjeri Svemogućeg Boga. Ja sam ovim ispunio svoju dužnost. Dostavio sam ti Božiju Poruku, i objasnio sam ti stvarnost ove Poruke. To sam uradio u svojoj iskrenosti i vjerujem da ćeš cijeniti moju iskrenost. Onaj ko sluša Božiju uputu postaje nasljednik Božijih blagoslova. (Zurkani)

Kad je ovo pismo stiglo do Negusa, on je bio veoma obziran i pokazao je osobito poštovanje prema tome. Držao ga je podignuto do visine očiju, spustio se sa prijestolja i naručio kutiju od slonove kosti za njega. Onda ga je odložio u tu kutiju i rekao: 'Dok je ovo pismo sigurno, moje kraljevstvo je sigurno.' Ono što je rekao, pokazalo se istinitim. Hiljadu godina su muslimanske vojske izlazile u svom naletu osvajanja. Otišle su u svim pravcima kao morski valovi, i prošle pored Abesinije sa svih strana, ali nisu dotakle ovo malo kraljevstvo Negusa; i to zbog dva dobročinstva Negusa: zaštite koju je pružio izbjeglicama ranog islama i poštovanja koje je pokazao prema Poslanikovom pismu. Rimska imperija je bila pocijepana. Chosreos je izgubio svoje oblasti. Kraljevstva Kine i Indije nestala su, ali je ovo malo kraljevstvo Negusa ostalo očuvano, zato što je njen vladar primio i zaštitio prve muslimanske izbjeglice i pokazao obzir i

poštovanje prema Poslanikovom pismu.

Muslimani su na ovaj način uzvratili Negusovoj velikodušnosti. Uporedite s ovim postupke koje je kršćanski narod u ovo doba civilizacije učinio ovom kršćanskom kraljevstvu Negusa. Oni su iz zraka bombardovali otvorene gradove Abesinije i uništili ih. Kraljevska porodica je morala naći sklonište negdje drugo i nekoliko godina ostati daleko od svoje zemlje. Isti narod je tretiran na dva različita načina od dva različita naroda. Muslimani su Abesiniju smatrali svetom i nepovredivom zbog velikodušnosti jednog od njenih vladara. Kršćanski narod ju je napao i orobio u ime civilizacije. To pokazuje kako su spasonosni i u svojoj djelotvornosti trajni Poslanikovo učenje i primjer. Muslimanska zahvalnost kršćanskom dobročinstvu učinila ga je svetim za muslimane. Kršćanska pohlepa napala je isto to kraljevstvo, ne mareći što je bilo kršćansko.

PISMO KRALJU EGIPTA

Pismo Mukaukisu odnio je Hatib Ibn-Abi Balta'a. Tekst ovog pisma je bio potpuno isti kao tekst pisma rimskom Imperatoru. Pismo rimskom Imperatoru kaže da će grijeh poricanja rimskog naroda biti na njegovoj glavi. Pismo Mukaukisu kaže da će grijeh Kopta biti na glavi vladara. Ono glasi ovako:

U ime Allaha, Milostivog, Darovaoca bez traženja, Samilosnog. Ovo pismo je od Muhammeda, Allahovog Vjerovjesnika, Mukaukisu, poglavici Kopta. Neka je mir onome ko slijedi uputu. Ja te pozivam da primiš Poruku islama. Vjeruj, i bit ćeš spašen i tvoja nagrada bit će dvostruka. Ako odbiješ, grijeh odbijanja Kopta će također biti na tvojoj glavi. Reci: 'O narode Knjige, dođite riječi

jednakoj između nas i vas da ne obožavamo nikoga osim Allaha, i da Mu ne pridružujemo nikakvog druga, i da neki od nas neće uzimati druge gospodare mimo Allaha. No, ako se oni okrenu, onda reci: 'Budite svjedoci da smo se mi pokorili Bogu.' (Halbiyya, tom 3, str. 275)

Kad je Hatib stigao u Egipat, nije našao Mukaukisa u glavnom gradu. Otišao je za njim u Aleksandriju, gdje je imao dvor blizu mora. Hatib je otišao čamcem jer je dvor bio strogo čuvan. Zato je Hatib pokazao pismo s udaljenosti i počeo glasno govoriti. Mukaukis je naredio da mu dovedu Hatiba. Pročitao je pismo i rekao: 'Ako je ovaj čovjek istinski poslanik, zašto ne moli za uništenje svojih neprijatelja?' Hatib je odgovorio: 'Ti vjeruješ u Isaa. S njim je njegov narod loše postupao, pa on ipak nije molio za njihovo uništenje.' Kralj je odao poštovanje Hatibu i rekao da je mudar izaslanik mudrog čovjeka. Dobro je odgovorio na pitanja koja su mu postavljena. Na ovo je Hatib ponovo progovorio: 'Prije tebe je', rekao je, 'bio kralj koji je bio ponosan, ohol i okrutan. On je bio faraon koji je proganjao Musaa. Na kraju se na njega spustila Božija kazna. Zato ne budi ohol. Vjeruj u ovog Božijeg Poslanika. Tako mi Boga, Musa nije predskazao jasno kako je predskazao Isa o Muhammedu. Mi te pozivamo Muhammedu poslaniku, baš kao što vi kršćani pozivate Jevreje Isusu. Svaki poslanik ima svoje sljedbenike. Sljedbenici su se dužni pokoravati svom poslaniku. Sada kad se pojavio poslanik u tvoje vrijeme, tvoja je dužnost da vjeruješ u njega i da ga slijediš. I zapamti, naša religija ne zabranjuje da vjeruješ u Isusa. Mi čak naređujemo drugima da vjeruju u Isusa.'

Čuvši ovo, Mukaukis je rekao: 'Ja sam čuo o učenju ovog Poslanika i smatram da on ne poučava ničem lošem, niti zabranjuje bilo šta dobro. Također sam saznao da on nije ni čarobnjak, ni prorok. Čuo sam neka od njegovih predskazanja

koja su se obistinila.' Odredio je da mu donesu kutiju od slonove kosti i stavio Poslanikovo pismo u nju, zapečatio je i predao djevojci sluzi da ga odloži na sigurno mjesto. Također je napisao pismo u odgovoru Poslaniku. Tekst ovog pisma je zabilježen u historiji. Ono glasi ovako:

U ime Allaha, Milostivog, Darovaoca bez traženja, Samilosnog. Od Mukaukisa, kralja Kopta, Muhammedu, sinu Abdullaha, neka ti je mir. Poslije ovoga kažem da sam pročitao tvoje pismo i razmislio sam o njegovom sadržaju i vjerovanjima kojima me pozivaš. Upoznat sam da su hibru poslanici predskazali dolazak Poslanika u naše vrijeme. No, ja sam mislio da će se on pojaviti u Siriji. Primio sam tvog izaslanika i dao mu poklon od hiljadu dinara i pet khil'ata (ukrasne odjeće) i poslao sam dvije djevojke Egipćanke kao poklon tebi. Kod mog naroda, Kopta, ove djevojke uživaju veliko poštovanje. Jedna od njih je Marija, a druga Sirin. Također sam ti poslao dvadeset odijela napravljenih od egipatskog lana visokog kvaliteta. Uz to sam ti poslao mazgu za jahanje. Na kraju ja ponovo molim da imaš mir od Boga. (Zurkani i Tabari)

Iz ovog pisma je jasno da Mukaukis, iako je s poštovanjem postupio s pismom, on nije primio islam.

PISMO POGLAVICI BAHRAINA

Poslanik je također poslao pismo Munziru Taimi, poglavici Bahraina. Pismo je odnio Ala Ibn-Hazrami. Tekst ovog pisma je

izgubljen. Kad je ono stiglo do ovog poglavice, on je vjerovao i odgovorio Poslaniku da su on i mnogi njegovi prijatelji i sljedbenici odlučili da prime islam. Neki, međutim, nisu prihvatili islam. On je također rekao da pod njegovom vlašću žive neki Jevreji i Magijanci. Šta treba s njima uraditi?

Poslanik je ovako napisao ponovo ovom poglavici:

Drago mi je da si primio islam. Tvoja dužnost je da budeš poslušan delegatima i vjesnicima koje ti ja pošaljem. Ko god je poslušan njima, poslušan je meni. Vjesnik koji je moje pismo donio tebi hvalio te meni, i uvjerio me u iskrenost tvog vjerovanja. Ja sam molio Boga za tvoj narod. Zato nastoj da ih poučavaš putevima i praksi islama. Zaštiti njihov imetak. Ne daj nikome da ima više od četiri žene. Grijesi prošlosti su oprošteni. Ukoliko se budete držali dobrote nećete biti uklonjeni s vlasti nad svojim narodom. Što se tiče Jevreja i Magijanaca, oni samo trebaju platiti taksu. Nemoj im, zato, postavljati nikakve druge zahtjeve. Što se tiče običnog stanovništva, oni koji nemaju dovoljno zemlje da ih izdržava trebaju imati četiri dirheme svaki i nešto odjeće za oblačenje. (Zurkani i Khamis)

Poslanik je također pisao kralju Omana, poglavici Jemama, kralju Ghassana, poglavici Benu-Nahd, plemenu Jemena, poglavici Hamdana, drugom plemenu Jemena, poglavici Bani-Alima i poglavici plemena Hazrami. Većina njih su postali muslimani. Ova pisma pokazuju kako je savršena bila Poslanikova vjera u Boga. Ona također pokazuju da je od samog početka Poslanik vjerovao da je poslan od Boga ne samo jednom narodu ili

teritoriji, nego svim narodima svijeta. Istina je da su ih oni kojima su ova pisma bila upućena primili na različite načine. Neki od njih su odmah primili islam. Drugi su prema pismu postupili s poštovanjem, ali nisu primili islam. Ipak su neki prema njima uljudno postupili. Neki su pak pokazali prezir i ponos. Ali, također je istina – i historija je svjedok činjenici – da je primaoca ovih pisama ili njihov narod zadesila sudbina u skladu s njihovim postupanjem prema ovom pismu.

PAD KAIBARA

Kao što smo ranije rekli, Jevreji i drugi protivnici islama bili su sada zaokupljeni huškanjem plemena protiv muslimana. Oni su sada bili uvjereni da Arabija nije u stanju uništiti rastući utjecaj islama i da arapska plemena nisu u stanju napasti Medinu. Jevreji su zato počeli spletke s kršćanskim plemenima smještenim na južnoj granici Rimske imperije. U isto vrijeme su započeli pisati protiv Poslanika drugim Jevrejima u Iraku. Zlobnom propagandom provedenom kroz dopisivanje nastojali su da potaknu Chosreosa iz Irana protiv islama. Kao rezultat jevrejskih spletkarenja Chosreos se okrenuo protiv islama i čak je poslao naredbe guverneru Jemena da uhapsi Poslanika. Posebnim Božijim posredovanjem i Božijom milošću, Poslanik je ostao spašen, a podli plan Imperatora Irana bio je osujećen. Očito je, da nije bilo Božije pomoći koja je pratila Poslanika za vrijeme njegove službe, krhki pokret ranog islama bio bi ugušen u začetku pod neprijateljstvom i suprotstavljanjem imperatora Rima i Irana. Kad je Chosreos naredio hapšenje Poslanika, dogodilo se da je, prije nego što je ova naredba mogla biti provedena, ovaj imperator svrgnut i ubijen od ruke svog vlastitog sina i novi vladar je poništio njegove naredbe o hapšenju Poslanika. Službenici Jemena bili su impresionirani ovim čudom; zato je provincija Jemena postala dio muslimanske

imperije. Zbog spletki koje su Jevreji nastavili kovati protiv muslimana i njihovog grada Medine bilo je neophodno da budu otjerani dalje od Medine. Ako im se dozvoli da nastave živjeti u blizini, njihove spletke će zasigurno dovesti do još većeg krvoprolića i nasilja. Po povratku sa Hudebije Poslanik je čekao pet mjeseci i onda odlučio da ih protjera iz Khaibara. Khaibar je bio na maloj udaljenosti od Medine i Jevreji su uvidjeli da je odatle vrlo lahko provoditi svoje spletke. S ovom namjerom Poslanik je negdje u augustu 628. A.D. umarširao u Khaibar. Sa sobom je imao hiljadu šest stotina sljedbenika. Khaibar, kao što smo rekli, bio je dobro utvrđen grad. Sa svih strana je bio okružen stijenama na kojima su bila mala utvrđenja. Osvojiti takvo mjesto s tako malom četom nije bio lahak zadatak. Mala mjesta koja su ležala u okolini Khaibara pala su poslije kratke borbe. No, kad su se Jevreji sakupili u centralnu tvrđavu grada, izgledalo je da su svi napadi na nju i sve upotrijebljene forme strategije bili bezuspješni. Jedan dan je Poslanik primio objavu da će Khaibar pasti od Alijeve ruke. Narednog jutra je Poslanik ovo objavio svojim sljedbenicima i rekao: 'Ja ću danas predati zastavu islama njemu, koji je drag Bogu, Njegovom Poslaniku i svim muslimanima. Bog je naredio da će se naša pobjeda nad Khaibarom dogoditi njegovom rukom.' Sutradan je poslao po Alija i predao mu zastavu. Ali je odmah uzeo svoje ljude i napao centralnu utvrd. Uprkos činjenici da su se Jevreji okupili u odrede unutar ove utvrde, Allah je Aliju i njegovoj diviziji podario takvu moć da su je osvojili prije mraka. Bio je potpisan mir. Uvjeti su bili da svi Jevreji, njihove žene i djeca napuste Khaibar i smjeste se negdje daleko. Njihovi posjedi i imovina bit će preneseni u ruke muslimana. Svako ko bude nastojao da sakrije bilo šta od svog posjeda ili zaliha, ili ako nešto pogrešno izjavi, neće biti zaštićen ovim ugovorom i morat će platiti kaznu koja je propisana za kršenje ugovora. Dogodila su se tri čudna događaja u ovoj opsadi Khaibara.

Jedan od njih je Božiji znak, a druga dva pokazuju visoki moralni karakter Poslanika.

Kad se kasnije hudovica Kinana, poglavice Khaibara, udala za Poslanika, on je na njenom licu vidio neke znakove, tragove udarca rukom. 'Šta ti je na licu, Safija?', pitao je Poslanik.

"Ovako je bilo," odgovorila je Safija. "Vidjela sam u snu da je mjesec pao u moje krilo. Sutradan sam ispričala san svome mužu. On je rekao: 'Ovo je čudan san. Tvoj otac je velik i učen čovjek, hajde da njemu kažemo o tome.' Kad sam svom ocu spomenula ovaj san, on me je snažno udario po licu i rekao: 'Ti se želiš udati za kralja Arabije.'" (Hišam). Mjesec je bio nacionalni znak Arabije. Mjesec u krilu označava neku intimnu vezu sa kraljem Arabije. Rastavljen mjesec ili mjesec koji pada značio je razdor u arapskoj vladavini ili njeno uništenje.

San Safije je znak istinitosti Časnog Poslanika. To je također znak činjenice da Bog objavljuje nevidljivo Svojim robovima kroz snove. Vjernici imaju više od ove milosti nego nevjernici. Safija je bila Jevrejka kad je sanjala ovaj san. Dogodilo se da je njen muž ubijen u opsadi Khaibara. Ova opsada je bila kazna Jevrejima za kršenje ugovora. Safija je bila zatvorena i, u raspodjeli zatvorenika, bila data jednom ashabu. Onda su ustanovili da je bila hudovica poglavice. Zato su osjećali da bi prema njenom položaju bilo prikladnije ako bi živjela kod Poslanika. Poslanik je, međutim, odlučio da je oženi i ona se složila. Na ovaj način je njen san bio ispunjen.

Tu su bila još dva događaja. Jedan govori o pastiru koji je čuvao ovce jevrejskog poglavice. Ovaj pastir je postao musliman. Poslije prelaska na islam rekao je Poslaniku: 'Ja ne mogu ići natrag svom narodu, o Božiji Poslaniče. Šta da uradim sa ovcima i kozama mog starog gazde?'

'Upravi lica životinja prema Khaibaru i potjeraj ih. Bog će ih voditi natrag njihovom gazdi,' rekao je Poslanik. Pastir je uradio kako mu je rečeno i stado je stiglo do jevrejske utvrde. Straža na

utvrđenju ih je prihvatila. (Hišam, tom 2, str. 1919). Ovaj događaj pokazuje s kolikom je Poslanik ozbiljnošću gledao na pitanje prava pojedinaca i kako je po njegovom mišljenju bilo važno za povjerenika da ispuni svoje povjerenje. U ratu pobjednici s pravom prisvajaju posjede i imovinu gubitnika. Naše doba je doba civilizacije i kulture, no, da li se dešava nešto slično ovome? Je li se ikada dogodilo da neprijatelj koji se povlači ostavlja iza sebe zalihe koje pobjednik šalje natrag njihovim vlasnicima? U ovom slučaju su koze pripadale jednom od ratnika neprijateljske strane. Vraćanje koza značilo je davanje hrane neprijatelju koja im može trajati nekoliko mjeseci. S tim neprijatelj može odoljeti opsadi dugo vremena. Pa ipak je Poslanik naredio da se koze vrate; to je imalo za cilj da na novopridošle u islam ostavi dojam o tome koliko je važno ispunjavanje povjerenja.

Treći događaj se odnosi na Jevrejsku ženu koja je pokušala otrovati Poslanika. Ona je pitala jednog ashaba koji dio životinje Poslanik rado jede. Rečeno joj je da najviše voli but ovce ili koze. Žena je zaklala kozu i napravila kotlete na vrelom kamenju. Onda je u to stavila smrtni otrov, posebno u komade isječenog od buta, vjerujući da će ih Poslanik najradije pojesti.

Poslanik se vraćao u svoj šator poslije akšam-namaza. Vidio je ovu ženu kako ga čeka blizu njegovog šatora i pitao je: 'Mogu li ja išta uraditi za tebe, ženo?'

'Da, Abu Al-Kasim, možeš primiti poklon od mene.' Poslanik je rekao jednom ashabu da uzme ono što je žena donijela. Kad je Poslanik sjeo za jelo, pred njega je također postavljeno i ovo pečeno meso. Poslanik je uzeo zalogaj. Ashab Bišr Ibn Al-Bara Ibn Al-Ma'rur je također uzeo zalogaj. Drugi ashabi su također ispružili ruke da uzmu meso. No, Poslanik ih je zaustavio govoreći da misli kako je meso zatrovano. Na ovo je Bišr odgovorio da je i on mislio isto. On je želio izbaciti meso, ali se bojao da to može uznemiriti Poslanika. 'Vidjevši da si ti uzeo komadić,' rekao je, 'ja sam također uzeo jedan. Ali sam uskoro poželio da

ti nisi ni uzeo svoj.' Bišr se ubrzo nakon toga razbolio i, prema istim izvještajima, odmah umro. Prema drugim izvještajima, on je umro nakon što je neko vrijeme bolovao. Onda je Poslanik poslao po ovu ženu i pitao je da li je zatrovala meso. Žena je pitala Poslanika kako je uopće saznao za to. Poslanik je držao komad u svojoj ruci i rekao: 'Moja ruka mi je to rekla,' što znači da je bio u stanju da prosudi iz okusa mesa. Žena je priznala ono što je uradila.

'Šta te navelo da ovo uradiš?', pitao je Poslanik.

'Moj narod je bio u ratu s tobom i moja je rodbina ubijena u ovoj bici; ja sam odlučila da te otrujem vjerujući da ćeš ako budeš varalica, umrijeti i mi ćemo biti sigurni, a ako budeš Poslanik, Bog će te spasiti.'

Čuvši ovo objašnjenje, Poslanik je oprostio ženi, iako je zaslužila smrtnu kaznu (Muslim). Poslanik je uvijek bio spreman da oprost, i kažnjavao je samo kad je kazna bila neophodna, kad je postojala bojazan da će ta osoba ubuduće i dalje činiti smutnje.

ISPUNJENJE POSLANIKOVE VIZIJE

Sedme godine poslije Hidžre, tačnije u februaru 629, Poslanik je trebao otići u Meku radi obilaženja Kabe. Mekanske vođe su pristale na to. Kad je došlo vrijeme da Poslanik ode, okupio je dvije hiljade sljedbenika i krenuo u pravcu Meke. Kad je stigao do Marr Az-Zahrana, mjesta za odmor blizu Meke, naredio je svojim sljedbenicima da odlože ratnu opremu. Ona je skupljena na jednom mjestu. U strogoj saglasnosti s uvjetima Ugovora na Hudebiju, Poslanik i njegovi sljedbenici su ušli u Časni harem, noseći samo sablje u koricama. Povratak u Meku poslije sedmogodišnjeg odsustva nije bila obična stvar za dvije hiljade osoba, koji su ponovo ušli u Meku. Oni su pamtili muke kojima su bili podvrgnuti tokom boravka u Meki. U isto vrijeme, vidjeli su kako je Bog bio milostiv prema njima te im je dozvolio da

dođu natrag i u miru obave *tavaf* Kabe. Oni su bili jednako i ljuti i veseli. Ljudi Meke su izašli iz svojih kuća i postavili se na uzvišice da vide muslimane. Muslimani su bili puni oduševljenja i ponosa. Željeli su reći Mekanlijama da su se sva obećanja koja im je Bog dao obistinila. Abdullah bin Ravaha počeo je pjevati ratne pjesme, ali ga je Poslanik zaustavio govoreći: 'Nema ratnih pjesama. Samo reci: Nema drugog boga osim Allaha. To je Bog Koji je pomogao Poslaniku i uzdigao vjernike od poniženja do časti i Koji je otjerao neprijatelja (Halbija, tom 3, str. 73).

Poslije *tavafa* oko Kabe i trčanja između brda Safa i Merva, Poslanik i njegovi drugovi su ostali u Meki tri dana. Abas je imao svastiku hudovicu, Maimunu, i predložio je Poslaniku da je oženi. Poslanik se složio. Četvrtog dana Mekanlije su zahtijevali povlačenje muslimana. Poslanik je naredio povlačenje i tražio od svojih sljedbenika da krenu natrag za Medinu. On je tako strogo provodio ugovor i tako je bio pažljiv u poštivanju osjećanja Mekanlija da je svoju tek vjenčanu ženu ostavio u Meki. Uredio je da mu se pridruži sa dijelom karavana koji je nosio lične stvari hodočasnika. Poslanik je uzjahao na svoju kamilu i uskoro je izašao izvan granica Časnog harema. Preko noći je Poslanik logorovao na mjestu zvanom Sarif, i tu mu se u njegovom šatoru pridružila Maimuna.

Možda u kratkom pisanju o životu Poslanika izostavljamo takav beznačajan detalj, ali ovaj događaj ima jednu važnu zanimljivost, a to je: Poslanik je optuživan od evropskih pisaca zato što je imao nekoliko žena. Oni misle da je veći broj žena dokaz lične raspuštenosti i žudnje za zadovoljstvom. Međutim, predanost i duboka ljubav koju su Poslanikove žene imale prema njemu dokazali su da je ovakav pojam o Poslanikovim brakovima lažan. Njihova predanost i ljubav dokazali su da je Poslanikov bračni život bio čist, nesebičan i čulni. On je bio tako jedinstven u ovom pogledu da se ni za jednog čovjeka ne može reći da je jednu svoju ženu tretirao tako dobro kao što je Poslanik tretirao svoje

žene. Da je Poslanikov bračni život bio motivisan zadovoljstvom, zasigurno bi to imalo za rezultat da njegove žene budu ravnodušne, i čak neprijateljski nastrojene prema njemu. No, činjenice su posve drugačije. Sve Poslanikove žene bile su mu predane i njihova predanost je bila zbog njegovog nesebičnog i velikodušnog primjera. One su na to uzvraćale bezrezervnom predanošću. Ovo je dokazano mnogim događajima zabilježenim u historiji. Jedan se odnosi na samu Maimunu. Ona je srela Poslanika prvi put u šatoru u pustinji. Da su njihovi bračni odnosi bili tjelesni, da je Poslanik više volio pojedine žene u odnosu na druge zbog njihovog fizičkog šarma, Maimuna ne bi svoj prvi susret s Poslanikom njegovala kao veličanstveno sjećanje. Da je njena udaja za Poslanika bila povezana s neugodnim ili ravnodušnim sjećanjima, ona bi zaboravila sve o tome. Maimuna je živjela dugo poslije Poslanikove smrti. Umrla je u poodmaklim godinama, ali nije mogla zaboraviti šta je udaja za Poslanika značila za nju. Uoči njene smrti u osamdesetoj godini, kad se zadovoljstvo tjelesnog užitka zaboravi, kad samo stvari trajne vrijednosti i vrline taknu srce, ona je tražila da bude zakopana na udaljenosti od jednog dana puta za Meku, na mjestu gdje je upravo Poslanik logorovao u povratku za Medinu, i gdje ga je prvi put srela poslije udaje. Svijet zna mnoge priče o ljubavi, i stvarne i izmišljene, ali ne mnoge koje su dirljivije od ove.

Uskoro poslije ovog historijskog *tavafa* oko Kabe, dva slavna neprijateljska generala pristupili su islamu. Oni su se dokazali slavnim generalima islama. Jedan je bio Khalid bin Valid, čije su nadarenost i hrabrost uzdrmale Rimsku imperiju do njenih temelja i pod čijim su zapovjedničkim vrlinama muslimani svojoj imperiji dodavali jednu zemlju za drugom. Drugi je bio Amr bin Al-As, osvajač Egipta.

BITKA MUTA

Po povratku iz Kabe, Poslanik je počeo primati izvještaje da se kršćanska plemena na sirijskoj granici, nahuškana od Jevreja i pagana, pripremaju za napad na Medinu. Zato je otpremio grupu od petnaest ljudi da to potvrde. Oni su vidjeli da se vojska gomila na sirijskoj granici. Umjesto da se odmah vrate s izvještajem, oni su se zadržali. Njihova želja za širenjem islama nadvadala ih je, ali se posljedica njihovih dobronamjernih težnji pokazala upravo suprotna onom što su oni željeli i očekivali.

Sagledajući ove događaje sada, možemo vidjeti da se od onih koji su zbog neprijateljskog provociranja planirali da napadnu Poslanikovu domovinu nije ni moglo očekivati da se ponašaju drugačije. Umjesto da saslušaju učenje, oni su izvadili svoje lukove i počeli zasipati strijelama na ovu grupu od petnaest ljudi. Grupa je, međutim, bila nepokolebljiva. Primili su strijele kao odgovor na argumente, ali se nisu okrenuli. Stajali su čvrsto, petnaest protiv nekoliko hiljada, i pali su boreći se.

Poslanik je planirao ekspediciju da kazni Sirijce za ovu divlju okrutnost, ali je za to vrijeme primio izvještaje da su se trupe koje su se okupljale na granici razišle. Zato je odgodio svoje planove.

Poslanik je, međutim, napisao pismo imperatoru Rima (ili poglavici plemena Ghassan, koji je upravljao Busrom u ime Rima). U ovom pismu, možemo pretpostavljati, Poslanik je prigovarao za pripreme koje su bile vidljive na sirijskoj granici i za gnusna i potpuno nepravedna ubistva petnaest muslimana koje je on poslao kao izvidnicu o situaciji na granici. Ovo pismo je odnio Al-Hars, Poslanikov ashab. On je na putu zastao na Muti, gdje se sreo sa Surdžilom, poglavicom plemena Ghassan, koji je služio kao rimski službenik. 'Jesi li ti vjesnik Muhammeda?', pitao je ovaj poglavica. Nakon što mu je potvrđeno, on ga je uhapsio, zavezao i na smrt ga premlatio. Posve se logično može

pretpostaviti da je ovaj poglavica Ghassan bio vođa neprijatelja koji su ubili petnaest muslimana koji su samo nastojali da propovijedaju. Činjenica da je on rekao Al-Harsu: 'Možda ti nosiš poruku od Muhammeda', pokazuje kako se bojao da Poslanikov prigovor protiv njega ne bi stigao do Kaisera. On se bojao da ne bi morao snositi odgovornost za ono što se dogodilo. Mislio je da je sigurnost u tome da ubije Poslanikovog izaslanika. Ovo očekivanje se nije ostvarilo. Poslanik je saznao za ubistvo. Da bi osvetio ovo i ranija ubistva, sakupio je odred od tri hiljade ljudi i otpremio ih u Siriju pod komandom Zeida bin Harisa, slobodnog Poslanikovog roba, kojeg smo spomenuli u kazivanju o Poslanikovom životu u Meki. Poslanik je odredio Dža'fara Ibn Abi-Taliba kao nasljednika Zeida, ako Zeid umre, i Abdullaha bin Ravaha, ako Džafar umre. Ako Abdullah bin Ravaha također umre, muslimani trebaju izabrati svog komandira. Jedan Jevrej koji je ovo čuo uzviknuo je: 'O Abu-Kasime, ako si istinit poslanik, ova trojica koje si imenovao sigurno će umrijeti; jer Bog ispunjava riječi poslanika.' Okrećući se Zeidu, rekao je: 'Vjeruj mi, kad ti kažem, ako je Muhammed istinit Božiji poslanik, vi se nećete vratiti živi.' Zeid, istinski vjernik kakav je bio, rekao je u odgovoru: 'Možda ću se ja vratiti živ, možda neću, ali Muhammed je istinit Božiji poslanik (Halbiyya, tom 3, str. 75).

Slijedećeg jutra muslimanski odred je krenuo na svoj dugi marš. Poslanik i ashabi su otišli na određenu razdaljinu s njima. Tako velika i važna vojska kao ova nikada prije nije išla bez Poslanikove lične komande. Kako je Poslanik išao s njima da se oprosti s vojskom, savjetovao je i davao upute. Kad su stigli do mjesta gdje su se ljudi Medine uobičajeno opraštali od prijatelja i bližnjih koji su išli u Siriju, Poslanik je stao i rekao:

Ja vam savjetujem da se bojite Boga i da postupate pravedno s muslimanima koji idu s vama. Idite u rat u ime Allaha i borite se s

neprijateljem u Siriji, koji je naš neprijatelj kao i Allahov. Kad stignete u Siriju, srest ćete se s onima koji mnogo spominju Allaha u svojim bogomoljama. Vi se s njima nemojte prepirati, niti im zadavati teškoće. U neprijateljskoj zemlji nemojte ubijati žene ili djecu, niti slijepe ili stare; nemojte sjeći drveće, niti rušiti bilo koje zgrade. (Halbija, tom 3)

Nakon što je ovo rekao, Poslanik se vratio, a muslimanska vojska je marširala naprijed. To je bila prva muslimanska vojska poslana da se bori s kršćanima. Kad su muslimani stigli do sirijske granice, čuli su da je i sam Kaiser pošao na ratište sa stotinu hiljada svojih vojnika i još stotinu hiljada regrutovanih iz kršćanskih plemena Arabije. Suočeni s tako ogromnim brojem neprijateljskih vojnika, muslimani su skoro željeli da stanu na putu i pošalju poruku Poslaniku u Medinu. Možda će biti u stanju da pojača njihov broj ili možda bude želio poslati svježe naredbe. Kad su se vođe vojske savjetovali, Abdullah bin Ravaha je ustao, pun vatre, i rekao: 'Moj narode, vi ste krenuli iz svojih kuća da umrete kao šehidi na Božijem putu, i sada kad vam je to ubistvo pred očima, vi se izgleda bojite. Mi se do sada nismo borili zbog svoje moći i mnoštva. Naše glavno uporište je bila naša vjera. Ako je neprijatelj toliko nadmoćniji od nas u broju ili opremi, pa šta? Mi moramo imati jednu od nagrada: ili ćemo pobijediti, ili umrijeti kao šehidi na Božijem putu.' Vojska je čula Ibn-Ravaha i bila impresionirana. Jednoglasno su rekli da je upravu. Odred je marširao naprijed. Kako su marširali, vidjeli su da rimska vojska napreduje prema njima. Tako su muslimani zauzeli svoj položaj na Mutu i bitka je počela. Uskoro je Zeid, muslimanski vojskovođa, ubijen i Poslanikov rođak Dža'far Ibn Abi-Talib je preuzeo zastavu i komandu vojske. Kad je vidio da se pritisak neprijatelja povećava i da muslimani, zbog potpune

fizičke podređenosti, ne odbijaju njihov pritisak, sjahao je sa svog konja i posjekao mu noge. Ovaj postupak je značio da barem on neće pobjeći; on će radije odabrati smrt nego da pobjegne.

Posjeći noge svoga konja bio je arapski običaj da se spriječi panika i bijeg glavom bez obzira. Džaf'ar je izgubio desnu ruku, ali je držao zastavu u lijevoj. Također je izgubio i lijevu ruku i onda je držao zastavu između dva batrljka pritisnutu na grudi. Iskren prema svom obećanju, pao je boreći se. Onda je Abdullah bin Ravaha, kako je Poslanik naredio, zgrabio zastavu i preuzeo komandu. On je također pao boreći se. Sada je naredba Poslanika za muslimane bila da se zajedno posavjetuju i izaberu vojskovođu. Ali nije bilo vremena za to. Muslimani bi možda ustupili pred uveliko nadmoćnijim neprijateljem. Ali je Khalid bin Valid, prihvatajući prijedlog prijatelja, uzeo zastavu i nastavio se boriti do večeri. Narednog dana je Khalid ponovo zauzeo polje sa svojom osakaćenom i umornom četom, ali je upotrijebio ratnu varku. Promijenio je položaj svojih ljudi – oni naprijed su zamijenili one u pozadini i oni na desnom krilu su zamijenili one na lijevom. Također su uzvikivali neke slogane. Neprijatelj je mislio da su muslimani preko noći dobili pomoć i povukli su se u strahu. Khalid je spasio ostatak svoje vojske i vratio se. Poslanik je kroz objavu bio obaviješten o ovim događajima. Okupio je muslimane u džamiji. Kad je ustao da im se obrati, oči su mu bile vlažne od suza. Rekao je:

Želim da vam kažem o vojsci koja je otišla odavde za sirijsku granicu. Oni su stali protiv neprijatelja i borili se. Prvo je Zeid, onda Džafar i onda Abdullah bin Ravaha držao zastavu. Sva trojica su pali, jedan za drugim, boreći se hrabro. Učite dove za sve njih. Poslije njih zastavu je držao Khalid bin Valid. On je sam sebe odredio. On je sablja među Božijim sabljama. Tako da je spasio muslimansku vojsku i vratio se. (Zad Al-Ma'ad, tom 1, i Zurkani)

Poslanikov opis Khalida postao je popularan i bio je poznat kao 'Božija sablja'.

Pošto je Khalid kasnije primio islam, drugi muslimani su ga često zadirkivali. Jedanput su se on i Abdul Ar-Rahman bin Auf prepirali oko nečega. Abdul Ar-Rahman bin Auf se žalio Poslaniku protiv Khalida. Poslanik je ukorio Khalida i rekao: 'Khalid, ti ljutiš jednog koji služi islamu od vremena Bedra. Ja ti kažem, čak i kad bi dao zlata težine Uhuda u služenju islamu, ne bi postao zaslužan Božije nagrade kao 'Abdul Ar-Rahman.'"

'Ali oni mene provociraju,' rekao je Khalid, 'ja moram odgovoriti.' Na ovo se Poslanik okrenuo drugima i rekao: 'Ne smijete provocirati Khalida. On je sablja među Božijim sabljama, koja je uvijek spremna protiv nevjernika.'

Poslanikov opis se doslovno ispunio nekoliko godina kasnije.

Po Khalidovom povratku s muslimanskom vojskom neki muslimani Medine opisali su vojnike kako se vraćaju kao bjegunci i da im nedostaje duha. Općenito su ih kritikovali kako su svi trebali umrijeti boreći se. Poslanik je ukorio ove kritičare. 'Khalid i njegovi vojnici nisu bjegunci,' rekao je. 'Oni su vojnici koji se stalno vraćaju napadu. Ove riječi su značile više nego što je to naoko izgledalo. One su predskazale bitke koje će muslimani voditi sa Sirijom.

POS LANIK MARŠIRA U POBJEDU NA MEKU SA DESET HILJADA SLJEDBENIKA

Osme godine po Hidžri, u mjesecu ramazanu (decembar 629. A.D.), Poslanik je krenuo u tu zadnju bitku koja je konačno utemeljila islam u Arabiji.

Na Hudebiji je između muslimana i nevjernika ugovoreno da arapskim plemenima treba dozvoliti da se oni koji žele pridruže islamu ili nevjernicima. Također je ugovoreno da deset godina

ni jedna strana neće ići u rat protiv druge osim ako jedna strana napadne drugu i prekrši ugovor. Pod ovim ugovorom, pleme Banu-Bakr se pridružilo Mekanlijama, dok su Khuza'a ušli u savez s muslimanima. Arapski nevjernici su se rijetko držali ugovora, pogotovu ugovora s muslimanima. Dogodilo se da su Bani-Bakr i Khuza'a imali neke neriješene sporove. Banu-Bakr je tražio savjet od Mekanlija o rješavanju ovih starih sporova. Obrazlagali su da je potpisan ugovor na Hudebiji i Khuza'a su se osjećali sigurnim zbog svog saveza s Poslanikom. Zato je za Bani-Bakr sada bilo vrijeme da se osvete Khuza'u. Mekanlije su se složili i sa Bani-Bakr se udružili u noćnom napadu na Khuza'a i ubili mnoge njihove ljude. Khuza'a je poslao četrdeset svojih ljudi na brzim kamilama u Medinu da Poslanika izvijeste o ovom kršenju ugovora. Oni su zahtijevali od Poslanika da su se, po ugovoru, dužni osvetiti i marširati na Meku. Delegacija se sreća s Poslanikom i on im je nedvojbeno rekao da dijeli patnju s njima i da se on čvrsto drži ugovora. Pokazao je na oblak koji se dizao na nebu i rekao: 'Kao što padaju kapi kiše koju vidite tamo, muslimanska vojska će doći vama u pomoć.' Mekanlije su bili uznemireni zbog vijesti o delegaciji Khuza'a u Medini. S velikom žurbom su poslali Abu-Sufijana u Medinu da spriječi muslimane od napada. Abu-Sufijan je stigao u Medinu i počeo naglašavati da muslimani trebaju potpisati novi ugovor budući da on nije bio prisutan na Hudebiji. Poslanik je smatrao da nije mudro odgovoriti na ovaj izgovor. Zapravo, ukoliko bi odgovorio, tajna bi izašla na vidjelo. Abu-Sufijan je postao uzbuđen, otišao je u džamiju i najavio:

'O ljudi, ja obnavljam, u ime Mekanlija, naše uvjeravanje o miru s vama.' (Zurkani)

Ljudi Medine nisu razumjeli njegov govor, tako da su se samo smijali. Poslanik je rekao Abu-Sufijanu: 'Tvoja izjava je

jednostrana i mi se ne možemo složiti s tim.' Za to vrijeme je Poslanik poslao vijest svim muslimanskim plemenima. Uvjerena da su spremni i da su na maršu, tražio je od muslimana Medine da se naoružaju i pripreme. Prvog januara muslimanska vojska je krenula na svoj marš. Na putu su im se, na raznim mjestima, pridruživala druga muslimanska plemena. Prešli su samo nekoliko dana puta kad je vojska ušla u divljinu Faran. Njihov broj – tačno kako je poslanik Sulejman predskazao prije dugo vremena – sada je narastao na deset hiljada. Kad je ova četa marširala prema Meki, Mekanlijama je tišina svuda unaokolo izgledala sve više zastrašujuća. Uvjerili su Abu-Sufijana da ponovo izađe i otkrije kakav je muslimanski plan. Bio je manje od jednog dana putovanja izvan Meke kad je vidio u noći kako je cijela divljina osvijetljena logorskim vatrama. Poslanik je naredio da vatra bude ispred svakog kampa. Dojam ovih plamtećih vatri u tišini i u mraku noći bio je snažan. 'Šta ovo može biti?', Abu-Sufijan je pitao svoje drugove. 'Je li vojska pala s neba? Ja ne znam ni za kakvu tako ogromnu arapsku vojsku.' Oni su navodili imena nekih plemena i na svako ime je Abu-Sufijan rekao: 'Ni jedno arapsko pleme ili narod ne može imati tako ogromnu vojsku.' Abu-Sufijan i njegovi drugovi su još nagađali kad je glas iz mraka povikao: 'Abu-Hanzala!' (Hanzala je bio sin Abu-Sufijana).

'Abbas, jesi li ti tamo?', pitao je Abu-Sufijan.

'Jeste, Poslanikova vojska je blizu. Postupi brzo ili te čeka poniženje i poraz,' odgovorio je Abbas.

Abbas i Abu-Sufijan su bili stari prijatelji. Abbas je insistirao da mu se Abu-Sufijan pridruži na istoj kamili i ode Poslaniku. On je zgrabio Abu-Sufijanovu ruku, povukao ga i natjerao da uzjaše. Podboli su kamilu i uskoro stigli do Poslanikovog kampa. Abbas se bojao da se Omer, koji je čuvao Poslanikov šator, ne okomi na Abu-Sufijana i ne ubije ga. No, Poslanik je poduzeo mjere opreza i najavio ako neko sretne Abu-Sufijana da ga ne treba ubiti.

Ovaj susret se duboko dojmio Abu-Sufijana. Bio je zabezeknut usponom koji je islam doživio. Tu je bio Poslanik, kojeg su Mekanlije protjerali iz Meke u društvu samo jednog prijatelja. Jedva da je prošlo sedam godina od tada, a on sada kuca na kapije Meke sa deset hiljada predanih sljedbenika. Sreća se potpuno okrenula. Odbjegli Poslanik, koji je prije sedam godina otišao iz Meke iz straha za svoj život, sada se vratio u Meku, a Meka nije bila u stanju da mu se odupre.

PAD MEKE

Abu-Sufijana su vjerovatno mučile teške misli. Zar se za sedam godina nisu dogodile nevjerovatne promjene? I šta će sada kao vođa Mekanlija uraditi? Hoće li se oduprijeti ili će se pokoriti? Mučen takvim mislima, posmatračima oko sebe je izgledao skamenjen. Poslanik je vidio uzrujanog mekans kog vođu. Rekao je Abbasu da ga odvede i primi u goste preko noći, obećavajući da će ga vidjeti ujutro. Abu-Sufijan je noć proveo s Abbasom. Ujutro su ušli kod Poslanika. Bilo je vrijeme za rani sabah-namaz. Vreva i aktivnosti koje je Abu-Sufijan vidio u ovim ranim satima bilo je posve neobično za njegovo iskustvo. On nije znao – ni jedan Mekanlija nije znao – da je takvo rano dizanje muslimana nastalo pod disciplinom islama. Vidio je kako su svi muslimani koji su kampovali došli radi svog sabah-namaza. Neki su išli tamo-amo u potrazi za vodom za abdest, drugi su nadgledali redanje klanjača za namaz. Abu-Sufijan nije mogao razumjeti ovu aktivnost rano ujutro. Obuzeo ga je strah. Mislio je da je ovo plan za novu vrstu kazne.

‘Šta bi oni mogli raditi?’, pitao je u zaprepaštenju.

‘Ništa čega bi se trebao bojati,’ odgovorio je Abbas. ‘Oni se samo pripremaju za sabah-namaz.’

Abu-Sufijan je onda vidio hiljade muslimana poredanih iza Poslanika, kako čine propisane pokrete i pokazuju požrtvovanost

na poziv Poslanika – napola sagnuti, potpuno sagnuti, ustajući ponovo, i tako dalje. Abbas je bio na dužnosti čuvara, tako da je bio slobodan da s Abu-Sufijanom razgovara.

‘Šta oni sada rade?’, pitao je Abu-Sufijan. ‘Sve što Poslanik radi, ostali rade.’

‘O čemu ti misliš? To je samo muslimanska molitva, Abu-Sufijan. Muslimani će uraditi bilo šta na zapovijed Poslanika – napustiti hranu i piće naprimjer.’

‘Istina’, rekao je Abu-Sufijan. ‘Ja sam vidio velike dvorove. Vidio sam dvor Chosreosa i dvor Kaisera, ali nikada nisam vidio da je bilo koji narod tako predan svome vođi kao što su muslimani svom Poslaniku.’ (Halbija, tom 2, str. 90)

Ispunjen strahom i krivnjom, Abu-Sufijan je nastavio i pitao je Abbasa bi li on tražio od Poslanika da oprostí svom narodu – znači Mekanlijama.

Kad je sabah-namaz bio završen, Abbas je odveo Abu-Sufijana Poslaniku.

Poslanik je rekao Abu-Sufijanu: ‘Zar tebi još nije postalo jasno da niko nije vrijedan obožavanja osim Allah?’

‘Tako mi moje majke i oca; ti si uvijek bio ljubazan, nježan i obziran prema svojim bližnjima. Ja sam sada siguran da bismo mi, da je postojao drugi bog, imali neku pomoć od njega protiv tebe.’

‘Zar ti također nije jasno da sam ja Allahov Vjerovjesnik,’ kazao je Poslanik.

‘Tako mi mog oca i moje majke, u ovo ja još imam neke sumnje.’ Dok je Abu-Sufijan oklijevao da prizna Poslanika kao Božijeg Vjerovjesnika, dvojica njegovih drugova koji su s njim marširali iz Meke da dođu u izviđanje za Mekanije postali su muslimani. Jedan od njih bio je Hakim bin Hazam. Malo kasnije, Abu-Sufijan se također pridružio, ali njegovo unutarnje uvjerenje je izgledalo drugačije do poslije osvajanja Meke. Hakim bin Hizam je pitao Poslanika da li su došli s ovom vojskom da unište svoj vlastiti

narod?

‘Ovi ljudi su,’ rekao je Poslanik, ‘bili vrlo okrutni. Počinili su prijestupe i prekršili su ugovor i okrutno su napali pleme Khuza’a. Oni su ratovali na časnom mjestu kojem je Bog podario mir.’

‘To je posve istina, o Božiji Poslaniče, naš narod je uradio tačno kako ti kažeš, ali umjesto marširanja na Meku ti si trebao napasti pleme Havazin,’ predložio je Hakim.

‘Havazin su također bili okrutni i divlji. Ja se nadam da će mi Bog omogućiti da ostvarim sva tri cilja: osvajanje Meke, uzdizanje islama i poraz plemena Havazin.’

Abu-Sufijan, koji je slušao, sada je pitao Poslanika: ‘Ako Mekanlije ne izvuku sablju, hoće li imati mir?’

‘Da,’ odgovorio je Poslanik, ‘svako ko ostane u kući bit će u miru.’ ‘Ali, o Poslaniče,’ upleo se Abbas, ‘Abu-Sufijan je jako zabrinut za sebe. On želi znati hoće li njegova čast i položaj među Mekanlijama biti poštovani.’

‘Itekako,’ rekao je Poslanik. ‘Ko god nađe sklonište u kući Abu-Sufijana, imat će mir. Ko god uđe u Časni Hram, imat će mir. Oni koji polože oružje, imat će mir. Oni koji zatvore svoja vrata i ostanu unutra, imat će mir. Oni koji budu boravili u kući Hakima bin Hizama, imat će mir.’

Rekavši ovo, pozvao je Abu-Ruvaiha i predao mu zastavu islama. Abu-Ruvaiha je ušao u savez bratstva s Bilalom, robom crncem. Predajući zastavu, Poslanik je rekao: ‘Ko god stane pod ovu zastavu, imat će mir.’ U isto vrijeme je naredio Bilalu da maršira ispred Abu-Ruvaiha i najavi svima kojih se tiče da je pod zastavom koju drži Abu-Ruvaiha mir.

POS LANIK U LAZI U MEKU

U ovoj naredbi je bilo puno mudrosti. Dok su muslimani bili proganjani u Meki, Bilala, jednu od njihovih meta, vukli su ulicama konopcem vezanim za noge. Meka nije dala mir Bilalu,

nego samo fizički bol, poniženje i nemilost. Koliko je Bilal bio sklon osveti na ovaj dan?! Bilo je neophodno dozvoliti mu da se osveti za divlje okrutnosti koje je podnio u Meki, ali to je moralo biti unutar granica koje islam postavlja. U skladu s tim, Poslanik nije dozvolio Bilalu da izvuče sablju i udari po vratovima svojih prethodnih progonitelja. To ne bi bilo islamski. Umjesto toga, Poslanik je Bilalovom bratu predao zastavu islama i zadužio Bilala da nudi mir svim svojim prethodnim progoniteljima pod zastavom koju nosi njegov brat. U ovoj osveti je bilo ljepote i poziva. Trebamo zamisliti Bilala kako maršira ispred svog brata i poziva svoje neprijatelje miru. Njegova strast za osvetom nije mogla ustrajati. Ona je morala postepeno nestajati kako on bude išao naprijed pozivajući Mekanlije miru pod zastavom koju njegov brat drži uzdignutom.

Dok su muslimani marširali prema Meki, Poslanik je naredio Abbasu da Abu-Sufijana i njegove prijatelje odvede na mjesto odakle mogu lahko gledati muslimansku vojsku, njeno vladanje i držanje. Abbas je tako i uradio i s tog položaja su Abu-Sufijan i njegovi prijatelji gledali prolazak arapskih plemena na čiju moć su se Mekanlije oslanjali sve ove godine za svoje spletke protiv islama. Oni su tog dana marširali ne kao vojnici nevjernici, nego kao vojnici vjernici. Oni su sada uzvikivali slogane o islamu, ne slogane iz svojih paganskih dana. Marširali su u stroju, ne da dokrajče Poslanikov život, nego da dadnu svoje živote kako bi spasili njegov; ne da proliju njegovu krv, nego da proliju zadnju kap svoje radi njega. Njihov cilj za kojim su težili tog dana nije bio da se opiru Poslanikovo Poruci i spase površnu solidarnost svog naroda. Njihov cilj je bio da u sve dijelove svijeta nose upravo Poruku kojoj su se dosad protivili. Cilj je bio da utemelje jedinstvo i slogu ljudi. Kolona za kolonom marširala je pored njih, dok pleme Ašdža nije došlo u Abu-Sufijanov vidokrug. Njihova predanost islamu i njihova žudnja za samožrtvovanjem mogla se vidjeti na njihovim licima, i čuti u pjesmama i sloganima.

‘Ko su oni?’, pitao je Abu-Sufijan.

‘Oni su pleme Ašdža’.

Abu-Sufijan je izgledao zapanjen i rekao je: ‘U cijeloj Arabiji niko nije gajio veće neprijateljstvo prema Muhammedu.’

‘Ovo je Božija blagodat. On je promijenio srca neprijatelja islama kad je to želio,’ rekao je Abbas.

Zadnji je došao Poslanik, okružen kolonama ansara i muhadžira. Mora da ih je bilo dvije hiljade snažnih, odjevenih u ratnu opremu. Smioni Omar je upravio njihovo marširanje. Ovaj prizor se pokazao posebno dojmljivim. Predanost ovih muslimana, njihova odlučnost i revnost izbijali su iz njih. Kad su oči Abu-Sufijana pale na njih, bio je potpuno svladan.

‘Ko su oni?’, pitao je.

‘Oni su ansari i muhadžiri i okružuju Poslanika,’ odgovorio je Abbas.

‘Nikakva moć na Zemlji ne može odoljeti ovoj vojsci,’ rekao je Abu-Sufijan, i onda, obraćajući se Abbasu naročito, rekao: ‘Abbas, danas je tvoj amidžić postao najmoćniji kralj u svijetu.’

‘Ti si još daleko od istine, Abu-Sufijan. On nije kralj; on je Poslanik, Božiji Vjerovjesnik,’ odgovorio je Abbas.

‘Jeste, neka bude kako ti kažeš, Poslanik, ne kralj,’ dodao je Abu-Sufijan.

Kako je muslimanska vojska marširala pored Abu-Sufijana, dogodilo se da je komandir ansara Sa’d bin Ubada ugledao Abu-Sufijana i nije se mogao uzdržati da ne kaže da je Bog tog dana njima dozvolio da silom uđu u Meku i da će Kurejšije biti poniženi.

Kako je Poslanik prolazio, Abu-Sufijan je podigao glas i obraćajući se Poslaniku, rekao: ‘Jesi li ti dozvolio ubistva svojih rođaka i prijatelja? Čuo sam komandira ansara Sa’da i njegove drugove da tako govore. Oni su rekli da je ovo dan pokolja. Svetost Meke neće spriječiti krvoproliće i Kurejšije će biti poniženi. Božiji Poslaniče, ti si najbolji, najviše opraštaš i najobzirniji si od ljudi.

Zar nećeš oprostiti i zaboraviti šta god je tvoj narod uradio?’ Abu-Sufijanova žalba je došla na pravo mjesto. Upravo oni muslimani koji su vrijeđani i batinjani na ulicama Meke, koji su bili lišeni imanja i istjerani iz svojih kuća počeli su gajiti osjećanja milosti za svoje nekadašnje progonitelje. ‘Božiji Poslaniče,’ rekli su, ‘možda će saopćenja koja su ansari čuli o prijestupima i okrutnostima koje su Mekanlije počinili protiv nas ponukati njih da traže osvetu. Mi ne znamo šta oni mogu uraditi.’

Poslanik je ovo razumio. Okrećući se Abu-Sufijanu, rekao je: ‘Ono što je Sa’d rekao posve je pogrešno. Ovo nije dan klanja. Ovo je dan oprosta. Bog će počastiti Kurejšije i Kabu.’

Onda je poslao po Sa’da i naredio mu da zastavu ansara preda svom sinu Kaisu (Hišam, tom 2). Komanda ansara je tako prenesena od Sa’da na Kaisa. To je bio razborit korak. Umirio je Mekanlije i spasio ansare razočarenja. Kais je bio pobožan mlad čovjek, u kojeg je Poslanik imao puno povjerenje. Događaji njegovih posljednjih dana objašnjavaju pobožnost njegovog karaktera. Ležeći na samrtničkoj postelji, Kais je primio svoje prijatelje. Neki su došli, neki nisu. On ovo nije mogao razumjeti i pitao je zašto neki njegovi prijatelji nisu došli da ga vide. ‘Tvoja dobrota je velika,’ objasnio je jedan. ‘Ti si pomagao siromašnim svojim zajmovima. Ima mnogih u gradu koji ti duguju. Neki možda prezaju doći da ne bi tražio od njih da vrate zajam.’

‘Onda sam ja uzrok što svoje prijatelje držim podalje. Molim te, najavi u gradu da niko više ništa ne duguje Kaisu.’ Poslije ove najave Kais je imao toliko posjetilaca tokom svojih posljednjih dana da su stepenice do njegove kuće popustile.

Kad je muslimanska vojska promarširala, Abbas je rekao Abu-Sufijanu da požuri za Meku i najavi Mekanlijama da je došao Poslanik i objasni im da svi mogu imati mir. Abu-Sufijan je stigao u Meku s ovom porukom mira za svoj grad, ali ga je srela njegova žena Hind, ozloglašena zbog svog neprijateljstva prema muslimanima. Potvrđeni nevjernik, ona je bila ipak hrabra

žena. Uхватиła je Abu-Sufijana za bradu i pozvala Mekanlije da dođu i ubiju njenog muža kukavicu. Umjesto da pozove svoje sugrađane da žrtvuju svoje živote za odbranu i čast svog grada, on ih poziva miru.

No, Abu-Sufijan je mogao vidjeti da se Hind ponaša nerazborito. 'To vrijeme je prošlo,' rekao je. 'Bolje da ideš kući i sjediš iza zatvorenih vrata. Ja sam vidio muslimansku vojsku. Ni cijela Arabija joj sada ne može odoljeti.'

Onda je objasnio uvjete pod kojima je Poslanik obećao mir Mekanlijama. Čuvši ove uvjete, ljudi Meke su potrčali da nađu zaštitu na mjestu koja su prozvana u Poslanikovom oglasu. Iz ovog oglasa bili su izuzeti jedanaest muškaraca i četiri žene. Prijestupi koje su počinili bili su teški. Njihova krivnja nije bila što nisu vjerovali, niti što su učestvovali u ratovima protiv islama; njihova je krivnja u tome što su počinili nečovječnosti preko kojih se ne može prijeći. Zapravo je samo četverome ljudi dosuđena smrtna kazna.

Poslanik je naredio Khalidu bin Validu da ne odobrava nikakvu borbu ukoliko se ne bude ratovalo protiv njih i ukoliko Mekanlije prvi ne započnu borbu. Dio grada u koji je Khalid ušao nije čuo uvjete mira. Mekanlije koji su postavljeni u tom dijelu izazivali su Khalida i pozvali ga da se bori. Nastupio je okršaj u kojem je dvanaest ili trinaest muškaraca ubijeno. (Hišam, tom 2, str. 217) Khalid je bio čovjek vatrene prirode. Neko je, upozoren ovim događajem, otrčao Poslaniku i molio ga da Khalida zaustavi od bitke. Ako Khalid ne stane, rekao je ovaj čovjek, cijela Meka će biti poklana.

Poslanik je odmah pozvao Khalida i rekao: 'Zar ja tebi nisam zabranio borbu?'

'Jesi, o Božiji Poslaniče, ali ovi ljudi su nas prvo napali i počeli nas gađati strijelama. Neko vrijeme ja nisam ništa uradio i rekao sam im da se mi nismo željeli sukobljavati. Ali oni nisu slušali i nisu prestali. Zato sam im odgovorio i rastjerao ih.'

Ovo je bio nemio događaj koji se tada desio. Osvajanje Meke je tako izvršeno praktično bez proljevanja krvi.

Poslanik je ušao u Meku. Pitali su ga: 'O Božiji Poslaniče, hoćeš li boraviti u svojoj kući?'

'Je li Akil ostavio ikakvu kuću za mene?', pitao je Poslanik. Akil je bio Poslanikov amidžić. Tokom vremena otkad je Poslanik našao sklonište u Medini njegova rodbina je prodala sve njegovo imanje. Nije ostala ni jedna kuća koju bi Poslanik mogao zvati svojom. Prema tome je Poslanik rekao: 'Ja ću stati na Hanif Bani-Kinana.' Ovo je bio otvoreni prostor. Kurejšije i Kinan jednom su se tamo okupili i zakleli se, ukoliko Banu-Hašim i Banu Abdul-Muttalib ne predaju Poslanika njima da sa njim postupe kako žele, da oni neće imati nikakvih poslova sa ova dva plemena. Niti će im šta prodavati, niti šta kupovati od njih, niti će se od njih ženiti. Poslije ovog svečanog proglasa Poslanik, njegov amidža Abu-Talib, njegova porodica i sljedbenici morali su se skloniti u Abu-Talibovoj dolini i podnijeti tešku blokadu i bojkot koji je trajao tri godine.

Mjesto koje je Poslanik sada odabrao za svoj boravak bilo je zato puno značaja. Mekanci su se tamo nekoć okupljali i dali zakletvu da neće, ukoliko Poslanik ne bude proslijeđen njima, imati mir s ovim plemenom. Sada je Poslanik došao na isto mjesto. To je bilo kao da je došao kazati Mekanlijama: 'Vi ste me ovdje željeli. Pa, ja sam ovdje. Ali ne na način kako ste vi željeli. Vi ste me željeli kao svoju žrtvu, potpuno prepuštenu vašoj nemilosti. No, ja sam ovdje u mnoštvu. Ne samo moj narod, nego je cijela Arabija sada sa mnom. Vi ste željeli da me moj narod preda vama. Umjesto toga, oni su vas predali meni.' Dan ove pobjede bio je ponedjeljak. Dan kad su Poslanik i Abu-Bakr napustili pećinu Thaur radi putovanja u Medinu bio je ponedjeljak. Tog dana, stojeći na brdu Thaur, Poslanik se okrenuo Meki i rekao: 'Meka! Ti si meni draža od bilo kojeg drugog mjesta, ali mi tvoji ljudi ne daju da ovdje živim.'

Kad je Poslanik ušao u Meku, jašući na svojoj kamili, Abu-Bakr je išao uz njega držeći stremen. Kako je išao, Abu-Bakr je učio ajete iz sure Al-Fath, u kojoj je prije nekoliko godina bilo predskazano osvajanje Meke.

KABA OČIŠĆENA OD KIPOVA

Poslanik je otišao pravo do Kabe i obišao oko nje sedam puta te uzjahao svoju kamilu. Sa štapom u ruci, otišao je oko Časne kuće, koju su izgradili praotac Ibrahim i njegov sin Ismail za obožavanje Jednog i Jedinog Boga, ali kojoj su njihova zavedena djeca dozvolila da se izopači u svetište za kipove. Poslanik je udarao jednog po jednog tri stotine i šezdeset kipova u Časnoj kući. Kako je svaki kip padao, Poslanik je učio ajet: 'Istina je došla i neistina je pobjegla. Zaista, neistina je ta koja bježi.' Ovaj ajet je objavljen prije nego što je Poslanik napustio Meku i otišao u Medinu i dio je sure Banu-Israil. U ovoj suri je bilo predskazano iseljavanje Poslanika i osvajanje Meke. Ova sura je mekanska sura, i tu činjenicu su potvrdili i evropski pisci. Ajet koji sadrži predskazanje o Poslanikovom iseljavanju iz Meke i poslije toga osvajanje Meke glasi:

I ti reci: 'Moj Gospodaru, uvedi me da moj ulazak bude s istinom i izvedi me da moj izlazak bude s istinom; i podari mi od Sebe snažnog pomagača.' I reci: 'Istina je došla i neistina je pobjegla. Zaista, neistina je ta koja bježi.' (17:81-82)

Ovdje je osvajanje Meke predskazano u formi dove kojoj je Poslanik poučen. On je poučen da moli za ulazak u Meku i za odlazak iz nje pod dobrom zaštitom, i za Božiju pomoć u osiguravanju konačne pobjede istine nad neistinom. Ovo

predskazanje se doslovno obistinilo. Učenje ovih ajeta od strane Abu-Bakra je bilo prikladno. To je okrijepilo muslimane, a Mekanlije podsjetilo na beskorisnost njihove borbe protiv Boga i na istinitost obećanja koje je Bog dao Poslaniku.

Sa osvajanjem Meke, Kaba je ponovo vraćena svrsi za koju ju je praotac Ibrahim izgradio prije mnogo hiljada godina. Kaba je ponovo bila posvećena obožavanju Jednog i Jedinog Boga. Kipovi su polomljeni. Jedan od njih je bio Hubal. Kad ga je Poslanik udario svojim štapom i on pao u komadima, Zubair je gledao Abu-Sufijana i sa napola potisnutim osmijehom ga podsjetio na Uhud: 'Sjećaš li se dana kad su muslimani ranjeni i izmoreni stajali pored, a ti si ih i dalje ranjavao uzvikujući – 'Slava Hubalu, slava Hubalu? Je li ti Hubal dao pobjedu tog dana? Danas možeš vidjeti kraj kojem je Hubal danas došao,' rekao mu je.

Abu-Sufijan je bio impresioniran i priznao je da je to bilo posve istina. Da je postojao drugi bog osim Muhammedovog Boga, oni bi bili pošteđeni sramote i poraza s kojim su se suočili tog dana. Poslanik je onda naredio da se obrišu slike Ibrahima i druge koje su bile nacrtane na zidovima Kabe. Nakon što je ovo rekao, klanjao je dva *rekata* namaza kao zahvalnost Bogu. Onda je povukao otvorenu zavjesu i klanjao još dva *rekata* namaza. Zadatak brisanja slika povjeren je Omeru. On je obrisao sve slike osim slike Ibrahima. Kad se Poslanik vratio da pregleda i uvidio da je ova slika nedirnuta, pitao je Omera zašto je ostavio ovu sliku. Pitao ga je da li se sjeća svjedočenja Kur'ana da Ibrahim nije bio ni Jevrej ni kršćanin, nego je uvijek bio naklonjen (Bogu) i pokoran (musliman). (3:68)

Onda je po naredbi Poslanika slika Ibrahima uklonjena.

Bio je to značajan dan, dan pun Božijih znakova. Obećanja koje je Bog dao Poslaniku u vrijeme kad je njihovo ispunjenje izgledalo nemoguće na kraju su se ispunila. Poslanik je bio središte predanosti i vjere. Poslao je po zemzem-vodu, popio je malo vode i ostatkom vode uzeo abdest. Muslimani su bili tako

predani Poslaniku da nisu dali ni kap ove vode da padne na tlo. Hvatali su ovu vodu u svoje šake i njome navlažili svoja tijela; tako su to poštovali. Pagani koji su bili svjedoci ovim scenama odanosti stalno su govorili da nikada nisu vidjeli svjetskog kralja kojem su njegovi ljudi bili tako predani. (Halbija, tom 3, str. 99)

POS LANIK OPRAŠTA SVOJIM NEPRIJATELJIMA

Kad su obavljeni svi obredi i dužnosti, Poslanik se obratio Mekanlijama i rekao: 'Vidjeli ste kako su se Božija obećanja pokazala istinitim. Recite mi sada koju kaznu trebate imati za okrutnosti i strahote koje ste počinili protiv onih čija je jedina krivnja bila što su vas pozivali obožavanju Jednog i Jedinog Boga.' Na ovo su Mekanlije odgovorili: 'Mi od vas očekujemo da s nama postupate kao što je Jusuf postupio sa svojom braćom koji su počinili prijestupe.'

Značajna je podudarnost da su Mekanlije u svojoj molbi za oprost upotrijebili upravo one riječi koje je Bog upotrijebio u suri Jusuf, objavljenoj deset godina prije osvajanja Meke. U njoj je Poslaniku rečeno da će sa svojim mekanskim progoniteljima postupiti kao što je Jusuf postupio prema svojoj braći. Tražeći da Poslanik postupa kako je Jusuf postupao prema svojoj braći, Mekanlije su priznali da je Poslanik islama bio kao Jusuf i kao što je Jusufu data pobjeda nad njegovom braćom, Poslaniku je data pobjeda nad Mekanlijama. Čuvši molbu Mekanlija, Poslanik je odmah proglasio: 'Tako mi Boga, vi danas nećete imati nikakve kazne niti prijekora.' (Hišam)

Dok je Poslanik izražavao svoju zahvalnost Bogu i provodio drugi ibadet u Kabi, i dok se obraćao Mekanlijama najavljujući svoju odluku da oprost i zaboravi, kod ansara, muslimana Medine, pojavila se sumnja i strah. Neki od njih bili su uzbuđeni nad prizorima povratka kući i prizorima izmirenja kojem su bili svjedoci po povratku mekanskih muslimana u Meku. Da li se

Poslanik oprašta od njih, svojih prijatelja u nevolji, koji su islamu pružili prvu domovinu? Hoće li se Poslanik smjestiti u Meki, gradu iz kojeg je morao pobjeći da bi spasio svoj život? Takvi strahovi nisu izgledali predaleko sada kad je Meka bila osvojena i njegovo pleme prihvatilo islam. Možda se Poslanik želi nastaniti u njemu? Bog je kroz objavu obavijestio Poslanika o ovim bojaznima ansara. On je podigao glavu, pogledao na ansare i rekao: 'Vi, izgleda, mislite da je Muhammed uzbuđen zbog ljubavi prema svome gradu, i onim što ga veže za njegovo pleme.' 'Istina je,' rekli su ansari, 'mi jesmo mislili o tome.'

'Znate li vi,' rekao je Poslanik, 'ko sam ja? Ja sam Božiji rob i Njegov Vjerovjesnik. Kako ja mogu vas napustiti? Vi ste pristali uz mene i žrtvovali ste svoje živote kad je islam bio slab. Kako ja mogu napustiti vas i smjestiti se negdje drugo? Ne, ansari, to je nemoguće. Ja sam napustio Meku radi Boga i ja se njoj ne mogu vratiti. Ja ću živjeti i umrijeti s vama.'

ansari su bili dirnuti ovim jedinstvenim izrazom ljubavi i odanosti. Žalili su zbog svoje sumnje o Bogu i Njegovom Poslaniku, jecali su i tražili da im bude oprošteno. Objasnili su da ne bi podnijeli da Poslanik napusti njihov grad i ode negdje drugo. Poslanik je odgovorio da je njihov strah razumljiv i da ih, poslije objašnjenja, Bog i Njegov Poslanik oslobađaju.

Kako su se Mekanlije osjećale tada? Istina, oni nisu lili suze predanosti, ali su njihova srca bila puna žaljenja i kajanja. Pa zar nisu svojim rukama odbacili dragulj koji se nalazio u njihovom gradu? Oni su imali još više razloga da žale za ovim jer je Poslanik, nakon što je došao natrag u Meku, odlučio da je ponovo napusti i ide u Medinu.

IKRAMA POSTAJE MUSLIMAN

Nekima od onih koji su bili izuzeti iz općeg pomilovanja bilo je oprošteno na preporuku ashaba. Među onima kojima je

tako oprošteno bio je Ikrama, sin Abu-Džehela. Ikramova žena je u srcu bila muslimanka. Ona je tražila od Poslanika da mu oprost. Poslanik je oprostio. U to vrijeme Ikrama je pokušao da pobjegne u Abesiniju. Njegova žena je išla za njim i zatekla da se skoro ukrcao. Prekorila ga je: 'Zar ti bježiš od tako blagog i milostivog čovjeka kao što je Poslanik?'

Ikrama je bio začuđen i pitao je da li ona zaista misli da će mu Poslanik oprost. Žena ga je uvjerila da će čak i njemu Poslanik oprost i da joj je, zapravo, već dao riječ. Ikrama je odustao od svog plana da pobjegne u Abesiniju i vratio se da vidi Poslanika. 'Ja sam od svoje žene razumio da si ti oprostio čak i meni', rekao je.

'Tvoja žena je upravu. Ja sam ti zaista oprostio,' rekao je Poslanik. Ikrama je donio odluku da osoba koja oprost svojim smrtnim neprijateljima ne može biti lažna. Zato je proglasio svoju vjeru islam. 'Ja svjedočim da je Bog Jedan i da nema ravnog, i svjedočim da si ti Njegov rob i Njegov Vjerovjesnik.' Dok je to govorio, Ikrama je postićeno sagnuo glavu. Poslanik ga je utješio. 'Ikrama', rekao je, 'ja sam ti oprostio, ali pored toga, imam još nešto za tebe - ako danas od mene zatražiš bilo šta što je u mojoj moći, ja ću ti dati.'

Ikrama je odgovorio: 'Nema ništa više ili bolje što bih mogao tražiti od tebe nego da moliš Boga za mene i tražiš Njegov oprost za sve prijestupe i zločine koje sam počinio protiv tebe.'

Čuvši ovu usrdnu molbu, Poslanik je odmah molio Boga i rekao: 'Moj Bože, oprost neprijateljstvo koje je Ikrama gajio protiv mene. Oprost mu uvredu koja je izišla s njegovih usana.'

Poslanik je onda ustao i stavio svoj ogrtač preko Ikrame i rekao: 'Ko god dođe meni, vjerujući u Boga, sa mnom je. Moja kuća je njegova koliko i moja.'

Razgovor sa Ikramom ispunio je predskazanje koje je Časni Poslanik dao prije mnogo godina. Poslanik je, obraćajući se ashabima, jedanput rekao: 'Imao sam viziju da sam bio u

Džennetu. Tamo sam vidio snop grožđa. Kad sam pitao kome je grozd namijenjen, neko je odgovorio: 'Abu-Džehelu'. Pozivajući se na ovu viziju tokom razgovora s Ikramom, Poslanik je rekao kako isprva nije razumio ovu viziju. Kako može Abu-Džehel, neprijatelj vjernika, ući u Džennet i kako može grožđe biti pripremljeno za njega? 'Ali, sada,' rekao je Poslanik, 'razumijem svoju viziju; grožđe je bilo namijenjeno Ikrami. Samo je, umjesto sina, meni prikazan otac, zamjena koja je uobičajena u vizijama i snovima' (Halbiya, tom 3, str. 104)

Od onih koji su bili izuzeti od općeg pomilovanja i za koje je naređeno da budu ubijeni bio je jedan koji je bio odgovoran za okrutno ubistvo Zejnebe, kćerke Poslanika. Ovaj čovjek bio je Habbar. On je presjekao kolane Zejnebine kamile, nakon čega je ona pala na tlo, i pošto je bila trudna, pobacila je. Malo kasnije je umrla. Ovo je bila nečovječnost koju je on počinio i za koju je zaslužio smrtnu kaznu. Ovaj čovjek je sada došao Poslaniku i rekao: 'Božiji Poslaniče, ja sam pobjegao od tebe i otišao u Iran, ali mi je došla misao da nas je Bog oslobodio naših paganskih vjerovanja i spasio nas od duhovne smrti. Umjesto da idem drugima i tražim utočište kod njih, zašto da ne odem Poslaniku lično, priznam svoje pogreške i svoje grijehе i tražim njegov oprost?'

Poslanik je bio dirnut i rekao je: 'Habbar, kad je Bog usadio u tvoje srce ljubav prema islamu, kako ja mogu odbiti da ti oprostim? Ja opraštam sve što si ti uradio prije ovoga.'

Ne mogu se detaljno opisati zločini koje je ovaj čovjek počinio protiv islama i muslimana. Pa, kako ih je, ipak, Poslanik lahko oprostio! Ovaj duh oprosta preobratio je najtvrdе neprijatelje u predane sljedbenike Poslanika.

BITKA NA HUNEINU

Poslanikov ulazak u Meku bio je iznenađan. Plemena u blizini Meke, pogotovu oni na jugu, neko vrijeme nisu bili upoznati s ovim događajem. Kad su ovo čuli, počeli su okupljati vojsku i pripremati se za borbu s muslimanima. Tamo su bila dva plemena, Havazin i Sakif, neobično ponosni na svoju hrabrost. Savjetovali su se međusobno i poslije promišljanja za svog vođu izabrali Malika Ibn-Aufa. Onda su pozvali okolna plemena da im se pridruže. Među ovim pozvanim plemenima bilo je i Banu-Sa'd. Poslanikova dojilja Halima pripadala je ovom plemenu i Poslanik je kao dijete živio među njima. Muškarci ovog plemena okupili su se u odred i krenuli prema Meki vodeći sa sobom svoje porodice i svoj pokretni imetak. Kad su ih pitali zašto to rade, odgovorili su da hoće vojnike podsjetiti da će, ako okrenu leđa i pobjegnu, njihove žene i djeca biti zatvoreni, a njihov imetak opljačkan – tako je snažna bila njihova odlučnost da se bore i unište muslimane. Ovaj odred se spustio u dolinu Autas – najprikladniju bazu za borbu, sa svojim prirodnim skloništima, obiljem stočne hrane i vode i mogućnostima za kretanje konjice. Kad je Poslanik saznao za ovo, poslao je Abdullaha bin Abi-Hadrada da izvijesti o situaciji. Abdullah je izvijestio da je na ovom mjestu vojno okupljanje i da su odlučni da ubiju i budu ubijeni. Ovo pleme je bilo čuveno po svojoj vještini u streljaštvu, i baza koju su izabrali pružala im je ogromnu prednost. Poslanik se obratio Safvanu, bogatom poglavici Meke, da pozajmi ratnu opremu i oružje. Safvan je odgovorio: 'Ti hoćeš da silom prisvojiš moje bogatstvo?'

Poslanik je odgovorio: 'Mi ništa ne želimo prisvojiti. Mi samo želimo pozajmiti ove stvari, i spremni smo dati odgovarajuću garanciju.'

Safvan je time bio zadovoljan i složio se da pozajmi opremu. On je isporučio ukupno stotinu ratnih odijela i odgovarajuću količinu

oružja. Poslanik je pozajmio tri hiljade kopalja od svog amidžića Naufala bin Harisa i oko trideset hiljada *dirhema* od Abdullaha bin Rabi'a (Mu'tta, Musanad i Halbiyya). Kad je muslimanska vojska krenula prema Havazinu, Mekanlije su izrazili želju da se pridruže muslimanskoj strani. Oni nisu bili muslimani, ali su se složili da žive pod muslimanskim režimom. U skladu s tim, dvije hiljade Mekanlija se pridružilo muslimanima. Na putu su opazili arapsko svetište Zat Anvata. Ovdje je bilo staro lote drvo, sveto Arapima. Kad su Arapi kupili oružje, prvo su otišli do Zdata Anvata i objesili ga u svetištu da prime njegove blagoslove za svoje oružje. Kad je muslimanska vojska prošla pored ovog svetišta, neki vojnici su rekli: 'Božiji Poslaniče, odredite i za nas Zat Anvat.'

Poslanik je ovo osudio i rekao: 'Allahu akbar! Govorite kao sljedbenici Musaa. Kad je Musa išao u Kanan, njegovi sljedbenici su na putu vidjeli da ljudi obožavaju kipove, i rekli su Musau: 'O Musa, napravi za nas takvog boga kao što oni imaju bogove.' (7:139)

'BOŽIJI POSLANIK VAS POZIVA'

Poslanik je zapovjedio muslimanima da zapamte kako je Allah Uzvišen i kako Njega trebaju moliti da ih spasi od praznovjerja ranijih naroda. Prije nego što je muslimanska vojska stigla do Hunaina, Havazin i njihovi saveznici su već pripremili određeni broj zasjeda, nalik streljačkom zaklonu, da odatle napadnu muslimane, i kamuflirali su atriljerijske položaje savremenog ratovanja. Oko sebe su izgradili zidove. Iza zidova su bili vojnici koji su ležali i čekali na muslimane. Ostavili su uski prijelaz da muslimani prođu kroz njega. Većina vojske bila je postavljena na ove zasjede, dok je mali broj bio poredan ispred kamila. Muslimani su mislili da neprijatelj brojno nije veći od onoga koliko su mogli vidjeti. Tako su otišli naprijed i napali. Kad su

već daleko odmakli i skriveni neprijatelji se uvjerili da ih lahko mogu napasti, vojnici su se poredali ispred kamila i napali centar muslimanske vojske, dok su ih skriveni strijelci zasuli strijelama s bokova. Mekanlije koji su se pridružili muslimanima da pokažu svoje junaštvo nisu mogli podnijeti ovaj dvostruki napad neprijatelja i pobjegli su natrag prema Meki. Muslimani su bili naviknuti na teške situacije, ali kad je dvije hiljade vojnika jašući na konjima i kamilama, probilo svoj put kroz muslimansku vojsku, muslimanske kamile i konji također su se uplašili. U vojsci je vladala panika. Pritisak je dolazio s tri strane, dovodeći do opće gužve. U ovome je samo Poslanik sa dvanaest ashaba stajao nepokolebljivo. Nisu svi drugovi pobjegli s polja. Oko stotinu njih je ipak ostalo, ali su bili na određenoj udaljenosti od Poslanika. Samo ih je dvanaest ostalo da okruže Poslanika. Jedan je ashab izvijestio da su on i njegovi prijatelji uradili sve što su mogli da životinje uprave prema bojnom polju. Ali su se životinje uplašile bezglavom jurnjavom mekanskih životinja. Izgledalo je da nikakvo nastojanje ne pomaže. Oni su povukli uzde, ali su životinje odbile da se okrenu. Ponegdje su vukli glave životinja tako da su ih skoro natjerali da dodirnu svoje repove. Ali kad su ih podboli prema bojnom polju, one nisu htjele ići. Umjesto toga, one su se još više vraćale natrag. 'Naša srca lupaju u strahu – strahu za sigurnost Poslanika,' rekao je ovaj ashab, 'ali mi ništa ne možemo uraditi.' Ovako su ashabi bili postavljeni. Poslanik je stajao sa šakom ljudi, izložen bujici strijela na tri strane. Bio je samo uski prolaz iza njih kroz koji je moglo proći samo nekoliko ljudi u isto vrijeme. U tom momentu je Abu-Bakr sjahao i držeći uzde Poslanikove mazge, rekao: 'Božiji Poslaniče, hajde da se povučemo na kratko vrijeme i neka se muslimanska vojska okupi.'

'Oslobodi uzde moje mazge, Abu-Bakre,' rekao je Poslanik. Rekavši ovo, podbo je životinju naprijed u klanac gdje su na objema stranama bile neprijateljske zasjede, odakle su ispaljivali

strijele. Kako je Poslanik podbo svoju životinju, rekao je: 'Ja sam Božiji Poslanik. Ja nisam prevarant. Ja sam sin Abdul-Muttaliba.' (Buhari) Ove riječi izgovorene u trenutku krajnje opasnosti po njegovu ličnost pune su značenja. One naglašavaju činjenicu da je Poslanik zaista bio poslanik, istinski Božiji vjerovjesnik i da nema straha od smrti ili da se ne boji da njegov cilj neće uspjeti. Ali, uprkos tome što je zasipan strijelama, ako ostane siguran, muslimani ne trebaju pripisivati bilo kakve božanske odlike njemu. On je samo ljudsko biće, sin Abdul-Muttaliba. Kako je Poslanik uvijek bio pažljiv da svojim sljedbenicima usadi razliku između vjere i praznovjerja! Nakon što je izgovorio ove znamenite riječi, Poslanik je pozvao Abbasa. Abbas je imao snažan glas. Poslanik mu je rekao: 'Abbase, digni glas i podsjeti muslimane na zavjet koji su dali pod drvetom na Hudebiji, i na ono što su mislili u vrijeme objave sure Bakara. Reci im: Božiji Poslanik vas poziva.' Abbas je podigao svoj snažni glas. Poruka Poslanika pala je kao grom, ne na gluhe uši, nego na uši u napetom iščekivanju. To ih je pogodilo kao električni udar. Upravo oni ashabi koji nisu bili u stanju da svoje životinje natjeraju prema bojnopolju počeli su osjećati da više nisu na ovom svijetu, nego na Kijametskom danu, suočeni s Bogom na Sudnjem danu. Glas Abbasa nije zvučao kao njegov glas, nego kao glas meleka koji ih doziva da polože račun za svoja djela. Tada više nije bilo ničega da ih zaustavi da se ponovo vrate na bojno polje. Mnogi od njih su sjahali i samo sa sabljom i štitom jurnuli na bojno polje, ostavljajući životinje da idu gdje hoće. Drugi su sjahali, odsjekli glave svojih životinja i jurnuli pješke Poslaniku. Kažu da su ansari tog dana jurnuli prema Poslaniku brzinom kojom majka kamila ili majka krava juri svom mladunčetu kad čuje njegov krik. Uskoro je Poslanik bio okružen ogromnim brojem ashaba, većinom ansara. Neprijatelj je ponovo podnio poraz. Prisustvo Abu-Sufijana na Poslanikovoj strani tog dana bio je snažan Božiji znak, znak Božije moći, s jedne strane, i Poslanikov

primjer koji prečišćava, s druge. Samo prije nekoliko dana Abu-Sufijan je bio krvožedni neprijatelj Poslanika, narednik krvožedne vojske odlučne da uništi muslimane. No, ovdje je, danas, isti Abu-Sufijan stajao na Poslanikovo strani, njegov prijatelj, sljedbenik i drug. Kad su neprijateljske kamile bezglavo jurile, Abu-Sufijan, razborit i iskusen general, vidio je da će njegov konj vjerovatno podivljati. Brzo je sjahao i, držeći stremen Poslanikove mazge, krenuo pješke. Sa sabljom u ruci, išao je sa strane uz Poslanika, odlučan da ne dozvoli nikome da dođe blizu Poslanika a da prvo ne napadne i ne ubije njega. Poslanik je s oduševljenjem i čuđenjem gledao ovu promjenu u Abu-Sufijanu. Razmišljao je o novom dokazu Božije moći. Samo deset ili petnaest dana prije ovaj čovjek je okupljao vojsku da dokrajči islamski pokret. Ali došla je promjena. Nekadašnji neprijateljski komandant sada je stajao uz Poslanikovu stranu, kao obični vojnik pješak, držeći uzde mazge svog Učitelja, i odlučan da umre radi njega. Abbas je vidio začuđenost u Poslanikovom pogledu i rekao: 'Božiji Poslaniče, ovo je Abu-Sufijan, sin tvog amidže, i tako i tvoj brat. Zar nisi zadovoljan njim?'

'Jesam,' rekao je Poslanik, 'i molim Boga da mu oprostí sve krivice koje je počinio.' Onda je, obraćajući se Abu-Sufijanu lično, rekao: 'Brate!' Abu-Sufijan nije mogao sakriti uzbuđenost koja je izvirala u njegovom srcu. Sagnuo se i poljubio Poslanikovo stopalo u užetu koje je držao (Halbiyya).

Poslije Bitke na Hunejnu Poslanik je vratio ratni materijal koji je uzeo na zajam. Dok je to vraćao, mnogostruko je platio naknadu zajmodavcu. Oni koji su dali zajam bili su dirnuti brigom i obzirom koje je Poslanik pokazao prilikom vraćanja opreme i naknade zajmodavcu. Osjećali su da Poslanik nije običan čovjek, nego neko čiji moralni primjer stoji visoko iznad drugih. Nije čudo, Safvan se odmah priklonio islamu.

ZAKLETI NEPRIJATELJ POSTAJE PREDANI SLJEDBENIK

Bitka na Hunejnu uvijek podsjeća historičare na drugi zanimljivi događaj koji se desio u toku ove bitke. Šaiba, stanovnik Meke i u službi Kabe, učestvovao je u sukobu na strani neprijatelja. Kaže da je u ovoj bici pred sobom imao samo jednu namjeru – kad se dvije vojske suoče, da dobije priliku da ubije Poslanika. Bio je odlučan da će, čak ako se cijeli svijet pridruži Poslaniku (ne samo cijela Arabija), on ostati daleko od toga i nastaviti se suprotstavljati islamu. Kad je borba postala oštra, Šaiba je izvukao svoju sablju i krenuo naprijed prema Poslaniku. Kako je došao vrlo blizu, obeshrabrio se. “Kad sam došao dosta blizu Poslanika,” kaže Šaiba, “izgledalo je da vidim plamen koji prijeti da me proždere. Onda sam čuo glas Poslanika da kaže: ‘Šaiba, dođu blizu mene.’ Kad sam došao bliže, Poslanik je prešao svojom rukom preko mojih grudi u velikoj ljubavi. Kako je to uradio, rekao je: ‘Bože, oslobodi Šaiba svih šejtanskih misli.’” S ovim malim dodikom ljubavi Šaiba se promijenio. Njegova mržnja i neprijateljstvo su nestali, i od tog momenta Šaiba je Poslanika volio više od bilo čega na svijetu. Kako se Šaiba promijenio, Poslanik ga je pozvao da dođe naprijed i bori se. ‘U tom momentu,’ kaže Šaiba, ‘ja sam imao samo jednu želju: da žrtvujem svoj život kako bih spasio Poslanika. Čak i ako bi moj otac došao nasuprot meni, ja ne bih oklijevao ni momenta da zabodem svoju sablju u njegove grudi’. (Halbiyya)

Onda je Poslanik marširao prema Ta’ifu, gradu koji ga je kamenovao i otjerao. Poslanik je opsjeo grad, ali prihvatajući prijedlog nekih prijatelja, napustio je opsadu. Kasnije su se ljudi Ta’ifa svojevoljno priklonili islamu.

POSŁANIK DIJELI RATNI PLIJEN

Poslije osvajanja Meke i pobjede na Hunejnu, Poslanik je trebao obaviti podijelu novca i imanja plaćena kao otkupnina ili imanja koja su neprijatelji napustili u bojnom polju. Uobičajeno je bilo da se ovaj novac i imanja raspodijele među muslimanskim vojnicima koji su učestvovali u ovim sukobima. No, ovom prilikom, umjesto da to raspodijeli među vojnicima, Poslanik je to raspodijelio među Mekanlijama i ljudima koji su živjeli oko Meke. Ovi ljudi još nisu pokazali naklonost prema vjeri. Mnogi su još bili nevjernici. Oni koji su postali muslimani bili su još novi. Za njih je bilo potpuno novo da narod podijeli drugima svoj imetak. Ali, umjesto da u njihova srca uđe dobrota i bogobojaznost, oni su postali tvrdi i pohlepniji nego ikada. Njihovi zahtjevi su se počeli uvećavati. Oni su napravili gužvu oko Poslanika, dodijavali mu zahtjevima i gurnuli ga do mjesta pod drvetom, a jedan čovjek ga je vukao za ogrtač i stegnuo mu vrat da je jedva disao. Na kraju je Poslanik rekao skupu: 'O ljudi, da ja imam još nešto, ja bih vam to dao. Ja nisam škrt, niti sam kukavica'. (Buhari, poglavlje o *Faraz Al-Khums*)

Onda je, idući uz svoju devu i vukući je za kosu, rekao skupu: 'Od ovih novaca i imanja ja ništa ne želim, čak ni toliko koliko je ovo kose. Samo, moram imati petinu, i to za državu, prema arapskom zakonu. Ta petina neće biti potrošena na mene. To će biti potrošeno na vas i na vaše potrebe. Zapamtite, onaj ko protupravno prisvoji ili zloupotrijebi javni novac bit će ponižen kod Boga na Sudnjem danu.'

Zlobni kritičari kažu da je Poslanik želio postati kralj i imati kraljevstvo. Da li kralj i narod imaju takav odnos? Da li neko može gurati svog kralja i stisnuti ga oko vrata? Samo Božiji poslanici i vjerovjesnici mogu postaviti takav primjer. Sav ratni plijen, novac i vrijedni materijal koji se trebao raspodijeliti podijeljen je među siromašnim. Ipak je bilo onih koji su ostali

nezadovoljni, koji su u rulji nasrnuli na Poslanika, protestovali protiv raspodjele optužujući Poslanika da čini nepravdu.

Jedan čovjek po imenu Zu'l-Khuvaisira došao je blizu Poslanika i rekao: 'Muhammede, ja sam svjedok onoga što si ti danas radio.'

'A šta si ti to vidio?', pitao je Poslanik.

'Ti činiš nepravdu,' rekao je on.

'Teško tebi,' rekao je Poslanik. 'Ako sam ja nepravedan, ko onda na Zemlji može biti pravedan?' (Muslim, *Kitab uz-Zakat*)

Istinski vjernici su bili jako uzbuđeni. Kad je ovaj čovjek napustio skup, neki od njih su rekli: 'Ovaj čovjek zaslužuje smrt. Hoćeš li nam dozvoliti da ga ubijemo?'

'Ne,' rekao je Poslanik. 'Ako se drži naših zakona i ne čini nikakav vidljivi prekršaj, kako ga možemo ubiti?'

'Ali,' rekli su vjernici, 'kad osoba kaže i čini jednu stvar, a u srcu ima nešto drugo, zar ta osoba ne zaslužuje kaznu?'

'Ja ne mogu postupati s ljudima prema onom što oni imaju u svojim srcima. Bog me nije zadužio za to. Ja s njima mogu postupati prema onom što kažu i rade.'

Poslanik je nastavio i rekao vjernicima da će jednog dana ovaj čovjek i njegovi drugovi podići bunu u islamu. Poslanikove riječi su se obistinile. U vrijeme Alija, četvrtog halife islama, ovaj čovjek i njegovi prijatelji podigli su bunu protiv njega i postali vođe općenito osuđene podjele islama, koji su do danas poznati po imenu Khavaridž.

Poslije postupanja sa Havazinom, Poslanik se vratio u Medinu. Ovaj dan je donio jednu novu radost za stanovnike u Medini. Jednom je Poslanik došao u Medinu tražeći utočište od lošeg postupanja Mekanlija, a ovog veličanstvenog dana Poslanik je ponovo ušao u Medinu, pun radosti i svjestan svoje odlučnosti i obećanja da Medinu učini svojim domom.

SPLETKARENJA ABU-AMIRA

Mi se sada moramo vratiti djelima jednog čovjeka po imenu Abu-Amir. On je pripadao plemenu Khazradž. Kroz dugu vezu sa Jevrejima i kršćanima stekao je naviku nijemog meditiranja i činjenja neke vrste zikra. Zbog ove navike općenito je bio poznat kao Abu-Amir, pustinjač. Međutim, on po vjeri nije bio kršćanin. Kad je Poslanik otišao u Medinu poslije Hidžre, Abu-Amir je pobjegao iz Medine u Meku. Kad se na kraju Meka također pokorila rastućem utjecaju islama, počeo je kovati nove zavjere protiv islama. Promijenio je svoje ime i uobičajeni način odijevanja i smjestio se u Kubu, selo blizu Medine. Pošto je dugo bio odsutan i izmijenio izgled i odijelo, ljudi Medine ga nisu prepoznali. Prepoznali su ga samo oni licemjeri s kojima je imao veze u tajnosti. Povjerio je tajnu licemjerima Medine i po njihovom savjetu planirao je da ode u Siriju i potakne i izazove kršćanske vlade i arapska kršćanska plemena za napad na Medinu. Dok je bio zaokupljen svojom zlobnom misijom na sjeveru, planirao je da raširi nezadovoljstvo u Medini. Njegovi drugovi, licemjeri, trebali su raširiti glasine da će Medina biti napadnuta od sirijskih vojski. Abu-Amir se nadao da će zbog ove dvostruke zavjere muslimani i sirijski kršćani ući u rat. Ako ova zavjera ne uspije, nadao se da će sami muslimani biti izazvani da napadnu Siriju. Možda rat i tako počne između muslimana i Sirijaca, i Abu-Amir bi imao razlog da se raduje. Tako je njegov plan bio potpun i on je otišao je u Siriju. Dok je bio odsutan, licemjeri u Medini su, prema planu, počeli širiti glasine da su viđeni neki karavani koji su rekli kako se sirijska vojska priprema za napad na Medinu. Sutradan su opet pričali da su se sreli s nekim karavanom koji im je prenio iste vijesti.

EKSPEDICIJA TABUKA

Ove glasine su postale tako česte da je Poslanik mislio da bi bilo dobro da on lično vodi muslimansku vojsku protiv Sirije. Ovo su bila teška vremena. Arabiju je zahvatila glad. Žetva prethodne godine bila je siromašna i nije bilo dovoljno ni žita ni plodova. Još nije bilo vrijeme za novu žetvu. Bio je kraj septembra ili početak oktobra kad je Poslanik krenuo na ovu misiju. Licemjeri su znali da su ove glasine predstavljale njihovo spletkarenje. Znali su da je njihov plan bio da izazovu muslimane da napadnu Sirijce ako Sirijci ne napadnu muslimane. U bilo kojem slučaju, sukob sa veličanstvenom Rimskom imperijom trebao je dovesti do uništenja muslimana. Pred njima je bila Bitka Muta. Na Mutu su se muslimani morali suočiti s tolikom vojskom da su se jedva povukli, uz velike gubitke. Licemjeri su se nadali da će vidjeti drugu bitku Muta u kojoj će sam Poslanik možda izgubiti život. Dok su licemjeri širili glasine o sirijskom napadu na muslimane, učinili su sve da uliju strah u muslimane i zastrašivali su ih kako nisu u stanju da se suoče s toliko velikom vojskom i da zato ne trebaju ići u rat. Njihov plan je bio, s jedne strane, da izazovu muslimane na napad na Siriju, a s druge strane, da ih obeshrabre kako ne bi otišli u velikom broju. Oni su željeli da muslimani idu u rat protiv Sirije i dožive siguran poraz. Ali, čim je Poslanik proglasio svoju namjeru da vodi novu ekspediciju, oduševljenje je uzavrelo među muslimanima. Istupili su s ponudama žrtvovanja radi svoje vjere. Muslimani nisu imali dovoljno ratne opreme. Državna blagajna je bila prazna. Samo su imućniji muslimani imali sredstva da plate za rat. Svaki musliman se nadmetao s drugim u žrtvovanju radi svoje vjere. Hazreti Omer je dao najveći dio svog imetka. Kažu da je njegov doprinos vrijedio oko hiljadu zlatnih *dinara*, što je ravno iznosu od dvadeset pet hiljada rupija. Drugi sljedbenici također su dali doprinos prema svojoj mogućnosti. Siromašnim muslimanima

također su omogućene životinje za jahanje, sablje i koplja. Zavladao je oduševljenje. U to vrijeme je u Medini bila grupa muslimana koji su se iselili iz Jemena. Oni su bili vrlo siromašni. Neki od njih su otišli Poslaniku i ponudili svoju službu za ovu ekspediciju. 'Mi ne želimo ništa osim sredstva da možemo ići.' Kur'an spominje ove muslimane i njihove ponude slijedećim riječima:

...niti onima kojima si, kad su ti došli da im dadneš životinju za jahanje (radi džihada), ti rekao: „Ja ne mogu naći na čemu da jašete,“ oni su se vratili, sa očima punim suza, od tuge što nisu imali ništa što bi mogli potrošiti (na Božijem putu). (9:92)

Znači, nema krivnje na onima koji nisu učestvovali u ratu zato što su bili bez sredstva i koji su tražili od Poslanika da im omogući sredstva prijevoza do bojnog polja. Poslanik nije bio u stanju osigurati ovaj prijevoz, tako da su oni bili razočarani osjećajući da su siromašni i nisu u stanju da doprinesu ratu između muslimana i Sirijaca. Abu-Musa je bio vođa ove grupe. Kad su ga upitali šta traže, rekao je: 'Mi nismo tražili kamile ili konje. Mi smo samo rekli da nemamo obuće i nismo mogli prevaliti tako dug put bosih. Da smo samo imali obuću, mi bismo otišli pješke i učestvovali u ratu skupa sa našom muslimanskom braćom.' Kad je ova vojska krenula za Siriju i muslimani još nisu bili zaboravili šta su podnijeli na Mutu, svaki od njih je bio pun brige za ličnu sigurnost Poslanika. Žene Medine također su osjećale ovu opasnost. Poticale su svoje muževe i sinove da pristupe ratu. Jedan ashab je bio izvan Medine i vratio se kad je Poslanik već krenuo s vojskom. Ovaj ashab je ulazio u svoju kuću i očekivao da ga njegova žena dočeka s uzbuđenjem i priželjkivanjem poslije dugo vremena. On je zatekao svoju ženu kako sjedi u dvorištu i otišao da je zagrlji i poljubi. Ali je žena podigla ruke i gurnula ga

natrag. Začuden, muž je gledao svoju ženu i rekao: 'Je li se ovako postupa prema onome ko dolazi kući poslije dugo vremena?' 'Zar te nije stid?', rekla je žena. 'Božiji Poslanik ide na opasno mjesto, a ti bi da miluješ svoju ženu. Tvoja prva dužnost je da ideš na bojno polje. Vidjet ćemo za ostalo.' Kažu da je ovaj ashab odmah izašao iz kuće, pritegao kolane svoga konja i punim kasom otrčao za Poslanikom. Na razdaljini od oko tri dana putovanja sustigao je muslimansku vojsku. Nevjernici i licemjeri su vjerovatno mislili da će Poslanik, postupajući prema ovim glasinama, koje su oni smislili i raširili, nasrnuti na sirijsku vojsku bez razmišljanja. Oni su zaboravili da se Poslanik brinuo o tome da ostavi moralni primjer generacijama sljedbenika za sva buduća vremena. Kad se Poslanik približio Siriji, stao je na mjestu Tabuk i poslao svoje ljude u raznim pravcima da saznaju stvarne činjenice. Ljudi su se vratili i izvijestili da nema nigdje nikakvih sirijskih okupljanja. Poslanik je odlučio da se vrate, ali je ostao nekoliko dana, tokom kojih je potpisao ugovore s nekim od plemena na granici. Nije bilo rata niti borbe. Putovanje je uzelo Poslaniku oko dva i po mjeseca. Kad su licemjeri u Medini uvidjeli da njihova zamisao izazivanja rata između muslimana i Sirijaca nije uspjela i da se Poslanik vratio živ i zdrav, počeli su se bojati da je njihova spletku razotkrivena. Bojali su se kazne koja im je sada pripadala. Ali oni nisu prestali sa svojim opakim planovima. Opremili su grupu i postavili je na dvije strane uskog prolaza na određenoj udaljenosti od Medine. Prolaz je bio tako uzak da se kroz njega moglo proći samo u koloni jedan po jedan. Kad su se Poslanik i muslimanska vojska približili ovom mjestu, on je dobio upozorenje objavom da je neprijatelj u zasjedi na obje strane uskog prolaza. Poslanik je naredio svojim drugovima da izvide. Kad su stigli na ovo mjesto, vidjeli su da se ljudi skrivaju s očitom namjerom napada. Ovi ljudi su, međutim, pobjegli čim su vidjeli tu izvidničku grupu. Poslanik je odlučio da ih ne goni. Kad je Poslanik stigao u Medinu, licemjeri koji nisu učestvovali

u ovoj bici počeli su iznositi razne vrste izgovora. Ali, Poslanik ih je prihvatio. U isto vrijeme je osjećao kako je došlo vrijeme da se njihovo licemjerstvo razotkrije. Kroz objavu je dobio naredbu od Boga da džamiju na Kubi, koju su licemjeri izgradili da bi mogli održavati skupove u tajnosti, treba porušiti. Licemjeri su bili primorani da svoje namaze klanjaju u drugim džamijama s drugim muslimanima. Nikakva druga kazna nije predložena. Vraćajući se s Tabuka, Poslanik je saznao da su se ljudi Ta'ifa također pokorili. Poslije ovoga druga plemena Arabije obratila su se za prelazak na islam. U kratkom vremenu je cijela Arabija bila pod zastavom islama.

POS LJEDNJI HADŽ I HUTBA ČASNOG POSLANIKA

Devete godine po Hidžri Poslanik je otišao na hodočašće u Meku. Na dan hodočašća primio je objavu koja je sadržavala poznati ajet Kur'ana koji kaže:

*Danas sam Ja za vas usavršio vašu vjeru i
upotpunio Svoju blagodat prema vama i
izabrao sam za vas islam kao vjeru. (5:4)*

Ovaj ajet je, zapravo, značio da je Poruka, koju je Časni Poslanik prenio od Boga i koju je riječju i djelom objašnjavao sve ove godine, dovršena. Svaki dio ove Poruke je bio blagoslov. Ova, sada svršena Poruka utjelovljuje najviše blagoslove koje čovjek može primiti od Boga. Ova Poruka je sažeta u imenu 'al-islam', što znači pokornost. Pokornost je religija muslimana, religija ljudskog roda. Časni Poslanik je primio ovaj ajet u dolini Muzdalifa, gdje su se hodočasnici okupili. Vraćajući se sa Muzdalifa, Poslanik je zastao na Mini. Bio je to jedanaesti dan mjeseca zul-hidže. Poslanik je stajao pred ogromnim skupom muslimana i održao govor, poznat u historiji kao oprostajni govor Poslanika. Tokom

ovog govora je rekao:

O ljudi, slušajte me pažljivo. Jer ja ne znam hoću li stajati pred vama ponovo u ovoj dolini i obratiti vam se kako vam se sada obraćam. Vaše živote i vaše imetke Bog je učinio zaštićenim od međusobnih napada do Sudnjeg dana. Bog je za svakog odredio udio u naslijeđu. Nikakva 'oporučka' sada se neće priznati koja je štetna za zakonite nasljednike. Dijete rođeno u bilo kojoj kući smatrat će se djetetom oca u toj kući. Ko god osporava roditeljstvo tog djeteta bit će podložan kazni po Zakonu islama. Svako ko ovo rođenje bude pripisivao nečijem drugom ocu, ili lažno bude tvrdio da je neko drugi njegov gazda, Bog, Njegovi meleki i cijelo čovječanstvo će ga proklinjati.

O ljudi, vi imate određena prava prema vašim ženama, ali vaše žene također imaju određena prava prema vama. Vaše pravo prema njima je da one trebaju živjeti časnim životom, da ne prihvataju puteve koji mogu donijeti sramotu mužu u očima ljudi. Ako vaše žene ne budu živjele prema ovome, onda imate pravo da ih kaznite. Možete ih kazniti nakon što bude provedeno istraživanje od strane nadležnog organa, i vaše pravo da kaznite bude potvrđeno. Čak i onda, kazna u takvom slučaju ne smije biti vrlo oštra. No, ako vaše žene ne učine takvu stvar, i njihovo vladanje nije takvo da donese sramotu njihovim muževima, onda je vaša dužnost da im osigurate hranu, odjeću

i sklonište, prema vašim mogućnostima. Zapamtite, uvijek morate prema svojim ženama postupati lijepo. Bog vam je povjerio dužnost da pazite na njih. Žena je slaba i ne može zaštititi svoja prava. Kad se oženite, Bog vas određuje čuvarima ovih prava. Vi ste svoje žene doveli svojoj kući po Božijem Zakonu. (Zato ne smijete povrijediti povjerenje koje je Bog dao u vaše ruke).

O ljudi, vi još imate u svom posjedstvu neke ratne zatvorenike. Ja vas, zato, savjetujem da ih hranite i odijevate onim što vi jedete i odijevate. Ako oni učine išta pogrešno, što vi ne možete oprostiti, onda ih prodajte nekome drugom. Oni su Božije slugе. Nikada im nemojte zadavati bol i teškoću, to nije ispravno.

O ljudi, ono što vam kažem, morate saslušati i zapamtiti. Svaki musliman je brat drugome. Svi ste jednaki. Svi ljudi, kojoj god naciji ili plemenu pripadali, i kakav god položaj u životu imali, jednaki su.

Dok je ovo govorio, Poslanik je podigao ruke i sastavio prste jedne ruke sa prstima druge i onda rekao:

Baš kao što su prsti ovih dviju ruku jednaki, tako su ljudi jednaki jedan drugom. Niko nema nikakvo pravo, nikakvu prednost nad drugim. Vi ste kao braća.

Nastavljajući, Poslanik je rekao:

Znate li koji je ovo mjesec? Na kojem smo mi mjestu? Znate li koji je danas dan?

Muslimani su u odgovoru rekli da znaju da je sveti mjesec, sveta zemlja i da je dan hadža.

Onda je Poslanik rekao:

Baš kako je ovaj mjesec svet, ova zemlja sveta i ovaj dan svet, tako je Bog učinio svetim žvota, imetak i čast svakog čovjeka. Uzeti život bilo kojeg čovjeka ili njegov imetak, ili napasti njegovu čast nepravedno je i pogrešno kao i povrijediti svetost ovog dana, ovog mjeseca i ovog mjesta. Ono što vam ja danas naređujem nije namijenjeno samo za danas. To je namijenjeno za sva vremena. Od vas se očekuje da to zapamtite i da postupate po tome dok ne napustite ovaj svijet i dok ne odete na Drugi svijet da se sretnete sa svojim Stvoriteljem.

U zaključku je rekao:

Ono što sam vam rekao trebate prenijeti u sve krajeve svijeta. Možda oni koji me nisu čuli bolje postupe od onih koji su čuli. (Sihah Sitta, Tabari, Hišam i Khamis)

Poslanikov govor je kratak sadržaj cijelog učenja i duha islama. On pokazuje koliko se Poslanik brinuo za dobrobit čovjeka i mir u svijetu; također pokazuje koliko je brinuo za prava žena i drugih slabih. Poslanik je znao da je njegov kraj blizu. On je od Boga imao nagovještaje o svojoj smrti. Među brigama i nemirima koje je pokazivao bio je odnos muškaraca prema ženama. On je

brinuo da ne ode s ovog svijeta na Ahiret a da ženama ne osigura položaj koji je po pravu njihov. Od postanka čovjeka žena se smatrala robom i služavkom muškarca. Ovo je bila Poslanikova prva briga. Njegova druga briga je bila za ratne zarobljenike. Oni su bili bespravno zatvarani i tretirani kao robovi i izvrnuti okrutnostima i prijestupima svih vrsta. Poslanik je osjećao da ne smije napustiti ovaj svijet a da ne osigura ratnim zatvorenicima prava koja su u Božijim očima njima pripadala. Nejednakost između ljudi također je tištila Poslanika. Povremeno su razlike bile toliko naglašene da se nisu mogle tolerisati. Neki ljudi su bili uzdizani do zvijezda, a drugi ponižavani do krajnosti. Stanja koja su pridonijela ovoj nejednakosti doprinijela su stvaranju nepomirljivih proturječnosti i ratu između nacija i zemalja. Poslanik je također mislio na ove razlike. Ukoliko duh nejednakosti ne bude otklonjen i ukoliko stanja koja navode jedan narod na posezanje za pravima drugog i na napade na njihove živote i posjede – dakle, ukoliko ovi uvjeti koji postaju neobuzdani u vrijeme moralnog propadanja ne budu uklonjeni, mir i napredak svijeta ne mogu biti osigurani. On je mislio da čovjekov život i čovjekov imetak imaju istu svetost koja pripada svetim danima, svetim mjesecima i svetim mjestima. Nijedan čovjek nikada nije pokazao takvu brigu i staranje za dobrobit žena, prava slabih i za mir između nacija kao što je Poslanik islama. Nijedan čovjek nikada nije učinio toliko koliko je Poslanik da unaprijedi jednakost među ljudima. Nijedan se čovjek nije toliko brinuo za dobro čovjeka kao što je on. Iz ovog razloga žena u islamu do danas ima pravo da naslijedi imetak. S druge strane, Evropa je do ovog stepena došla tek oko hiljadu tri stotine godina poslije dolaska islama. Svaka osoba koja uđe u islam postaje jednaka sa svakim drugim, bez obzira koliko je nerazvijena nacija iz koje dolazi. Sloboda i jednakost karakteristični su doprinosi islama civilizaciji svijeta. Shvatanja koja druge religije imaju o slobodi i jednakosti daleko su iza onih koje islam propovijeda i praktikuje.

U muslimanskoj džamiji kralj, vjerski vođa i običan čovjek imaju isti položaj; nema nikakve razlike između njih. Na mjestima obožavanja drugih religija i drugih nacija ove razlike postoje do danas, iako ove religije i nacije tvrde da su uradile više nego islam za slobodu i jednakost.

POSŁANIK DĄJE NĄGOVJEŠTĄJ O SVOJOJ SMRTI

Na putu natrag Poslanik je ponovo obavijestio ashabe da se njegova smrt približava. Rekao je: 'O ljudi, ja sam čovjek kao vi. Uskoro mi možda dođe izaslanik i ja ću morati udovoljiti pozivu.' I onda je rekao: 'O ljudi, moj Dobri i Milostivi Gospodar me obavijestio da Poslanik živi polovinu vijeka prethodnog poslanika.² O, moji dragi ashabi, ja moram odgovoriti Bogu, i vi ćete također morati. Šta ćete onda reći?'

Na ovo su ashabi rekli: 'Reći ćemo da si dobro dostavio Poruku islama i da si cijeli svoj život posvetio služenju Vjeri. Ti si imao najsavršeniji osjećaj za dobrobit čovječanstva. Reći ćemo: 'Allahu, podaj mu najbolje nagrade.'

Onda je Poslanik pitao: 'Da li vi svjedočite da je Bog Jedan, da je Muhammed Njegov rob i poslanik, da su Džennet i Džehennem stvarnost, da je smrt stvarnost, da postoji život poslije smrti, da mora doći Sudnji dan i da će svi mrtvi biti uzdignuti iz svojih grobova, vraćeni u život i okupljeni?'

'Da,' rekli su ashabi. 'Mi svjedočimo svim ovim istinama.'

Obraćajući se Bogu, Poslanik je rekao: 'Ti također budi svjedok ovome – da sam im ja prenio načela islama.'

Poslije ovog hodočašća Poslanik se posvetio poučavanju i obuci svojih sljedbenika, nastojeći da podigne njihov moralni standard i da popravi i oplemeni njihovo vladanje. Njegova smrt mu je

² Ovo nije namijenjeno za opće pravilo. To se odnosi samo na Časnog Poslanika. Hadis pripisuje Isau oko stotinu dvadeset godina. Kako je Poslanik već dostigao šezdeset dvije ili šezdeset tri godine, mislio je da je vjerovatno njegova smrt blizu. - Urednik

postala česta tema i on je muslimane pripremao za to. Jedan dan, ustajući da se obrati vjernim, rekao je: 'Danas sam primio objavu:

Kad dođe Allahova pomoć i pobjeda, vidjet ćeš ljude da u Allahovu vjeru u skupinama ulaze, veličaj sa zahvalom Gospodara Svoga, i traži oprost od Njega. Sigurno On mnogo prima pokajanje.' (110:2-4)

To znači da je dolazilo vrijeme kad će se, uz Božiju pomoć, mnoštvo pridružiti vjeri islam. Onda je dužnost Poslanika – i njegovih sljedbenika - da hvale Boga i mole Ga da ukloni sve prepreke na putu utemeljenja Vjere.

Poslanik je u ovoj prilici upotrijebio parabolu: "Bog je rekao jednom Svom robu: 'Ako želiš, dođi Meni, ili možeš ostati još.' Taj Božiji rob je rekao da više voli da se vrati Svom Gospodaru." Abu-Bakr je bio među prisutnim. Slušao je ovaj Poslanikov govor i počeo plakati. Drugi ashabi koji nisu dublje mislili o onome što su slušali čudili su se zašto Abu-Bakr plače, a Poslanik je govorio o pobjedama islama koje dolaze. Omer je pogotovu bio ljut na Abu-Bakra. Poslanik je davao radosne vijesti, a ovaj čovjek plače. No, samo je Poslanik razumio šta se događa. Mislio je da ga je samo Abu-Bakr razumio. Samo je on shvatio da su ajeti koji su obećali pobjedu također nagovijestili Poslanikovu skorbu smrt.

Poslanik je nastavio: 'Abu-Bakr mi je veoma drag. Da je dozvoljeno voljeti nekoga onoliko koliko volimo Boga, ja bih tako volio Abu-Bakra. O ljudi, sva vrata koja su otvorena prema džamiji trebaju od danas biti zatvorena osim Abu-Bakrovih vrata.'

Nije bilo sumnje da ja ova zadnja uputa predskazivala da će poslije Poslanika Abu-Bakr biti prvi halifa. Da predvodi vjerne u namazu, trebat će doći do džamije pet puta dnevno, i zato treba držati otvorenim vrata svoje kuće u džamiju. Nekoliko

godina poslije toga, kad je Omer bio halifa, pitao je neke od prisutnih o značenju ajeta: 'Kad dođu Božija pomoć i pobjeda'. Očito se sjećao okolnosti u kojima je Poslanik poučavao muslimane ovome i ajetima koji slijede. Sigurno se sjećao da je tada samo Abu-Bakr razumio značenje ovih ajeta. Omer je nastojao ispitati muslimane koliko znaju o ovim ajetima. Oni ih nisu uspjeli razumjeti u vrijeme njihove objave; jesu li znali njihovo značenje sada? Ibn-Abbas, koji je sigurno imao deset ili jedanaest godina u vrijeme njihove objave i koji je sada imao sedamnaest ili osamnaest godina, javio se da odgovori. Rekao je: 'O Amirul mu'minin! Ovi ajeti sadrže predskazanje o smrti Časnog Poslanika. Kad je Poslanikov posao završen, on više ne želi živjeti na svijetu. Ovi ajeti govore o predstojećoj pobjedi islama. Ona ima tužnu stranu, a to je skori odlazak Poslanika s ovog svijeta.' Omer je rekao: 'Istina je,' i pohvalio je Abbasa za njegovo razumijevanje.

POSŁANIKOVI ZADNJI DANI

Konačno se približio dan s kojim se svaki čovjek mora suočiti. Poslanikov posao je bio obavljen. Sve što mu je Bog objavio objavljeno je za dobro čovjeka. Duh Muhammeda ulio je novi život u njegov narod. Uzdigao se novi narod, novi pogled na život i nove institucije; ukratko, novo nebo i nova Zemlja. Položeni su temelji novog poretka. Zemlja je uzorana i zalivena i bačeno sjeme za novu žetvu. I sada se sama žetva počela pokazivati. Međutim, nije bilo određeno da je on ubere. Za njega je bilo određeno samo da uzore, zasadi i zaliye. On je došao kao radnik, ostao je radnik i sada je trebao otići kao radnik, zato što njegove nagrade nisu bile ovosvjetske stvari, nego zadovoljstvo i odobravanje Svog Boga, Svoga Stvaraoca i Gospodara. Kad je došlo vrijeme za žetvu, on je radije pošao k Njemu, ostavljajući druge da žanju.

Časni Poslanik se razbolio. Nekoliko dana bez prestanka dolazio je u džamiju i vodio namaz. Onda više nije imao snage da dolazi u džamiju. Ashabi su bili toliko naviknuti na ovo svakodnevno društvo da nisu očekivali da će on umrijeti. No, on im je stalno govorio o svojoj smrti. Jednog dana dok je bio u društvu svojih sljedbenika, rekao je: 'Ako čovjek napravi grešku, bolje je da to ispravi na ovom svijetu, tako da nema nikakvog kajanja na Ahiretu. Zato, ako sam ja, ne znajući, učinio bilo kakvu krivicu nekome od vas, neka istupi i traži od mene da to ispravim. Ako sam ja, čak i nesvjesno, povrijedio bilo koga od vas, neka istupi i neka se osveti. Ne želim da budem posramljen kad se suočim sa Svojim Gospodarom. Ashabi su bili dirnuti. U očima su im navirale suze. Koje je muke on podnio i koje patnje trpio radi njih? Podnosio je glad i žeđ da bi drugi imali dovoljno da jedu i piju. Popravljao je sam svoju odjeću i krpio sam svoje cipele da bi i drugi imali odjeću. A eto, ipak je on tu, željan da ispravi čak i najmanju krivicu koju je možda učinio drugima; toliko je poštovao prava drugih.

Svi ashabi su Poslanikovu ponudu primili s dostojanstvenom šutnjom. No, jedan ashab je istupio i rekao: 'O Božiji Poslaniče, ja sam jednom zadobio povredu od tebe. Redali smo se za borbu kad si ti prošao pored naše linije i dok si prolazio, zabo si svoj lakat u moj bok. To je bilo nesvjesno, ali ti si rekao da se možemo osvetiti čak i za nenamjerne povrede. Ja se želim osvetiti za ovu povredu.' Ashabi, koji su Poslanikovu ponudu primili u dostojanstvenoj tišini, bili su jako ljuti zbog ove drskosti i tvrdoglavosti čovjeka koji uopće nije razumio duh Poslanikove ponude i ozbiljnost situacije. No, ovaj ashab je izgledao nepopustljiv – odlučan da Poslanika drži za riječ.

Poslanik je rekao: 'Dobro je, imaš pravo da se osvetiš.'

Okrenuo mu je svoja leđa i rekao: 'Dođi i udari me kako sam ja tebe udario.'

'Ali,' objašnjavao je ovaj ashab, 'kad si ti mene udario, moj bok

je bio go, jer u to vrijeme nisam imao košulje.'

'Uzdigni moju košulju,' rekao je Poslanik, 'i udari moj bok svojim laktom.' On je tako uradio ali, umjesto da udari goli bok Poslanika, ovaj ashab se sagnuo naprijed sa suzama u očima i poljubio Poslanikovo golo tijelo.

'Šta je ovo?', pitao je Poslanik.

'Zar nisi rekao da su tvoji dani s nama izbrojani? Koliko još prilika možemo imati da te dotaknemo uživo i izrazimo svoju ljubav i naklonost prema tebi? Istina, ti me jesi udario laktom, no, ko bi mogao misliti na osvetu za to. Meni je sada pala na pamet ova ideja. Ti si nam ponudio da se osvetimo. Ja sam sebi rekao – daj da te poljubim pod izgovorom osvete.'

Ashabi, do tada puni srdžbe, poželjeli su da su se i oni toga sjetili.

POS LANIK UMIRE

No, Poslanik je bio bolestan i izgledalo je da bolest napreduje. Izgledalo je da je smrt sve bliža i potištenost i sjeta spustili su se na srca ashaba. Sunce je sijalo nad Medinom svjetlije nego ikada, ali je ono za ashabe izgledalo sve tamnije. Dan je svanuo kao i svaki drugi, ali je izgledalo da donosi mrak, ne svjetlo. Na koncu je došlo vrijeme kad je duša Poslanika morala napustiti ovaj svijet i sresti se sa svojim Stvaraocem. Njegovo disanje postajalo je sve teže. Poslanik, koji je svoje zadnje dane provodio u Ajšinoj odaji, rekao joj je: 'Podigni mi malo glavu i prinesi bliže svom boku. Ne mogu dobro da dišem.' Ajša je tako uradila. Sjela je i držala njegovu glavu. Smrtni bolovi su bili vidljivi. Uveliko uzrujan, Poslanik se saginjao sad na jednu stranu, sad na drugu. Stalno je govorio: 'Teško Jevrejima i kršćanima. Oni su grobove svojih poslanika učinili mjestima obožavanja.' Ovo je, možemo reći, bio njegov posljednji savjet svom ummetu. Dok je ležao na svojoj smrtničkoj postelji, izgleda da je rekao svojim sljedbenicima: 'Naučit ćete da mene smatrate višim od svih drugih poslanika, i

uspješnijim od bilo kojeg od njih. Ali, vodite računa, nemojte moj grob pretvoriti u predmet obožavanja. Neka moj grob ostane samo grob. Drugi možda obožavaju grobove svojih poslanika i pretvaraju ih u središta hodočašća, mjesta gdje se mogu obratiti i dobiti oprost, prinositi svoje žrtve i zahvalnost. Možda će drugi ovo raditi, ali ne i vi. Morate uvijek pamtit i svoj jedan i jedini cilj – a to je obožavanje Jednog i Jedinog Boga.

Nakon što je tako upozorio muslimane na njihovu dužnost da čuvaju teško stečenu spoznaju o Jednom Bogu i razliku između Boga i čovjeka, njegovi kapci su počeli padati. Oči su mu se počele zatvarati. Sve što je tada rekao bilo je: 'Mom Prijatelju, Najvišem od Visokih – mom Prijatelju, Najvišem od Visokih,' što očito znači da je išao prema Bogu. Kad je ovo rekao, ispustio je dušu.

STANJE POSLANIKOVIH SLJEDBENIKA POSLIJE NJEGOVE SMRTI

Vijesti su stigle do džamije. Tamo su se bili okupili mnogi ashabi, napuštajući svoje poslove. Očekivali su da će čuti radosne vijesti o ozdravljenju Poslanika, ali su umjesto toga čuli vijesti o Poslanikovo smrti. To je došlo kao grom iz vedra neba. Abu-Bakr je zbog nekog posla bio vani. Omar je bio u džamiji, ali je bio potpuno skamenjen od bola. Kad je čuo kako ljudi govore da je Poslanik umro, izvukao je svoju sablju i prijetio da će ubiti one koji kažu da je Poslanik umro. Mnogo je toga što Poslanik još treba uraditi, zato nije mogao umrijeti. Istina, njegova duša je otišla iz tijela, ali on je samo otišao da se sretne sa svojim Stvaraocem. Baš kao što je Musa otišao za neko vrijeme samo da se sretne sa svojim Stvaraocem i da se vrati, Poslanik se mora vratiti da kazni licemjere. Omar je išao unaokolo sa sabljom u ruci kao izvan pameti. Kako je išao, govorio je: 'Ko god kaže da je Poslanik umro, sam će umrijeti od Omarovih ruku.' Ashabi su se osjećali nemoćni i skoro da su vjerovali u ono što je Omar

rekao. Poslanik nije mogao umrijeti. Mora da je to greška. Za to vrijeme su neki ashabi otišli u potragu za Abu-Bakrom, našli ga i rekli mu šta se dogodilo. Abu-Bakr je otišao pravo do džamije u Medini i ne rekavši ni riječi nikome, ušao je u Ajšinu sobu i pitao je: 'Je li Poslanik umro?'

'Jeste,' odgovorila je Ajša. Onda je otišao pravo gdje je ležalo Poslanikovo tijelo, otkrio je lice, sagnuo se i poljubio mu čelo. Suze pune ljubavi i bola padale su mu iz očiju i on je rekao: 'Bog je naš svjedok. Allah ti neće dati dvije smrti.'

To je bila značenjski vrlo važna rečenica. To je bio odgovor Abu-Bakra na ono što je Omar govorio u svom ludom bolu. Poslanik je jednom umro. To je bila njegova fizička smrt – smrt kojom svako mora umrijeti. Ali on neće imati druge smrti. Neće biti duhovne smrti – smrti vjerovanja koja je učvrstio kod svojih sljedbenika i za čije je utemeljenje podnio takve muke. Jedno od ovih vjerovanja – jedno od važnijih vjerovanja – kojima je poučavao bilo je da su čak i poslanici ljudi i da i oni moraju umrijeti. Muslimani ovo nisu trebali zaboraviti tako brzo poslije Poslanikove smrti. Nakon što je ovo rekao, Abu-Bakr je izašao, probijajući se kroz redove vjernih, prilazeći nijemo do mimbere. Kad je stao na mimeru, Omar je stajao pored njega, njegova sablja je bila izvučena kao i prije, odlučan, ukoliko Abu-Bakr kaže da je Poslanik umro, da možda izgubi glavu. Kad je Abu-Bakr počeo govoriti, Omar je povukao njegovu košulju, želeći da ga zaustavi u govoru, ali je Abu-Bakr trgnuo svoju košulju natrag i odbio da stane.

Onda je proučio ajet Kur'ana:

A Muhammed je samo poslanik. Zaista, prije njega su prošli poslanici. Ako on onda umre ili bude ubijen, zar ćete se vi okrenuti na svojim petama? (3:145)

To znači, Muhammed je bio čovjek s Porukom od Boga. Bilo je i drugih ljudi s Porukom od Boga i svi su umrli. Ako Muhammed umre, hoće li oni okrenuti leđa svemu onome čemu su poučeni i što su naučili? Ovaj ajet je objavljen u vrijeme Uhuda. Pronijele su se glasine da je Poslanik ubijen od neprijatelja. Tada su mnogi muslimani bili obeshrabreni i povukli su se iz borbe. Ovaj ajet je došao s neba da ih ojača. On je imao isti efekat i u ovoj prilici. Proučivši ovaj ajet, Abu-Bakr je dodao svoju riječ. Rekao je: 'Oni među vama koji obožavaju Boga, neka znaju da je Bog živ, i ostat će živ. No, oni među vama koji su obožavali Muhammeda, neka saznaju da je Muhammed umro.' Sam Omar se promijenio kad je čuo Abu-Bakra kako uči navedeni ajet. Počeo se vraćati razumu, i vraćalo se njegovo prosuđivanje, i shvatio je da je Poslanik stvarno umro. No, čim je to shvatio, noge su mu se počele tresti i on je posrnuo. Pao je premoren. Čovjek koji je svojom vlastitom sabljom želio ubiti Abu-Bakra bio je promijenjen Abu-Bakrovim govorom. Ashabi su osjećali da je ovaj ajet objavljen prvi put tog dana, tako ih se snažno i nanovo dojmio. U napadu bola oni su zaboravili da se ovaj ajet nalazi u Kur'anu.

Mnogi su izrazili bol koji je savladao muslimane nad smrću Poslanika, no jezgrovit i dubok izraz koji je tome dao Hasan bin Sabit, pjesnik ranog islama, u svojim strofama do danas ostaju najbolji i najtrajniji. On je rekao: 'Ti si bio zjenica moga oka. Sad kad si ti umro, moje oko je oslijepilo. Mene nije briga ko sada umire. Jer, ja sam samo od tvoje smrti strahovao.'

Ova strofa izražava osjećanje svakog muslimana. Mjesecima su muškarci, žene i djeca išli ulicama Medine recitujući ovu strofu Hassana bin Sabita.

POSLANIKOVA LIČNOST I KARAKTER

Nakon što smo ukratko opisali izvanredne događaje u životu Časnog Poslanika, sada ćemo nastojati dati kratki prikaz njegovog karaktera. U vezi s ovim, imamo na raspolaganju svjedočenje njegovog naroda, koje su oni iznijeli o njegovom karakteru prije poslanstva. On je u to vrijeme bio poznat u svom narodu kao 'Vjerni' i 'Istinoljubivi' (Hišam). U svijetu uvijek ima mnogo ljudi protiv kojih nikada nije iznesena optužba o neiskrenosti. Također, postoji ogroman broj ljudi koji nikada nisu bili izloženi oštroj kušnji ili izazovu, i u običnim poslovima i životnim stvarima oni se ponašaju iskreno i odano, pa ipak od svog naroda ne dobiju neki poseban naziv. Posebna odlikovanja daju se samo kad osoba pokazuje neke posebne moralne odlike koje joj daju prednost nad ostalima. Svaki vojnik koji ide u bitku rizikuje svoj život, ali nije svaki takav britanski vojnik smatran vrijednim nagrade Victorija križa, niti svaki takav njemački vojnik Željeznog križa. Stotine je hiljada ljudi u Francuskoj koji se zauzimaju intelektualnim radovima, ali nije svaki od njih zakačen Legijom časti. Sama činjenica, zato, da je čovjek vrijedan povjerenja i istinoljubiv ne pokazuje da on posjeduje visok položaj u ovim pogledima, ali kad se cijeli narod udruži da dadne pojedincu titulu 'Vjerni' i 'Istinoljubivi', to je dokaz posjedovanja izuzetnih odlika. Da je i bila praksa ljudi Meke dati takvo odlikovanje nekom pojedincu u svakoj generaciji, čak i onda bi se za takvog primaoca smatralo da ima visok položaj. No, u historiji Meke i Arabije nema nikakvog pokazatelja da je bilo uobičajeno za Arabe da ove ili slične titule daju uglednim pojedincima u svakoj generaciji. Naprotiv, kroz stoljeća arapske historije nalazimo da je to bio samo slučaj s Časnim Poslanikom islama - da je njegov narod dao nekome ove titule 'Vjerni' i 'Istinoljubivi'. To je dokaz činjenice da je Časni Poslanik posjedovao ove odlike na tako uzvišenom stepenu da se u znanju i sjećanju njegovog naroda ni

jedan drugi pojedinac nije mogao smatrati ravnim njemu u tom pogledu. Arapi su bili dobro poznati po svojoj oštromnosti i ono što oni izaberu za rijetkost mora uistinu biti rijetko i jedinstveno. Kad je Časni Poslanik pozvan od Boga da primi teret i odgovornosti poslanstva, njegova žena Hatidža svjedočila je o njegovim visokim moralnim vrlinama – događaj koji je naveden u biografskom dijelu uvoda. Mi ćemo sada prikazati neke od njegovih visokih moralnih vrлина tako da čitalac može poštivati čak i one aspekte njegovog karaktera koji su općenito bili nepoznati.

POSLANIKOVA ČISTOĆA UMA I ČISTOĆA TIJELA

Preneseno je o Časnom Poslaniku kako je njegov govor uvijek bio čist i kako nije (za razliku od većine svojih suvremenika) sebi dozvoljavao upotrebu zakletvi (Tirmizi). Ovo je bilo nešto izuzetno za Arapa. Ne mislimo da su Arapi u vrijeme Časnog Poslanika po navici sebi dopuštali ružan govor, ali nema sumnje da su imali naviku velike upotrebe zakletvi, naviku koja među njima traje čak i do danas. Časni Poslanik je, međutim, imao toliko poštovanje prema Bogu da nikada nije spominjao Njegovo ime u neprikladnim prilikama.

Bio je veoma brižljiv, čak vrlo osjetljiv u pogledu fizičke čistoće. Nekoliko puta dnevno bi četkao zube i u tolikoj je mjeri to prakticirao da je ponekad govorio kako bi učinio obavezanim za muslimane da svoje zube četkaju prije svakog namaza da se nije bojao kako bi ta naredba bila teška. Uvijek je prao ruke prije i poslije jela; nakon što bi jeo bilo šta kuhano, uvijek bi ispirao usta i smatrao poželjnim da svaka osoba koja jede bilo šta kuhano treba isprati usta prije dolaska na namaz. (Buhari)

U islamu je džamija jedino mjesto okupljanja propisano za muslimane. Časni Poslanik je, zato, posebno isticao čistoću džamija, pogotovu u prilikama kad se očekuje da će se ljudi

u njima okupiti. On je naredio da se u takvim prilikama u džamijama treba zapaliti tamjan da očisti zrak (Abu-Davud). Također je dao smjernice da niko ne ide u džamiju kad se ljudi tamo okupljaju nakon što jede bilo šta što može proizvesti neugodan miris. (Buhari)

Bio je uporan u tome da se ulice održavaju čistim i da ne bude grančica, kamenja ili bilo kakvih predmeta koji bi mogli smetati ili izazvati neugodnost. Kad god bi lično našao takvo nešto ili neki predmet bačen vani, on bi to uklonio, i govorio je kako osoba koja pomaže da se ulice i ceste održe čistim i sigurnim ima duhovnu zaslugu u Božijim očima. Preneseno je kako je naredio da se javni prolazi ne trebaju upotrebljavati da izazivaju smetnje niti da se nečiste ili nepoželjne stvari ili predmeti bacaju na ulicu, niti da se ulice prljaju na bilo koji drugi način, jer svi takvi postupci su Bogu nemili. Nastojao je da se svi dovodi vode namijenjene za ljudsku upotrebu drže čistim. Naprimjer, zabranio je da se bilo šta baca u stajaću vodu što je može zagaditi i da se bilo koji rezervoar vode koristi na način na koji se voda može onečistiti. (Buhari i Muslim, *Kitab ul-Birr vas-Silah*)

POSLANIKOV JEDNOSTAVAN ŽIVOT

Poslanik je bio izuzetno jednostavan u hrani i piću. Nikada nije izrazio nezadovoljstvo loše pripremljenom ili slabo skuhanom hranom. Ako je mogao jesti takvu hranu, jeo bi, kako bi osobu koja ju je pripremila poštudio razočarenja. Međutim, ukoliko hrana nije bila jestiva, on bi se samo uzdržao od toga i nikada nije izražavao svoju osudu o tome. Kad bi sjeo da jede, posvećivao je pažnju hrani koja je stavljena pred njega i govorio je da ne voli kad neko pokazuje nezainteresovanost prema hrani, kao da je osoba koja jede visoko iznad toga da posvećuje pažnju stvarima hrane i pića. Kad mu je bilo dato bilo šta od hrane, uvijek bi to dijelio s prisutnima. Jednom prilikom mu je neko dao hurme.

On je pogledao unaokolo i nakon što je procijenio broj prisutnih ljudi, podijelio ih je jednako među njima; svaki od njih je dobio sedam hurmi. Abu-Hureira prenosi da Časni Poslanik nikada nije jeo do sitosti čak ni ječmenog hljeba. (Buhari)

Jednom prilikom, dok je prolazio putem, opazio je da su se neki ljudi okupili oko pečenog jareta spremni da uživaju u gozbi. Kad su vidjeli Časnog Poslanika, pozvali su ga da im se pridruži, ali je on odbio. To nije bilo zato što on nije volio pečeno meso, nego zbog činjenice što nije odobravao da ljudi prave gozbe na otvorenom, gdje ih mogu vidjeti drugi koji nemaju dovoljno da jedu. Preneseno je o njemu da je drugom prilikom uzeo pečenog mesa. Ajša je prenijela da Časni Poslanik nije, do dana svoje smrti, ni u jednoj prilici jeo do sitosti tri uzastopna dana. Posebno je obraćao pažnju na to da ne treba ići nepozvan na jelo u kuću drugoga. Jednom prilikom ga je neko pozvao na jelo i zamolio da sa sobom povede još četiri osobe. Kad je stigao do kuće domaćina, uvidio je da se peta osoba pridružila grupi. Domaćin je izašao na vrata da dočeka njega i njegovu družinu i Časni Poslanik mu je skrenuo pažnju na to i rekao: 'Vi ste pozvali pet osoba, a nas je šest; ako želite, dozvolite šestoj osobi da uđe, a ako ne želite, vratite ga.' Domaćin je, naravno, rado pozvao i šestu osobu. (Buhari, *Kitab ul-At'ima*)

Kad god bi Časni Poslanik sjeo za jelo, uvijek je počinjao sa: 'Bismillah' (u ime Allaha) i čim bi završio, izražavao je zahvalnost ovim riječima: 'Alhamdulillah' (sva hvala pripada Allahu), Koji nam je dao da jedemo; zahvalnost, obilna i iskrena, i uvijek veća; zahvalnost, koja ne ostavlja dojam na čovjekov um da je dovoljno zahvalio, nego mu stvara osjećaj da nije iskazao dovoljno hvale, i zahvalnost koja se nikada ne prekida i koja čini da osoba misli kako je svaki Božiji postupak vrijedan hvale i treba biti hvaljen. O Allahu, ispuni naša srca svim ovim osjećajima." Ponekad je koristio ove riječi: 'Sva hvala pripada Allahu, Koji je zadovoljio našu glad i žeđ. Da naša srca uvijek žude za Njegovom hvalom

i da Mu nikada ne budu nezahvalna.' Uvijek je savjetovao svoje sljedbenike da prestanu prije nego se najedu do sitosti i govorio je da hrana jednog čovjeka uvijek treba zadovoljiti dvojicu. Kad god bi u njegovoj kući bila pripremljena neka posebna hrana, savjetovao je ukućanima da se dio od toga pošalje kao poklon njegovim komšijama; i pokloni hrane i stvari stalno su se slali iz njegove kuće susjednim kućama. (Muslim i Buhari, *Kitab ul-Adab*)

Uvijek je s lica svojih sljedbenika znao da li je neko od njih gladan. Abu-Hureira prenosi slijedeći događaj: Jednom prilikom je bio bez hrane više od tri dana. Stajao je na ulazu u džamiju i posmatrao Abu-Bakra, koji je prolazio u blizini. Pitao je Abu-Bakra za značenje ajeta Kur'ana koji naređuje da se nahrane siromašni. Abu-Bakr je objasnio značenje ajeta i prošao. Kad je prenio ovaj događaj, Abu-Hureira je s ogorčenjem rekao: 'Da li Abu-Bakr bolje zna Kur'an od mene?' Cilj njegovog ispitivanja Abu-Bakra bio je da objasni značenje ovog ajeta kako bi ga Abu-Bakr nahranio. Uskoro nakon toga, Omar je prošao pored i Abu-Hureira ga je također pitao da mu objasni značenje ovih ajeta. Omar je također objasnio i prošao. Abu-Hureira, kao i svi ashabi Časnog Poslanika, nije volio direktno tražiti i kad je shvatio da ovi indirektni pokušaji skretanja pažnje na svoje stanje nisu uspjeli, počeo osjećati klonulost. U tome je čuo kako neko zove njegovo ime vrlo nježnim i mehkim glasom. Pogledavši na stranu odakle je glas došao, vidio je Časnog Poslanika kako gleda kroz prozor svoje kuće i smije se. Ispitivao je Abu-Hureiru: 'Jesi li ti gladan?', na što je on odgovorio: 'Zaista, Allahov Vjerovjesniče! Ja sam gladan.' Časni Poslanik je rekao: 'Ni u našoj kući nema hrane, ali je neko upravo poslao šolju mlijeka. Idi u džamiju i vidi ima li još nekoga ko je možda gladan kao i ti.' Abu-Hureira dalje kaže: 'Ja sam u sebi mislio da sam toliko gladan da mogu sam popiti sve mlijeko u šolji, a ipak je Časni Poslanik od mene tražio da pozovem i druge ljude, što znači da ću ja dobiti vrlo malo mlijeka. No,

ja sam morao provesti Poslanikove naredbe, tako sam otišao u džamiju i zatekao šest ljudi kako tamo sjede i doveo ih sa sobom na Poslanikova vrata. On je dao šolju s mlijekom jednom od njih i rekao mu da pije. Kad je ovaj završio i odmakao šolju od svojih usta, Poslanik mu je rekao da i drugi put popije, pa treći put, dok se nije napio. Isto je govorio svakom od šesterice, da piju mlijeko dok se ne zasite. Svaki put kad je tražio od jednog od njih da pije, ja sam se bojao da će malo ostati za mene. Nakon što su se šesterica napili mlijeka, Poslanik je šolju dao meni i vidio sam da je u njoj još ostalo puno mlijeka. I kad sam ja pio, on je također govorio da trebam piti dok se ne zasitim i natjerao me da pijem drugi i treći put, i na kraju je sam Poslanik popio ono što je ostalo u šolji i zahvalio se Bogu i zatvorio vrata.' (Buhari, *Kitab ul-Rikak*). Časni Poslanik je ponudio mlijeko posljednjem Abu-Hureiri, što je vjerovatno imalo za cilj da mu pokaže kako treba podnositi teškoće gladovanja, vjerujući u Boga, i kako nikada ne treba skretati pažnju na svoje stanje, čak ni indirektno.

Uvijek je jeo i pio desnom rukom i uvijek bi stao tri puta da udahne dok pije. Jedan od razloga tome može biti da postoji vjerovatnoća da će žedna osoba, ako pije vodu u jednom dahu, popiti previše i tako poremetiti varenje. Pravilo koje je slijedio u pitanju jela bilo je da uzme od svih stvari koje su čiste i zdrave, ali ne da to izgleda kao prepuštanje željama ili lišavanje drugih njihovog udjela koji im pripada. Kao što je rečeno, njegova normalna hrana bila je uvijek vrlo jednostavna, ali ako bi mu neko dao nešto posebno pripremljeno, on to nije odbijao. Međutim, nije žudio za dobrom hranom, iako je imao posebnu sklonost prema medu i hurmama. O hurmama je govorio kako postoji poseban odnos između vjernika i drveta hurme, čije lišće, kora i plod - i zreli i nezreli - i čak i košpice mogu biti od koristi. Takav treba biti i savršeni vjernik: da nijedno njegovo djelo ne bude bez svrhe i sve što on uradi treba da unapređuje i bude za dobrobit čovječanstva. (Buhari i Muslim)

Časni Poslanik je volio jednostavnost u odijevanju. Njegovo odijelo bi normalno sačinjavalo košulju i *izar*³ ili košulju i nekoliko pidžama. Uvijek je nosio svoj *izar* ili pidžamu, tako da je odijelo pokrivalo njegovo tijelo do tačke iznad članka. Nije volio da koljeno ili bilo koji dio tijela bude izložen bez krajnje nužde. On nije volio, bilo kao dio odjeće ili kao veo odjeću sa figurama izvezenim ili naštampanim na njima, pogotovu ako su figure bile velike i mogle biti interpretirane tako da predstavljaju bogove ili boginje ili druge predmete obožavanja. Jednom prilikom je u svojoj kući zatekao obješenu zavjesu na kojoj su bile velike figure i naredio je da se to ukloni. Međutim, smatrao je štetnim upotrebu odjeće na kojoj su bile male slike koje ne mogu biti tako interpretirane. On lično nikada nije odijevao svilu, niti je smatrao dopuštenim za muslimane da to odijevaju. U svrhu vjerodostojnosti pisama koje je pisao određenim vladarima pozivajući ih da prime islam naredio je da se pripremi prsten s pečatom, ali je naredio da se to napravi od srebra a ne od zlata, jer je zlato, rekao je, zabranjeno muškarcima mog ummeta. (Buhari i Muslim) Muslimankama je dozvoljeno da nose svilu i zlato, ali je i u njihovom slučaju također naredba Časnog Poslanika da ne trebaju pretjerivati. Jednom prilikom je pozvao na davanje doprinosa za pomoć siromašnim i jedna žena je skinula svoje narukvice i stavila ih ispred njega kao svoj doprinos. Obraćajući joj se, on je rekao: 'Zar i tvoja druga ruka ne zaslužuje da bude spašena od Vatre?' Na to je žena skinula narukvicu i s druge ruke i dala je za svrhu koju je on imao na umu. Nijedna od njegovih žena nije imala nakit naročite vrijednosti i druge žene muslimanke su također vrlo rijetko imale takve ukrase. U skladu s učenjima Kur'ana, osuđivao je gomilanje novca ili zlata i srebra, jer je držao da je to štetno za interese siromašnijih slojeva zajednice i dovodi do poremećaja ekonomije zajednice i prema tome je grijeh.

Omar je jednom prilikom predložio Časnom Poslaniku da dadne da se za njega načini bogat ogrtač od kože, pošto ponekad treba primiti ambasadore iz velikih monarhija, da ga može oblačiti u takvim svečanim prilikama. Slušajući Omarov prijedlog, Poslanik je bio vrlo ljut i rekao je: 'Neće zadovoljiti Boga da ja prihvatim postupke slične tome. Ja ću se sa svakim sresti u odjeći koju normalno odijevam.' Jednom prilikom mu je poklonjena svilena odjeća i on ju je poslao Omaru. Sutradan je Poslanik vidio tu odjeću na Omaru i bio je ljut. Omar je rekao: 'Božiji Poslaniče! Ti si mi sam ovo poklonio.' Časni Poslanik je rekao: 'Nije svaki predmet namijenjen za ličnu upotrebu.' To je značilo da je Omar ovu odjeću od svile trebao dati svojoj ženi ili kćeri ili iskoristiti za neku drugu svrhu. (Buhari, *kitab ul-Libas*)

Poslanikov ležaj također je bio vrlo jednostavan. Nikada nije koristio krevet ili kauč, nego je uvijek spavao na podu, postelja se sastojala od komada kože ili komada sukna od kamiline dlake. Ajša prenosi: 'Naša postelja je bila tako mala, i kad bi Časni Poslanik ustajao noću radi namaza, ja bih legla na jednu stranu postelje i protekla noge dok bi on bio na stajanju u namazu i savila ih natrag kad je trebao pasti na sedždu. (Muslim, Tirmizi i Buhari, *Kitab al-At'ima*)

Istu jednostavnost je imao i u pogledu stambenog rasporeda. Njegovu kuću je normalno sačinjavala jedna soba i malo dvorište. Rastegnuli bi uže preko sobe i kad bi imali posjetioce, preko njega bi bio obješen komad platna da dio sobe preobrati u odaju za prijem, koja je tako bila odvojena od dijela gdje je stanovala njegova žena. Njegov život je bio tako jednostavan da je Ajša prenijela kako su u toku života Poslanika često morali da žive na hurmama i vodi i da na dan njegove smrti u kući nije bilo nikakve hrane osim nekoliko hurmi. (Buhari)

ODNOS S BOGOM

Svaki aspekt života Časnog Poslanika bio je u skladu sa njegovom predanošću i ljubavlju prema Bogu. Uprkos vrlo teškoj odgovornosti koja je bila stavljena na njegova ramena, najveći dio svog vremena u toku dana kao i u toku noći provodio je u obožavanju i hvali Boga. Napuštao bi svoj ležaj usred noći i predao se ibadetu Bogu dok ne bi bilo vrijeme da ide u džamiju radi sabah-namaza. Ponekad bi stajao tako dugo u namazu tokom kasnog dijela noći da bi mu stopala otekla, i oni koji su ga vidjeli u tom stanju uvijek su bili jako dirnuti. Jednom prilikom mu je Ajša rekla: 'Bog te je počastio Svojom ljubavlju i blizinom. Zašto onda sebe podvrgavaš tolikoj neudobnosti i teškoći?' On je odgovorio: 'Ako je Bog Svojom milošću i samilošću meni udijelio Svoju ljubav i blizinu, zar nije moja dužnost da Mu uvijek budem zahvalan? Zahvalnost treba povećati razmjerno primljenim blagodatima'. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*)

Nikada nije radio nikakav posao bez Božije naredbe ili odobrenja. Već je navedeno u biografskom dijelu knjige da nije, uprkos oštrom proganjanju kojem je bio izložen od ljudi Meke, napustio grad dok nije primio Božiju naredbu za to. Kad je proganjanje postalo veoma oštro i kad je dao odobrenje svojim ashabima da se isele u Abesiniju, neki od njih su izrazili želju da im se on pridruži. On je to odbio zato što nije primio Božiju naredbu za to. Tako je, u toku ovog perioda teškoća i proganjanja, kad ljudi često svoje prijatelje i rodbinu žele držati blizu sebe, on naredio ashabima da traže utočište u Abesiniji, a on je ostao u Meki, jer mu Bog nije naredio da je napusti.

Kad god je čuo učenje Božijih riječi, bio je savladan emocijama i suze bi mu tekle iz očiju, pogotovu ako bi slušao ajete koji su isticali njegovu dužnost. Abdullah bin Mas'ud prenosi kako mu je jednom prilikom Časni Poslanik rekao da mu uči neke ajete Kur'ana. On je rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Tebi je objavljen

Kur'an (to jest, ti ga znaš bolje od svih). Kako ću ga ja onda učiti tebi?' Ali Časni Poslanik je rekao: 'Ja želim da ga čujem kako ga drugi uče.' Na to je Abdullah bin Mas'ud počeo učiti ajete iz sure An-Nisa. Kad je učio ajet: 'A kako će biti s njima kad Mi dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe ćemo dovesti kao svjedoka protiv njih' (4:42), Časni Poslanik je uzviknuo: 'Dosta! Dosta!' Abdullah bin Mas'ud je podigao pogled i vidio da iz očiju Časnog Poslanika teku suze. (Buhari, *Kitab Fada'il ul-Kur'an*)

On je bio tako brižan u obavljanju namaza u džematu da je čak i u toku teške bolesti, kad je dozvoljeno da namaze ne samo obavimo u svojoj sobi nego čak i da ih obavimo ležeći u postelji, on išao u džamiju da lično predvodi namaze. Jednom prilikom kad nije bio u stanju da ode u džamiju, naredio je da Abu-Bakr predvodi namaze. Malo kasnije, međutim, osjećao je da mu se stanje poboljšalo i tražio je da mu pomognu do džamije. Oslonio se na ramena dvojice ljudi, ali je bio tako malaksao da su mu se, kako je Ajša prenijela, stopala vukla po zemlji. (Buhari)

Uobičajena je praksa da izrazimo svoje zadovoljstvo ili da skrenemo pažnju na neku posebnu stvar pljeskajući rukama i Arapi su slijedili istu praksu. Časni Poslanik je, međutim, tako volio spominjanje Boga da je pljeskanje rukama zamijenio hvalom i spominjanjem Boga. Jednom prilikom dok je bio okupiran nekim važnim predmetom, približilo se vrijeme za naredni namaz i on je naredio Abu-Bakru da predvodi namaz. Uskoro poslije toga završio je posao kojim je bio zaokupljen i odmah produžio do džamije. Abu-Bakr je predvodio namaz, ali kad je skup uvidio da je stigao Časni Poslanik, počeli su pljeskati rukama da bi izrazili radost zbog njegovog dolaska i također da skrenu pažnju Abu-Bakra na činjenicu da je stigao Poslanik. Na to je Abu-Bakr iskoračio natrag i napravio prostora za Časnog Poslanika da predvodi namaz. Kad je namaz završen, Poslanik se obratio Abu-Bakru i rekao: 'Zašto si iskoračio natrag kad sam ti ja naredio da predvodiš namaz?' Abu-Bakr je odgovorio:

‘O Allahov Vjerovjesniče! Kako će priličiti sinu Abu-Kahafe da predvodi namaz u prisustvu Allahovog Vjerovjesnika?’ Onda je, obraćajući se skupu, Poslanik rekao: ‘Zašto ste pljeskali rukama? Nije prikladno da pljeskate rukama dok ste zaokupljeni spominjanjem Boga. Ako se dogodi da u toku obavljanja namaza morate skrenuti pažnju na nešto, umjesto pljeskanja rukama trebate glasno izgovoriti Božije ime. To će skrenuti pažnju na ono što ste htjeli.’ (Buhari)

Poslanik nije odobrio da se namazi ili ibadet obavljaju kao pokora ili kaznena zadaća. Jednom prilikom je došao kući i opazio da između dva stupa visi uže. Pitao je kakva mu je svrha i obaviješten je da je njegova žena Zejneb imala naviku da se podupre užetom kad bi bila umorna u toku obavljanja namaza. On je naredio da se uže ukloni i rekao da namaz treba nastaviti samo dotle dok se osoba osjeća udobno i vedro, i da treba sjesti ako postane umorna. Namaz nije namet, i ako se obavlja nakon što tijelo postane umorno, ne ispunjava svoju svrhu. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*)

Prezirao je svaki postupak i praksu što su čak i najmanje podsjećali na idolopoklonstvo. Kad se približavao njegov kraj i kad je bio u smrtnoj agoniji, okretao se s jedne strane na drugu uzvikujući: ‘Neka se Božije prokletstvo spusti na one Jevreje i kršćane koji su grobove svojih poslanika pretvorili u mjesta obožavanja.’ (Buhari) On je imao na umu one Jevreje i kršćane koji padaju na tlo na grobovima svojih poslanika i svetaca, i svoje molitve upućuju njima, i mislio je, ukoliko muslimani zapadnu u slične navike, da neće zaslužiti njegove dove, nego će, nasuprot tome, sebe odvojiti od njega.

U biografskom dijelu već smo spomenuli njegov izuzetni osjećaj poštovanja Božije časti. Ljudi Meke su nastojali da mu na put stave sve vrste iskušenja kako bi ga ubijedili da odustane od svog suprotstavljanja idolopoklonstvu. (Tabari) Njegov amidža Abu-Talib također je nastojao da ga odvрати i izrazio je svoj strah da će,

ukoliko ustraje u svom javnom prekoravanju idolopoklonstva, Abu-Talib morati izabrati između davanja zaštite njemu i gorkog suprotstavljanja svog naroda. Jedinu odgovor koji je Poslanik dao svom amidži tom prilikom bio je: 'O amidža! Kad bi ovi ljudi stavili sunce na moju desnu a mjesec na lijevu ruku, ja neću odustati od proglašavanja Božijeg Jedinstva.' (Zurkani)

Zatim u toku Bitke na Uhudu, kad se ostatak ranjenih muslimana poredao oko njega u podnožju brda, a njihovi neprijatelji uzvikivanjem pobjedonosnog klicanja dali oduška svom osjećaju slavlja što su probili muslimanske redove i kad je njihov vođa Abu-Sufijan povikao: 'Neka je uzvišen Hubal (jedan od kipova koji su Mekanlije obožavali)! Neka je uzvišen Hubal!' Časni Poslanik, uprkos tome što je shvatio da su radi njegove sigurnosti i sigurnosti male skupine muslimana koji su bili okupljeni okolo morali šutjeti, nije se više mogao uzdržati i naredio je ashabima da u odgovoru uzviknu: 'Jedino Allahu pripada pobjeda i slava! Jedino Allahu pripada pobjeda i slava!' (Buhari)

Među sljedbenicima raznih religija prije pojave islama vladalo je pogrešno shvatanje da se nebeske i zemaljske manifestacije događaju kako bi označile radost i tugu za poslanike, svece i druge velike ljude, i kako oni čak mogu kontrolisati i kretanja nebeskih tijela. Naprimjer, preneseno je o nekima od njih da su učinili da Sunce postane nepomično u svojoj putanji ili da zaustave kretanje Mjeseca ili da učine tekuću vodu stajaćom. Islam poučava da su takve predodžbe neosnovane i da su fenomeni ove vrste u religijskim skriptama samo metafore koje su, umjesto da se njihovo značenje interpretira ispravno, dovele do praznovjerja. Međutim, i neki među muslimanima bili su skloni ove fenomene pripisati događajima iz života velikih poslanika. U odmaklim godinama života Časnog Poslanika njegov sin Ibrahim umro je kad je imao dvije i po godine. Slučajno se istog dana dogodilo pomračenje Sunca. Neki muslimani u Medini proširili su vijest da se Sunce pomračilo u vrijeme smrti Poslanikovog

sina kao znak Božijeg saučešća. Kad je ovo spomenuto Časnom Poslaniku, on je izrazio veliko nezadovoljstvo i oštro osudio takvo mišljenje. Objasnio je da su Sunce, Mjesec i druga nebeska tijela upravljana Božijim zakonima i da njihovo kretanje i fenomeni povezani s njima nemaju nikakve veze sa životom ili smrću bilo koje osobe. (Buhari)

Arabija je vrlo suha zemlja i kiša je uvijek dobrodošla i željno se iščekuje. Arapi su zamišljali da je dolazak kiše kontrolisan kretanjem zvijezda. Kad god bi neko izrazio takvu ideju, Časni Poslanik bi se jako naljutio i opominjao svoj narod da blagonaklonosti koje im daje Opskrbljivač ne pripisuju drugim izvorima. Objasnio je da kišom i svim drugim prirodnim fenomenima upravljaju Božiji zakoni, a ne zadovoljstvo ili nezadovoljstvo bilo kojeg boga ili boginje ili bilo koje druge moći. (Muslim, *Kitab ul-Iman*)

On je imao savršeno povjerenje u Boga, koje nikakve nepovoljne okolnosti nisu mogle uzdrmati. Jednom prilikom ga je jedan njegov neprijatelj zatekao kako spava bez čuvara, stao je iznad njegove glave sa izvučenom sabljom i prijetio da će ga odjednom otpremiti na Drugi svijet (ubiti). Prije nego što je to uradio, pitao je: 'Ko te može spasiti od mene?' Časni Poslanik je uzviknuo: 'Allah.' On je ove riječi izgovorio sa savršenim uvjerenjem da je čak i srce ovog neprijatelja bilo primorano priznati uzvišenost njegove vjere i povjerenja u Boga. Sablja mu je pala iz ruke i on, koji je trenutak prije bio čvrsto odlučan da ga ubije, stajao je pred njim kao okrivljeni prijestupnik koji čeka presudu. (Muslim, *Kitab ul'Fada'il* i Buhari, *Kitab ul-Džihad*)

Na drugoj strani, postojao je njegov osjećaj savršene poniznosti pred Bogom. Abu-Hureira prenosi: 'Jedan dan sam čuo kako Časni Poslanik kaže da ni jedan čovjek neće postići spas kroz svoja vlastita djela. Na to sam ja rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Sigurno ćeš ti ući u Džennet kroz svoja vlastita dobra djela,' na što je on odgovorio: 'Ne, ja također ne mogu ući u Džennet kroz

svoja vlastita djela osim da me Božija milost i samilost obavije.’
(Buhari, *Kitab ul-Rikak*)

Uvijek je opominjao ljude da izaberu i slijede ispravan put i budu marljivi u svom traganju za sredstvima kojima mogu postići Božiju blizinu. On je poučavao da ni jedan čovjek ne treba željeti smrt sebi, jer ako je dobar, živeći duže, bit će u stanju postići veće dobro; a ako je loš, možda će mu biti dato vremena da se pokaje za svoje zle postupke i počne novi put. Njegova ljubav i predanost Bogu izražene su na mnogo načina. Naprimjer, kad god se poslije suhe sezone počela spuštati prva kap kiše, on bi isplazio jezik da njime uhvati kap kiše i uzviknuo bi: ‘Ovo je svježa blagodat od mog Gospodara.’ Neprestano je učio dove moleći Božiji oprost i blagodati, pogotovu kad bi sjedio među ljudima, tako da se oni koji su bili u njegovom društvu ili koji su bili vezani s njim i muslimani općenito mogu spasiti od Božije srdžbe i zaslužiti Božiji oprost. Stalno je bio svjestan da je u prisustvu Boga. Kad bi legao da spava, rekao bi: ‘U ime Allaha ja umirem (idem na spavanje) i u ime Allaha uživam.’ Kad bi ustao, rekao bi: ‘Sva hvala pripada Bogu koji me vratio u život poslije smrti (spavanja), a jednog dana mi ćemo svi biti okupljeni pred Njim.’ (Buhari).

Neprestano je žudio za Božijom blizinom i jedna od njegovih često ponavljanih dova bila je: ‘O Allahu! Učini da moje srce bude puno *nura* (Tvoje svjetlosti) i ispuni moje oči Svojom svjetlošću i ispuni moje uši Svojom svjetlošću i stavi Svoje svjetlo na moju desnu i stavi Svoje svjetlo na moju lijevu stranu i stavi Svoje svjetlo iznad mene i stavi Svoje svjetlo ispod mene i stavi Svoje svjetlo ispred mene i stavi Svoje svjetlo iza mene i Ti me, o Allahu, preokreni cijelog u Svoje svjetlo.’ (Buhari).

Ibn-Abas prenosi da je kratko prije smrti Časnog Poslanika, Musailima (lažni poslanik), došao u Medinu i rekao da će biti spreman prihvatiti Muhammeda ako ga on odredi za svog nasljednika. Uz Musailimu je bila ogromna pratnja i pleme s

kojim je bio povezan bilo je najveće među plemenima Arabije. Kad je Časni Poslanik obaviješten o njegovom dolasku, otišao je da se sretne s njim u društvu Sabita bin Kaisa bin Šamasa. U ruci je imao suhu palminu grančicu. Kad je stigao do Musailiminog kampa, otišao je i stao ispred njega. Za to vrijeme su došli još neki ashabi i poredali se oko njega. Obraćajući se Musailimi, rekao je: 'Preneseno mi je da si rekao da ćeš, ako te odredim za svog nasljednika, biti spreman da me slijediš, ali ja nisam voljan da ti dadnem čak ni ovu suhu grančicu palminog drveta protivno Božijim naredbama. Tvoj kraj će biti onako kako je Bog odredio. Ako ti meni okreneš leđa, Bog će te uništiti. Ja vrlo jasno vidim da će ti Bog dodijeliti ono što je meni objavio.' Onda je dodao: 'Ja ću sada otići. Ako imaš išta dalje reći, možeš razgovarati sa Sabitom bin Kaisom bin Šamasom, koji će postupati kao moj predstavnik.' Onda se vratio. Abu-Hureira je također bio s njim. Neko je pitao Poslanika šta je mislio time da će Bog dodijeliti Musailimi ono što mu je objavio. Časni Poslanik je odgovorio: 'Ja sam u snu vidio dvije narukvice oko svoje ruke koje nisam volio. U snu mi je Bog naredio da puhnem u ove narukvice. Kad sam puhnuo u njih, obje su nestale. Ja sam protumačio da ovo znači da će se dvojica koji budu lažno tvrdili (poslanstvo) pojaviti poslije mene.' (Buhari, *Kitab ul-Maghazi*) Ovaj događaj se desio pred kraj života Časnog Poslanika. Zadnje i najveće pleme Arabije koje ga još nije prihvatilo bilo je spremno da se pokori i jedini uvjet koji su iznijeli bio je da Časni Poslanik odredi njihovog poglavicu za svog nasljednika. Da je Časni Poslanik čak i najmanje imao neke lične motive, sad mu ništa nije stajalo na putu da osigura jedinstvo cijele Arabije obećanjem da njegov nasljednik bude poglavica najvećeg plemena Arabije, pogotovu što on sam nije imao muško dijete. Ali on nikada čak ni najmanju stvar nije smatrao svojom i da je potpuno njemu na raspolaganju. On se zato nije mogao baviti vođstvom muslimana kao da je to bio njegov dar. Smatrao je to svetim Božijim povjerenjem i vjerovao

je da će ga Bog dati onome koga bude smatrao prikladnim. Zato je s prezirom odbio Musailiminu ponudu i rekao mu da on nije spreman da mu dadne čak ni suhu palminu grančicu, a kamoli vođstvo muslimana.

Kad god se pozivao na Boga ili razgovarao o Njemu, posmatračima je izgledalo kao da je njegovo cijelo biće bilo u zanosu ljubavi i predanosti Bogu.

Uvijek je bio jednostavan u obožavanju Boga. Džamija koju je izgradio u Medini i u kojoj je uvijek predvodio namaze imala je samo zemljani pod koji je bio bez ikakvog prekrivača ili prostirke i s krovom napravljenim od palminih grana i lišća, koji je curio kad god bi pala kiša. U takvim prilikama Časni Poslanik i članovi skupa bili bi mokri do kože od kiše i blata, ali bi on nastavio s namazom do kraja i ni u kakvoj prilici nije ničim pokazao da će odgoditi namaz ili premjestiti se tamo gdje ne prokišnjava. (Buhari, *Kitab us-Saum*)

Također je bio pažljiv prema svojim ashabima. Abdullah bin Omar bio je čovjek posebno pobožan i vodio je čist život. U pogledu njega, Časni Poslanik je jedanput rekao: 'Abdullah bin Omar bi bio još bolji čovjek ako bi bio redovniji u svojim *tahadžud*⁴-namazima.' Kad je ovo preneseno Abdullahu bin Omaru, on nikada poslije toga nije propustio te namaze. Zabilježeno je kako je Časni Poslanik, kad je bio u kući svoje kćeri Fatime, ispitivao nju i svog zeta Alija jesu li redovni u svojim *tahadžud*-namazima. Ali je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče! Mi nastojimo da ustanemo radi *tahadžud*-namaza, ali u prilici kad Bog želi da se ne probudimo, mi ne ustanemo na vrijeme i propustimo ih.' On se vratio natrag i putem nekoliko puta ponovljao ajet Kur'ana koji govori da je u mnogim prilikama čovjek najsvadljiviji od svih (stvari), što znači da čovjek često ne želi da prizna svoju grešku i nastoji da je prikrije izgovorima. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*) Poslanik

4 Ovo je namaz koji se obavlja u kasnijem dijelu noći i nije jedan od dnevnih namaza. (urednik)

je mislio da Ali nije trebao pripisati svoj propust Bogu govoreći da oni, kad Bog želi da se ne probude, ne ustanu na vrijeme, nego je trebao priznati svoju slabost u ovoj stvari.

OSUĐIVANJE POKORE

Časni Poslanik je, međutim, strogo osudio formalno obavljanje ibadeta i kudio nametanje bilo kakvih kazni na sebe kao formu obožavanja. On je poučavao da se istinsko obožavanje sastoji u dobrotvornom korištenju osobina koje je Bog dao čovjeku. Bog je dao čovjeku oči da pomoću njih vidi, i ako ih zatvori ili ukloni, to neće biti obožavanje, nego drskost. Neprikladna i loša upotreba vida je grijeh. Nezahvalnost je na strani čovjeka ako sebe liši sposobnosti čula, iako će za njega biti grijeh da tu sposobnost koristi kako bi slušao ogovaranje ili klevetanje. Uzdržavanje od hrane (osim u prilikama kad je to propisano ili na drugi način poželjno) može značiti samoubistvo i zato je to neoprostiv grijeh, iako će također biti grijeh na strani čovjeka ako sebe potpuno posveti hrani i piću ili se upusti u jelo ili uzimanje zabranjenih ili nepoželjnih stvari. Ovo je zlatni princip kojem nas je poučio i koji je isticao Časni Poslanik islama i koji je svaki prethodni poslanik usađivao.

Ispravna upotreba prirodnih sposobnosti čini visoke moralne vrline; zloupotreba ili osujećivanje ovih vrlina je glupost. Ono što je zlo i grješno je njihova neprikladna upotreba. Njihova prikladna upotreba je istinska vrlina. Ovo je bit moralnih učenja koja je utemeljivao Časni Poslanik islama. I ovo je, ukratko, bila također slika njegovog života i postupaka. Ajša prenosi: 'Kad god je Časni Poslanik imao izbor u postupanju, uvijek je izabirao lakši, pod uvjetom da je bio slobodan od svih grijeha. Ako bi postojala sumnja o grijehu, Časni Poslanik je to izbjegavao najviše od svih ljudi.' (Muslim, *Kitab ul-Faza'il*) Ovo je zaista najviši i savršen put ljudima. Mnogi ljudi namjerno sebi nanose

bol i izazivaju teškoće da bi prevarili svijet, a ne da bi zaradili Božije zadovoljstvo, jer se Božije zadovoljstvo ne zadobiva nanošenjem sebi besmislenog bola i uskraćivanjem. Takvi ljudi posjeduju malo urođenih vrlina i žele da prikriju svoje pogreške i steknu zaslugu u očima drugih predstavljajući lažne vrline. Cilj Časnog Poslanika islama, međutim, bio je da postigne stvarnu vrlinu i zaradi Božije zadovoljstvo. On je, zato, bio potpuno bez pretvaranja i pokazivanja. Bilo mu je potpuno svejedno hoće li ga svijet smatrati lošim ili ga ocijeniti kao dobrog. Sve što mu je bilo važno je kako on sebe postavlja i kakvim će ga Bog smatrati i ocijeniti. Ukoliko, uz svjedočenja njegove savjesti i Božije potvrde, također dobije istinsko svjedočenje ljudi, bio je zahvalan, no, ukoliko bi ljudi na njega gledali sa zavišću, bilo mu je žao zbog njih i nije pridavao važnosti njihovom mišljenju.

ODNOS PREMA SVOJIM ŽENAMA

Časni Poslanik je bio do krajnosti ljubazan i pošten prema svojim ženama. Ukoliko se u nekoj prilici bilo koja od njih ne bi ponašala s dužnim poštovanjem prema njemu, on bi se samo nasmijao i prešao preko te stvari. Jedan dan je rekao Ajši: 'Ajša, kad god si ti ljuta na mene, ja to uvijek saznam.' Ajša je pitala: 'Kako to?' On je rekao: 'Primijetio sam, kad si zadovoljna sa mnom i u toku razgovora se trebaš pozvati na Boga, ti se na Njega pozivaš kao na Gospodara Muhammeda. A ako nisi zadovoljna sa mnom, ti se na Njega pozivaš kao na Gospodara Ibrahima.' Na ovo se Ajša nasmijala i rekla da je bio upravu. (Buhari, *Kitab un-Nikah*) Hatidža je bila njegova prva žena i dala je veliku žrtvu radi njega. Ona je bila mnogo starija od Poslanika. Poslije njene smrti on je oženio mlađe žene, ali nikada nije dao da sjećanje na Hatidžu izblijedi. Kad god bi Hatidžini prijatelji došli da ga posjete, on bi uvijek ustao da ih dočeka. (Muslim) Ako bi slučajno vidio neki predmet koji je pripadao ili bio vezan s Hatidžom, uvijek bi

ga emocije savladale. Među zatvorenicima koje su muslimani uzeli u Bici na Bedru bio je i Poslanikov zet. On nije imao ništa što bi mogao ponuditi kao otkup. Njegova žena Zejneba (Poslanikova kći) poslala je u Medinu ogrlicu koja je pripadala njenoj majci (Hatidži) i ponudila je kao otkup za svog muža. Kad je Poslanik vidio ogrlicu, prepoznao ju je i bio jako pogođen. Rekao je svojim ashabima: 'Ja nemam ovlasti da vam dadnem bilo kakvu zapovijed u ovome, ali znam da je Zejneb ovu ogrlicu njegovala kao zadnji spomen na svoju umrlu majku i, ako vam bude izručena, ja bih vam predložio da je ne lišite toga i da joj je vratite.' Oni su rekli: 'O Božiji Poslaniče! Za nas ne može biti veće radosti od toga.' I vratili su ogrlicu Zejneb. (Halbiyya, tom 2) On je često hvalio Hatidžu svojim drugim ženama i isticao njene vrline i žrtve koje je učinila na putu islama. U jednoj takvoj prilici Ajša je bila uvrijeđena i rekla je: 'O Allahov Vjerovjesniče, zašto dalje govoriti o toj starici? Bog ti je dao bolje, mlađe i ljepše žene.' Časni Poslanik je bio uvrijeđen čuvši ovo i rekao je: 'O ne, Ajša! Ti nemaš pojma koliko je Hatidža mene služila.' (Buhari)

NJEGOVE VISOKE MORALNE VRLINE

On je uvijek bio vrlo strpljiv u nevolji. Nikada se nije obeshrabriovao nepovoljnim okolnostima, niti je dozvoljavao da ga nadvlada bilo kakva lična želja. Već je rečeno da mu je otac umro prije njegovog rođenja, a majka mu je umrla dok je još bio malo dijete. Do osme godine o njemu se brinuo njegov djed, a poslije njegove smrti o njemu je vodio brigu njegov amidža Abu-Talib. I zbog prirodne ljubavi i također zbog toga što ga je na to posebno upozorio njegov otac, Abu-Talib je uvijek brižno pazio na svog bratića, ali njegova žena nije toliko marila za to. Često se događalo da bi nešto podijelila među svojom djecom, izostavljajući njihovog malog rođaka. Ako bi Abu-Talib slučajno došao u kuću u takvoj prilici, zatekao bi svog bratića kako sjedi

odvojeno, odajući savršenu sliku dostojanstva i bez imalo mrzovolje ili tuge na licu. Amidža bi, povodeći se za ljubavlju i svjestan svoje odgovornosti, pritrčao bratiću, privio ga na svoje grudi i uzviknuo: 'Posveti pažnju i ovom mom djetetu! Posveti pažnju i ovom mom djetetu!' Takvi događaji nisu bili neuobičajeni i oni koji su im bili svjedoci jednoglasni su u svom svjedočenju da mladi Muhammed nikada ničim nije pokazao da je na bilo koji način time bio pogođen ili da je u bilo kom smislu ljubomoran na svoje rođake. Kasnije je tokom života, kad je bio u stanju da to uradi, na sebe preuzeo brigu i odgoj dvojice sinova svog amidže, Alija i Džafera, i ovu dužnost je ispunio na izvanredan način.

Časni Poslanik je cijelog svog života morao da se suočava s nizom gorkih iskustava. Rođen je kao siroče, majka mu je umrla dok je još bio malo dijete, a djeda je izgubio kad mu je bilo osam godina. Poslije ženidbe morao je podnijeti gubitak nekoliko djece, jedno za drugim, a onda je umrla njegova voljena i predana žena Hatidža. Neke od žena koje je oženio poslije Hatidžine smrti umrle su tokom njegovog života i pred kraj svog života morao je podnijeti gubitak svog sina Ibrahima. Sve ove gubitke i nevolje podnio je s vedrinom i nijedna nije ni do najmanjeg stepena pogodila njegovu riješenost ili uljudnost njegove naravi. Svoju tugu u privatnim stvarima nikada nije pokazivao u javnosti i uvijek je svakoga sretao s dobroćudnim izrazom lica i sve ih je tretirao sa jednakom blagonaklonošću. Jednom prilikom je primijetio ženu koja je izgubila dijete i glasno žalila nad dječijim grobom. On joj je savjetovao da bude strpljiva i prihvati Božiju volju. Ova žena nije znala da joj se obratio Časni Poslanik i odgovorila je: 'Da si ti ikada podnio gubitak djeteta kao što sam ja, shvatio bi kako je teško biti strpljiv pod takvom nevoljom.' Poslanik je rekao: 'Ja sam podnio gubitak ne jednog nego nekoliko djece,' i otišao je svojim putem. Osim kad se pozivao na svoje vlastite gubitke ili nesreće na ovakav indirektan način, on nikada nije

volio nadugačko raspravljati o njima, niti je dozvoljavao da se na bilo koji način to miješa s njegovim neprestanim služenjem ljudima i želio je da s vedrinom s njima dijeli njihov teret.

UZDRŽANOST

Uvijek se držao s potpunom uzdržanošću. Čak i kad je postao vladar, uvijek je svakoga slušao sa strpljenjem, i ako bi se neka osoba prema njemu ophodila s nestrpljenjem, on je s njom imao strpljenja i nikada nije nastojao na bilo koji način uzvratiti. Na Istoku je jedan način iskazivanja poštovanja prema osobi kojoj se obraća da mu se ne obraća po njegovom ličnom imenu. Muslimani su se obraćali Časnom Poslaniku kao: 'O, Allahov Vjerovjesniče', a nemuslimani su mu se obraćali kao 'Abu'l-Kasim' (to jest, Kasimov oče, znači da je Kasim bio jedan od njegovih sinova). Jednom prilikom mu je došao neki Jevrej u Medini i počeo raspravu s njim. U toku rasprave stalno mu se obraćao: 'O Muhammede, o Muhammede'. Poslanik nije obraćao pažnju na ovu formu obraćanja i strpljivo mu je nastavio objašnjavati stvar o kojoj su raspravljali. Ashabi su, međutim, postajali ljuti neučtivom formom obraćanja koje je prihvatio njegov sagovornik dok jedan od njih, koji nije bio u stanju da se više uzdrži, nije upozorio Jevreja da se ne obraća Poslaniku po njegovom ličnom imenu, nego da mu se obraća kao 'Abu'l-Kasim'. Jevrej je rekao da će mu se obraćati samo po imenu koje su mu dali njegovi roditelji. Poslanik se nasmijao i rekao svojim ashabima: 'On je upravu. Meni je dato ime Muhammed kad sam se rodio i nema razloga da budete ljuti što mi se on obraća tim imenom.'

Ponekad su ga ljudi zaustavljali na putu i uplitali se u razgovor objašnjavajući svoje potrebe i podnoseći mu svoje zahtjeve. On je uvijek stajao strpljivo i puštao ih da nastave, a on bi produžio tek nakon što oni odu. Jednom prilikom neki ljudi su zadržali

njegovu ruku dok su se rukovali s njim, i, premda je on ovo smatrao neugodnim i također je značilo gubljenje dragocjenog vremena, on nikada nije prvi povlačio svoju ruku. Ljudi su mu prilazili slobodno i iznosili svoje probleme i teškoće i tražili pomoć. Ako je bio u stanju pomoći, nikada nije odbijao da pomogne. Ponekad su ga salijetali zahtjevima od kojih su neki bili nerazumni ali je on nastavio da ih ispunjava koliko god je bio u stanju. Ponekad bi, nakon što ispuni neki zahtjev, savjetovao dotičnu osobu da treba imati više povjerenja u Boga i da izbjegava pitati druge za pomoć. Jednom je neki predani musliman od njega nekoliko puta tražio novac i svaki put je on udovoljavao njegovom zahtjevu, ali je na kraju rekao: 'Najbolje je za čovjeka da se oslanja na Boga i da izbjegava da traži. Ovaj čovjek je bio iskrena osoba. Iz poštovanja prema osjećanjima Poslanika, on nije ponudio da vrati ono što je već primio, ali je proglasio da ubuduće više nikada ni pod kakvim okolnostima neće tražiti ni od koga. Nekoliko godina kasnije učestvovao je u bici, uzjahao je na konja i u žarištu borbe kad su zveket, pometnja i zveket oružja bili na vrhuncu i kad je bio okružen neprijateljima, iz ruke mu je ispala kandžija. Muslimanski vojnik, pješak, uviđajući ovu nevolju, sagnuo se da mu dohvati kandžiju, ali kad je on to vidio, rekao je: 'O, moj brate, Allaha ti, ne diraj moju kandžiju.' Onda je skočio s konja i sam dohvatio kandžiju objašnjavajući vojniku da je prije dugo vremena obećao Časnom Poslaniku da nikada neće ništa tražiti ni od koga i da je odobrio vojniku da umjesto njega dohvati kandžiju, to bi značilo da je indirektno tražio i tako bi bio kriv što je prekršio svoje obećanje Časnom Poslaniku.

PRAVEDNO I POŠTENO POSTUPANJE

Arapu su bili pristrasni i primjenjivali su drugačija mjerila prema različitim osobama. Čak i među takozvanim civilizovanim nacijama danas ne vidimo sklonost da se istaknute osobe ili one

na visokom položaju ili službi pozovu na odgovornost za svoja djela, iako se zakon strogo provodi protiv običnih stanovnika. Časni Poslanik je, međutim, bio jedinstven u provođenju jednakih mjerila pravde i poštenog vladanja. Jednom mu je bio podnesen neki slučaj u kojem je ustanovljeno da je neka mlada žena koja je pripadala veoma uglednoj porodici počinila krađu. Ovo je izazvalo veliko zaprepaštenje, jer ako se ovoj mladoj ženi izrekne normalna kazna, ova istaknuta porodica će biti ponižena i osramoćena. Mnogi su bili spremni da posreduju kod Poslanika u ime okrivljene, ali su se bojali da to učine. Na koncu su Usamu ubijedili da poduzme ovu misiju. Otišao je Časnom Poslaniku, ali u momentu kad je Poslanik shvatio cilj njegove molbe, bio je jako ljut i rekao je: 'Bolje ti je da odustaneš. Prije vas su prethodne nacije uništavane jer su pazili na velike, a okrutno postupali sa običnim ljudima. Islam ovo ne dozvoljava i ja to sigurno neću uraditi. Allaha mi, da moja kći Fatima poćini ovakav prekršaj, ja ne bih oklijevao da joj dadnem prikladnu kaznu.' (Buhari, *Kitab ul-Hudud*)

Već je izneseno, kad je Poslanikov amidža Abas bio zarobljen u Bici na Bedru, kao i drugi zarobljenici, bio je vezan konopcem da ne bi pobjegao. Konopac je bio tako tijesno zavezan da je on u toku noći jećao od bola. Poslanik je ćuo njegovo jećanje i nije mogao spavati. Poslanikovi ashabi su, opaćajući ovo, olabavili konopac kojim je Abas bio vezan. Kad je Poslanik saznao za ovo, naredio je da svi zatvorenici trebaju biti tretirani jednako, i da nije bilo nikakvog razloga da se prema njegovoj rodbini pokazuje naklonost. On je insistirao da moraju ili olabaviti sveze svim zatvorenicima ili zategnuti Abasove kao što su sveze drugih. Pošto Poslanikovi ashabi nisu željeli da ga izloće neugodnosti zbog njegovog amidže, pazili su na zarobljenike i svima olabavili sveze. (Zurkani, tom 3, str. 279)

Ćak i tokom kritićnog ratnog stanja on je bio krajnje precizan u ispunjavanju svih prihvaćenih pravila i ugovora. Jednom prilikom

je otpremio grupu svojih ashaba na izviđačku ekspediciju. Oni su se zadnjeg dana svetog mjeseca redžepa sukobili s nekim neprijateljima. Misleći da će biti opasno dozvoliti im da pobjegnu i u Meku odnesu vijesti da je izviđačka grupa tako blizu, oni su ih napali i u okršaju jedan od njih je ubijen. Kad se izviđačka grupa vratila u Medinu, Mekanlije su počeli protestvovati kako su muslimanski izviđači ubili jednog od njihovih ljudi u svetom mjesecu. Mekanlije su često bivali krivi za kršenje svetosti svetih mjeseci prema muslimanima kad god im je to odgovaralo, i bilo bi prikladno odgovoriti na njihov protest tako da im se kaže da nemaju pravo insistirati na tome da ih se muslimani pridržavaju budući da same Mekanlije nisu vodili računa o ugovoru koji se odnosi na svete mjesece. Ali Poslanik nije dao takav odgovor. On je oštro prekorio članove grupe, odbio da primi otkupninu i prema nekim izvještajima, čak platio krvarinu za ubijenu osobu, dok objava iz sure 2:218 nije objasnila cijelu stvar. (Tabari i Halbija)

Ljudi su općenito pazili da ne povrijede osjećanja svojih prijatelja i rodbine, ali Časni Poslanik je bio vrlo precizan u svom poštovanju čak i prema ljudima koji su mu se suprotstavljali. Jednom prilikom mu je došao neki Jevrej i prigovarao kako je Abu-Bakr povrijedio njegova osjećanja govoreći da je Bog uzdigao Muhammeda iznad Musaa. Poslanik je pozvao Abu-Bakra i pitao ga šta se dogodilo. Abu-Bakr je objasnio da je Jevrej započeo govoreći da se kune Musaom, kojeg je Bog uzdigao iznad cijelog čovječanstva, i da je on (Abu-Bakr) na to uzvratio zaklinjući se Muhammedom, kojeg je Bog uzdigao iznad Musaa. Poslanik je rekao: 'Nisi ovo trebao reći jer se osjećanja drugih ljudi trebaju poštovati. Nemojte meni davati prednost nad Musaom.' (Buhari, *Kitab ut-Teuhid*) To nije značilo da Časni Poslanik nije za sebe smatrao da je iznad Musaa, nego da je bilo moguće da tvrdnje slične ovim upućenim Jevreju povrijede njihova osjećanja i trebaju se izbjegavati.

POŠTOVANJE PREMA SIROMAŠNIM

Časni Poslanik se uvijek brinuo da poboljša stanje siromašnih slojeva zajednice i da uzdigne njihov položaj u društvu. Jednom prilikom dok je sjedio sa svojim ashabima, dogodilo se da je prolazio neki bogat čovjek. Poslanik je pitao jednog od svojih ashaba šta misli o njemu. On je odgovorio: 'On je imućan čovjek sa dobrim vezama. Ako bi tražio ruku djevojke za ženidbu, zahtjev bi bio blagonaklono uvažen, ako bi posredovao u ime bilo koga, njegovo posredovanje će biti primljeno.' Kratko poslije toga prošao je drugi čovjek koji je izgledao siromašan i bez imetka. Poslanik je ispitivao istog ashaba šta misli o njemu. On je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče! On je siromašan čovjek. Ako bi on tražio ruku djevojke za ženidbu, zahtjev ne bi bio blagonaklono primljen, i ako bi on posredovao u ime bilo koje osobe, njegovo posredovanje se ne bi uvažilo i ako bi nastojao s bilo kim stupiti u razgovor, nikakva mu pažnja ne bi bila posvećena.' Čuvši ovo, Poslanik je rekao: 'Vrijednost ovog siromašnog čovjeka je mnogo veća od vrijednosti zlata dovoljnog da se ispuni cijeli svemir'. (Buhari, *Kitab ur-Rikak*)

Jedna siromašna muslimanka čistila je džamiju Časnog Poslanika u Medini. Poslanik je nije vidio u džamiji nekoliko dana i raspitivao se o njoj. Rečeno mu je da je umrla. On je rekao: 'Zašto me niste obavijestili kad je umrla? Rado bih prisustvovao njenoj dženazi', i dodao: 'Možda je vi niste smatrali vrijednom poštovanja zato što je bila siromašna. Ovo nije uredu. Odvedite me na njen mezar.' Onda je otišao na njen grob i učio dove za nju. (Buhari, *Kitab us-Salat*) Govorio je da ima ljudi sa zamršenom kosom čija su tijela pokrivena prašinom i koji nisu srdačno primljeni od onih koji su imućni, ali su tako visoko vrednovani od Boga da će, ako se zakunu Allahom, Allah ispuniti njihovu zakletvu.' (Muslim, *Kitab ul-Birr vais-Sila*) Jednom prilikom dok su neki ashabi Časnog Poslanika koji su bili oslobođeni robovi sjedili

zajedno, slučajno je prošao Abu-Sufijan (koji je bio poglavica među Kurejšijama i borio se s muslimanima do predaje Meke i primio je islam tek ovom prilikom). Ovi ashabi su ga, obraćajući mu se, podsjetili na pobjedu koju je Bog dao islamu. Abu-Bakr je također čuo ovo i nije odobrio da poglavicu Kurejšija podsjećaju na njihovo poniženje i ukorio je ovu grupu ashaba. Onda je otišao Časnom Poslaniku i prenio mu ovaj događaj. Poslanik je rekao: 'O Abu-Bakr! Ja se bojim da si povrijedio osjećanja ovih Božijih robova. Ako to bude tako, Bog će biti ljut na tebe'. Abu-Bakr se odmah vratio ovim ljudima i pitao: 'Braćo moja! Jeste li vi ljuti zbog onoga što sam ja rekao?' Na to su oni odgovorili: 'Mi nismo ljuti, naš brate, zbog onoga što si ti rekao. Neka ti Bog oprost.' (Muslim, *Kitab ul-Faza'il*)

Međutim, Poslanik je insistirao da se siromašni ljudi poštuju i da se njihova osjećanja ne povrijede i da treba nastojati ispuniti njihove potrebe. On je također nastojao u njih usaditi osjećaj samopoštovanja i poučavao ih da ne traže pomoć. Govorio je kako siromašni nije osoba koju zadovolje jedna ili dvije hurme ili jedan ili dva zalogaja; siromašan je onaj koji ne prođe ni kroz koju teškoću a da ne traži. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*) S druge strane je govorio da nikakva gozba ne može biti blagoslovljena ukoliko na nju nisu pozvani i siromašni ljudi. Ajša prenosi da je jednom prilikom neka siromašna žena došla da je posjeti sa svojim dvjema kćerima. Ajša u to vrijeme nije imala ništa kod sebe osim jedne hurme koju je dala ženi. Žena ju je podijelila između svoje dvije kćeri i onda su otišle. Kad je Poslanik došao kući, Ajša mu je to prenijela i on je rekao: 'Ako siromašan čovjek ima kćeri i prema njima postupa obzirno, Bog će ga spasiti od kazne Vatre,' i dodao: 'Bog će dati Džennet ovoj ženi zbog ovog postupka prema svojim kćerima.' (Muslim) Jednom prilikom mu je rečeno kako se jedan od njegovih ashaba Sa'd, koji je bio bogat, hvalio o svojoj poduzetnosti prema drugima. Kad je Poslanik ovo čuo, rekao je: 'Neka ni jedan čovjek ne zamišlja

da su njegov imetak, položaj ili moć zbog njegovih vlastitih napora ili pothvata. To nije tako. Vaša moć, položaj i imetak svi su zarađeni kroz siromašne.' Jedna od njegovih dova je bila: 'O Bože! Učini me sirmašnim dok sam živ i da ostanem siromašan kad umrem i neka moje oživljavanje na Sudnjem danu bude u društvu siromašnih'. (Tirmizi, *Abvab al-Zuhd*)

Jednom prilikom je, dok je bilo toplo vrijeme, prolazio ulicom i opazio vrlo siromašnog muslimana kako nosi težak teret s jednog mjesta na drugo. Bio je vrlo neugledan, a lice mu je bilo još više neprivačno zbog teškog sloja znoja i prašine. Imao je snužden pogled. Časni Poslanik mu je kradom prišao straga i, kao što djeca nekad rade, ispružio ruke i prekrio njima oči radnika, očekujući da će pogađati ko je on. Čovjek je stavio ruke natrag i dodirujući tijelo Poslanika, uvidio da je to bio Časni Poslanik lično. Vjerovatno je pretpostavljao da niko drugi neće pokazati tako prisnu ljubav prema čovjeku u takvom stanju. Bio je zadovoljan i ohrabren, stisnuo se uz tijelo Časnog Poslanika i privio ga uza se straga trljajući svoje prašinom i znojem pokriveno tijelo o odjeću Poslanika, želeći možda da vidi koliko će dugo Poslanik biti voljan da mu ugađa. Poslanik se nastavio smijati i nije od njega tražio da prestane. Kad je čovjek bio potpuno sretan, Poslanik mu je rekao: 'Ja imam roba; ima li ijednog kupca?' Čovjek je shvatio da vjerovatno nije bilo nikoga na cijelom svijetu, osim samog Časnog Poslanika, ko bi bio u stanju vidjeti bilo kakvu vrijednost u njemu, i sa snuženim pogledom je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče! Nema nikog na ovom svijetu ko bi bio spreman da me kupi.' Poslanik je rekao: 'Ne! Ne! Ne smiješ to govoriti. Ti imaš veliku vrijednost u Božijim očima.' (Šarh as-Sunna)

Ne samo da je on lično bio pažljiv prema siromašnim nego je neprestano opominjao druge da i oni budu takvi. Abu-Musa Aš'ari prenosi - ako bi siromašna osoba prišla Časnom Poslaniku i nešto tražila, on bi rekao onima oko sebe: 'Vi također trebate pomoći u njegovom zahtjevu tako da steknete zaslugu postajući

saučesnik u unapređivanju dobrog djela.' (Buhari i Muslim) Njegov cilj je bio, na jednoj strani, da u umovima ashaba stvori osjećaj želje da pomažu siromašnim, a s druge strane, da umovi siromašnih spoznaju ljubav i sažaljenje koje prema njima osjećaju njihova imućnija braća.

ČUVANJE IMETKA SIROMAŠNIH

Kad je islam počeo donositi pobjede u većem dijelu Arabije, Časni Poslanik je često primao ogromnu količinu dobara i novca, koje bi odmah dijelio među onima koji su bili siromašni. Jednom prilikom mu je došla njegova kći Fatima i, pokazujući mu ruke koje su postale žuljevite mljevenjem žita pomoću kamenja, tražila je da joj se dodijeli sluga da olakša njen rad. Poslanik je odgovorio: 'Ja ću ti reći nešto što je veće vrijednosti od sluge. Kad budeš išla u krevet noću, trebaš izgovoriti *Alhamdolillah* (hvalu Bogu) trideset tri puta, i *Subhanallah* isto toliko puta i *Allahuakbar* trideset četiri puta. Ovo će ti puno više pomoći od posjedovanja sluge.' (Buhari)

Dok je dijelio novac, jednom prilikom mu je jedan dinar ispao iz ruke i otkotrljao se ustranu. Nakon što je završio sa raspodjelom, otišao je u džamiju i predvodio namaz. Njegova je praksa bila da ostane sjedeći kratko vrijeme poslije završetka namaza, u spominjanju Boga, i poslije toga da dadne ljudima priliku da mu priđu i postavljaju pitanja ili podnesu zahtjeve. Ovom prilikom, čim je namaz bio završen, ustao je i brzo otišao kući. Tražio je dinar koji je nedostajao i kad ga je našao, došao je natrag i dao ga siromašnoj osobi objašnjavajući da mu je dinar ispao iz ruku u toku raspodjele novca i da mu je ova stvar sišla s uma, ali da se odjednom sjetio dok je predvodio namaz i uznemirio se pri pomisli da će, ako umre prije nego što nađe dinar i dadne ga nekoj siromašnoj osobi, biti odgovoran za to pred Bogom; iz tog je razloga napustio džamiju u takvoj žurbi da bi našao dinar. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*)

U svojoj brizi da u potpunosti sačuva imetak siromašnih i bijednih, otišao je tako daleko da postavi pravilo kako se njegovim potomcima nikada ne treba davati nikakva sadaka, bojeći se da muslimani iz svoje ljubavi prema njima i predanosti prema njemu ne bi vremenom učinili njegove potomke glavnim primaocima sadake i tako lišili siromašne i bijedne njihovog pripadajućeg dijela. Jednom prilikom je neko donio dosta hurmi i ponudio ih kao sadaku. Dogodilo se da je s Poslanikom sjedio njegov unuk, imam Hasan, koji je tada imao samo dvije i po godine. On je uzeo jednu hurmu i stavio u svoja usta. Poslanik je odmah stavio prst u dječija usta i izbacio hurmu iz njih govoreći: 'Mi nemamo pravo na ovo. Ovo pripada siromašnim među Božijim stvorenjima'. (Buhari, *Kitab ul-Kušuf*)

POSTUPANJE PREMA SLUGAMA

On je neprestano opominjao one koji su imali sluge da ih tretiraju uljudno i dobro. Naredio je da ako neki vlasnik udari svog slugu ili ga vrijeđa, jedini otkup koji može napraviti je da tog slugu oslobodi. (Muslim, *Kitab ul-Iman*) On je pronašao sredstva za oslobađanje i podsticao je oslobađanje sluga na svaki način. Rekao je: 'Ako osoba oslobodi slugu kojeg ima, Bog će u nadoknadi spasiti od Vatre svaki dio njegovog tijela srazmjerno svakom dijelu tijela sluge.' Zatim je nalažio kako od roba treba tražiti da obavlja samo one zadatke koje može s lahkocom obaviti i kad mu dadne zadatak, njegov gazda mu treba pomoći u obavljanju tako da sluga ne osjeća poniženje ili sramotu. (Muslim) Ako gazda ode na putovanje u društvu roba, njegova je dužnost da dijeli svog jahaćeg konja s robom ili da obojica jašu zajedno ili naizmjenično. Abu-Hureira, koji je sve svoje vrijeme, nakon što je postao musliman, provodio u društvu Poslanika i koji je neprestano slušao Poslanikove naredbe u pogledu postupanja s robovima, rekao je: 'Ja pozivam Boga za svjedoka, u Čijim je rukama moj život, da nije bilo prilike da učestvujem

u džihadu i da obavim hodočašće, i da nisam imao prilike služiti svoju staru majku, ja bih želio da umrem kao rob, jer je Časni Poslanik neprestano govorio da prema robovima postupamo lijepo'. (Muslim) Ma'rur bin Suvaïd prenosi: "Vidio sam Abu-Zara Gaffaria (ashaba Časnog Poslanika) kako nosi odjeću posve sličnu onoj koju nosi njegov rob. Ja sam se raspitivao kod njega zašto to radi i on je rekao: 'Tokom života Časnog Poslanika ja sam jedanput korio čovjeka zato što je njegova majka bila robinja. Na ovo me Časni Poslanik prekorio i rekao: 'Ti si osoba koja još drži džahalijet (predislamske običaje). Ko su robovi? Oni su vaša braća i izvor vaše moći. Bog vam u Svojoj mudrosti daje privremenu vlast nad njima. Onaj ko ima takvu vlast nad svojim bratom treba da ga hrani onom hranom koju sam jede, odijeva odjećom koju sam nosi i ne treba mu davati zadatak više nego što on može i treba mu lično pomoći u svemu što se od njega traži da uradi.'"

Drugom prilikom je Poslanik rekao: 'Kad vaš sluga kuha hranu za vas i postavi je pred vas, trebate tražiti od njega da sjedne s vama da jede ili da bar uzme dio toga u vašem društvu, jer on je stekao pravo na to kuhajući.' (Muslim)

POSTUPANJE PREMA ŽENAMA

Časni Poslanik se posebno brinuo o poboljšanju statusa žena u društvu i o tome da za njih osigura položaj časti i poštenja i jednakosti. Islam je bio prva religija koja je ženama dala pravo nasljedstva. Kur'an je odredio kćeri skupa sa sinovima nasljednicima imetka koji ostave njihovi roditelji. Na isti način je majci dato pravo da naslijedi imetak svog sina ili kćeri, i ženi da bude nasljednik imetka svoga muža. Kad brat postaje nasljednik imetka svog umrlog brata, i sestra je također nasljednik tog imetka. Ni jedna religija prije islama nije tako jasno i čvrsto utemeljila ženska prava o nasljedstvu i pravo žene da posjeduje

imetak. U islamu žena je u cijelosti vlasnik svog imetka i njen muž se nema pravo uplitati u to. Žena je potpuno slobodna da sa svojim imetkom raspolaže po svom izboru.

Časni Poslanik je bio tako pažljiv da ljubazno postupa prema ženama da je onima oko njega koji prethodno nisu navikli da na žene gledaju kao na supruge i partnere bilo teško da se prilagode standardima koje je Poslanik želio vidjeti izgrađenim i održanim. Umar prenosi: 'Moja žena se ponekad miješala u moje poslove svojim savjetima i ja bih je korio govoreći da Arapi nikada nisu odobravali svojim ženama da se upliću u njihove poslove. Ona bi uzvratila: 'To je prošlost. Idi i vidi da žene Poslanika daju savjet Časnom Poslaniku i on ih ne sprečava. Zašto ti ne slijediš njegov primjer?' Moj odgovor je bio: 'Što se tiče Ajše, Poslanik je njoj posebno naklonjen, a što se tiče tvoje kćeri (Hafze), ako ona ovo uradi, ona će jednog dana morati podnijeti posljedice svog nestrpljenja.' Dogodilo se tako da je kasnije jednom prilikom Časni Poslanik bio ljut zbog nečega i odlučio je da određeni dio vremena provede odvojeno od svojih žena. Kad sam saznao za ovo, rekao sam svojoj ženi da se dogodilo ono čega sam se ja bojao. Onda sam otišao kući moje kćeri Hafze i zatekao je kako plače. Ispitivao sam je o tome šta se desilo i da li je Poslanik prekinuo brak s njom. Ona je rekla: 'Ja ne znam za razvod, ali Poslanik je odlučio da neko vrijeme ne dolazi kući.' Ja sam joj rekao: 'Zar ti ja nisam često govorio da ne daješ sebi slobodu koju Ajša ima s njim, jer Časni Poslanik je posebno naklonjen Ajši, ali ti si izgleda na sebe navukla ono čega sam se ja bojao.' Onda sam otišao Časnom Poslaniku i zatekao ga kako leži na gruboj hasuri. U to vrijeme on na sebi nije imao košulje i na njegovom tijelu su ostali tragovi mustre sa hasure. Sjeo sam blizu njega i rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Kaiser i Chrosreos ne zaslužuju nikakve Božije blagodati, pa ipak su proveli svoje živote u velikoj udobnosti, a ti koji si Njegov Vjerovjesnik svoje dane provodiš u takvoj neudobnosti.' On je

odgovorio: 'To nije tako. Od Allahovih vjerovjesnika ne očekuje se da svoje vrijeme provode u udobnosti. Takva vrsta života odgovara samo svjetovnim vladarima.' Ja sam onda naveo Poslaniku sve što se dogodilo između mene i moje žene i kćeri. Saslušavši me, Poslanik se nasmijao i rekao: 'Nije istina da sam se razveo od svojih žena. Samo sam odlučio iz posebnog razloga da malo vremena provedem dalje od njih.' (Buhari, *Kitab un-Nikah*)

On je bio tako pažljiv u pogledu osjećanja žena da je jednom prilikom kad je predvodio namaz, čuo plač djeteta i brzo završio namaz, objašnjavajući poslije toga kako je zamišljao da će majka djeteta pritom biti potresena i u nevolji zbog njegovog plača, pa je zato brzo završio namaz da bi majka mogla otići k djetetu i paziti na njega.

Kad bi tokom nekog svog putovanja žene također bile s njim u grupi, on je uvijek davao zapovijedi da se karavan kreće polahko i lakšim dijelovima puta. Jednom takvom prilikom kad su muškarci željeli da požure, on je rekao: 'Vodite brigu o staklu! Vodite brigu o staklu!' Mislio je time kako su žene bile u grupi i kako će biti izdrmane ako se kamile i konji potjeraju u galop. (Buhari, *Kitab ul-Adab*) U toku jedne bitke izbila je pometnja u redovima vojnika na konjima i kamilama i životinje su postale nasavladive. Časni Poslanik je pao sa svog konja i neke žene su također pale sa svojih konja. Jedan od njegovih ashaba koji je jahao na kamili odmah iza Poslanika skočio je s konja i potrčao prema njemu: 'Neka ja budem žrtvovan za tebe, o Allahov Vjerovjesniče.' Poslanikovo stopalo je još bilo u stremenu. On ga je brzo oslobodio i rekao svom ashabu: 'Pusti mene, idi i pomози ženama.' Upravo prije svoje smrti jedan od savjeta koji je uputio muslimanima bio je da se prema ženama uvijek ophode s ljubaznošću i obzirom. Često je govorio da čovjek koji ima kćeri i osigura im obrazovanje i napati se da ih odgoji, Bog će ga spasiti od kazne Džehennema. (Tirmizi)

Bila je uobičajena praksa kod Arapa da fizički kažnjavaju žene za svaku malu grešku. Časni Poslanik je poučavao da su žene kao i muškarci Božija stvorenja i da nisu robovi muškaraca, te da ih ne treba udarati. Kad su žene saznale za ovo, otišle su u drugu krajnost i počele se suprotstavljati muškarcima u svemu, što je dovelo do toga da je obiteljski mir u mnogim domovima bio stalno poremećen. Umar je prigovorio za ovo Časnom Poslaniku i rekao da će žene ukoliko ne budu povremeno kažnjavane, postati neposlušne i neće se moći držati pod kontrolom. Budući da detaljno islamsko učenje u pogledu odnosa prema ženama još nije bilo objavljeno, Poslanik je rekao da žena, ukoliko bude kriva za ozbiljan prijestup, može biti kažnjena. Ovo je u mnogim slučajevima vodilo tome da se muškarci vrate staroj arapskoj praksi. Sad je bio red na ženama da prigovaraju i one su svoju tužbu iznijele pred Poslanikovim ženama. Na to je Poslanik upozorio muškarce i rekao im da oni koji sa ženama neljubazno postupaju nikada neće zaraditi Božiju naklonost. Poslije toga su prava žena utemeljena i prvi put su žene slobodno disale. (Abu-Davud, *Kitab un-Nikah*)

Mu'avija Al-Kušairi prenosi: "Ja sam pitao Časnog Poslanika: 'Kakvo pravo moja žena ima kod mene?', i on je odgovorio: 'Hrani je onim što ti je Allah dao, i odijevaj je odjećom koju ti je Bog dao, i nemoj je šamarati, niti psovati, i nemoj je tjerati iz kuće.'" On je bio tako pažljiv prema osjećanjima žena da je uvijek opominjao one koji su trebali ići na put da brzo završe svoja poslovna putovanja i vrate se kući što je prije moguće, tako da njihova žena i djeca ne pate zbog dužeg razdvajanja nego što je neophodno. Kad god bi se vraćao kući s putovanja, uvijek bi dolazio u toku dana. Ako bi uvidio da se približava noć pred kraj puta, on bi se preko noći ulogorio izvan grada i ušao u grad narednog jutra. Također je rekao ashabima kad se vraćaju s puta da ne dolaze kući iznenada, bez najave o svom povratku. (Buhari i Muslim) Prilikom davanja ove zapovijedi on je imao

na umu činjenicu da u velikoj mjeri osjećaji utječu na odnos između spolova. Možda žene često zanemaruju svoje tijelo i odjeću u odsustvu muža i ako se muž vrati kući neočekivano, to može naškoditi profinjenijim osjećajima žene ili muža. Dajući zapovijed da muškarci trebaju stići kući u toku dana kad se vraćaju s puta i poslije najave članovima svoje porodice o svom povratku, on je osigurao da članovi njegove porodice mogu biti spremni da na prikladan način prime onoga koji se vraća.

STAV PREMA MRTVIM

Časni Poslanik je uvijek savjetovao da svaka osoba treba napraviti oporuku kako poslije njegove smrti njegovi bližnji ne bi imali teškoća.

Naredio je da nijedan čovjek ne govori loše o osobi koja je umrla, nego treba istaknuti bilo šta dobro što je posjedovao, jer nikakva korist ne može proizaći nikome iz spominjanja slabosti ili poroka umrlog, nego će isticanjem njegovih vrlina ljudi biti skloni da uče dove za njega. (Buhari) On je pazio na to da dug umrle osobe bude isplaćen prije nego što bude sahranjena. Vrlo često je sam isplaćivao novčane obaveze umrle osobe, ali ako nije bio u stanju, savjetovao je nasljednike ili rodbinu umrlog ili druge osobe da ispune njegove novčane obaveze ili ne bi klanjao dženazu nad umrlom osobom dok njen dug ne bude izmiren.

POSTUPANJE PREMA KOMŠIJAMA

Uvijek je prema komšijama postupao krajnje ljubazno i obzirno. Govorio je da mu je melek Džebrail stalno naređivao da dobro postupa prema komšiji, te je ponekad mislio da će možda komšija biti među zakonskim nasljednicima. Abu-Zarr prenosi kako mu je Časni Poslanik rekao: 'Abu-Zarr, dok se kuha čorba za tvoju porodicu, dodaj malo više vode tako da i tvoj komšija može

imati dio u tome.' Ovo ne znači da komšija ne treba biti pozvan da sudjeluje u drugim stvarima. Budući da su Arapi bili većinom nomadski ljudi i njihovo najomiljenije jelo je bila čorba, Časni Poslanik je spomenuo ovu hranu kao karakterističnu i poučavao da ne treba puno misliti o ukusu hrane za sebe, nego da je treba dijeliti sa svojim komšijom.

Abu-Hureira prenosi: 'Jednom prilikom je Časni Poslanik uzviknuo: 'Kunem se Bogom da on nije vjernik! Kunem se Bogom da on nije vjernik! Kunem se Bogom da on nije vjernik!' Ashabi su pitali: 'Ko nije vjernik, o Allahov Vjerovjesniče?', a on je odgovorio: 'Onaj čije komšije nisu sigurne od zla ili njegovog lošeg postupanja.' Također je savjetovao ženama da paze na svoje komšije. Jednom prilikom se obraćao ženama i rekao je: 'Ako neko nađe samo nogu od kože da skuha, to treba podijeliti sa svojim komšijom.' On je od ljudi tražio da ne zabranjuju komšijama da svoje ekseru ukucaju u njihove zidove ili da imaju bilo koju drugu potrebu koja ne izaziva nikakvu neugodnost.' Abu-Hureira prenosi: "Poslanik je rekao: 'Onaj ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan ne smije izazivati nikakvu neugodnost svom komšiji; onaj ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan ne smije izazivati nikakvu neugodnost svom gostu, i onaj ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan treba govoriti lijepe riječi ili šutjeti.'" (Muslim)

POSTUPANJE PREMA RODBINI

Većina ljudi kad se ožene i osnuju svoje kućanstvo, vode više brige za svoju ženu i djecu, a zanemare svoje roditelje. Časni Poslanik je zato, da bi otklonio ovu grešku, često isticao zasluge služenja svojim roditeljima i našu dužnost da prema njima postupamo obzirno i ljubazno. Abu-Hureira prenosi: 'Jedan čovjek je došao Časnom Poslaniku i tražio da mu kaže ko od ljudi ima najviše pravo da se prema njemu lijepo postupa.' Poslanik je odgovorio: 'Tvoja majka.' Čovjek je pitao: 'A uz nju?' Poslanik

je ponovio: 'Opet tvoja majka.' Čovjek je pitao po treći put: 'A poslije moje majke?', a Poslanik je ponovo odgovorio: 'Tvoja majka.' Kad ga je čovjek pitao četvrti put, on je rekao: 'Poslije nje tvoj otac i poslije njega najbliža rodbina, a poslije njih dalja rodbina.' " Poslanikovi roditelji i djedovi i nene umrli su dok je on još bio dijete. Roditelji nekih njegovih žena bili su, međutim, živi i on je uvijek prema njima postupao veoma obzirno i usluživao ih. Prilikom predaje Meke kad je Časni Poslanik ušao u grad kao pobjednički general, Abu-Bakr je doveo svog oca da se sretne s njim. On je rekao Abu-Bakru: 'Zašto si uznemiravao svog oca da dođe meni? Ja bih mu rado sam otišao.' (Halbija, tom 3, str. 99) Jedan od njegovih govora bio je: 'Nesretan je čovjek čiji roditelji dožive stare godine, a on propusti da čak i onda zaradi Džennet,' misleći da služenje svojim roditeljima, pogotovu kad dostignu stare godine, privlači Božiju milost i, zato, osoba kojoj se pruži prilika da služi svoje stare roditelje i onaj ko u cijelosti iskoristi ovu priliku potvrđuje da je na Ispravnom putu i primalac Božije milosti.

Jedanput je neki čovjek prigovarao Časnom Poslaniku kako njegova rodbina postaje sve više neprijateljska što više dobrote pokazuje prema njima, i što ih više tretira ljubazno, oni mu više ne daju mira, i što više naklonosti pokazuje prema njima, oni se više ljute na njega. Poslanik je rekao: 'Ako je ono što ti kažeš istina, ti si vrlo sretan, jer ćeš uvijek biti primalac Božije potpore.' (Muslim, *Kitab ul-Birr Vasilah*) Jednom prilikom kad je Časni Poslanik savjetovao ljude da daju sadaku, došao mu je jedan od njegovih ashaba Abu-Talha ansari i ponudio voćnjak za sadaku. Poslanik je bio vrlo zadovoljan i uzviknuo je: 'Kako lijepa sadaka! Kako lijepa sadaka! Kako lijepa sadaka!' i dodao: 'Ti si već dao u vakuf voćnjak za sadaku, a ja želim da ti to sada podijeliš među svojom siromašnom rodbinom.' (Buhari, *Kitab ut-Tafsir*) Jedan čovjek mu je došao nekom prilikom i rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Ja sam spreman da dadnem zavjet

o hidžratu i spreman sam da dam zavjet da ću učestvovati u džihadu, jer sam spreman da zaradim Božije zadovoljstvo.' Časni Poslanik je pitao jesu li ijedno od njegovih roditelja živi i čovjek mu je rekao da su oboje živi. Onda je rekao: 'Da li ti zaista želiš da Bog bude zadovoljan s tobom?', i na čovjekov potvrđan odgovor Poslanik je rekao: 'Onda idi natrag svojim roditeljima i dobro ih služi.' On je isticao kako i rodbina koja nije muslimanska jednako ima pravo da se prema njoj postupa ljubazno i obzirno kao i sa rodbinom koja je muslimanska. Jedna od Abu-Bakrovih žena koja nije bila muslimanka posjetila je svoju kćer Asmu i ova je pitala Časnog Poslanika može li je služiti i dati joj poklone, na što je Časni Poslanik odgovorio: 'Sigurno, jer ona je tvoja majka.' (Buhari, *Kitab ul-Adab*)

On je s velikim poštovanjem postupao ne samo prema svojoj bližoj rodbini nego čak i prema daljoj rodbini i njihovim prijateljima. Kad god bi zaklao neku životinju, poslao bi komad mesa Hatidžinim prijateljicama (svoje umrle žene) i rekao bi svojim ženama da ih nikada ne zaborave u ovakvim prilikama. Mnogo godina poslije Hatidžine smrti kad je sjedio s nekim od svojih ashaba, Hatidžina sestra Halah došla je da ga vidi i tražila je dozvolu da uđe. Njen glas je u Poslanikovim ušima zvučao kao Hatidžin i kad ga je čuo, rekao je: 'Oh Gospodaru! Ovo je Halah, Hatidžina sestra.' Zaista, istinska ljubav se uvijek pokazuje tako što osoba ima naklonost i obzir prema svima onima koji su povezani s nekom osobom koju čovjek voli ili visoko poštuje.

Anas bin Malik prenosi kako se u toku putovanja našao u društvu Džarira bin Abdullaha i opazio je kako se ovaj posvetio tome da ga pazi kao što sluga pazi svog gazdu. Pošto je Džarir bin Abdullah bio stariji od Anasa, ovaj je bio pošteđen i izrazio svoju neugodnost i rekao da Džarir to ne treba raditi. Džarir je odgovorio: 'Ja sam posmatrao kako su predano ansari služili Časnog Poslanika i, budući da sam bio impresioniran njihovom predanošću i ljubavlju prema Časnom Poslaniku, obećao sam

sebi da ću, ako se ikada dogodi da budem u društvu nekog ansara, služiti ga kao sluga. Ja zato sad obavljam svoju odlučnost i ti me nemoj zaustavljati.' (Muslim) Ovaj događaj potvrđuje da se ljubav prema osobi koju neko voli prenosi i na one koje ona voli. Na isti način, oni koji istinski poštuju svoje roditelje uvijek su popustljivi i obzirni prema onima koji su bili povezani s njihovim roditeljima kroz veze ljubavi ili odnosa. Jednom prilikom je Časni Poslanik naglasio kako je najviša vrlina za čovjeka da poštuje prijatelje svog oca. Među osobama kojima se obraćao bio je Abdullah bin Umar. Poslije mnogo godina, dok je išao na hodočašće, sreo se s nekim beduinom i predao mu svog konja i također mu poklonio turban. Jedan od njegovih drugova je vidio da je bio pretjerano velikodušan, jer bi beduin bio zadovoljan sa sitnicom. Abdullah bin Umar je rekao: 'Ovaj čovjek je bio prijatelj mog oca i ja sam čuo Časnog Poslanika kako kaže da je čovjekova najviša vrlina da poštuje prijatelje svog oca.'

BRIGA O DOBROM DRUŠTVU

On je uvijek volio da se drži društva čestitih i ako bi opazio bilo kakvu slabost u nekom od svojih ashaba, on bi ga opomenuo blago i u privatnosti. Abu-Musa Aša'ri prenosi: "Časni Poslanik je naveo primjer dobrih prijatelja i dobrog društva i loših prijatelja i lošeg društva i rekao: 'Čovjek koji se drži društva sa čestitim ljudima je kao osoba koja nosi sa sobom miris. Ako uzme od toga, izvlači korist; ako ga proda, ostvari zaradu od toga i ako ga samo čuva, uživa njegov miris. Čovjek koji se drži društva sa zlim osobama je kao onaj koji puše u peć s drvenim ugljem; sve što može očekivati je da iskra sleti na njegovu odjeću i sve ih zapali ili da gas koji drveni ugalj ispušta pomuti njegov mozak.'" On bi govorio da čovjekov karakter poprima osobine društva kojeg se drži i da zato trebamo voditi računa da vrijeme provodimo u društvu dobrih. (Buhari i Muslim)

BRIGA O VJERI LJUDI

Časni Poslanik je vodio brigu da se zaštiti od posrtanja. Jednom prilikom je njegova žena Safija došla da ga vidi u džamiji. Kad je došlo vrijeme da se vrati kući, pomračilo se i Poslanik je odlučio da je isprati do njene kuće. Na putu je prošao pored dvojice ljudi i, želeći da kod njih izbjegne bilo kakvu sumnju u pogledu njegovog društva, on ih je zaustavio i podižući veo s lica svoje žene, rekao: 'Vidite, ovo je Safija, moja žena.' Oni su rekli: 'O Allahov Vjerovjesniče, zašto si pomislio da bismo imali bilo kakvo pogrešno shvatanje o tebi?' Poslanik je odgovorio: 'Šejtan (to jest zle misli) često kola čovječijom krvlju. Ja sam se bojao da to ne bi utjecalo na vašu vjeru.' (Buhari, *Abvab ul-l'tikaf*)

SKRIVANJE MAHANA DRUGIH LJUDI

On nikada nije volio da se šire glasine o propustu i nedostacima drugih i savjetovao je ljude da ne iznose u javnost svoje propuste. On je govorio: 'Ako neko prikrije grijeha drugog, Bog će prikriti njegove grijeha na Sudnjem danu.' I: 'Svaki od mojih sljedbenika može izbjeći posljedice svojih grešaka (to jest, istinskim pokajanjem i popravljanjem) osim onih koji sami oglašavaju svoje prijestupe.' To je ovako objasnio: "Čovjek čini grijeh noću i Bog to prikrije; ujutro on sreće svoje prijatelje i hvali se pred njima: 'Ja sam uradio ovo prošle noći, ja sam uradio ono prošle noći,' i tako sam razotkriva ono što je Bog prikrrio." (Buhari i Muslim)

Neki ljudi nerazborito zamišljaju da im otkrivanje grijeha pomaže da se pokaju; istina je da to samo dalje potiče bestidnost. Grijeh je zlo i onaj ko sklizne u to i postane žrtva sramote i griže savjesti ima priliku da se kroz pokajanje uspne natrag na put čistoće i bogobožnosti. Njegov primjer je primjer osobe koja je bila zavedena zlom, ali je progonjena bogobožnošću i čim se ukaže

prilika, zlo biva nadvladano i grješnik se penje natrag prema krjeposti. Oni, međutim, koji razgllašavaju svoje grijehе i ponose se time gube svaki osjećaj za dobro i zlo i postaju nesposobni da se pokaju.

Jednom prilikom je Časnom Poslaniku došao neki čovjek i rekao: 'Ja sam kriv za blud' (ovo je po islamskom zakonu kažnjivo kad se prikladnim dokazima ustanovi da je tačno). Čuvši čovjekovo priznanje, Časni Poslanik se okrenuo od njega i počeo se zanimati nečim drugim. Mislio je da mu ukaže na to da je u takvom slučaju prikladan lijek bio pokajanje, a ne javno priznavanje. Ali čovjek ovo nije shvatio i zamišljajući da ga Časni Poslanik nije čuo, otišao je i stao ispred njega i, obraćajući mu se, ponovio priznanje. Časni Poslanik se ponovo okrenuo od njega, ali je čovjek opet otišao i stao ispred njega i ponovio priznanje. Kad je ovo uradio četiri puta, Poslanik je rekao: 'Volio bih da ovaj čovjek nije proglasio svoj grijeh dok Bog ne pokaže Svoju volju što se tiče njega, ali, pošto je on ponovio svoje priznanje četiri puta, ja sam primoran da poduzmem mjere.' (Tirmizi) Onda je dodao: 'Ovaj čovjek je sam priznao i nije bio optužen od žene o kojoj on daje priznanje. Treba pitati ovu ženu i, ako ona poriče krivnju, nemojte joj ništa reći i samo ovaj čovjek treba biti kažnjen u skladu s priznanjem, ali ako ona prizna, ona također treba biti kažnjena.' Bila je praksa Časnog Poslanika da slijedi zakon Tevrata u stvarima o kojima učenje Kur'ana još nije objašnjeno i pošto Tevrat propisuje da bludnik treba biti kamenovan na smrt, on je proglasio kaznu tom čovjeku koja je bila prikladna. Kad je kazna trebala biti provedena, čovjek je pokušao da pobjegne, ali su ga ljudi gonili i proveli kaznu. Kad je Poslanik saznao za ovo, osudio je taj postupak. Rekao je da je čovjek bio kažnjen prema njegovom ličnom priznanju. Njegovo nastojanje da pobjegne bilo je zapravo opozivanje priznanja i zato nije trebao biti podvrgnut kazni koja mu je zadana samo na račun njegovog priznanja.

Poslanik je naredio da se Šerijat odnosio samo na očite postupke. Tokom rata grupa muslimana je došla naspram nekog nemuslimana koji je čekao u zasjedi na osamljenim mjestima i kad god bi našao osamljenog muslimana, on bi ga napao i ubio. Ovom prilikom ga je Usama bin Zaid gonio, i nakon što ga je pretekao, izvukao je sablju da ga ubije. Kad je čovjek uvidio da nema nikakvog izlaza i da ne može pobjeći, ponovio je prvi dio muslimanskog očitovanja vjere: *'La ilahe ilallah* (Nema drugog boga osim Allaha), i time pokazao da je primio islam. Usama se nije obazirao na ovo i ubio ga je. Kad je ovaj, među ostalim događajima ovog vojnog pohoda prenesen Časnom Poslaniku, on je poslao po Usamu i ispitivao ga. Nakon što je on potvrdio ono što je preneseno o ovom događaju, Poslanik je rekao: *'Kako će biti s tobom na Sudnjem danu kad njegovo La ilahe ilallah bude svjedočilo protiv tebe?'* Usama je odgovorio: *'O Allahov Vjerovjesniče, taj čovjek je bio ubica muslimana i njegovo proglašavanje da je musliman bilo je samo zbog straha od smrti.'* Ali je Poslanik nastavio ponavljati: *'Usama, kako će biti s tobom kad La ilahe ilallah ovog čovjeka bude svjedočilo protiv tebe na Sudnjem danu?'* Time je mislio reći da će Bog tražiti odgovornost od Usame za smrt ovog čovjeka, jer iako je bio kriv za ubistvo muslimana, njegovo svjedočenje *La ilahe ilallah* bilo je dokaz da se pokajao za svoja nedjela. Zatim je Časni Poslanik rekao:

'Zašto nisi otvorio njegovo srce da vidiš da li on govori istinu ili ne?', i onda nastavio ponavljati: *'Kako ćeš ti odgovoriti na Sudnjem danu kad njegovo La ilahe ilallah bude svjedočilo protiv tebe?'* Usama je rekao: *'Čuvši Poslanika da ovo ponavlja toliko puta, želio sam da sam ja tog dana primio islam i da nisam bio kriv za ono što je bila optužba protiv mene.'* (Muslim, Kitab ul-Iman)

Časni Poslanik je uvijek bio spreman da oprosti ljudima njihove propuste i prijestupe. Jedna od takvih osoba bila je jedna koja se bavila klevetanjem protiv njegove žene Ajše, a koja je finansijski ovisila o milostinji Abu-Bakra (Ajšinog oca). Kad je neistina o optužbi protiv Ajše bila jasno utvrđena, Abu-Bakr je prestao uzdržavati ovu osobu. Šta bi neko drugi uradio s ovakvom osobom – možda bi je ubio? No, Abu-Bakr je samo odlučio da joj više ne daje opskrbu. Kad je Poslanik saznao za ono što je Abu-Bakr uradio, razgovarao je s njim i istakao da ne priliči da osoba kao što je Abu-Bakr, iako je ovaj čovjek počinio grijeh, liši tu osobu materijalnih sredstava zbog njenog grijeha. Na to je Abu-Bakr nastavio davati za uzdržavanje ovog čovjeka. (Buhari, *Kitab ut-Tafsir*)

STRPLJENJE U NEVOLJI

Časni Poslanik je govorio: ‘Za vjernika je život samo dobro na ovom svijetu; jer, ako naiđe na uspjeh, on je zahvalan Bogu i postaje primalac većih naklonosti od Njega. S druge strane, ako podnosi bol ili nevolje, on to podnosi sa strpljenjem i tako ponovo sebe čini zaslužnim Božijih naklonosti.’ Kad se približila Poslanikova smrt i on dao oduška svojoj boli, njegova kći Fatima je uzviknula da ne može podnijeti da ga vidi u tom stanju. Na to je on rekao: ‘Imaj strpljenja! Tvoj otac neće podnijeti nikakvog bola poslije ovog dana,’ misleći da su sve teškoće bile ograničene na ovaj svijet i kako će tog dana otići svom Gospodaru i neće imati nikakvih patnji i tegoba. U vrijeme kad bi epidemija uzela maha, on nije volio da ljudi idu izvan pogođenog naselja u drugo, jer se ovako bolest širi iz jednog u drugo područje. Govorio je da u vrijeme epidemije ljudi trebaju ostati u svom naselju i uzdržati se od prenošenja zaraze u nepogođene oblasti i ako neko umre od te zaraze, bit će smatran šehidom. (Buhari, *Kitab at-Tibb*)

MEĐUSOBNA SARADNJA

On je poučavao da je jedna od najboljih islamskih odlika da se čovjek ne treba uplitati u stvari koje ga se ne tiču i da ne ide unaokolo kritikujući druge i uplićući se u stvari koje ga se ne tiču. Kad bi se ovaj princip općenito prihvatio i provodio, to bi bilo dovoljno za osiguranje mira i reda u svijetu. Ogroman dio problema je zbog težnje većine ljudi da se upuštaju u neprikladna i prekomjerna uplitanja u tuđe poslove i da ne pružaju saradnju kad je potrebna pomoć za one u nevolji.

Časni Poslanik je uvijek savjetovao svoje sljedbenike da se uzajamno pomažu. Postavio je pravilo – ukoliko neko bude pozvan da plati određeni iznos novca kao kaznu a nije u stanju da ponudi cijeli iznos, njegove komšije ili sugrađani ili članovi plemena trebaju nadoknaditi ovaj iznos skupljanjem priloga. Ponekad ljudi dolaze i smještaju se blizu Poslanika, posvećujući svoje vrijeme služenju islama na razne načine. Uvijek je savjetovao njihovu rodbinu da preuzmu odgovornost i osiguraju za njihove skromne zahtjeve. Preneseno je od Anasa da su u toku života Časnog Poslanika dvojica braće primili islam i jedan od njih je boravio kod Časnog Poslanika, dok je drugi nastavio sa svojim normalnim zanimanjem. Ovaj drugi je kasnije prigovarao Časnom Poslaniku kako njegov brat troši svoje vrijeme dangubeći. Časni Poslanik je rekao: 'Nemoj tako govoriti. Bog opskrbljuje i tebe preko tvog brata i zato treba da ga služiš i pustiš ga da služi vjeri.' (Tirmizi)

U toku jednog putovanja, kad je Poslanikova skupina stigla na mjesto logorovanja, njegovi su ashabi među sobom podijelili sve dužnosti i nisu ničim obavezali Časnog Poslanika. Časni Poslanik je rekao: 'Vi meni niste dodijelili zadatak. Ja odoh da skupim drva za kuhanje.' Njegovi ashabi su rekli: 'O Allahov Vjerovjesniče, zašto da se ti zauzimaš na taj način kad smo svi mi ovdje da radimo sve što je potrebno?' On je rekao: 'Ne, ne. Moja

je dužnost da imam svoj udio u svemu što treba biti urađeno,' i iz šikare skupio drva za vatru za kuhanje hrane. (Zurkani, tom 4, str. 306)

ISTINOLJUBIVOST

Kao što je preneseno, Časni Poslanik je bio vrlo strog u svojim standardima istinoljubivosti da je među svojim ljudima bio poznat kao 'Vjerni' i 'Istinoljubivi'. On je jednako vodio brigu da muslimani prihvate iste standarde istinoljubivosti kakve su vidjeli od njega. Istinu je smatrao osnovama svih vrlina, dobrote i ispravnog vladanja. Poučavao je da je istinoljubiva osoba ona koja je toliko potvrđena u istini da je od Boga ubrojana kao istinita.

Jednom prilikom je Časnom Poslaniku doveden neki zatvorenik koji je bio kriv za ubistvo mnogih muslimana. Umar, koji je također bio prisutan, vjerovao je da je ovaj čovjek potpuno zaslužio smrtnu kaznu i stalno je gledao na Časnog Poslanika očekujući da će on svakog momenta dati znak da ovoga čovjeka treba ubiti. Kad je ovaj čovjek otišao, Umar je ponizno dao primjedbu da je čovjek trebao biti ubijen pošto je jedino to bilo prikladna kazna. Poslanik je odgovorio: 'Ako je to tako, zašto ga ti nisi ubio?' Umar je odgovorio: 'O Allahov Vjerovjesniče, da si samo ti dao znak bar treptajem očnog kapka, ja bih to uradio.' Na ovo je Poslanik odvratio: 'Poslanik ne vara. Kako ja mogu svojim okom ukazati na smrtnu kaznu za čovjeka dok moj jezik govori miroljubivo s njim?' (Hišam, tom 2, str. 217)

Jedanput je neki čovjek došao Časnom Poslaniku i rekao: 'O Allahov Vjerovjesniče! Ja patim od tri zla: laganja, opijanja i bluda. Nastojao sam koliko god sam mogao da ih se oslobodim, ali nisam uspio. Hoćeš li mi reći šta da radim?' Poslanik je odgovorio: 'Ako mi obećaš da ćeš napustiti jedno od njih, ja ti garantujem da ćeš biti oslobođen od triju.' Čovjek je obećao

i tražio od Poslanika da mu kaže koje od tri zla da napusti. Poslanik je rekao: 'Napusti laž.' Poslije nekog vremena čovjek je došao natrag i rekao Časnom Poslaniku da se, slijedom njegovog savjeta, sada oslobodio od sva tri grijeha. Poslanik ga je pitao za detalje njegove borbe i čovjek je rekao: 'Jedan dan sam želio da pijem i skoro sam to htio uraditi kad sam se sjetio svog obećanja tebi i shvatio sam ako me bilo ko od mojih prijatelja upita jesam li pio alkohol, ja ću to morati priznati, jer više ne smijem lagati. Ovo bi značilo da ću dobiti loš ugled među svojim prijateljima i oni će me ubuduće izbjegavati. Razmišljajući tako, uvjerio sam sebe da trebam odgoditi piće za neku drugu priliku i bio sam u stanju da se oduprem iskušenju u to vrijeme. Na isti način, kad sam uvidio da sam sklon bludu, uvjeravao sam sebe da ću, ukoliko budem učinio ovaj grijeh, izgubiti poštovanje svojih prijatelja, jer ću morati ili reći laž ako me budu pitali, i tako prekršiti svoje obećanje tebi, ili ću morati priznati svoj grijeh. Na ovaj način sam se nastavio boriti između svoje odlučnosti da ispunim obećanje tebi i želje da se prepustim piću i bludu. Kad je prošlo neko vrijeme, počeo sam gubiti sklonost prepuštanja ovim grijesima i riješenost da se držim dalje od laži spasila me je i od druga dva grijeha.'

ZNATIŽELJA

Časni Poslanik je uvijek savjetovao ljude da ne budu radoznali i da misle dobro jedan o drugom. Abu-Hureira prenosi: "Poslanik je rekao: 'Spasite sebe od lošeg mišljenja o drugima jer ovo je najveća laž, i nemojte biti radoznali ili nemojte koristiti nadimke za druge zbog toga što ih ne uvažavate i nemojte biti zavidni jedan drugom i nemojte osjećati nešto loše jedan prema drugom; neka svaki od vas smatra sebe Božijim robom i druge tretira kao svoju braću kako je Bog naredio.' Također: 'Zapamtite da je svaki musliman brat svakom drugom muslimanu. Ni jedan musliman

ne treba činiti nepravdu drugom ili napustiti drugog u nevolji ili s prezirom gledati drugog zbog imetka ili manje učenosti ili bilo koje druge stvari. Bogobožnost potječe iz srca i čovjekovo srce neće biti čisto ako on gleda s poniženjem na svog brata. Za svakog muslimana je napad na život, čast i imetak drugog muslimana zabranjen. Bog ne gleda vaša tijela, niti vaš izgled, ni vaše vanjske postupke, nego gleda u vaša srca.' (Muslim, *Kitab ul-Birr Vasilah*)

OSUDA VARANJA

On je vodio brigu da se muslimani ne upuštaju ni u kakve vrste prevara u svojim poslovima. Prolazeći kroz pijacu jednom prilikom, opazio je hrpu žita koje je bilo stavljeno na javnu rasprodaju. On je gurnuo ruku u žito i uvidio da je žito iznutra bilo vlažno iako je vanjski sloj bio suh. Pitao je vlasnika za razlog tome. Čovjek je objasnio da je iznenadna kiša navlažila žito. Poslanik je rekao da u tom slučaju treba omogućiti da vlažni sloj žita ostane vani tako da potencijalni kupac može ocijeniti njegovo stvarno stanje. I također je rekao: 'Onaj ko vara ljude nikada ne može postati koristan član društva.' (Muslim) Insistirao je da trgovina i promet budu potpuno slobodni od svake sumnje o prevari. Opominjao je kupce da uvijek ispituju robu i predmete koji su im predloženi da kupe i zabranjivao je bilo kojoj osobi da otvoreno pregovara za prodaju dok su pregovori o tome u toku s nekom drugom osobom. Također je zabranio gomilanje roba koje se ne iznose na tržište čekajući rast cijena i da umjesto toga tržište treba biti redovito snabdjeveno.

PESIMIZAM

Časni Poslanik je bio neprijatelj pesimizma. Govorio je da je onaj ko je kriv za širenje pesimizma među ljudima odgovoran

i za propast svog naroda, jer pesimističke ideje imaju težnju da obeshrabruju ljude i da zaustavljaju napredak. (Muslim, dio II, str. 2) On je upozorio svoj narod da se čuvaju ponosa i hvalisanja s jedne strane, a pesimizma s druge. Opominjao ih je da idu srednjim putem, između ove dvije krajnosti. Muslimani moraju raditi marljivo u uvjerenju da će Bog blagosloviti njihove napore najboljim rezultatom. Svako treba da se bori i da ide naprijed i treba nastojati da unapređuje društvenu brigu i napredak zajednice, ali treba se osloboditi svakog osjećaja ponosa ili težnje ka hvalisanju.

LJUBAV PREMA ŽIVOTINJAMA

On je upozorio ljude da ne budu okrutni prema životinjama i naredio ljubazan odnos prema njima. Navodio je primjer jedne žene Jevrejke koju je Bog kaznio što je izgladnjivala svoju mačku do smrti. Također je pripovijedao priču o ženi koja je vidjela psa iscrpljenog žeđu blizu dubokog bunara. Skinula je svoju cipelu, spustila je u bunar i tako izvukla malo vode i dala je žednom psu. Ovim dobrim djelom je zaradila Božiji oprost za sve svoje prethodne grijehе.

Abdullah bin Mas'ud prenosi: 'Dok smo bili na putu skupa sa Časnim Poslanikom, vidjeli smo dva mlada goluba u gnijezdu i uhvatili ih. Oni su još bili vrlo mali. Kad se njihova majka vratila u gnijezdo i nije zatekla svoju mladunčad u njemu, počela je divlje letjeti unaokolo. Kad je Časni Poslanik stigao na to mjesto, opazio je goluba i rekao: 'Ako je neko od vas uhvatio njene mladunce, odmah ih mora osloboditi da je utješi'. (Abu-Davud) Abdullah bin Mes'ud također prenosi da su jednom prilikom naišli na mravinjak i, stavljajući slamu na vrh, zapalili su ga; zbog toga ih je Časni Poslanik ukorio. Jednom prilikom je Poslanik vidio kako je neki magarac žigosan na licu. Pitao je za razlog tome i rečeno mu je kako su Rimljani imali ovu praksu u svrhu prepoznavanja

kvalitetne sorte životinja. Poslanik je rekao da životinja ne treba biti žigosana na lice, jer je lice vrlo osjetljiv dio tijela i ako to treba uraditi, onda životinju treba žigosati na njenim bokovima. (Abu-Davud i Tirmizi) Od tada muslimani uvijek obilježavaju svoje životinje na bedrima i, slijedom ove prakse, Evropljani također rade isto.

TOLERANTNOST U RELIGIJSKIM STVARIMA

Časni Poslanik nije samo isticao važnost tolerancije u religijskim stvarima, nego je pokazao visoke standarde u ovome. Jednom su izaslanici iz kršćanskog plemena Nadžran posjetili Poslanika u Medini da izmijene mišljenja o religijskim pitanjima. Izaslanstvo je uključivalo nekoliko crkvenih dostojanstvenika. Razgovor se održavao u džamiji i produžio se na nekoliko sati. U jednom momentu je vođa izaslanstva tražio dozvolu da odu iz džamije da bi održali svoju vjersku službu na nekom prikladnom mjestu. Časni Poslanik je rekao da nema potrebe da idu izvan džamije, koja je sama bila posvećena obožavanju Boga, i da mogu održati svoju službu u njoj. (Zurkani)

HRABROST

Nekoliko primjera njegove hrabrosti i odvažnosti izloženi su u biografskom dijelu knjige. Dovoljno je ovdje navesti jedan primjer. Jedno vrijeme su se cijelom Medinom raširile glasine da Rimljani pripremaju ogromnu vojsku da napadnu Medinu. U tom periodu muslimani su uvijek noću bili na oprezu. Jedne noći su se iz pustinje čuli neki glasovi. Muslimani su požurili iz svojih kuća i neki su se okupili u džamiji i čekali na Časnog Poslanika da se pojavi i dadne im zapovijedi da se suoče s nepredvidivim okolnostima. Malo kasnije su vidjeli Časnog Poslanika na konju kako dolazi natrag iz pravca odakle su se čuli zvukovi. Onda su

otkrili da je na prvi zvuk uzbune Poslanik uzjahao konja i otišao tamo odakle je zvuk dolazio da vidi je li bilo išta opasno i nije čekao na ljude da se okupe kako bi otišao u društvu. Kad se vratio, uvjerio je svoje drugove da nije bilo nikakvog razloga za uzbunu i da se mogu vratiti svojim kućama i otići spavati. (Buhari, poglavlje o *Šudža'at fi'l Hardž*)

LJUBAZNOST PREMA NEUKIM

Časni Poslanik je bio posebno obziran prema onima koji zbog nedovoljne kulturne obuke nisu znali kako da se ponašaju. Jednom prilikom je stanovnik pustinje koji je tek nedavno primio islam i koji je sjedio u društvu Časnog Poslanika u džamiji ustao i otišao dalje za nekoliko mjesta i sjeo u ćošak džamije da obavi malu nuždu. Neki od Poslanikovih ashaba ustali su da ga zaustave u tome. Poslanik ih je spriječio ističući da bi bilo kakvo raspravljanje s tim čovjekom sigurno njemu izazvalo neugodnost i možda mu nanijelo povredu. Rekao je svojim ashabima da ostave čovjeka na miru i da to mjesto kasnije očiste.

ISPUNJAVANJE ZAVJETA

Časni Poslanik je bio vrlo tačan u pogledu ispunjavanja zavjeta. Jednom prilikom mu je došao izaslanik koji je donio neku posebnu poruku i, nakon što je ostao u njegovom društvu nekoliko dana, bio je uvjeren u istinitost islama i predložio da proglasi svoje pristajanje uz islam. Poslanik mu je rekao da ovo neće biti prikladno pošto je on bio tu u svojstvu predstavnika i na njemu je obaveza da se vrati u glavno sjedište svoje vlade bez nove zakletve vjernosti. Nakon što se vrati kući, ako ipak bude uvjeren u istinu islama, može se vratiti kao slobodan pojedinac i proglasiti svoje prihvatanje islama. (Abu-Davud, poglavlje o *Vafa bi'l Ahd*)

POŠTOVANJE PREMA ONIMA KOJI SLUŽE ČOVJEČANSTVU

Časni Poslanik je posebno pazio one ljude koji su služili čovječanstvu. Jedno arapsko pleme Banu-Tai borilo se protiv Poslanika i neki njihovi ljudi su bili zarobljeni. Među njima je bila kći Hatim Ta'ia, poznatog dobrotvora među Arapima. Kad je ona pred Časnim Poslanikom rekla da je kći Hatima, on je prema njoj postupao s velikim obzirom i poštovanjem i zbog njene molbe oprostio je cijelom njihovom narodu. (Halbijja, tom 3, str. 227) Karakter Časnog Poslanika je toliko svestran da nije moguće sve reći na samo nekoliko stranica.

ŽIVOT POSLANIKA JE OTVORENA KNJIGA

Život Časnog Osnivača islama je kao otvorena knjiga. Kojem god se njenom dijelu čovjek uputi, naiđe na zanimljive detalje. Život bilo kojeg drugog učitelja ili poslanika nije tako dobro zabilježen i tako dostupan za proučavanje kao život Časnog Poslanika. Istina, ovo obilje zabilježenih činjenica dalo je zlobnim kritičarima priliku za klevetu. No, također je istina kad se ove kritike ispituju i odbace, vjera i predanost koji proizađu ne mogu biti usađeni bilo čijim drugim životom. Sumnjivi životi mogu izbjeći kritici, ali oni ne uspijevaju usaditi uvjerenje i pouzdanje u svoje pristalice. Za neka razočarenja i teškoće je određeno da se nastave. No, život toliko bogat u zabilježenim detaljima kao Poslanikov nadahnjuje razmišljanje i uvjerenje. Kad se kritika i lažna tumačenja otklone, za takav život je određeno da nam se sam omili - potpuno i zauvijek.

Očito je, međutim, da priča o životu koja je tako otvorena i tako bogata ne može čak ni ukratko biti ispričana. Moguće je samo dati njen letimični prikaz. No, čak je i letimičan uvid vrijedan truda. Religijska knjiga, kako mi kažemo, može se malo kome dopasti ukoliko uz njeno proučavanje nema priloženog znanja

njenog Učitelja. Ovu tačku su propustile mnoge religije. Hindu religija, naprimjer, čuva Vedase, no o Rišisima, koji su od Boga primili Vedase, nije u stanju da nam išta kaže. Potreba da dopunimo poruku iznošenjem o njenom vjesniku izgleda nije ostavila dojam na hindu pobornike. jevrejski i kršćanski učenjaci, s druge strane, ne prežu da javno prekore svoje vlastite poslanike. Oni zaboravljaju da objava koja nije uspjela popraviti i odgojiti svog primaoca ne može drugima biti od velike koristi. Ako je primalac tvrdokoran, postavlja se pitanje zašto ga je Bog odabrao. Je li On tako morao uraditi? Nijedna pretpostavka nije razumna. Misлити da objava ne uspijeva popraviti neke primaoca toliko je nerazumna koliko i mišljenje da Bog nema izbora osim da odabere nesposobne primaoca za neke od svojih objava. Ipak su ideje ove vrste našle svoj put u razne religije, moguće zbog udaljenosti koja ih sada dijeli od njihovih osnivača ili zato što ljudski intelekt do pojave islama nije bio u stanju shvatiti greške ovih ideja. U islamu je vrlo rano shvaćeno koliko je važno i vrijedno čuvati zajedno knjigu i njenog Učitelja. Jedna od Poslanikovih časnih supruge bila je Ajša. Ona je imala trinaest ili četrnaest godina kad se udala za Poslanika. Oko osam godina je živjela u braku s njim. Kad je Poslanik umro, ona je imala oko dvadeset dvije godine. Bila je mlada i nepismena. Pa ipak je znala da učenje ne može biti odvojeno od svog učitelja. Kad su je upitali da opiše Poslanikov karakter, ona je odmah odgovorila da je njegov karakter bio Kur'an (Abu-Davud). Ono što je on radio bilo je ono što je Kur'an poučavao; ono što je Kur'an poučavao nije bilo ništa drugo nego ono što je on radio. To pridonosi slavi Poslanika što je nepismena mlada žena bila u stanju da shvati istinu koja je izmakla hinduističkim, jevrejskim i kršćanskim učenjacima.

Ajša je izrazila veliku i važnu istinu u jasnoj rečenici: nije moguće za istinskog i iskrenog učitelja da poučava jednu stvar, a praktikuje drugu, ili da praktikuje jednu stvar, a poučava drugu. Poslanik

je bio istinit i iskren Učitelj. To je ono što je Ajša očito željela kazati. On je prakticirao ono što je propovijedao i propovijedao je ono što je prakticirao. Poznavati ga znači poznavati Kur'an i poznavati Kur'an znači poznavati njega.

Ako želite više informacija o Ahmadija muslimanskom džematu preporučujemo Vam slijedeću literaturu na bosanskom jeziku:

Filozofija učenja islama • Osnovne i bitne informacije o Ahmadijanstvu • Istina o Ahmadijama i njihovom svetu osnivaču • Knjiga o namazu • Preporod vjere • Ljubaznost Časnog Poslanika prema djeci • Ahmad i Sara • Ahmad i Sara idu u džamiju • Molba za našu braću i sestre • Zašto sam postao Ahmadi • Poruka mira • Ahmadija muslimanski džema'at - kratak uvod • Odgovor na primjedbe protiv Ahmadija i njihovog osnivača • Naše učenje • Odabrane izreke iz Časnog Kur'ana • Odabrane izreke Časnog Poslanika Islama • Odabrane izreke Časnog Mesije • Hazreti Ahmad - Obećani Mesija • Halifat u Ahmadijatu • Oporuka • Šta je Ahmadija muslimanski džema'at ponudio čovječanstvu? • Letke na različite teme: Isa, a.s.; Islam; Ahmadija džema'at; Obećani Mesija itd.

Bilo kakve informacije o Islamu ili literaturu na raznim jezicima možete dobiti na slijedećim adresama:

Bosna i Hercegovina:

Mesdžid Baitul - Islam
Tuzlanska 1b
71000 Sarajevo
Tel. 00-387-33-612612
Web: www.ahmadija.ba
E-mail: info@ahmadija.ba

Belgija:

Brusselstraat 3
1700 Sint-Ulriks-Kapelle
(Dilbeek), Brussels
Tel. 00-32-2-4666856

Holandija:

De Moskee
Oostduinlaan 79
2596 JJ, Den Haag
Tel. 00-31-703-242881

Kanada:

Baitul - Islam
10610 Jane Street
Maple, Ontario
L6A 3A 2

Švedska:

Nasir Moske
Tolvskillings Gatan 1
414-82 Gotenborge
Tel. 00-46-31-414044

Švicarska:

Mahmud Moschee
Forchstrasse 323
8003 Zurich
Tel. 00-411-3815570

Njemačka:

Genfer Strasse 11
60437 Frankfurt am Main
Tel. 00-49-69-50688600
Fax. 00-49-69-50688666

Norveška:

Ahmadiyya Muslim Mission
Frogner VN 53
0266 Oslo 2
Tel. 00-472-244718

Velika Britanija:

The London Mosque
16 Gressenhall Road
London SW 18 5QL
Tel. 00-44-20-8870-8517

ŽIVOT MUHAMMEDA s.a.v.s.
LIFE OF MUHAMMAD^{SA}
(Bosnian Translation)

Ovo je popularno izdanje izvanrednog prikaza života Poslanika islama opisanog kao najutjecajnijeg čovjeka u historiji svijeta. Kao siročić pozvan je poslanstvu, proganjan od komšija, istjeran iz svog doma uz cijenu stavljenu na njegovu glavu. Brzo osniva snažnu zajednicu vjernika spremnih da daju život za njegovo učenje i konačno se vraća kao pobjednik samo da bi oprostio svojim mučiteljima. Ova biografija ne samo da priznaje glavne događaje i prekretnice Muhammedovog života, nego pomaže čitaocu da za sebe izvuče pravilo iz mnogih životnih puteva koje je Muhammed prošao. Niko ne može pročitati ovaj detaljan i očaravajući prikaz, a da to ne ostavi utjecaj na njega. Ipak, Muhammedov je život uvijek bio otvorena knjiga koju su sastavili njegovi sljedbenici, koji su posmatrali sve što je on radio. Ova knjiga sigurno na izvrstan i divan način otkriva njegov život.